

Fikir, Sanat, Aksiyon

NECİP FAZIL KISAKÜREK

05-07

KASIM 2019

KAHRAMANMARAŞ

19 şehirden 60 Anadolu Mektebi öğrencisi
Kahramanmaraş'ta 12 farklı merkezde
Necip Fazıl Kısakürek'i anlatacaklar

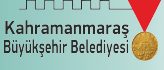
PANEL - TİYATRO - SERGİ - KONSER - YAZAR VE ÖĞRENCİ BULUŞMALARI

AÇILIŞ PANELİ

YER : Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezi

SAAT : 10.00

Kahramanmaraş
Kültür Yayınları

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanlığı

İmtiyaz Sahibi

Hayrettin GÜNGÖR

Büyükşehir Belediye Başkanı

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Sami GÜÇLÜ

Duran DOĞAN

Editörler

Murat AYAR

Özlem GÜNER

Duran BOZ

Mesut SERDAR

Ses Çözümleme

Hacı Mehmet PAK

Grafik & Tasarım

Emrah TEKİN

Şükran İŞÇİ

Baskı – Cilt

ISBN

Bu eser bir kültür hizmeti olarak Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından bastırılmıştır. Yayın hakları Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesine aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Kitapta yazılı olan her türlü bilginin ve yorumun sorumluluğu yazarların kendilerine aittir.

..... / 2020

NECİP FAZIL KISAKÜREK

Kahramanmaraş
Necip Fazıl Kısakürek Armağan Kitabı

ANADOLU MEKTEBİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
TAKDİM	9
DÜNDEN BUGÜNE ANADOLU MEKTEBİ	11
PROTOKOL KONUŞMALARI	12
CEMAL YILMAZ	13
ŞEYMA KISAKÜREK SÖNMEZOCAK	14
MUSTAFA AYDOĞAN	15
PROF. DR. BURHANEDDİN DÖNMEZ	20
HAYRETTİN GÜNGÖR	22
VAHDETTİN ÖZKAN	24
PROF. DR. SAMİ GÜÇLÜ	28
PANEL METİNLERİ	33
NECİP FAZIL VE TİYATRO	34
NECİP FAZIL'IN PİYESLERİNDEKİ TEMALAR	35
NECİP FAZIL'IN FİKİR DÜNYASI VE TİYATROLARI	39
NECİP FAZIL'I EBEDÎ KILAN DUYGUSU	44
NECİP FAZIL'IN ESERLERİNE YANSIYAN HAYATI	49
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ESERLERİNE AKSEDEN YAŞAMI	50
ASRIMIZIN ÜÇ MİHENK TAŞI	56
NECİP FAZIL'I ANLAMAK	61
NECİP FAZIL GÖLGELER İÇİNDE	66
KENDİNİ ARAYAN NECİP FAZIL	70
NECİP FAZIL'IN TESLİMİYET SANCISI	74
ZAMAN BİZİM ZAMANIMIZ	78
NECİP FAZIL'IN HUKUK MÜCADELESİ	81
NECİP FAZIL'DA DİL VE SANAT	86
DİL BUHRANIMIZ	87
NECİP FAZIL VE DİL	91
NECİP FAZIL KISAKÜREK VE SANAT HUSUSU	94
SANATKÂRIN SANAT ANLAYIŞI	99
NECİP FAZIL'DA DOĞU-BATI DİYALEKTİĞİ	103
NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE DOĞU VE BATININ KÜLTÜREL ÇATIŞMASI	104
BÜYÜK DOĞU VE BÂTIL BATI	108
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ESERLERİNDE DOĞU-BATI SENTEZİ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM	114
NECİP FAZIL KISAKÜREK'TE DOĞU-BATI TERKİBİ	119
NECİP FAZIL'IN BATI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	122
NECİP FAZIL'IN FELSEFE ELEŞTİRİSİNİN ELEŞTİRİSİ	125
NECİP FAZIL'DA 'HAKİKAT VE GERÇEKLİK' İKİLEMİ	132
NECİP FAZIL'DA ZITLAR	133

ARAYIŞIN SONUNDA VARILAN TEK GERÇEK 'HAKİKAT'	139
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN HAKİKAT ARAYIŞI	143
NECİP FAZIL'DA 'ÖLÜM' ÜZERİNE DEĞİNMELER	147
NECİP FAZIL KISAKÜREK'TE ÖLÜM	148
NECİP FAZIL KISAKÜREK VE ÖLÜM	152
NECİP FAZIL'DA İDEALİN TEZAHÜRÜ OLARAK 'LİDER, DEVRİM, DAVA VE AKSİYON' KAVRAMLARI	155
NECİP FAZIL VE NÂR-I BEYZÂ	156
LİDER VE AKTİVİST NECİP FAZIL	161
GENÇLİĞİN MAYASI, ÜSTAD'IN DAVASI	166
NECİP FAZIL VE FİKİR DEVRİMİ	169
ÜSTAD'IN YOLU VE AŞKI	174
NECİP FAZIL KISAKÜREK'TEKİ DAVA RUHU	177
BİR DAVA ADAMI NECİP FAZIL	181
NECİP FAZIL'DA HAK UĞRUNA KENDİNDEN VAZGEÇENLER	184
NECİP FAZIL'IN POETİKASI	188
NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE ÖZÜNE TUTTUĞU AYNA	189
NECİP FAZIL'IN ÇİLE'Sİ	194
KADIN	198
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN TEMALAR	202
NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE DİN VE TASAVVUF	207
NECİP FAZIL'IN BUHRANDAN MANEVÎ KURTULUŞA SEYRİ	208
NECİP MİLLETİN FÂZIL ŞAİRİNDE HÜSN-Ü AŞK	214
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN BENLİK YOLCULUĞU	218
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDEKİ TASAVVUF DÜŞÜNCESİ	223
NECİP FAZIL KISAKÜREK VE İSLÂM DÜŞÜNCESİ	229
NECİP FAZIL VE EFENDİSİ	233
NECİP FAZIL VE MİSTİSİZM	237
NECİP FAZIL'DA GENÇLİK ÜZERİNE DÜŞÜNMELER	240
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ÖZLENEN NESLİ	241
NECİP FAZIL İÇİN GENÇLİK	247
NESİL YETİŞTİRMEK VE NECİP FAZIL	252
NECİP FAZIL KISAKÜREK VE GENÇLİK	255
MEHMEDDEN ZİNDANDAKİ GENÇLİĞE MEKTUPLAR	259
GENÇ ADAM	264
ÜSTADIN FİKİR DERYASINDA TASAVVUR ETTİĞİ GENÇLİK İMGESİ	268
NECİP FAZIL KISAKÜREK OKUMA LİSTESİ	272
NECİP FAZIL KISAKÜREK HAKKINDA YAZILAN ESERLERDEN ÖNERİLER	273
PANEL FOTOĞRAFLARI	274

SUNUŞ

“Maraşlılar,

Memleketinizde doğmadım. Fakat babadan oğula, oranın eski bir familyasından geliyorum. Kendimi yüzde yüz Maraşlı sayabilirim. Maraş'a ekleyebilecek hiçbir şerefim yok. Fakat Maraşlı olmaktan gelen bir şeref taşıyorum. Bu şerefi içimde rasgele bir duygu değil, sistemli bir gurur hâlinde besledim. Sultanlık günlerinde, sultanın verdiği en büyük rütbelerden birini taşıyan büyükbabam her fırsatta şöyle derdi:

“Büyükbabanın memuriyet ve mevkii ile iftihar etmeyeceksin, ancak onun içinden geldiği yer ve o yerdeki itibar derecesiyle övüneceksin.”

Necip Fazıl'ın soy ağacı Dulkadiroğullarına kadar uzanır. Bu nedenledir ki, önemli eserlerinden olan *Tohum*'da olay, işgal yıllarının Maraş'ında geçer. Eserde, Anadolu'nun direnen fotoğrafı olarak Maraş'ı ve özü gür insanlar olarak da Maraşlıları merkeze alır. Bu anlatısıyla Necip Fazıl, bütün bir coğrafyanın kurtuluşuyla birlikte bir milletin ruh kökünün diriltilmesine işaret eder. Maraş özelinde Anadolu ruhu ve Anadolu'dan bir cihan devleti çıkaracak ruh kökü resmedilmeye çalışılır.

Ağaç dergisinde kökleri toprağa, dalları arşa yönelen sanatın, edebiyatın, estetiğin bu topraklara has kumaşını dokur. *Büyük Doğu* dergisiyle de dünyaya bir ses vermenin, dünyaya baş eğmeyen özgür bir ses bırakmanın sorumluluğunu üstlenir.

Üstad, bir ömür özgün ve özgür olmanın kavgasını verir. Uğrunda verdiği söz konusu kavganın neticesinde *Büyük Doğu* hamlesi büyür. Batı ve Doğu'ya karşılık olarak önerdiği *Büyük Doğu*, yeni bir yaklaşımın, yeni bir oluşun nüvesi olarak gönüllere düşer. Dönemsel şartlar içerisinde Batı'nın insanı görmezden gelen atılımlarına karşılık *Büyük Doğu*'yu önde tutarak var oluşun insanla kaim olduğu düşüncesini zihinlere kazır.

Necip Fazıl, başlangıcından itibaren gençlere yönelik ilgisini sürdürür. Şairin bulgucu bir tutuma sahip olması gençlerle arasındaki mesafeyi kısaltır. Ömür boyu önden yürüyen tutumuyla yol arkadaşlarının kalplerini fetheder. Yeryüzünde kaybedileni arar sürekli. Yitiğini ararken kimseden bir şey beklemez. Bir başına yapar yapmak istediğini. Gereken gücün damarlarına önceden yapılan aşıda olduğunu bilir.

Mustafa Şekip Tunç'un Paris yolculuğunun başlangıcında

söylediği, “*Tarihin malı olduğunu unutma!*” tembihi onun Anadolu toprağı ile buluşmasının ve bir soruşturmayı başlatmasının menkıbesini dokur.

Paris'ten darmadağın bir zihinle payitahta dönse de, büyük sanatkârlığı seçiminin dışında tutmaz. Konferans salonuna çevirdiği Anadolu sathında gençlerle kucaklaşır. “*Son günüm olmasın dostum, çelengim, top arabam/Alıp beni götürsün dört inanmış adam...*” diyerek o dört inanmış adamı bulmak için âdeta çırpınıp durur:

**“İşte bütün meselem, her meselenin başı,
Ben bir genç arıyorum, gençlikle köprübaşı!”**

Bu vesileyle; Prof. Dr. Sami Güçlü Bey'i ve onun şahsında, Anadolu Mektebi çalışmasında emeği geçen bütün paydaşlarımızı tebrik ediyorum. Bu panelin Kahramanmaraş'ta, Büyükşehir Belediyemizin ev sahipliğinde yapılması ve kutlamaya başladığımız Milli Mücadelemizin 100. yıl etkinlikleri kapsamına dâhil olmasından dolayı duyduğum memnuniyeti ifade ediyor, Üstadın açtığı yolda nice “genç” nesiller yetişmesini temenni ediyorum.

Hayrettin GÜNGÖR
Büyükşehir Belediye Başkanı

TAKDİM

Anadolu Mektebi, bugün geldiği nokta itibariyle ülkemizin çeşitli şehirlerinde lise ve üniversite öğrencilerine yönelik, mütevazı bir kültür hareketi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Yürüttüğümüz çalışmamızın temel amacı, ülkemizin ihtiyaç duyduğu yüksek karakterli, bilgili, inançlı, ahlâklı, ülkesi ve milleti için hizmet etmeye kendini adayan gençler yetiştirmektir. Temel kaynaklarımız ise millî ve manevî değerlerimiz, dilimiz, tarihimiz ve kültürümüzdür. Bu nitelikteki yazarlarımızı okuyarak sağlam bir ruh yapısına sahip gençler yetiştirmenin çok büyük bir önem taşıdığı konusu ise, su götürmez bir hakikattir.

Nurettin Topçu, Türkiye'nin Maarif Davası adlı kitabında; *“Milletimizin üç asırdan beri geçirmekte olduğu buhranların sebebi ve kaynağı, kültür ve maarif sahasında aranmalıdır”* diyor. Balzac, *“Edebiyat ve sanatı olan toplum, millettir.”* diyerek mevzunun ehemmiyetini en derin şekilde izah ediyor. Yine Necip Fazıl da defaatle sanatın derdi ve işlevi konusunda yazılar yazmış; edebiyat ve sanatın insanlar üzerindeki etkisine özellikle değinmiştir.

Anadolu'daki bin yıllık Türk-İslâm tarihinde, Hacı Bektaş-ı Veli, Mevlânâ, Yûnus Emre gibi büyük isimler, Anadolu'nun Türkleşmesi ve Müslümanlaşmasına büyük katkılar sundular. Dört asır süren yükseliş döneminde devletimiz güçlü, kurumlarımız canlı, kültür ve medeniyetimize olan inancımız tamdı. Ancak zamanla heyecanımızı kaybettik. Son yüzyılda bu gidişata karşı duran büyük isimler yetişti. Bu isimlerden birisi ve aynı zamanda Anadolu Mektebinin de bir hocası olan Necip Fazıl, yaşadığı dönem ve kendinden sonraki kuşaklar üzerinde derin tesir bırakmış büyük bir şair ve mütefekkidir.

Necip Fazıl, yaşamıyla, fikriyle, sanatıyla ve aksiyonuyla bu toprakların 'öz'üne uygun şekilde tekrar hayat bulması için büyük bir mücadelenin en ön safında yürümüş; önde ve öncü olmuştur. Necip Fazıl'ın *“Anadolu Kitası büyüklüğündeki dava taşı...”* diyerek bu topraklardan neşet ettirdiği, lakin gönül coğrafyamızın her bir karışına nefes olacak bir mahiyeti de üzerinde taşıyan Büyük Doğu fikriyatı, bir rehber olarak önümüzde durmaktadır.

Anadolu Mektebi olarak gençlerimizin Necip Fazıl'ı okuması ve

tanınmasını, bu anlamda büyük bir gereklilik olarak addediyoruz. Hem üstat Necip Fazıl hem de edebiyat ve fikir dünyamız için müstesna bir yeri olan Kahramanmaraş ilimizde icra ettiğimiz “*Fikir Sanat Aksiyon: Necip Fazıl Kısakürek*” programı da bizler için apayrı bir kıymet ifade etmektedir.

Anadolu Mektebi kapsamında Üstad'ı okuyan, onun inşa ettiği fikir, sanat ve aksiyonu izah etmeye çalışan öğrencilerimizin Kahramanmaraş'taki programda yaptıkları konuşmaların metinleştigi bu kitap, gönül coğrafyamızın geleceği adına bizlere umut vaat eden bir gençliğin yetişmekte olduğunu da müjdelemektedir.

Bu duygu ve düşünceler içerisinde, böylesine verimli ve etkili bir programın icra edilmesine katkı sağlayan kurum ve kuruluşlarımıza, bizleri misafir eden ev sahiplerimize, programa katılan yazar ve akademisyenlerimize, öğrencilerimizle program boyunca ilgilenen ve onlara rehberlik eden sorumlu öğretmenlerimize, bu çalışmanın kitaplaşmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Sami GÜÇLÜ
Anadolu Mektebi Yürütme Kurulu Başkanı

DÜNDEN BUGÜNE ANADOLU MEKTEBİ

Anadolu Mektebi; düşünce, sanat ve edebiyat hayatımıza büyük etkileri olan kültür ve medeniyetimize katkı sunmuş yazarlarımızın bütün eserleri ile haklarında yazılan seçkin eserlerin okunması, değerlendirilmesi, yorumlanması temeline dayalı; okuma sonuçlarının yazı ve konuşma ile ifade edilmesi, düzenlenen panellerle dinleyicilere aktarılması ve bu metinlerin geliştirilerek yayımlanması amacıyla Sami Güçlü'nün 2012 yılında Sakarya'da küçük bir öğrenci grubu ile başlattığı gönüllü bir okuma faaliyetidir.

Bu faaliyet; 2015 yılının ortalarına kadar Kocaeli, Bolu, Aksaray ve Çorum illerinde üniversite öğrencilerinin katılımı ile devam etmiştir.

2016 yılı Mart ayında, dönemin Millî Eğitim Bakanı Sayın Nabi Avcı'nın kararıyla Anadolu Mektebi Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışmaya başlamıştır. Aynı yılın ekim ayında Millî Eğitim Bakanı Sayın İsmet Yılmaz, hazırlanan protokol metnini imzalamış, böylece Anadolu Mektebi, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışmalarını sürdürmüştür.

Sayın Ziya Selçuk'un Millî Eğitim Bakanlığı görevine atanmasının ardından uygun görüşü neticesinde 14 Şubat 2019 tarihinde yenilenen protokolle Anadolu Mektebi faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesine alınmıştır.

Anadolu Mektebi faaliyetleri kapsamında sırasıyla eserleri okunan yazarlar; Mustafa Kutlu, Cengiz Aytmatov, Tarık Buğra, *Ahmet Hamdi Tanpınar*, *Cengiz Dağcı*, *Sâmiha Ayverdi*,⁽¹⁾ Necip Fazıl Kısakürek, Mehmet Âkif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Sezai Karakoç, Cemil Meriç ve Nurettin Topçu'dur.

Düzenlenen programlarda panellerin yanı sıra gezi, yaz kampı, şiir dinletisi, yazar/akademisyen-öğrenci buluşması, film/tiyatro/belgesel gösterimi ve konser gibi birçok kültürel etkinliklerle öğrencilerin gelişimine katkı sağlamaya çalışılmaktadır.

(1) Ortak 4. sıra yazarları.

PROTOKOL KONUŞMALARI

CEMAL YILMAZ

Kahramanmaraş İl Millî Eğitim Müdürü

Anadolu Mektebi, İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediye Başkanlığımız tarafından düzenlenen Fikir-Sanat-Aksiyon ve Dava Adamı Necip Fazıl Kısakürek Paneline hepiniz hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Biraz önce de ifade edildiği gibi bir Anadolu şehrinde Sakarya'da küçük bir okuma atölyesinde başlayan okuma çalışması şehrimize kadar ulaştı, kök saldı ve meyvelerini vermeye başladı. Necip Fazıl Kısakürek panelini şehrimizde yapmanın büyük gururunu ve heyecanını yaşıyoruz.

Kitapları okuyan, kitaplardan beslenen, kitaplarla yaşayan bir nesli yetiştirmek için elimizden gelen gayreti sarf ediyoruz. Okuyan, düşünen ve okuduklarını ifade edebilen bir nesli yetiştirme çabası içerisindeyiz. Necip Fazıl Kısakürek üstadın deyişi ile “*Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik; zaman bendedir ve mekân bana emanettir şuurunda bir gençlik.*” Böyle bir gençliği yetiştirmek için tüm gücümüzü gece gündüz sarf ediyoruz.

Projenin hazırlanmasında ve ilimizde uygulanmasında gerek maddî gerek manevî gerekse himayeleriyle katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkür ediyor; katılım ve katkılarınızdan dolayı saygılar sunuyorum.

ŞEYMA KISAKÜREK SÖNMEZÖCAK

Büyük Doğu Yay. Yayın Koordinatörü

Sayın Valim, Kıymetli Hazırın,

Anadolu Mektebi projesi ile binlerce öğrencinin katılımıyla gerçekleşen Necip Fazıl okumalarının son programı Necip Fazıl adına yahut Necip Fazıl adını hiç katmadan da -bunu çok rahatlıkla söyleyebileceğimi düşünüyorum- günümüzde artık tüm dinî ve siyasî söylemler tüketildi. Dolayısıyla görüyoruz ki artık atılacak bütün adımlar kültür üzerinden üretilmeli. Bu noktada Anadolu Mektebi'nin bu projesini gerçekten çok değerli çok kıymetli görüyorum. Üstadın 1939 yılında **Kültürden Gaye** başlıklı yazısında şöyle bir izahı var: *“Bir şeyi bilmek hüneri ile elmas tartma sanatı arasında ince bir yakınlık var. Elmas, mahfazasını zengin etmez; onunla çizgilerini ifade eden vücudu kıymetlendirir. Bu yüzden Karamanlı bakkalın pırlantaya boğulmuş parmakları gibi, kültüre sadece ve kabaca mahfazalık etmek; üstelik servet cakası yapmak hakiki kültürsüzlüktür. Kültürden gaye, en sade ve en zarif kılık içinde bizzat mücevher olmaktır.”* Üstad'ımızın vasiyeti niteliğindeki bu yazıyı düstur edinip mücevher olma yolunda çabalayan bu talebeleri canı gönülden tebrik ediyorum.

Dedesı Mehmet Hilmi Efendi'nin de aynı yöndeki telkinleriyle şeceresinin başladığı Maraş'tan Maraşlı olmaktan iftihar eden Üstad'ımızın kapanış programının burada olmasından dolayı bu imkanı sağlayan herkese teşekkürlerimi sunuyorum. Saygılarımla.

MUSTAFA AYDOĞAN

Şair-Yazar

Sayın Bakanımız, Değerli Başkanlar, Kıymetli Öğrenciler,

Buraya davet edildiğimi öğrenince sevinçle kabul ettim. Başka yerlerde başka programlarım vardı aslında, konuşma programlarım vardı fakat burayı önemsedim. Bunun için birkaç nedenim var; birisi Maraş'a bir Maraşlı olarak bu nedenle gelmek istedim. 1982 yılında Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesi'ni bitirdim ve ardından Ankara'ya gittim. Orada üniversiteyi bitirdim ve hâlâ oradayım. Ankara'ya gitmemin bir nedeni vardı. Liseyi bitirdikten sonra Ankara'ya gitmeyi hayal ediyordum. Çünkü Nuri Pakdil Edebiyat dergisi ve bugün Yedi Güzel Adam diye andığımız Cahit Zarifoğlu, Rasim Özdenören ve Maveria dergisi Ankara'da çıkıyordu. Benim bunlarla bir şekilde mutlaka birlikte olmam gerekiyordu. Ankara'yı hedeflememin, Ankara'da üniversite kazanmamın, Ankara'da kalmamın da tek nedeni budur zaten. Ben Ankara'ya gitmiş olmanın bütün faydalarını gördüm; ama bir fayda daha gördüm. Şimdi buradaki konuyla da biraz ilgili bu. Bunu dün de anlatmıştım; ama tekrarında fayda görüyorum kızım liseye başladığında hocaları bunlarla tanışma yapıyor. İçlerinde bir tek Maraşlı kızım var öyle anlaşıyor. Hocasının direk sorduğu soru şu: Nerelisin? Bu soruyu çok önemsiyorum ben. Çünkü arka planı var. Kızım Maraşlıyım deyince hocası da diyor ki: “*Senin baban da şair mi?*” Şimdi hocaya bu soruyu sorduran şey, iklim Necip Fazıl'ın oluşturduğu bir iklim. Türkiye'de bu soruya muhatap olmuş birçok Maraşlı öğrenci olmuştur eminim. Ben hâlâ zaman zaman karşılaşırım. Maraşlı olduğumuzu söylediğimizde tanıştığımızda o kişiler, “*Siz de şair misiniz ya da edebiyatla ilgileniyor musunuz?*” sorusunu yöneltiyorlar.

Necip Fazıl'ın yarattığı ve oluşturduğu bir iklim, daha sonra da hepimiz biliyoruz, Yedi Güzel Adam diye andığımız ama başta Nuri Pakdil ve Sezai Karakoç olmak üzere onların oluşturduğu iklimin bir sonucu. Onlar nasıl bir iklim oluşturdular? Şöyle bir iklim diye düşünüyorum ben. Ahmet Hamdi Tanpınar “Beş Şehir”in Ankara bölümünde şöyle bir şey anlatıyor: Hacı Bayram Velî Ankara’da, çevresinde kalabalık oluşturmaya başladığında -çünkü bir iklim oluşturuyor ve gerçekten Ankara halkı Hacı Bayram Velî etrafında pervane gibi dönmeye başlıyor, Ankara kalabalıklaşmaya başlıyor yani çevre köylerdeki ve ilçelerdeki kalabalıklar Ankara’ya geliyor Hacı Bayramı Velî’nin feyzinden yararlanmak istiyorlar- Ankara belki de tarihindeki en büyük iklimi o zaman yaşadı. Hem kalabalık anlamında hem de ticarî anlamda bir bereket. Tabi kalabalıklaşmadan iktidar birden çekiniyor. Başkent Edirne’dir ve padişahın kulağına gidiyor bu kalabalıklaşma. Bunun üzerine Padişah Hacı Bayram Velî’yi Edirne’ye davet ediyor. Bu davet -takdir edersiniz ki kibar bir ifade içinde geçse de mecburiyet- *“Burada bulanacaksın, gözetimim altında olacaksın.”* demektir. Hacı Bayram Velî bir müddet Edirne’de kalıyor. Sonucu biliyorsunuzdur. Edirne’de birkaç yıl kaldıktan sonra bakıyor ki padişah Hacı Bayram Velî asla bir art niyet ile toplamıyor kişileri, Hacı Bayram Velî gerçekten muhterem bir zât ve son derece saygılı, o zaman Hacı Bayram Velî’ye, *“Efendim, artık gidebilirsiniz ama ben size mürit olmak istiyorum.”* diyor. Hacı Bayram Velî’nin sözünü hatırlamanız lazım, orada diyor ki: *“Sizin müridiniz seyr-ü sülûkunuz dervişlikle değil emirlikle, yani yöneterek bunu yapmanız lâzım; sizin hiçbir tarıkata bağlı olmamanız lazım.”* diyor. Tam da orada şu değerlendirmeyi yapıyor: Padişahın orada gördüğü bir şey vardı, Hacı Bayram Velî bu toplumun iç nizamını kuruyor, kendisi de İslâm milletinin bu toplumun

dış nizamını kuruyor yani koruyordu ve kolluyordu; ama bu dış nizamın bu muhkem gücün iç nizama ihtiyacı vardı. Bu toplumu, bu İslam milletini asıl ayakta tutan bu nizamı kuran adamdır. Hacı Bayram Velî, padişahın kastettiği şey buydu diyor. Benim de Necip Fazıl'a ilişkin kanaatim işte budur.

Biz Necip Fazıl'ı büyük bir şair ve büyük bir entelektüel olduğu için anmıyoruz burada, Necip Fazıl Türkiye'de bir iç nizamın kurucusu oldu. Çok ilginçtir bu. Türkiye'de fikrin ve edebiyatın asıl kalemi olmuş insanların bir temel özelliği var o da tasavvufla bir bağlarının olmasıdır. Bunun net örneklerinden birisi Sezai Karakoç'tur. Sonradan öğrendiğime göre Sezai Karakoç'un dergisinde yazma şartlarından birincisi şudur: Tasavvufa mugayir olmayacaktır. Necip Fazıl'ı Necip Fazıl yapan şey, hepimiz biliyoruz burada arkadaşlar da anlattılar, Arvasî Hazretleri ile karşılaşmış olmasıdır. Yani diyor ya “*Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum;/ Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum...*” ama bu bizim aslında yüz-yüz elli yıllık tarihimizi özetleyen bir şey. Çünkü Necip Fazıl'ın macerası modern bir maceradır ama bizim iki yüz yıllık maceramızın bir özetidir. Aslında Necip Fazıl kendi hayatı içerisinde bulunduğu konum itibariyle bu toplumun 200-250 yıllık macerasını sembolize eder tek başına. Eğer bu toplum 1800'lü yıllarla birlikte daha sonra da sembolleştirdiği Tanzimat Fermanı'nın zemini olan durumla karşılaşmamış olsaydı Necip Fazıl gibi birisi olmazdı; ama 'fazıl' birisi olmasaydı bu toplumun almış olduğu yarayı diriltecek zemin oluşturulamazdı. Bugün şiir dediğimizde, edebiyat dediğimizde Maraş'ın anlaşılmasının arkasında yatan kişi, az önce söyledim Necip Fazıl Kısakürek'tir. Bunu devam ettiren kişilerden Sezai Karakoç, kendini Necip Fazıl aynasında görerek yeniden inşa etmiş bir adamdır. Nuri Pakdil kendini Sezai Karakoç aynasında görerek yeniden inşa etmiş bir adamdır. Çok ilginçtir, Yedi Güzel Adam'ı var kılan Yedi Güzel Adam

inşa eden kişi Nuri Pakdil'dir. Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil ve akabinde Yedi Güzel Adam. Rasim Özdenören şöyle anlatır -bu, sözümü destekleyen bir ifade olduğu için aktarmak istiyorum- üniversiteye İstanbul'a gittiklerinde Nuri Pakdil, İstanbul'da Sezai Karakoç'un yanına mutlaka gitmelerini tembihliyor; ama onlar bir türlü fırsat bulamıyorlar. Derken Nuri Pakdil İstanbul'a gelince gidip gitmediğimizi soracak diye düşünerek Sezai Karakoç'u ziyarete gidiyorlar. Eğer Nuri Pakdil'in ısrarı olmasaydı bu ziyaret olmayacaktı. Biz varsayımlar üzerine konuşuyoruz. İnsan olarak kaderi elbette bilemeyiz; ama kaderin nasıl teşekkül ettiğini de varsayımlar üzerinden biliriz. Rasim Özdenören diyor ki, *“Biz Sezai Karakoç'la -o ziyareti kastederek- karşılaşmadan önce şöyle düşünüyordum, büyük yazarların kitapları okunur, bunlar gibi düşünülür ve bunlar gibi yazılmaya çalışılır ve hayat böyle sürer. Niteliğin ne olduğunu fikrin ne olduğunu onlardan öğrenirsiniz ve siz de onlar gibi yetenekli olmaya çalışırsınız. Sezai Karakoç'la karşılaştıktan sonra biz başka bir şey anladık, iyi bir edebiyatçı dünyaya İslâm'ın gözüyle bakabilirmiş, bütün hadiseler İslâmî bir perspektiften değerlendirilebilirmiş. Yazar, şair, öykücü olmak böyle bir şey olmakmış. Biz bunu Sezai Karakoç'tan öğrendik.”* Eğer bu karşılaşma olmasaydı -bunu tekrar etmek istiyorum- Nuri Pakdil olmasaydı bunlar Sezai Karakoç'a gitmezlerdi. Sezai Karakoç'la karşılaşmasalardı bugün Yedi Güzel Adam diye bir şey olmazdı. Türkiye'de, Tanzimat'tan sonra özellikle -edebiyatın tarihi din dışı bir tarihtir, profan bir tarihtir- dinle bağlantısı olan hiçbir Allah'ın kulunun edebiyat ve şiir ile bağ kuramayacağına yönelik derin bir inanç vardır. 1960'lardan sonra Türkiye'nin iklimini değiştiren kişilerdir bunlar. Sezai Karakoç, Nuri Pakdil ve Yedi Güzel Adam bu edebiyata şiire bir manevi iklim, metafizik direniş kattı bu insanlar. Müslüman olmanın inanıyor

olmanın edebiyata uygun olmayışı bir yana tam da edebî bir zemin olduğu inancı oluşturuldu bunlarla. Şimdi asıl yere geliyorum, burada Necip Fazıl nereye oturuyor? Necip Fazıl, bütün bu iklimi kuran adamdır. Biz Necip Fazıl'ı -tekrar ediyorum- büyük bir şair, büyük bir entelektüel olduğundan dolayı değil, bu iklimi kurmuş olmasından dolayı bugün burada anıyoruz.

Batı dünyasında yani Hristiyan dünyada daha doğrusu profan yani dinle alakasız dünyayla bizim aramızda önemli bir fark var. Bugün birçok insanın bunu fark edemediğini de görüyoruz. Batı için esas olan şey, nihai amaç, sanatın kendisidir. Mesela Batı'nın mirasçısı olduğu medeniyet muhteşem bir sanat medeniyetidir. Çünkü sanat nihai amaçtır ve dinin olmadığı yerde dinin yerini alan şeydir. Hiçbir medeniyet Roma Medeniyeti kadar sanat üretememiştir. Çünkü Roma medeniyeti tamamıyla din dışı bir medeniyettir. Daha sonra Roma medeniyeti Hristiyanlaştı ve Bizans oldu. Bizde nihai durum sanatın kendisi değil; Sezai Karakoç'un ifadesi ile 'metafizik ürperiş denen şey'dir. Bize de bunu yeniden hatırlatan adam Necip Fazıl'dır. Sanat Allah'ı aramamış ifadesi sıradan bir ifade gibi görünse de aslında Batı medeniyetini, Batı'ya ilişkin anlayışı yıkmaya teşebbüs etmiş bir ifadedir. Necip Fazıl'ın böyle bir ikliminin olduğunu düşünüyorum. Ben, bu toplumda doğmuş herkesin ona bir borcunun olduğunu düşünüyorum ve doğacak yeni insanların da borcunun olduğunu düşünüyorum. Bu borcu bu vesileyle ödüyoruz. Başta Sami Hocamızın yapmış olduğu bütün bu faaliyetler Necip Fazıl ve benzerlerine borç ödeme teşebbüsüdür. Biz bu borcu ödemek mecburiyetindeyiz. Şairin üzerine düşen şey şiirini yazmak, toplumun üzerine düşen ise o şiiri anıyor olmaktır, hatırlamaktır. Biz bunu yapıyoruz ve ben bu organizasyonu yürüten herkese çok teşekkür ediyorum. Beni çok heyecanlandırıyor bu organizasyon. Programı çok seviyor ve çok önemsiyorum.

PROF. DR. BURHANEDDİN DÖNMEZ

Talim Terbiye Kurulu Başkanı

Sayın Valim, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanım, Pek Muhterem
Hazirûn,

Hepinizi en derin sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Anadolu Mektebi okumaları daha sözümün başında ifade etmek isterim ki aslında bizim müfredatımızın bir açılımıdır. Tabi 2005'li yıllarda -2005 yılında Sayın Bakanımızın Talim Terbiye Kurulu Başkanı olduğu dönemde Necip Fazıl Kısakürek ve Yedi Güzel Adam, edebiyatımıza daha fazla girmeye, edebiyatımızda yer almaya başlamıştır. Fakat buna rağmen müfredat kapsamında ancak 'tadımlık' denilebilecek oranda yer alabildiğini söyleyebilirim. Bu nedenle de Anadolu Mektebi okumaları edebiyatımızın o güzide insanların öğrencilerimiz tarafından daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Tabii bu etkinliğe ve Üstad'a ilişkin söylenecek çok şey var. Ancak burada bir protokol konuşması çerçevesinde benim söylemem gerekenler, işin biraz Millî Eğitim ile ilgili boyutu olacaktır. Anadolu Mektebi ile bu projeyi birlikte yürütmekten büyük bir onur duyduğumu ifade etmek isterim. Bu etkinliğin iki önemli özelliği var: Bunlardan biri anmak; diğeri anlamaktır. Bu sayede Üstad'ı Maraş'ta birlikte anmak gerçekten çok güzel. Burada olmaktan büyük bir mutluluk duyduğumu söylemek isterim. Anlamaya gelince biraz önce gençlerin de ifade ettiği gibi, “Anlamak yok, anlar gibi olmak var.” dediler ya. Ama Necip Fazıl'ı anlayabilmek çok kolay bir iş değil. Şiirlerindeki duruluğu vurgulamadan, ifade etmeden geçemeyeceğim. Yani Yahya Kemal'den Ahmet Haşim'e ve tabi günümüze kadar tebarüz eden bu duru şiir anlatımının kendine özgü yönleriyle musikisiyle farklı bir zevk, farklı

bir tat olduğunu söylemek gerekir.

Vurgulamam gereken başka bir nokta şu: Millî Eğitim Temel Kanunu 1973 yılında çıkarıldı. Orada Millî Eğitim'in temel amaçlarından söz edilir. Bir başka deyişle, eğitim sisteminin genel bir felsefesi belirlenmeye çalışılır. Orada ifade edildiği gibi bireyi merkeze alan bir görüşten söz edilir. Ancak 2023'te aslında kanun 50. yılına ulaşacak. Bugüne gelinceye kadar biz öğretmen ağırlıklı bir anlayışla işi götürmüştük. Dönüşümün bu noktada olduğunu görüyorum. Artık -bize ne mutlu ki- yerimize gençler konuşuyorlar, onlar konuşuyorlar biz dinliyoruz. Bu, beni çok mutlu etti ve devam etmesini diliyorum. Sözü çok uzatmadan emeği geçen herkese teşekkür etmek istiyorum. Sayın Bakanımız başta olmak üzere birçok insanın birçok kurumun katkıları oldu. Hepsini tek tek sayabilecek zamanımız olmadığı için hepsine teşekkür ediyorum ve burada olmaktan dolayı mutlu olduğumu ifade etmek istiyorum. Gençleri, konuya bu kadar sahip çıkan gençleri, gördüğümde de aslında Üstad'ın amacına ulaşacağımızı düşünüyorum. Evet, ben dilimize pelesenk ettiğimiz bölümünü tekrar okuyarak sözlerime son vermek istiyorum.

Mehmed'im, sevinin, başlar yüksekte!

Ölsek de sevinin, eve dönsek de!

Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!

Yarın, elbet bizim, elbet bizimdir!

Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir!

HAYRETTİN GÜNGÖR

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı

Sayın Valim, Değerli Katılımcılar,

Öncelikle hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum. Tabi bugün Anadolu Mektebi okumaları kapsamında bu şehrimizin bir değeri ve öğrencilerimizin bahsettiği gibi “*Birçok, birçok eser yazdım ama en çok övündüğüm şey Maraşlı olmam*” diyen Üstat Necip Fazıl'ın okumalarıyla bir araya geldik. Bunun Kahramanmaraş'ımızda yapılması ve bu yıl da kutlamaya başladığımız 100. yıl etkinlikleri kapsamına dahil olmasından dolayı duyduğum memnuniyeti ifade ediyor, başta Sayın Bakanımız olmak üzere bu projeye katkı veren, başlatan herkese yürekten bir kez daha teşekkür ediyorum.

Çok güzel konuşmalar oldu ben lafı çok uzatmayacağım ama birkaç şey söylemek istiyorum. Anadolu irfan ocağıdır. Bu irfan ocağının mimarları vardır. Bunlar, Yûnus Emre'ler, Mevlânâ'lar, Hacı Bayram Velî'ler, Necip Fazıl'lar... Bu şehir birçok şeyin başkenti: Şiir ve edebiyatın başkenti, tarihte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Dulkadiroğlu Beyliğinin başkenti, dondurmanın başkenti ama bizim için en önemlisi şiir ve edebiyattır. Bu konuda da UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına müracaatımızı yaptık, ön elemeyi de geçtik inşallah olumlu bir sonuç bekliyoruz.

Biz geçmişî bugüne, bugünü de geleceğe taşımak istiyoruz. Anadolu'nun irfan değerleri olan ve mimarı olan şairlerimizi din adamlarımızı ve düşünce adamlarımızı -Talim Terbiye Kurulu Başkanımız çok güzel ifade etti- anlamak ve hatırlamak gerekiyor. Günümüzde bu çok önemli. Biz geleceğe dönük yeni Necip Fazıl'lar yetiştiremezsek yeni Nuri Pakdil'ler yetiştiremezsek bunları

anlayamazsak birçok şeyimiz eksik kalır. Ben bu kültür faaliyetinin mimarlarına yürekten teşekkür ediyorum. Öğrencilerimize çok teşekkür ediyorum. Geçen toplantıda ifade etmiştim, gençlerimizin şöyle bir bahanesi olabiliyor: “Efendim, vaktimiz yok.” Ben de özeleştiriyorum, öğrenciliğimde gençliğimde bugünden daha fazla vaktim olduğunu şimdi anlıyorum. Gerçekten gençlerimiz bu öğrencilik süreçlerini bugünü çok iyi değerlendirsınler ve kültürümüzü çok iyi anlasınlar, diyorum. Bu duygularla tekrar bu projeye katkı veren, burada yapılmasını sağlayan başta Sayın Hocamıza, Bakanımıza, Millî Eğitim Bakanlığımıza, bakanlık mensuplarımıza, Talim Terbiye Kurulumuza yürekten teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla ve muhabbetle tekrar selamlıyorum.

VAHDETTİN ÖZKAN
Kahramanmaraş Valisi

Saygıdeğer Bakanım, Üstad'ın Evlatları, Saygıdeğer Talebeler ve
Velilerimiz,

Öncelikle hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Kahramanmaraş biraz önce şehrin özellikleri ve güzellikleri, edebiyatı, belâgatı ve zenginlikleri ile çok derin bir şekilde anlatıldı; ancak Anadolu Kurtuluş Savaşı'nın nüvesinin burada oluştuğunu ve kıvılcımın burada olduğunu bir kez daha hatırlatıyor, hep beraber idrak ettiğimiz bu Kurtuluş mücadelemizin başlangıcının 100. yılını yaşıyoruz. Aslında 100. yıl faaliyetleri ile ilgili Büyükşehir Belediye Başkanımız ve diğer arkadaşlarla değerlendirme yaptığımız zaman bir dizi faaliyetler tasarladık. Bu faaliyetler -aşağı yukarı 100'ün üzerinde faaliyet icra edilecektir- zaten bizim kamu kurumları olarak çok fazla emek vermediğimiz, önümüzde hazır bulduğumuz, tamamen sivil bir alanda südür eden, ilimle irfanla donatılmış olan böylesine bir faaliyet, Kahramanmaraş'ın sevdiği bir faaliyet, özneli bir faaliyet, geleneksel olarak Kahramanmaraş'ımızın alışık olduğu bir faaliyettir. Aynı şekilde bunun 100. yıl faaliyetleri içinde icra edilmesinin çok kıymetli olduğunu bütün arkadaşlar söylediler. Anadolu Mektebi faaliyetleri, ittifakla 100. yıl içerisinde olsun dediler. Saygıdeğer Bakanımız da lütfedip bunu kabul ettikleri için hassaten tüm şehrimiz adına kendilerine çok teşekkür ediyorum.

Bizim kamu birimlerinin yapmış olduğu protokol konuşmalarıyla dolu faaliyetler aslında sıkıcıdır. Fakat bugünkü faaliyet fevkalâde keyifliydi. Öğrencilerimizi dinlerken büyük bir keyif aldığımı söyleyebilirim. Bu Anadolu Mektebi faaliyetinin bizim STK'ların, belirli derneklerin yaptığı protokoller vardır. Tabi bunların hepsi kıymetli;

fakat bu faaliyetin sivil tarafı ve ilim-irfan yönünün ağır olduğuna vurgu yapmak istiyorum. Bir de kamu otoritesinin bir görevi hükmündeki bir kuruluş, bir dernek faaliyeti olmaması bunun kıymetini katbekat artırıyor. Bizim tarihimizde, medeniyetimizde Kahramanmaraş, ilim ve irfanın bir hülasesi olarak tebaruz etmekte. Biz de bundan istifade etmekteyiz. Dolayısıyla bu, faaliyeti kıymetli kılmaktadır. Sivil toplum faaliyeti derken bunun elbette maddî manevî hiçbir ücret beklemeden, bu işin yapılması bunu çok kıymetli kılıyor. Aynı zamanda kamu otoritesinin bir türevi olmama keyfiyetinin de çok önemli olduğunu yani sivil toplum olabilmek için kamunun dışında halkımızın, Anadolu insanının Türk milletinin istediği ilme irfana yönelik ihtiyacının bir ifadesi olmak çok önemli. Elbette ki bizim millî hedefimizin, bakanlıklarımızın stratejik hedeflerinin de bununla uyumlu olması milletimizin istediği bir şeydir. Bunun lokomotifinin bizatihi halkımız olması, sivil alanın olması çok daha sürdürülebilir kılıyor. Ben şahsen bu öğrencilerimizden çok istifade ettim. Bunun daim olmasını temenni ediyorum.

Anadolu'nun dört bir tarafından böyle nezih bir faaliyeti icra etmek üzere şehrimize gelen bütün kardeşlerimize, öğrencilerimize, öğretmenlerimize hoş geldiniz diyorum. Kahramanmaraş'taki bu faaliyet Anadolu'nun dört bir yanına, dünyaya bu duyguları düşünceleri bu ilkeleri yayacaktır. Bu çalışma bunlara vesile olacaktır diye düşünüyorum. Tekrar başta Sayın Bakanımız Sami Hoca'mız, okul çalışma arkadaşlarımız ve bu çalışmaya emek veren öğretmenlerimize, öğrencilerimize teşekkür ediyor ve inşallah Sayın Bakanımızın işaret buyurduğu, bu öğrencilerimizin, talebelerimizin okumaları, anlamaları, ileriye yönelik bir perspektif çıkarmaları ve bunların basılarak paylaşılmasının bizim için büyük bir vazife olduğunu ifade etmek

istiyorum. Yapacağımız en önemli kamu hizmetinin bu veya bunun gibi işler olduğunu ifade ediyorum. Bu tür çalışmalar daim olsun bereketli olsun inşallah.

Bir diğer hususa da vurgu yapmak istiyorum, gerçekten bütün ebeveynler, anneler, babalar, veliler; hepimizin vazifesi büyüktür. Hem kendimizi geliştirmek hem de çevreyi anlamak için bilgiye çok ihtiyaç vardır. Bu bilgi kaynaklarının özellikle yazılı kaynakların önemi hep söylenegeliyor; ama gençler üzerinde değişik alandaki belli bağımlılıklar vardır. Nefsimizin bağımlılığı vardır. Bu, çağımızda çok fazladır. Bu tür okumalarla, faaliyetlerle aslında insanın kendi yaratılış gayesine dönüşüne, kendini anlamlandırmasına fırsat sunulmaktadır. Günümüzde ebeveyn ve çocuklar arasındaki anlayış farkının çok yüksek olduğunu hep beraber müşahade ediyoruz. Belki 100, belki 1000 senedir kuşaklar arasındaki fark son 30 yıldaki fark kadar büyük olmamıştır. Bu kuşaklar arasındaki fark, bir yönüyle bir risktir. Aslında bunu bir fırsata da çevirebiliriz. Bu farklılık gençlerimizin bazılarına bizden çok ileri bakabilmesi şansını verebiliyor. Bilgiye ulaşımını kolaylaştırıyor. Medeniyetimizin bütün birikimini, bizim 50 senede öğrendiğimizi 5 senede öğrenme imkânları var. Bunun artı taraflarını alıp riskleri de kontrolde tutmak için gençlerle iş birliği yaparak onlardan istifade etmemiz lazım diye düşünüyorum. Yoksa bizim istinat noktamız olan medeniyetimizin temel umdeleri bizim dünyadaki rekabet gücümüz açısından çok önemli bir husustur. Bunu istinat noktası yapıp kültürümüzü, inançlarımızı, değerlerimizi; müderrislerimizi veya üstatlarımızı aynı zamanda dünyadaki rekabet gücüne bilgiye teknolojiye erişim yönündeki ikinci bir kanadı oluşturmamız lazım; ama bu kuşaklar arasındaki farkı da bütün öğretmenlerimizin ve ebeveynlerimizin iyi analiz etmesi, buna göre uzmanlardan istifade

ederek yönetmesi hususunda daha fazla düşünmemiz, proje geliştirmemiz gerekiyor.

Ben tekrar Üstad'ı rahmetle anıyorum. Onun ortaya koymuş olduğu perspektifin gelecek açısından da çok önemli olduğunu zaten konuşmacılarımız belirtti. Hiçbir mezhebin, meşrebin, çevrenin, ilin değil; bütün Anadolu'nun belki dünyanın, bütün meslek ve mezheplerin üzerinde ittifak ettiği bir şahsiyet olması Necip Fazıl'ı büyük kılıyor. Bu vesileyle tekrar bu çalışmaların hayra berekete ilme ve irfana katkı sunmasını diliyorum. Hepinize teşekkür ediyorum.

PROF. DR. SAMİ GÜÇLÜ

Anadolu Mektebi Y. Kurulu Bşk.

Çok Değerli Konuklar, Saygıdeğer Hocalarım, Sevgili Öğrenciler,

Anadolu Mektebi'nin Necip Fazıl okumalarının programlanarak çeşitli şehirlerde öğrencilerimizin sunumuyla gerçekleştirdiğimiz anma programının sonuncusuna bugün huzurlarınızda başladık ve ilk dört öğrencimiz düşüncelerini ifade ettiler. Evvela öğrencilerimize teşekkür ediyoruz. Bu faaliyet Maraş'a gelirken, bundan yaklaşık 3 yıl önce, bir davet üzerine biraz heyecan, biraz tereddüt ve seve seve bir ziyaret ve ifadeleri özetle aktarmak gerekirse, biz Maraş'a Anadolu Mektebine başlatmak gibi bir düşünce ile değil; sadece onların bizi davet etmesiyle duyduğumuz sevinci paylaşmak için geldik. Burası zaten öyle münbit bir toprak ki yazarları, şairleri, okuyanları, programlarıyla Anadolu'da öncü bir şehir. Zaten konuyu Maraşlı olup bu programda konuşan arkadaşımın ifadesi ile *'edebiyatın ve şiirin başkenti'* sözleriyle ifade etti. Zaman şöyle bir şey ortaya koydu bu bizim açımızdan daha fevkalâde önemli. Bu şehirde Anadolu Mektebi büyük bir gelişme gösterdi. Bu gelişmenin çok anlaşılır bir tarafını size söyleyeyim: Bugün Ankara ve İstanbul'da liseyi bitirip üniversiteye gelen öğrencilerimiz içerisinde öncü kadroda hep Maraşlılar var. Bu, çok sevinilecek bir durum. Evet, bir kültürel proje okullar içerisinde sosyal bilimler lisesinde yer almıyorsa şehirler içerisinde Maraş'ta zemin tutmuyorsa o zaman kendinde bir kısım eksikler aramalıdır. Bugün burada gördüğümüz ilgi, alaka, hazırlık şehrimizin birinci kademe yöneticisi Sayın Valimizden başlayarak Millî Eğitim'in en uç noktasındaki arkadaşımıza kadar Necip Fazıl ile ilgili bu programın başarılı geçmesi, amacına ulaşması için gösterdikleri gayret için huzurlarınızda onlara teşekkür ediyorum. İsimlerini teker teker saymaya imkân yok. Dolayısıyla hepsini bu çalışmalarından ve iş

birliğinden dolayı sadece Millî Eğitim ve Vali değil Büyükşehir Belediye Başkanımızı, diğer belediyelerimizi, ilçe belediyelerimizi, konuyla ilgili okul müdürlerimizi, üniversitemizi, Sayın Rektörümüz dün akşam öğrencilerle ilk buluşmasını gerçekleştirdi ve bugün temsilcisi burada, Fakülte Dekanımız burada, ayrıca bürokraside çok sayıda insan var. Dolayısıyla hepsine gösterdikleri ilgi için teşekkür ediyorum.

Evvla Anadolu Mektebi Millî Eğitim Bakanlığı'nın bünyesinde Kültür ve Gençlik Spor Bakanlıklarıyla çok yakın bir iş birliği içerisinde. Biz yaklaşık dört senedir faaliyetlerimizi bu üç bakanlığın gösterdiği imkân ve kolaylıklarla yürütüyoruz. Şunu sevinerek söylüyorum, bu üç bakanlık bizim taleplerimizi yerine getirme konusunda olağanüstü bir hoşgörülle davranıyorlar ve programımız ile ilgili konularda o kadar anlayışlılar ki bize herhangi bir konuda şu şöyle yapılsın diye bir teklifte dahi bulunmadılar. Baktılar, incelediler, gözlediler. Sonunda dediler ki bu bizim Milli Eğitimimizin bünyesinde, Kültür Bakanlığımızın hizmet alanı içerisinde, Gençlik ve Spor Bakanlığının da gençleri yetiştirme konusundaki amaçlarına uygundur. Evet, gerçekten de öyle. Sadece bir kültürel faaliyet yapıyoruz; ama burada ana fikrin ne olduğu aşikâr. Kendi kültürünü çok iyi bilen insanlara çok ihtiyacımız var. Türkiye -her ülkede olduğu gibi- çeşitli sorunlarla karşı karşıya. Ama Türkiye'nin bir dezavantajı var: Sorunları çözmede çok gecikiliyor, birikiyor sorunlar. Sorunların sürekli birikmesi Türkiye'yi çok yoruyor. Bunun en önemli sebeplerinden biri kültürel yönden kendisini iyi hazırlayamaması olarak düşünmek lazım. Böyle bir düşüncem var. Birçok sorunumuzun kaynağında da bu konudaki eksikliğin yattığını düşünüyorum. Dolayısıyla bugün karşınızda bir öğrenci grubumuzun konuşmasını dinlediniz. Büyük insanları anlamak zor; ama büyük insanları her yaşta insanlar belli ölçüde anlıyorlar. Bu nihai bir anlama değil, bir başlangıç

anlamasıdır. Giderek ikinci üçüncü okuma ile bu alanda gelişme gösterecek. Ancak anlama için gösterilen gayret bu çalışmalarımızın anlama kapasitelerini, yazma gücünü, konuşma imkânı ve düşüncelerini yazıyla ifade etme konusunda çok önemli katkılar sunuyor. Şu anda öğrencilerimizin önünde bulunan kitaplar, daha önce öğrencilerimizin konuşmalarından oluşan kitaplardır. Burada Sayın Valimiz, İl Millî Eğitim Müdürlüğümüz, üniversitemiz varken bir talepte bulunmak istiyorum. Necip Fazıl okumalarının son programı 48 öğrencimizin Maraş'ta 3 günlük süre içinde yapacağı konuşmaların Maraş'ta kitaplaştırılması. Böylece kalıcı bir metin elimizde olur. Hem Maraş için hem Üniversitemiz hem de belediyemiz için bir de Anadolu Mektebi için âdeta bir berat belgesi gibi. Evet, biz bu yolda gayret ettik, çalıştık. Öğrencilerimiz için de bu yaşlarda böyle bir kitabın içerisinde kendilerine ait üç sayfalık bir metnin varlığı onlara yeni kapılar açacaktır, onları cesaretlendirecek ve gelecekleri ile ilgili kısımda bir aydınlık oluşturacaktır.

Bugün burada çok değerli misafirlerimiz var. Sevgili Maraşlılar onları elbette tanımak isterler. Evvela bu misafirlerimizin içerisinde, Maraş'ta Anadolu Mektebi faaliyetlerini yaparken Kültür Bakanlığı yardımcısı Nadir Alparslan ile şöyle bir konuşmam geçti: Bu yıl Necip Fazıl okumalarında bir şehirde farklı bir şey yapalım kalıcı olsun, iz bıraksın. Ne yapalım konusunu bize bıraktı. Evet ne yapılabilir sorusunu düşündük, en orijinal fikir şuydu: Büyük Doğu'da yazarlardan bir grubu getirelim ve Maraş'ta konuşuralım. Büyük Doğu'da yazısı çıkanları araştırdık, son beş döneminde yazısı çıkan yazarlarımız içerisinde buraya gelme konusunda girişimde bulunduk. Maalesef sağlık sorunları elvermedi. Her birisi ciddi bir sağlık sorunu ile karşı karşıya olduğunu belirtti. En başta Rasim Özdenören, dedi ki: “Uçağa binemiyorum, iki

saatten fazla da seyahat yapma gücüm yok, dolayısıyla gelemem.” Arif Ay, Büyük Doğu'da yazısı yok; ama Büyük Doğu ekolüne mensup, çok ciddi başka bir rahatsızlığından bahsetti. Ali Haydar Haksal, başka bir şeyden, birkaç isim kaldı. Peki kitabı olanlardan başlayalım, Necip Fazıl hakkında kitap yazmış, bu konuda eser vermiş arkadaşlarımızın bir kısmı da aynı şekilde rahatsızlıklarının öne çıktığını söylediler. O zaman karma yapalım dedik buraya yarın muhtemelen saat 16.00'da hem Büyük Doğu'da yazıları çıkmış birkaç arkadaşımız hem de Necip Fazıl ile ilgili bağımsız bir hazırlık yaparak yazıları kitaplaştırılmış yazarlarımız gelecek. Hatıralarını ve düşüncelerini kendilerinden dinleyeceğimiz bir toplantı Maraş için çok güzel olacak. Bunun dışında çok sayıda misafirimiz var. Kültür Bakanlığı temsilcimiz, Gençlik ve Spor Bakanlığı temsilcimiz, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanı. Anadolu Mektebi, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde şu anda Talim Terbiye Kurulu ile birlikte çalışıyor. Yani onun gözetiminde çalışıyoruz ve onun Sayın başkanı hocamız aramızda. Kendileri sizlere hitap edecekler. Burhanettin Dönmez Bey. Onun dışında Kültür Bakanlığımızın bugün burada iki önemli temsilcisi var. Güzel Sanatlar genel müdür yardımcıları Necmettin Bey ve Ömer Faruk Beyler buradalar. Kültür Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Müziği Korosu, Necip Fazıl'ın şiirlerinden bestelenmiş şarkılar seslendirecekler. Devlet Tiyatromuz, **Reis Bey** ile Maraş'ta. Ama en önemlisi büyük adamlar öldükten sonra da toplumu etkilemeye, onlara bir yol açmaya, gelecekleri hakkında karar vermeyi kolaylaştırmaya devam ederler; ama esas önemli olan şu: Eğer gençlere hâlâ hitap ediyorsa yaşıyor demektir.

Necip Fazıl'ı 35 şehirde 3000'in üzerinde öğrenci okudu. Hiç bu kadar sistematik bir okuma olmadı Türkiye'de. Hepimiz okumuştuk; ama topladığımız zaman eserlerin çok azını okumuştuk. Tekrar okuduk,

çok sevdik, ezberledik şiirlerini ama şansımız şuydu: Gördük, dinledik, kitaplarına muhatap olduk, sevdik, peşinden koştuk. Sizin yaşlarınızda - öncelikle genç arkadaşlarıma söyleyeyim- çok disiplinli okumadık.

Okumalara katılan arkadaşlarımızın her birisi, felsefeden şiire kadar olan yelpaze içerisinde çok emek verdiklerini gösterdiler. Uzun konuşmasıyla yüksek lisans öğrencimiz, şiirsel konuşmasıyla Maraşlı öğrencimiz, diğerlerini de dahil ederek söylüyorum. Tabi Anadolu Mektebi beşinci yazar olarak Necip Fazıl'ı okuturken elbette bir mesafe alacaklar; ama önlerinde daha çok yol var. Önlerinde okuyacakları 7 yazar daha var. Evet, 12 yazarla bir hedef. Hayata başlarken bu insanlar, şu zamana kadar çok eksikliğini gördüğümüz kültürel kanadını takmış olacaklar. Mesleklerinde başarılı oldukları takdirde bu ülkenin geleceğinde çok önemli roller üstlenecekler. İçlerinden şairler, yazarlar, düşünce adamları, akademisyenler çıkacak. Ama bunlar arasında çok öncü isimler olacak. Çünkü böyle bir hedef üzerinde çalışıyorlar, böyle bir amaçla çalışıyorlar. Türkiye'nin sorunlarını çözmek iddiasıyla yola çıkacaklar. Dolayısıyla böyle bir amaçla yola çıkanların karşılıklarını alma konusunda hayat onlara fırsatlar sunacaktır. Burada bize ev sahipliği yapan, çok emek veren, hazırlıklarıyla bizi adeta Maraş'a çeken dostlarımıza, arkadaşlarımıza, yöneticilerimize tekrar teşekkür ediyorum ve hepinizi saygıyla selâmlıyorum.

PANEL METİNLERİ

NECİP FAZIL VE TİYATRO

NECİP FAZIL'IN PİYESLERİNDEKİ TEMALAR

Kevser Oğuztürk

Mübeccel Suphi Yavaşca SBL / Kilis

*Üst üste, altaltalar,
Bende gökler ve yollar.*

*Gökler, kat kat mavilik.
Yollar, kol kol servilik.*

*Yollar nereye gider,
Ve ne düşünür gökler?*

*Göklerin bir sırrı var,
Onu arıyor yollar.*

*Gökler suda titriyor,
Yollar suda bitiyor.*

*Göklerin yüzü yerde,
Yollarınki göklerde.*

*Bu yollarda izimiz,
Bu göklerde gizlimiz.*

*Yollar, beni vardırın!
Gökler, tutup kaldırın!*

diyor çile şairimiz Necip Fazıl. Değerli konuklar hoş geldiniz. Ben Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in piyeslerinde verilen temalardan, Üstad'ın tiyatro hakkındaki görüşlerinden ve ona göre sanatkârın tanımından bahsedeceğim.

Öncelikle Necip Fazıl piyeslerinin başında sanatkârın tanımını şu şekilde yapmıştır: “Bütün imkânların erişilmez ucu, gâyelerin gâyesi, kemâllerin kemâli, mâverâların mâverâsı olan Allah'a doğru, sonsuz bir tekâmül yolunda giden insanoğluna mahsus 'vücut veriş' nevileri içinde

en zengin ve en güzel hissenin üzerine oturmuş mahlûk...” Yine piyese başlamadan önce tiyatronun da tanımını “Ön tarafı açılır - kapanır bir mikâp (küp) içinde hayatı yakalamak... Kapana kıştırır gibi...” diye yapmıştır. Bir de tiyatro için “sanat şekilleri içinde bence en büyük keşif tiyatro” demiştir.

Gelelim Necip Fazıl Kısakürek'in piyeslerindeki temalara. Bunların en bariz görülenleri ölüm, merhamet, kaybetmek, kumar, para, kararsızlık, pişmanlık, doğru yolu bulma, umutsuzluk gibi tema ve konuları ele almıştır.

Bana göre Üstad'ın piyeslerinde en çok ölüm işlenmiştir. Özellikle de **Bir Adam Yaratmak** adlı eserindeki şu cümleler bu durumu ortaya koyar: “Yaşamıyoruz. Resimlerimiz fotoğraflarımız kadar yaşamıyoruz. Ölüme ilâç ölümdür.” Yunus Emre adlı piyesinde Yunus ölümsüzlüğün arayışı içindeyken mürşit insan olmuştur. Bununla ilgili eserde geçen şu dizeyi sizinle paylaşmak istiyorum:

*Yalancı dünyaya konup göçenler;
Ne söylerler, ne bir haber verirler;
Üzerinde türlü otlar bitenler
Ne söylerler, ne bir haber verirler,*

Bir diğer tamamımız umutsuzluk. Üstat piyeslerinde yanlış yoldan giden tiplerin sonunun da bazen umutsuzlukla bittiğini göstermiştir. Mesela **Parmaksız Salih**'te, kumarbaz birinin umutsuzluğa kapıldığını şu replikle bize hissettirdi : “Eğer biraz sonra güneş mutlaka doğacaksa, eğer bu geceyi kıyamete kadar uzatmanın yolu yoksa benim için hiçbir çare kalmadı demektir.” Yine bir adam yaratmaya kalkışan Hüsrev'in umutsuzluğunu şu cümlelerle belirtmiştir: “Dipsiz bir uçuruma sarkıyorum, yakalayabildiğim bir iki ot tutuyor beni. Bu otlar sökülüyor. Yumuşak toprağın içinden kökleriyle beraber geliyor. Düşüyorum.”

Üstat kumar bataklığını, **Parmaksız Salih** adlı eserinde mükemmel bir şekilde işlemiştir. Üstad'a göre kumar doktoru ve ilacı olmayan bir hastalıktır. Kumarın insanı nereye kadar düşürdüğünü, hangi kötülük saiklerine ve iyilik aksülamellerine düşer ettiğini âdeta haykırmıştır okuyucunun ve seyircinin idrakine.

Necip Fazıl para konusunu piyesinin de adı yaparak para hakkındaki görüşünü şu şekilde paylaşmıştır: bu dünya para dünyası; bu

dünyanın bu dünya olabilmesi için para lazım. Yine para hakkında, “*insanın kazandığı paradan değil paranın kazandığı insandan kork*” demiştir.

Üstat piyeslerinde yer yer karamsarlığı da işlemiştir. Mesela bu konuda şu replik dikkatimi çekmişti: “*Doğrusu bu muydu? Ne bileyim? Soğan gibi iç içe gömlek üstüne gömlek giyilmiş sayısız dünya görüyorum.*” derken kargaşa içinde kalınmış bir durumu betimlemekte.

Üstad'ın piyeslerinden biri beni çok şaşırtmıştı. Bu şaşıрма nedenimi sizlerle paylaşmak istiyorum. Necip Fazıl Kısakürek genellikle piyeslerinde toplumu ilgilendiren bireysel sorunlara değinirken Sabır Taşı'nda masalı tiyatroya taşımıştır.

Üstadımız **Reis Bey** adlı piyesiyle merhameti duygularıma ilmek ilmek işlemiştir. Bu piyesin konusundan biraz bahsetmek istiyorum. Eserdeki hâkime göre merhamet ağızların sakızıdır, hatta bunu idamlık suç olarak görür ve öyle de yapar. Kendisinden merhamet dileyen suçsuz bir genci kanıtı olmadığı için astırır. Bir müddet sonra asılan gencin suçsuz olduğu anlaşılır. Tabi Reis Bey'in tüm tezleri çürür ve bu durumun ardından aynen şu cümleyi kurar: “*Sökün sahte su borularını, ev ev merhamet şebekesini kurun!*” Bu eseri okuduktan sonra, benim çevreme yani insanlara ve doğaya karşı bakışım ve yaklaşımım bütünüyle değişti diyebilirim.

Necip Fazıl Kısakürek piyeslerinin sonunu hep doğru yolu buldurmaya yönelik kurgulamıştır. Bunu şu şekilde örneklendirebiliriz; “*Sonbaharda yapraklar nasıl boranın çektiği istikamete çullanırsa hepimiz, her şey, Allaha doğru gidiyoruz. Bilerek bilmiyerek Allaha doğru yol almak vardır, varmak yoktur. Varabildiğimiz hiçbir şey hiçbir ufuk Allah değildir.*”

Konuşmamı sonlandırmadan önce Necip Fazıl Kısakürek'in bir iki piyesi hakkındaki düşüncelerini röportaj türündeki **Konuşmalar** adlı eserinden yaptığım birkaç alıntı ile sonlandırmak istiyorum.

Necip Fazıl Kısakürek, **Bir Adam Yaratmak** adlı eseri için şunları söylemiştir: “*Bu eserimi bugüne kadar vücuda getirdiğim eserler içinde en bağlı olduğum eser biliyor ve öylece bildirmek istiyorum.*” Ben de bu eseri anlatılamayacak kadar seviyorum. Hatta bu eserde geçen şu replik beni en çok etkileyen kısım olmuştur: “*Beni upuzun tabuta yatıracakları gün arkamdan gelenler dostlarım değil, kefenimin hırsızlarıdır.*”

Necip Fazıl eserindeki sanatkârın hatasını ve sonucunu şu cümlelerle aktarmıştır: *“Piyesteki sanatkâr tipine sorarsanız Allah sonsuzluktur. O farkına varmadan sonsuzlukla yarışa kalkmış,.. Bu eserde Sanatkâr, yaratmak istediği tipe öz eliyle çizdiği kaderin kuyusuna düşmüş, o tip tarafından istilâ edilmiş, eserine hayatiyle de iştirak etmiş gösteriliyor.”*

Yine röportajda kendisine yöneltilen **“Nâm-ı Diğer Parmaksız Salih’in gayesi nedir? Eserde belirtmek istediğiniz şeyler nelerdir? Eser, ne gibi ruhî saikler altında meydana gelmiştir?”** sorusuna şu cevabı vermektedir:

“Arılara, eğer ballarının izahı rolü verilseydi, bu herhalde balın lezzetinden düşürücü bir iş olurdu. Ama muharrir öyle midir? Onda hem, ne yaptığını bilmeden çalışan arı; hem de ne yaptığını bilmek ihtiyacında olan insan vardır.” Necip Fazıl'a göre sanatkâr amacını tutarlı bir şekilde okuyucuya yansıtmalıdır. Her şeyin açıklamasını yapmamalı bunu okuyucunun eser içinde arayıp bulmasını beklemeli. Bu imkânları bizlere sunan başta Sami Güçlü Hoca'm olmak üzere herkese teşekkür ederim.

NECİP FAZIL'IN FİKİR DÜNYASI VE TİYATROLARI

Zeynep Bilge Doğan

Necmettin Erbakan Kız AİHL / Kahramanmaraş

Ön tarafı açılır-kapanır bir mikâp (küp) içinde hayatı yakalamak... Kapana kısıtırır gibi... Tiyatro budur, Üstâda göre.

Necip Fazıl, tiyatrolarının ön sözünde yazdığı gibi hayatı zamana benzetmiş ve hangi mekânda olursa olsun onu belli başlı anlarıyla, yani en önemli noktalarıyla tutmayı da tiyatrolarıyla yapmıştır.

“*Her sanatkâra, imparatorluk tacı tiyatrodur.*” diyerek tiyatro yazmayı imparatorluk tacı giymeye benzeten yazar, tiyatrolarında mutlaka bir tezi işlemiştir. Yaşamı gibi tiyatroları da iki döneme ayrılan Necip Fazıl, ikinci devre yazdığı tiyatrolarında davasını ön plana almış; “*Bu dava hor, bu dava öksüz, bu dava büyük!*” diye yola devam etmiştir.

Ona göre, tiyatro bir dava aracıdır. Gerek yaşadığı dönem gerekse yetiştiği ortam onu, tam bir dava adamı olmaya sevk etmiştir. Necip Fazıl'ın davası; kendini arayış yolunda yaratılış gayesine ulaşmaktır. Bu arayışta hem kendini hem toplumu samimi bir Müslüman bakış açısıyla yargılamaktadır. Onun davası, 'sahte inkılaplarla çürütülmüş ruh kökünü' kurtarma çabasıdır. Örneğin **Çile** şiirinde, “*Kustum öz ağzımdan kafatasımı*” diyen Üstât çektiği fikir çilesini ve hayatında yaptığı tüm sorgulamaları tiyatro eserlerine de yansıtmıştır.

Bir Adam Yaratmak'ta Hüsrev'in kendini bulması ve kendinin sırrına varması, içindeki kıyametin kopmasıyla başlar. Ezeli hakikatle yüz yüze gelen Hüsrev, “*Kul olmak için Allahlık taslamalıyım.*” diyerek yeniden var olmanın bilincine ulaşır. **Bir Adam Yaratmak** piyesinde kendi içindeki gel gitleri, Hüsrev'in ağzından dile getirmiştir. Hüsrev aslında Necip Fazıl'ın ta kendisidir. “*Yaşamıyoruz. Resimlerimiz, fotoğraflarımız kadar yaşamıyoruz. Mendilimiz, gömleğimiz, potinlerimiz kadar yaşamıyoruz... Bir sigara kâğıdı kadar yaşayamıyoruz. Kefenimizden evvel çürüyoruz... Ölüler! Gözsüz, kulaksız kurtların içtiği köpüklü şampanya damlaları! Tozun toprağın mezeleri! Korkunç bir saklambacın korkunç oyuncular. Kurtarın beni ebedilikten!*” diyerek ölüme vurgu yapar. Dünyanın geçiciliğini, hayatta çok değer verdiğimiz nesnelerin bizden uzun yaşadığını, insana asıl kalanın 'insan olmak' olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Tiyatrolarındaki kahramanlarını her tabakadan seçmiştir. Hâkim, kumarbaz, üniversite öğrencileri, halktan kişiler, üçkâğıtçılar, gazeteci... Kahramanlarının en önemli özellikleri filozofça konuşmalarıdır. Sanatçı vermek istediği mesajları kahramanlarına yüksek sesle söyler. **Para** tiyatrosunda paranın insana etkisini Hususi Kâtip aracılığıyla şöyle anlatır:

“Deli, buna para derler, Para!.. Şeref de bu, namus da bu, akıl da bu, hikmet de bu, sıhhat de bu, hayat da bu, dünya da bu, ahiret de bu; parra!..” Bu oyunda zaman ve mekân belli değildir. Günümüzden yaklaşık seksen yıl önce yazılmasına rağmen güncelliğini koruyan bir nesnedir para. Varlığı da yokluğu da büyük derttir. Bu oyunu okuduğumuzda kahramanların abartıldığı düşünülebilir ancak medyayla insanın menfaati için her türlü değeri yok saydığını gösteren haberlerin binlercesine şahit olmaktayız. İnsanların maddi hırsları yüzünden manevi yönden fakirleştiği, dünya kurulduğundan bu yana görülen önemli bir sorundur. Günümüze baktığımızda da paranın mutluluk kaynağı olarak yetmeyeceği görülür. Paranın insanları bireyselleştirdiği, para kazanmaya harcanan vaktin bireyleri birbirinden uzaklaştırdığı ve ben merkezli insanların arttığı, toplumda huzurun kalmadığı görülmektedir. Necip Fazıl, paranın önemsiz olduğu bir dünyayı hayal eder.

Tohum piyesindeki Ferhat Bey, Hanım, Şerife Teyze, Hancı ruhu yani maneviyatı temsil ederler. Maddenin hiçliği vurgulanır. Oyunun üçüncü perdesinde Ferhat Bey ve Yolcu arasında geçen konuşmalar madde-ruh karşıtlığını somut bir şekilde ortaya koyar. Kendisini köylü ile münevver(aydın) arası bir yerde gören Ferhat Bey, Anadolu'nun görünmeyen tarafını ruha benzetir: *“Ama biz bu ruhu tanımıyoruz. Anadolu nasıl duyar nasıl sever, nasıl yapar, nasıl coşar, nasıl patlar, nasıl yatıştır, nasıl susar, nasıl düşünür, nasıl gider, nasıl dönmez, nasıl ölür biliyor muyuz? Bilemeyiz.”* Anadolu'yu Anadolu yapan, Anadolu insanı ve değerleridir. Ona göre; madde açık, ruh gizlidir. Bütün hakikatler, ruhundur. 'Yirminci asrın ateş kusan mabudu' dediği makineyi ise madde olarak gösterir.

“Madde ruhun hizmetine girdiği anda kuvveti yüz binlerce kere büyür. O zaman bir teneke parçası, bir süngüye ve bir çakmak taşı, bir topa bedeldir. O zaman kemik, çeliği yer ve kan ateşi yutar. Maraş'ı böyle anlayın.” Birinci perdede yine Ferhat Bey'in ağzından: *“Biz burada*

muharebe etmiyoruz. Bir sivrisinekle bir ejderhayı dövüştürmek gibi sihirbaz işine benzer bir tecrübe yapıyoruz. Ateşi kanla söndürmek, çeliği etle köreltmek ve maddeyi ruhla durdurmak gayretindeyiz. Bütün doğruların bir anda eğri, bütün eğrilerin bir anda doğru çıktığını gösteren fevkalâde anlar yaşadık. Bu anların kitapta ve hesapta yeri yok. Bu anlar ruhtur.”

Necip Fazıl, böylece Maraş'ın kurtuluşunda ruhun, maddenin önüne geçtiğini vurgular. Tarihe baktığımızda Maraş'ın kurtuluşunun çok zor şartlarda gerçekleştiğini görürüz. Değil Maraş tüm ülke vatan sevdasıyla kurtulmuştur işgalden, çünkü Anadolu insanı aşkla bağlıdır, vatanına. **Kanlı Sarık**'ta; İhtiyar Timsal'e “Görüyorsunuz ki, her şey aşk meselesi!.. Aşk cüceyi dev, aşksızlık da devi cüce yapıyor.” sözleriyle davasının bir aşk davası olduğunu söyler. Davaya olan aşkını o kadar üstün tutar ki yarım kalan **Sır** tiyatrosunda Başkurmay karakteri “Yalnız Allah ve ona bağlı olanların cemiyeti için her şeyini, her şeyini verecek, karşılığında hiç alacaksın. Fedakârlığını Allah'tan başka kimse bilmeyecek...” diyerek damadı olan Yüzbaşı'ya davanın kutsiyetini anlatır.

Püf Noktası'nda başkahramana (Recep) “Mantar tabancası havan topunu yendi! Demek bu dünyada hiçbir madde hesabı yok her şey ruhta. Bütün kilitler ruhumuzda...” cümlelerini söyleten Necip Fazıl maneviyatı her zaman öne çıkarır. Buna benzer bir söylemi **Künye**'de Gazanfer'e söyler: “Efendiler bir zamanlar Asya, ruhun bilgileri ile yeryüzüne hükmediyordu. Bugün Avrupa, kafanın bilgileriyle dünyamıza sahiptir. Ruhun emrinde olan madde, ruhu çuvala tıkalabilir fakat yok edemez. Ruha gelince, maddeyi baştan başa kucaklar kucaklamaz, onu bir dinamit gibi uçurur, kül eder.”

Künye eserinde 'Doğu-Batı' karşıtlığını gündeme taşır. Hukuk talebelerinin dilinden Batılılaşmayı şöyle anlatır:

“Dostum, dava bir taneciktir ve pek basittir. Yüzde yüz garplılaşmak zorundayız. Başka çaremiz yok.” diyen arkadaşına diğer bir öğrenci şu cevabı verir: “Hayır, dava ne bir tanedir, ne de basittir. Girifti basit görmek moda! Tanzimat'tan beri gün geçtikçe yükselen bir teslimiyet ölçüsüyle kendi kendimizi körleştiriyor böylece garplılaştığımızı sanıyoruz.”

Mukaddes Emanet'te de Baba, oğlu Abdullah'a: “Avrupalı kızağından inme, kaptanı Yahudi, çarkçısı Mason, tayfası dönme, rotası

dinsizlik, hürriyet gemisinden ne bekliyorsun? Eğer tez zamanda beş on yıl içinde bu gemi yolcusu ve bu milletle beraber kayalara oturmazsa şaşmak lazım...” cümleleriyle batılılaşmadaki yanlışlığı anlatır. **Mukaddes Emanet** kitabının özü belki de babasının Abdullah'a söylediği şu sözlerdir: “*Toprağa bağlan! Okuyup bilmekte şehirliyi aş, fakat şehirde gözün olmasın... Topraktan kitaba, kitaptan toprağa... Başka işe yer verme!... Köylüye onun diliyle seslen, dünyayı ona, onun kafasına göre anlat... Batı adamı aya gitse, yıldızlara kement atsa, ona inanma!... Onun marifetini öğren ruhunu ondan koru!...*” Bu sözler bize Batılılaşmanın yolunu gösterir. Değerlerimizi kaybetmeden Batılılaşmak gerektiğini söyler. Öyle ki silah nesnesi üzerinden geçmişi olmayanın geleceği olmaz tezini somut hale getirir. Necip Fazıl, her tiyatrosunda bir teze değil birden çok teze yer vermiştir. Örneğin **Kanlı Sarık**'taki ifadeyle; “*Gaye bölge üstüdür; ne Erzurum, ne de, Kars! Türk'ü iki şey bozdu, biri Bizans biri Fars!.. Çatılırken yıkılan eve yazıklar olsun!..*” bozulan Türk toplumunu, Batı mayasının bize zararı olduğunu, yanlışlar üzerine kurulu düzenlerin yıkılacağını vurgular. Kurulu düzenin yerini zamanla yanlışların aldığı ahşap konak da bu şekilde yıkıldı.

*Üç katlı ahşap evin her katı ayrı âlem!
Üst kat: Elinde tesbih, ağlıyor, babaannem,
Orta kat: (Mavs) oynayan annem ve âşıkları,
Alt kat: Kızkardeşimin (Tamtam) da çılgınlıkları.
Bir kurtlu peynir gibi, ortasından kestiğim;
Buyrun ve maktan seyredin, işte evim!
Bu ne hazin ağaçtır, bütün ufkumu tutmuş!
Kökü iffet, dalları taklit, meyvesi fuhuş...*

Günümüzde de uç noktalara giderek yaşanan kuşak çatışmasını, yanlış Batılılaşmanın körüklediği görülür. Hızlı batılılaşmayı, **Ahşap Konak**'ta Recai şöyle ifade eder: “*Modern kızlar... Amerikalılardan ders almışlar, onlara ders verecek hale gelmişler... Taklitçi, hayvanı taklit etmekle başlar. Köpeği, çakalı öküzü... Havlar, ulur, böğürür. Biz garplının hayvan tarafında onu geçiyoruz da insan tarafına bir türlü giremiyoruz.*” Aynı durumu **Mukaddes Emanet**'te de Baba, Abdullah ve torunları arasında görürüz. Abdullah, oğlunu güvercin yumurtasından

çıkan baykuşa benzetirken, torununu baykuş yumurtasından çıkan akrebe benzetir. Abdullah ile torununun çatışması, Abdullah'ın torununu öldürmesiyle biter. Çünkü Abdullah'a göre soyundan gelen hastalık kolu, yani torunu, yüz bin Moskofa bedeldir. Bu da gösteriyor ki asıl içimizdeki hainler daha derin yaralara ve yıkımlara neden oluyor.

Kafa Kâğıdı'nda *“Hakikatte yangın, deri değiştiren ve yenisini tutturamayan Türk cemiyetindedir ve sonradan ahşap evlerin yerini alan göz boyama beton binalar, bu yangının çimentolaştırılmış küllerinden ibarettir.”* diyen yazar, tiyatrolarında insanı ve çevresini bütün yönleriyle ele almış, ana kahramanları olayın merkezine koyarak vermek istediği mesajları okura vermiştir. İnsanın öze dönmesindeki en büyük engelin kendi nefsi olduğunu, bunu aştığımızda gerçeği bulacağımızı **Künye** adlı eserinde başkahraman Gazanfer'in ağzından söyletmiştir: *“Dinimizde “Büyük Cihat” diye bir tâbir var, bilirsiniz. Büyük cihat, milyonlarca insanın bir o kadar insanla kavgası değildir. Tek kişinin öz kavgasıdır. Tek kişinin öz nefsiyle cengidir.”*

Yaşadığı dönemde Anadolu insanının ruhunu ve çektiği sıkıntıları gören Necip Fazıl tiyatrolarında da çilesini yaşamış ve yazmıştır. Onun tiyatrolarındaki olaylar; geçmişte vardı, şimdi var ve gelecekte de var olacaktır. Bu sebepten bize de okumak ve onu anlamak düşer.

*Lâfımın dostusunuz, çilemin yabancı;,
Yok mudur sizin köyde, çeken fikir sancısı?..*

NECİP FAZIL'I EBEDÎ KILAN DUYGUSU

Ayşe Karanfil

Altınıyıldız Koleji / Nevşehir

Necip Fazıl kimdir; çilekeş bir adam mı, aynadaki yalan mı? Belki de Ulu Hakan'ın izinden giden bir lider ya da hikâyelerinde kaybolmuş bir yolcu. Bir adam yaratmaya çalışan Üstat da olabilir, ahşap konakta huzurunu bekleyen bir ihtiyar da... Yahut merhametsiz **Reis Bey**'in karşısında duran bir suçlu...O kendini bir şiirinde şöyle tasvir eder:

*Ben, kimsesiz seyyahı, meçhûller caddesinin;
Ben, yankısından kaçan çocuk kendi sesinin...*

*Ben, sırtında taşıyan işlenmedik günâhı;
Allah'ın körebese, cinlerin padişahı.*

*Ben, usanmaz bekçisi, yolcu inmez hanların;
Ben tükenmez ormanı, ısınmaz külhanların.*

*Ben, kutup yelkenlisi, buz tutmuş kayalarda;
Öksüzün altın bahtı, yıldızdan mahyalarda.*

*Ben, başı ağır gelmiş, boşlukta düşen fikir;
Benliğin dolabında, kör ve çilekeş beygir.*

*Ben, Allah diyenlerin boyunlarında vebâl;
Ben, bugünküne mazi, yarınkine istikbâl.*

*Ben, ben, ben; haritada deniz görmüş, boğulmuş;
Dokuz köyün sahibi, dokuz köyden kovulmuş.*

*Hep ben, ayna ve hayal, hep ben, pervane ve mum;
Ölü ve Münker-Nekir; başdönmesi, uçurum...*

Anlaşıldığı kadarıyla kimlik konusunda Üstatda da bir arayış var ve biz, bu yazımızda kaleme aldıklarından hareketle Necip Fazıl'ın edebî kişiliğinden bahsetmeye çalışacağız. Sizce bir insanı ne ebedî kılar? Ya da

hangi duygusu? Elbette 'merhamet'. Merhamet öfkeyi gemlemeseydi bütün dünya yok olurdu. Necip Fazıl'ın **Reis Bey** adlı piyesinde söylediği şu sözler buna işaret eder: *"Kâinat nizamı... Merhamet için de aynı şey... Kinin, zulmün de, başında ve sonunda merhamet nöbet bekliyor... Rahmet... Âlem, bu temel üzerinde... Eğer toprağa, tohuma, hattâ kire, lekeye merhamet olmasaydı, su olur muydu? Rengi merhamet, sesi merhamet, pırıltılı, şırıltılı su... Ne duruyorsunuz? Sökün sahte su borularını, ev ev merhamet şebekesini kurun! Tepelerinizdeki çatıları da yıkın, göklerle temasa geçin!.. O zaman göreceksiniz ki, acı su borularından kendi kendisine tatlı su akacak ve başlar üstünde güneşe yol veren kubbeler yükselecek..."*

Necip Fazıl, acımasız olmanın insanlara yakışmadığını düşünmüştür. Yakışmaz da zaten. Merhamet hiçbir şeyin kendisi değil; su gibi, hava gibi, toprak gibi, ateş gibi her şeyin temelidir. Necip Fazıl'ın asıl istediği güneşin merkezindeki merhamet: Kuzuları da yılanları da ısıtan merhamet. Güneş, nasıl bir ana şefkatiyle kucaklarsa evreni; merhamet de birleştirici yönüyle ısıtır, kaynaştırır yürekleri. Bazen merhamet affetmektir, bağışlamaktır. Shakespeare der ki: *"Merhamet her zaman intikamdan daha asildir."* İntikam almak yerine merhamet edip affetsek her şey daha güzel olmaz mı? Necip Fazıl da **Bir Adam Yaratmak**'ta bundan bahsetmiştir. Husrev, annesi Ulviye Hanım ve arkadaşı Nevzat arasında geçen kısa bir hikâye anlatacağım size: Husrev ünlü bir yazardır. Bir piyes yazmıştır. Piyesinin sonunda baş rol kendini bir incir ağacına asmaktadır. Husrev'in arka bahçesinde de bir incir ağacı vardır ve babası, Husrev küçükken kendini oraya asmıştır. Husrev'in arkadaşı olan Nevzat, Ruh Hastalıkları Hastanesi işletmektedir. Kendisi de orada bir doktordur. Amacı Husrev'in annesi Ulviye Hanım'ı kandırıp Husrev'i kendi hastanesine yatırmak ve hastanenin reklamını yapmaktır. Ulviye Hanım'ı kandırmayı başarır. Ulviye Hanım oğlunun hasta olmadığını anladığında oğluna şu sözleri söyler:

"Ulviye (Ağlıyarak): Husrev, affet! Anneni affet! Bu işi bana bağışla!

Husrev: Kendimi aynı yere asmayayım diye korkunuz. Onu göre göre babamın yolundan gitmeyeyim diye korkunuz. Vah akılsızlar! Başımı, üstünde bir ayva gibi kıracağım taş mı yok, duvar mı yok? Deniz mi, dere mi, uçurum mu yok? Cam, kemik, odun mu yok? İnsanı ne öldürmez ki? Görüyorsun ya, insan ne çerden ne çöpten!"

Husrev, annesine bu kadar kızmışken, bu kadar sinirliyken ona nasıl merhamet etti? Nasıl bağışladı onu? İşte merhamet böyle bir şey; annen ve yakın dostlarından biri seni akıl hastanesine kapatmaya çalışsa da onları

bağışlamaktır. Merhamet affetmektir. Merhamet belki de en yüce haslettir. İnsanın en özel duygusudur. O özel duygu yüce yaratıcı tarafından bize verilmiştir. Allah'ta bizdeki merhametin kat ve kat daha fazlası vardır. İmanın da en büyük meyvesi merhamettir. İmanın meyvesi sonsuz olan Allah'ın yoludur. Allah, kendisinden merhamet isteyenlere yardım eder. Sadece yüzlerini ona dönmeleri yeterlidir.

Necip Fazıl, **Aynadaki Yalan** adlı romanında bundan bahsetmiştir:

"Naci annesinin dizlerine gömülü başını bir ân için kaldırdı ve annesine baktı.

-Allah beni affeder mi anne?

Annesinin elleri Naci'nin saçlarında:

-Eder oğlum, umarım ki anne duasını yerde bırakmaz."

Allah, Naci'nin annesinin dualarını boşa çıkarmadı, anne ve oğulun istedikleri oldu. Naci bunalımdan çıktı. Belma'yı unuttu. Artık tüm hücreleri ile Hatice'ye aitti. Hele Hatice ile babası hastaneye geldikleri zaman Naci'nin kış hayatına cemre gibi düşmüştü Hatice. Bahar, Naci'ye onunla geldi. Naci'nin diktiği ağaçlar ektiği bahçeler Hatice ile yeşerdi çiçek açtı. Hatice ölse de Naci'nin imanı derinleşmişti. Üniversite tezini dahi din ile ilgili yazmıştı. Kabul edilmese de ilgi duyuldu.

Merhamet sevdiğin kişiyi kaybetsen bile hayata bağlı kalıp dua etmektir. Yani merhamet bazen de umut duasıdır. O dua seni hayata bağlar. İşte o dua merhamet bestesidir. Ah bu besteyi bir tutturabilsek, yakan bir şarkı hâlinde gırtlak yivlerine bir kazıyabilsek!..
"Ruhu unuttular; ağaç tohumu unuttu." diyor Necip Fazıl. Ağaç tohumu unuttur mu? Daha doğrusu ruh neden unutulur? Ya da kocaman bir ruh ağacı tohumlarını unuttur mu? Madde açık, ruh gizlidir. Bütün hakikat ruhtadır. Ruh sever, acır, güler. Ruhun bunları yapması için beslenmeye ihtiyacı vardır. Ruhun besini merhamettir. Yani insanlar merhametsizleştikçe ruhlarını unuturlar. Unutulan ruhlar çığlık atarlar. Ne onların bu çığlıklarını görebilirsiniz ne de duyabilirsiniz. Necip Fazıl, **Tohum** adlı eserinde bu çığlıklardan birini yansıtmıştır:

"Hanım: (hemen yerinden kalkar; Hancı'yı ellerinden kavrar) Sen mi söyleyeceksin? Sen de söylemeyeceksin? Niçin diye sorma, söylemeyeceksin! (acı acı gülümser) Kendisi söylemeyen sende yardım ister mi? Söylemeyeceksin! Söz ver, söylemeyeceğim de!"

Merhamet bu paragrafta hanımın sessiz çığlıklarındaydı. Hancının Ferhat'a, Hanım'ın ona karşı derin olan sevgisinden bahsetmemesi için merhamet dileniyordu ruhu acı çekerken. Hanım, Ferhat'ın bunu duyarsa kendisine katı bir tavır göstereceğini biliyordu. Ferhat'ın da Hanım'da gözü vardı fakat Hanım ona Osman'ın emanetiydi. Ona yan gözle bakamazdı. Ruhlarının çığılığı ile hayatlarına devam ettiler. Ruhlarını merhametsizleştirip kendilerine acı çektirdiler. Ferhat, Hanım'ı İstanbul'a gönderdi ve bir daha iki ruh hiç karşılaşmadı.

“Sevgi neydi, sevgi emekti, sıcak insan eliydi.” demişti Cengiz Aytmatov. Belki de o sıcak ele, merhametli göğse ihtiyacımız vardı. Zaten herkes birbirini sevip merhametli göğsünü ve sıcak ellerini uzatsa dünyadaki savaşlar biter, yerini mutluluk seline bırakırdı. Şöyle özetleyecek olursam sevgi merhametti. Tıpkı, Necip Fazıl'ın **Abdülhamid Han** piyesinde Abdülhamid'in milletine duyduğu sevgisinden doğan merhameti gibiydi. Abdülhamit kendisine suikast düzenleyenleri bile affedecek kadar merhametliydi. Ülkesine sevgi duyan merhamet abidesiydi. Belki de mutluluk selinin sırrını bilen kimseydi o. Abdülhamit'in şu cümlesi ile onun merhametinden söz edeceğim. Siz de benim ne demek istediğimi anlayacaksınız:

“**Mabeyin müşürü:** Fakat haşmetli Padişahım hakkında kullanmak cesaretini gösterdiğim ulvi merhamet ve hudutsuz müsamaha tâbirlerine dikkat buyurulmasını niyaz ederim! **Abdülhamid:** (Ağlamaklı bir sesle) Ne yapayım, paşa?.. Ben Allah'ın büyük yapısı insan oğluna kıyamam!.. Onun bazan bütün insanlığa kıyıcı bir alçaklığa düştüğünü bilirim de yine kıyamam! Amcam Abdülâziz Han'ı devirenlere, sonra öldürenlere kıyabildim mi? Gazi Osman Paşa'ya kadar bütün memleket büyüklerinin idamını şart gördüğü Mithat Paşa'ya astıracak kâğıda imzamı atabildim mi? Hâlbuki beni, yeni doğmuş çocukların taptaze ciğerleriyle beslenen bir canavar farzediyorlar, ismimi Kızıl Sultan'a çıkarıyorlar.”

İşte Ermenilerin çıkarttığı Kızıl Sultan denilen merhamet abidesi. Bırakın amcasını öldürenlere kendisini tahttan indirenlere bile merhametli olmuştur ve onlara şunu demiştir:

-Sizi de affediyorum! Makedonya'dan gelen keçe ve külhanlarla beraber sizi de affediyorum! Külhanlılara istedikleri 'ya hürriyet ya

ölüm' yazısı ile milleti ölüme götürenlerle birlikte sizi de affediyorum.

Öyleyse Ulu Hakan'a Kızıl Sultan demeleri haksızlık değil mi? Kızıl Sultan demeleri için ne suçu olabilir? Kendisine mutlaka bir suç aranması gerekiyorsa taşıdığı Kızıl Sultan damgasına rağmen yalnız hastalık çapında merhameti gösterilebilir. Bu merhamet onu ebediyete kazandırdı. Asırlar geçse de unutulmayacak. İşte Necip Fazıl da bize kitaplarında yansıttığı merhameti ile unutulmayacak. Her bir karakterde bir Necip Fazıl bulduğum bu kitaplarda Necip Fazıl'ın büyük merhametini tattım. İşte bir insanı bu ebedi kılar. Konuşmamı Sezai Karakoç'un şu dizeleri ile bitirmek istiyorum:

*Sen geldin benim deli köşemde durdun
Bulutlar geldi üstünde durdu
Merhametin ta kendisiydi gözlerin
Merhamet saçlarını ıslatan sessiz bir yağmurdu
Bulutlar geldi altında durduk*

NECİP FAZIL’IN ESERLERİNE YANSIYAN HAYATI

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ESERLERİNE AKSEDEN YAŞAMI

Şeyma Sarı

Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı / İstanbul

Yazı...

Ardına yüzlerce yılı katarak büyüyen bir oluş serüveni.

Yaşamı, gizli yollarla yahut apaçık yansıtan kâğıttan ayna.

Yazarına çıkan yolları gösteren resimsiz harita.

Büyük bir yangınla tutuşan zamandan kurtarılan yegâne iz.

Bugün, tutuşan bu zamandan kurtarılan izlerin içinde bir yaşam öyküsünü arayacağız. İnsanların yazma eylemine ilk başladığı zamanlardan günümüze doğru bir saniye durup bakalım. Bu uzun zaman dilimi içinde tanınan, tanınmayan, hatırlanan, hatırlanmayan sayısı belirsiz yüzlerce insan bulacağız. Bu insanların içinden yine sayısı belirsiz yüzlerce ozan, şair, yazar karşımıza çıkacaktır. Nasıl ki yemek, içmek, uyumak insan için hayati önem taşıyan bedensel ihtiyaçlarsa; konuşmak, yazmak yani meramını dile getirmek de ruhun tükenmez ihtiyaçlarıdır. Bunca yıldır yazılmış olan sayısız roman, şiir, deneme, tiyatro ve birçok farklı türdeki yazı da bu ihtiyacın somut kanıtları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu insanlar yazarak yalnızca bir fikri, olayı, duyguyu ortaya koymakla kalmamış ayrıca yaşadıkları dönemin sosyal, ekonomik, toplumsal, tarihi durumunu da gözler önüne sermişler bir nevi şimdiki zaman için birer belge işlevi görmüşlerdir. Dış planda çevreyi tanıtmakla, zihniyeti ortaya koymakla beraber yalnız yazar açısından ele aldığımızda da bu eserlerin yazarın iç dünyasına giden yolları gösteren birer harita olduklarını görürüz. Bizim bugün üzerinde bilhassa duracağımız konu da budur. Dış çevreden ziyade bakışımızı içe yönlterek bir yazarın hayatının, kişiliğinin, yaşadığı değişimlerin eserlerine ne ölçüde ve ne şekilde etki ettiğini irdeleyerek bir yazarın yaşamından eserlerine giden görünmez başka bir deyişle hayali bir köprü kurmaya çalışacağız. Bunu yaparken de yazarın gerek şiirleri, gerek

kendi sözleriyle kurmaya çalıştığımız bu köprüyü güçlendireceğiz. Ve bütün bu köprüyü inşa ederken cevabını aradığımız soru şu olacak: Hakikaten de her eser içerisinde yazarından izler taşır mı?

Bir Adam Yaratmak tiyatrosunun başkahramanı Husrev'in peşini bırakmayan o çetrefilli soru. Gazeteci Turgut'un ardına düştüğü gerçek. İncir ağacı hikâyesinin, gerçeği andırır kokusu. Sanatkârların eserlerindeki vakaları kendi hayatlarından alma meselesi. Öyleyse biz de bugün kendimizi peşine düştüğümüz soru itibarıyla Gazeteci Turgut'un günümüz dünyasındaki karşılığı olarak ele alabiliriz. Biz eğer bugün Gazeteci Turgut olacaksak Husrev kim mi olacak? Elbette Husrev'e bütün bu kimliği çizen, onu satır satır kağıtlara işleyen, **Bir Adam Yaratmak** tiyatrosunun yazarı: Necip Fazıl.

İlkokul çağlarımızdan itibaren karşımıza çıkan bu yazarın şiirleri pek çoğumuzun hafızasındadır. İlla ki bir yerlerde onun birkaç dizesine denk gelmiş, onu okumuş üzerine düşünmüş hatta bu dizeleri not defterlerimize geçirme ihtiyacı duymuşuzdur. Ben de bu şiirler ile karşılaştığımda henüz ilkokul yaşlarındaydım. Kelimelerin dize içindeki müthiş dizilişi ve kulakta yankılanan ahengi bir çocuğu dahi büsbütün sarmış, kelimelerin manasını tam anlamıyla kavrayamamasına rağmen ona yol göstermiş ancak sırrını hep gizlemiş ve bütünüyle aşikâr olmamıştır. Çünkü bu şiirlerin gizlediği mana çok daha derinlerde aranmayı, yüzeysel bir bakıştan ziyade kılı kırk yararcasına incelenmeyi gerektirmektedir. Ve nasıl ki tarihi, sanatı yahut bir tabloyu tam anlamıyla değerlendirmek için bütününe bakmak gerekliyse Necip Fazıl'ı, onun şiirlerini anlamak için de onun tüm hayatına, tüm eserlerine yani onun bütününe bakmamız gerekmektedir. Yaşamı ve tüm eserleri âdeta iç içe geçmiş ayrılmaz birer bütün, Necip Fazıl tablosunu tamamlayan yapbozun parçalarından her biridir. Ben Necip Fazıl'ın biyografi, tiyatro ve düşünce yazılarını okuduktan sonra şiirlerini anlayabildim yahut şöyle de denilebilir: Tabloyu tamamlayacak olan eksik parçaları yerlerine koydum ve ortaya müthiş bir şaheser çıktı. Bu eser-yaşam bütünlüğü en başta sorduğum soruya da bir yol haritası oldu. Eğer onu anlamak yaşamını anlamakla mümkünse eserleri onun uzuvlarının bir parçası; onun kimliğini ortaya koyan birer belge; yani Necip Fazıl'ı Necip Fazıl yapan şeyler, yaşamından yansıyan izlerdir, dedim. Ve bu düşünce ile yola çıktım.

Necip Fazıl **Bir Adam Yaratmak** tiyatrosunun ortaya çıkış serüvenini anlatırken şu cümleleri kullanır: “*Bir piyes yazmayı düşünmüştüm.(...)Öyle bir piyes ki, kendi buhranımın, mücerret planında hem en yırtıcı fikir irtifasına çıkacak, hem de müşahhas kadroda saik ve sebeplerin en hak vericileriyle su sızmaz bir mantık ve görülmemiş bir entrika değerini kendinde toplayacak...*” Başka bir cümlede ise: “*Hikâyesi de, mana da kendi maceram.*” diyerek bize çıktığımız bu yolda doğru iz üzerinde olduğumuzu göstermektedir. Keza **Çile** şiirinde de kendi ruh çilesini anlatmış, yaşadığı değişimi an an dizelere aktarmıştır. **Aynadaki Yalan** romanı ile **O ve Ben** adlı biyografisinde kelimesi kelimesine benzeyen tanımlar bulunmaktadır. Bütün eserleriyle olmasa bile belli başlı kitaplarıyla, bilhassa daha ilk bakışta göze çarpan ayrıntılar üzerinde durmak istiyorum. Öyleyse şimdi eserlerini incelerken karşılaştığımız bu hayat-eser uyumunu çocukluk döneminden başlayarak belli bir sırayla ele alalım.

Maraş'ın soylu ailelerinden gelen, istinaf mahkemesi reisi Mehmet Hilmi Efendi'nin torunu küçük Necip Fazıl İstanbul'da Çemberlitaş'ta bir konakta dünyaya gelmiştir. Dedesinin en gözde torunu, annesinin umut kaynağı, küçük kız kardeşi Selma'nın altı yıllık ömründe abisi bildiği çocuk olmuştur. On iki yaşına kadar aşırı hissi romanlar ve polisiyelere meraklıdır, hiç durmadan, ne okuduğunu bilmeden devamlı okur. Daha o dönemlerde eserlerine sıklıkla yansıyan korku, vehim ve ürperti onu sarıp sarmalamış; ileriki yıllarda sanatının temel taşları olacak olan temalar çocukluğun o saf döneminde ortaya çıkmaya başlamıştır. “*Çocukluk hatıralarında meçhul semtlerden gelen ve meçhul semtlere giden meçhul şahıslara karşı anlatılmaz bir korku duyduğunu zikreder. Sebebi bilinmeyen ürperti ve korkular duyar.*” Aslında bu hatıralar Necip Fazıl'ın bilinmeyen, görülmeyen nesnelere yaklaşımının nasıl olduğunu, daha o dönemlerde bile çizgilerinin oluşmaya başladığını gösterir. Paris'te bohem bir yaşam tarzı benimsemiş olduğu dönemlerdeki, hatta kumarla içli dışlı olduğu zamanlardaki şiirlerinde bile mistik bir çizgi üzerinde durduğu görülür. O dönem şiirlerinden olan **Mansur, Yunus Emre, Kaldırımlar** kendi içinde hep mistik bir söylem taşır. Şiirinde bahsettiği kaldırımlar Paris sokaklarına aittir ve bir arayışı temsil eder. Gerek bohem yaşamı, gerek kumar alışkanlığı, yaşamının o dönemi aslında bütünüyle bir arayışı

sembolize etmektedir. Necip Fazıl müthiş bir yangına tutulmuştur ve içindeki yangını kupa kıızıyla söndürmeye çalışmaktadır. Ancak bu yangını söndürecek olan kişi daha karşısına çıkmamıştır. **Nâm-ı Diğer Parmaksız Salih** tiyatrosunda anlattığı kendisi olduğu gibi **O ve Ben** romanında anlattığı da kendisidir. Kahramanların yaşam çizgileri hep Necip Fazıl'ın gelişim çizgisine benzer. Her eserinde hayatının farklı yönüyle karşımıza çıkar. Husrev'i her an saran korkular, aklından çıkmayan düşünceler Necip Fazıl'ın düşünceleri, Naci'nin kendine sorduğu sorular Necip Fazıl'ın soruları, **Siyah Pelerinli Adam**'la konuşan şair Necip Fazıl'ın ta kendisidir.

*Niçin küçülüyor eşya uzakta?
Gözsüz görüyorum rüyada, nasıl?
Zamanın rakısı ne, bir yuvarlakta?
Sonum varmış, onu öğrensem asıl?*

Çile şiirinde bu dizelerle dile getirdiği şüphe, vehim, korkularla örülü sorular, hatarat dedikleri vehimler, bir yalanın ortasında yaşadığı düşüncesi **Kafa Kâğıdı** adlı eserinde şöyle geçer: “Göz görüyor ama nasıl görüyor? Ya kör ne görüyor ve rüyâda ne yüzden görüyoruz? Kitaplardaki izah işin kabuk tarafı; öz nerede?” Yine **Hâlim** ile **İn-Çık** başlıklı şiirlerinde kendisini saran korkuları anlatmaya devam eder:

*Takılıyor yerdeki gölgelere ayağım;
Sanki arz delinecek ve ben yutulacağım.*

.....

*Çıktım, çıktım, inilmez dağlar elimden tuttu;
İndim, indim, çıkılmaz çukurlar beni yuttu.*

Aynı korkular Naci karakterinde şöyle dile gelir: “Ya bir sabah yatağından doğrulmaya çalışırken lisânını unuttuğunu ve kafasında tek

kelimeye yer kalmadığını fark edecek olursa?.. Ya emniyetle bastığı yer birden çöküp arzın ateş merkezine kadar bir tünel açılacak ve onu yutacak olursa... Ya bütün yükseklikler çukura ve çukurlar yüksekliğe dönecek olursa?” Bütün bu arayış döneminin ardından, takvimler 1934 yılını gösterirken Necip Fazıl'ın hayatını iki döneme ayıracak olan o büyük buluşma, Tanrıkulu ile olan buluşması gerçekleşir. Daha sonraları Necip Fazıl bu tanışmayı şu dizelerle dile getirecektir:

*Ensemin örsünde bir demir balyoz,
Kapandım yatağa son çare diye.
Bir kanlı şafakta, bana çil horoz,
Yepyeni bir dünya etti hediye.*

Onun inandığı dünya bir anda elinden çıkmış, bir el altından minderi çekmiş, bir rüya ile dünya farklı bir hal almış, Abdülhakim Arvasî ile tanışmış, onun tesiri Necip Fazıl'ı bütünüyle sarmıştır. Tanrıkulu ile tanışmasının ardından kendinde var olan değişimi bir yazısında şu sözlerle ifade etmiştir:

“Şu kadar yıllık kâinat, gözüme, bütün yaftalanmış, raflara dizilmiş, istenmeden herkese dağıtılmış ve sorulmadan midelere indirilmiş hakikatleriyle, yeni baştan ve teker teker gerçekleştirilmeğe muhtaç göründü. Eşya ve hâdiselerin aslını, özünü, cevherini araştırırken galiba öyle bir sırrı tırmıkladım ki, bu sır şahlandı, beni çarptı, rahat ve mesut insanî körlüğümün nezaret ufkunu kararttı; ve artık hiçbir şey görmemek yerine, ensemde bastırıp bana dipsiz bir kuyuda yokluğu göstermeğe kalktı.”

Bu tanımlar Necip Fazıl'ın diğer eserlerini okuyanlar için oldukça tanıdık gelecektir. Çünkü aynı değişim, idrak, fark ediş oluşturduğu karakterlerde de karşımıza çıkar. Reis Bey benzer bir dönüşüm geçirir, Naci kitabın akışıyla birlikte aradığı hakikati bulur, Ferhad Bey çeşitli yollardan geçerken hakikati sorgular. Daha nice karakter Necip Fazıl ile aynı kaderi paylaşır. Şüphesiz ki bütün bu benzerlikler tesadüf değildir. Zaten Necip Fazıl bir ideali, bir davası,

uğruna savaştığı inancı olan, çilesi olan bir adamdır. Ve eserlerine bilerek, isteyerek ve hatta kafalara işlercesine defalarca aynı fikirleri almış, davasını sanatını da kullanarak güçlendirmiş, şairane tavrıyla fikirlerini kitlelere daha kolay aşılama fırsatı bulmuştur. Abdülhakîm Arvasî ile tanışmasının ardından kaleminin daha da açıldığını, en fazla bu dönemden sonra eser verdiğini söylemek de yanlış olmaz. Çünkü artık söylenecek çok önemli bir fikir, anlatılacak daha doğrusu anlatmakla, hizmet etmekle mesul olduğu bir davası vardır. Eserlerine yaşamıyla beraber bu davanın da ince ince işlendiğini görürüz. Zaten davası yaşamıyla iç içedir ve ayrılamaz bir bütündür. Nasıl ki **Mukaddes Emanet**'te bu dava varsa, **Sakarya Destanı**'nda da bu dava vardır. Konferansları, tasavvuf yazıları ise zaten bu davanın temsilcisi olduğu için ortaya çıkmış yazılardır. İslâm, günlük hayattan, yaşamdan ayrı düşünülemez. Sadece belli zamanlarda yapılması gereken farzlardan ibaret değil insanın tüm hayatını düzenleyen kurallardan; oturmasından kalkmasına, yemesinden içmesine her anını çizgi çizgi planlayan; yani insan yaşamını tamamen içine alan bir dindir. Bunu da göz önünde bulundurarak baktığımızda Necip Fazıl'ın davasının yaşamıyla bir bütün, yaşamının da eserleriyle bir bütün olduğunu söyleyebiliriz. Bütün bunların sonunda en başta sorduğumuz soruya tekrar gelecek olursak karşımıza şöyle bir tablo çıkar: Eser yazarından izler taşımaktan da öte tam manasıyla yazardır. Yazarın ta kendisidir. Artık eser yazar olmuştur, yazar da eser.

ASRIMIZIN ÜÇ MİHENK TAŞI

Fatma Asude Dönmez

Seyhan Tepebağ Anadolu İmam Hatip Lisesi/ ADANA

Hayatında muhteşem dönüm noktaları yaşayarak fildişi kulesinin terasından, hakikat pınarına atlayıp bohem hayatından uzaklaşan ve hakikat uğrunda verdiği mücadelede nesillerin derdi ile yanıp tutuşan değerli yazarımız Necip Fazıl Kısakürek'i rahmetle anıyor ve sizleri en içten muhabbetlerimle selâmlıyorum...

Tarihin her döneminde insanların fikirlerini, ruhlarını ve yaşayışlarını etkileyerek onları karanlıktan aydınlığa çıkaran azimli, mücadelecî önderler yaşadı. Bu önderler, insanlara doğru istikameti ve hayattaki hakikati buldurmak uğruna ömrünü adanmış, bir medeniyet tasavvuru düşlemiş fikir ustaları, bu yoldaki dava meşalelerini kuşaktan kuşağa emanet etmiş kutup yıldızlarıdır. Kaç hazine aşikâr olup bilinir? Altınları, zümrüt, yakut ve elmasları kaç kişi görür? Kaç hazine hak ettiği değere gider? Denizin altında öylece kalır mı inci? Ya ateş yüreğe düşerse ne olur? Ses olur; söz olur, eylem olur. İşte milletin vicdanında anlam bulan üç güzel insan:

Mana hazinelerimizden biridir, Mehmet Âkif. O sükûtun, gönüllü sürgünün, ideallerin şairi. Kalbinin feryadına, sözlerin yetersiz kaldığı, söylenmedik kelimelerle veda eden **Âsım** şairi.

Her eserini çile, aşk ve inanç motifleriyle süslemiş ve bunu yaşamının safhalarına nakış nakış işlemiş bir düşünce ve eylem adamı Necip Fazıl. 'Çağının vicdanı, sessizlerin sesi.'

İnancın, fikrin ve bir medeniyet tasavvurunun şairi, Sezai Karakoç. Onun kelimeleri, tarihin damarlarından süzölmüş bengisu pınarı gibi. Yunus gibi Anadolu kokan; Âkif gibi acı çeken, Necip Fazıl gibi soran, sorgulayan.

Her ne kadar aralarında farklılık olsa da onları bir arada anmamıza sebep, davalarındaki samimiyet ve yaşamlarının büyük bir kısmında, verdikleri insanlık mücadelesine, en öz yerinden; geleceğimizin çekirdeği olan genç nesilden başlamalarıdır. Onların seslerinin, bir yıkımın ortasında öz kaynaklarımızı buluşu, insanımızın tarih boyunca oluşturduğu ruh ve inanç temellerine bağlı kalışıdır. Onların yaşamlarıyla bütünleşen düşünceleri, döneminin şahitlerini hakikate ve hakkaniyete yönlendiren bir meşale oluşudur. Bugün, hâlâ Âkif, Necip Fazıl ve Sezai Karakoç okuyorsak bu meşalenin hâlâ yanmakta olduğunun delilidir. Ve bizlere söyleyecek sözleri bitmemiş demektir.

*Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol...
Yol varsa budur; bilmiyorum başka çıkar yol.*

diyerek gösterdiği istikamete; Necip Fazıl: “*Yol onun varlık onun gerisi hep angarya*” sözleriyle destek verir. S. Karakoç ise **Dirilişin Neslinin Amentüsü**'yle tarihsel şuûrumuzu yeniler. Kendimize getirir. Âkif'in Âsım'a verdiği nasihatler, Necip Fazıl'da anlam bulur; Sezai Karakoç'un 'Taha'sıyla hayata geçirilir. Artık Batı'ya giden Doğu'nun oğulları bozulmadan dönecektir. Ve Âkif, bizimle yeniden gurur duyacaktır:

*Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.*

İşte bu yürek ve inanç bağıdır onları birleştiren ve ucu bize dokunan zincire bağlayan. Çünkü bir milletin geleceği gençlerle şekillenir. Bu yüzden gençler ve gençlik meselesi, bir milletin varlık-yokluk meselelerinin en başında gelir. Asra konuşmayı başaran bu üç mihenk taşının, gençleri ihmal etmesi düşünülebilir mi? Âkif'in:

*Karşında ziyâ yoksa, sağından, ya solundan
Tek bir ışıık olsun buluver... Kalma yolundan.
Âlemde ziya kalmasa, halk etmelisin, halk
Ey elleri böğründe yatan, şaşkın adam, kalk!*

Çağrısına cevap veren N. Fazıl ve S. Karakoç'tur. Kalkmışlar ve ışık bulup yollarımızı açmışlardır. Âkif'in '**Âsım'ın Nesli**' hayali, N. Fazıl'ın '**Büyük Doğu**' nesline götürmüştür bizi. Keza Sezai Karakoç'un '**Diriliş Nesli**'nin özellikleri de bizi aynı hayale götürür. Kurtuluşumuzun böyle bir neslin yetişmesine bağlı olduğunu hâlâ bugün de düşündürmez mi? *“Hakikat dirilişinin savaşçıları, tarihi şartlanışların mahkûmu olamaz. Onlar, şartları yine tarih çerçevesinde değer hükmüne bağlar. Tarih, diriliş erleri için, büyük bir tecrübe alanı, bilgi kaynağıdır. Ama onlar, tarihi oluşum ve bağlanışların esiri olmazlar. Onlar, tarihi yeniden yoğuracaklardır, onu yeniden hakikat yörüngesine oturtmaya çalışacaklardır.”* diyen Sezai Karakoç, bugünden seslenmez mi bizlere?

Bütün bunlar, Âkif'te nüveleşen düşüncelerin, bir nevi devamı gibidir. Bu devam, ister bilinçli isterse bilinçsiz olsun aynı dünya görüşünün, aynı inancın, aynı hedef ve amaç birlikteliğinin bir tezahürü olarak karşımıza çıkar. Necip Fazıl, gençlerin başlarını eğip düşündüklerinde ve *“Ben neyim, bu hal neyin nesi?”* sorularına cevap aradığında büyük meselenin çözülmeye başladığı anlamını vurgular. Değerli yazarımız Necip Fazıl'ın **Gençliğe Hitabe**'sinden bir bölümü sizlerle paylaşmak istiyorum: *“Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik...*

“ Zaman bendedir ve mekân bana emanettir!” şuurunda bir gençlik... Türk'ü madde plânında kurtardıktan sonra ruh plânında helâk edici tam dört devre bulunduğunu gören... Bu devreleri, yükseltici aşk, çürütücü taklitçilik ve öldürücü küfür diye yaftalayan ve şimdi, evet

*şimdi... Beşinci devrenin kapısı önündedimdik bekleyen bir gençlik... Gökleri çökertecek ve yeni kurbağa diliyle bütün dikeyleri yatay" hale getirecek bir nida kopararak " **Mukaddes emaneti ne yaptınız?**" diye meydan yerine çıkacağı günü kollayan bir gençlik... Dininin, dilinin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, öcünün dâvacısı bir gençlik..."*

Necip Fazıl, gençlere bu sözleriyle rehber olmuş ve onlara upuzun hayat yürüyüşlerinde bir yol haritası ve önlerini görebilmeleri için bir de meşale sunmuştur. Yazarımızın şuurlu gençlik için verdiği bu mücadelede, gençlere kalan görev ise bu harita ile doğru istikameti bulmak ve meşale ile de yollarını aydınlatmaktır. İşte bu gençlerden biri olmuştur Sezai Karakoç. Necip Fazıl'dan aldığı bu ideal fikir filizlerini, kendi içerisindeki ideal nesil filiziyle birleştirip bir '**Diriliş Nesli**' ağacı yetiştirmiştir.

Anadolu'nun ruhuna dokunan Necip Fazıl, aslında, dal budak salmış bir ağaç gibi göz önünde olan o ruhu tanımadığımızı dile getirir. **Sakarya Türküsü, Destan** şiirleriyle bize o ruhu hatırlatır. Ve **Zindandan Mehmed'e Mektup** şiiriyle zorluklar içinde dahi geleceğe umutla bakan bir dev görürüz. Tek başına bir ümmet olma bilincini aşıl原因 bir dev... Sakarya nehri gibi sonsuz... Anadolu gibi asil... *"Kalblerinizi değiştirin! Size hakikat gibi görünen şeylerin hemen değiştiğini görürsünüz."* diyen şair, değişimin ve dönüşümün kalplerde başladığına işaret eder. Ve kalp, yangın yerine döndüğünde onu ferahlatacak tek reçeteyi bekler: *"Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!"*

Fikirleriyle ve idealleriyle gelecek nesillere seslerini duyuran bu üç usta yazarı rahmetle anıyorum ve yazıma değerli yazarımız Necip Fazıl'ın, yine bizlere yol gösteren ve ne yapmamız gerektiği hususunda bizleri düşündüren şu sözleriyle son veriyorum: *"Öyleyse... İş ne*

yapmakta? Göklerin rahminde kan renkli şafaklara bürülü bir yeni gün hasretiyle kavrulan insanlığın, ıstırabını duymakta... Ezelden gelip ebede giden gerçek manevî kıymetlerin murakabesine geçmekte... Solmayan renkten, kısılmayan sestən, kırılmayan çizgiden, geçmeyen andan, pörsümeyen yeniden, küflenmeyen madenden haber istemekte... İnsanlığı için için kemirici oluş hummanın gerçek çile payını yüklenmekte... Hakikî mânada ve üstün vasıflarda bir yeni nesil yağurmakta... Bu yağurma işinin hamurkârlarını yetiştirmekte...”

“Ne azim dava!.. İnşallah bu yağurma işinin teknesi vatanımız olur; liflif kökümüzü tutan ve aslâ bırakmayan, Aziz Anadolu!”

NECİP FAZIL'I ANLAMAK

Sude Köroğlu

Şahinbey TOBB Fen Lisesi / Gaziantep

Sayın misafirler,

Ben, Gaziantep Şahinbey Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Fen Lisesinden 11. Sınıf öğrencisi Sude Köroğlu. 'Necip Fazıl'ı Anlamak' başlığı altında hazırlamış olduğum konuşmamı siz değerli misafirlerimiz için sunacağım.

Şiirlerini içimde ilk hissettiğim andan itibaren hayran olduğum şair değil miydi o? Aşkın anlamını, beklemenin acısını, beklenmenin yakışını ilk hissettiğim insan değil miydi o? Hayattan kopmak üzereyken, hayattan vazgeçmişken hayata yeniden dönüşün ve yeniden doğuşun en güzel örneklerinden değil miydi o? Hatırlıyorum: On iki yaşındaydım, babamın telefonunda sosyal medyada gezinirken Necip Fazıl ile ilgili bir olay okumuştum. Okuduğum olayda ona soruyorlardı “*Kırılan kalp tekrar sever mi?*” diye. Üstad'ın cevabı “*Evet!*” olunca onlar şaşırmıştı ve Üstad'a yanıldığını göstermek için dediler ki: “*Üstad'ım, siz hiç kırılan bardaktan su içtiniz mi?*” Üstat, biraz düşününce öyle bir cevap verdi ki benim Üstad'a olan hayranlığım o an başladı. “*Peki, siz bardak kırıldı diye su içmekten vazgeçtiniz mi?*” İşte bu cevap benim için sözün bittiği yer! O an daha küçücük olmama rağmen beni nasıl düşündürdü anlatamam size. Zaten, bir insan, bir olay veya bir nesne sizi düşündürüyorsa ya onu çok sevmişsinizdir ya da ondan nefret etmişsinizdir. Çünkü bu iki duygunun nazarında kalamayan şey sizin nazarınızın esiri olamamıştır. Necip Fazıl benim sevgi nazarımın esiri olarak kaldı ve ben onu düşünmeye başladım.

Söylediği sözlerin ardından uzun uzun muhakeme ettiğim düşünür değil miydi o? Onunla ilk tanıştığım sözden itibaren onun söylediği sözleri hep araştırdım ve her araştırmam beni yine çok düşündürdü. 'Sanki' dedim içimden “*bu adam en basit cümlesinde dahi hayatı anlatıyor.*” Yaşamın ne olduğunu, nasıl güzelliklerle ve beraberinde acılarla dolu olduğunu ama her ne olursa olsun hayatın

ellerimizden kayıp gitmesine izin vermememiz gerektiğini anlatıyor. Aşkın, sevginin en büyüğünü, yürekleri en çok yakanını (Allah aşkını) en iyi izah eden insanlardan değil miydi o? Onu okumaya ve araştırmaya devam ettikçe ondan öğrendiklerim katlanıyordu. Mesela **Çöle İnen Nur** adlı eserinde Efendimizin hayatını anlatırken o kadar detaylı, özel ve güzel anlatıyordu ki neredeyse altı yüz sayfalık kitabı bıkmadan, usanmadan ve soluksuz okudum. Onu okurken her satırında Kısakürek'in Allah'a olan derin aşkını anladım. Aynı zamanda Kısakürek “*Hiç güzel olmasa ölür müydü Peygamber?*” şiirinde de sık sık geçen “*Öleceğiz, öleceğiz müjdelere olsun!*” gibi ifadelerle ölümden korkmadığını ve Allah'a olan aşkından dolayı ona kavuşmayı beklediğini vurgulamıştır. Üstad'ın Allah'a olan aşkıyla ilgili kendisine birçok bilginin kaynağı olan ve Necip Fazıl'ın “*Mürşidim ve kurtarıcım*” dediği Seyyit Abdulhakim Arvasî Hazretleri ile tanışması da ona bu konu da çok büyük katkılar sağlamıştır.

Daha önce de belirttiğim gibi benim hazırladığım panelin başlığı ve konusu '*Necip Fazıl'ı Anlamak*'tır. Neden böyle bir konu seçtiğimi belki de merak etmişsinizdir. Onun kitaplarında okuduklarım, onunla ilgili bilgilerim ve araştırmalarım neticesinde Üstad'ı bir yöne, bir olaya veya bir duruma sığdıramayacağımı fark ettim. Necip Fazıl'ı bir yöne sığdırmak onun çok yönlü kişiliğine, düşüncelerine ve yaşadığı hayata hakaret etmek olurdu doğrusu. Neden 'kişiliği' dedim biliyor musunuz? Çünkü o ahlâkıyla, eleştirmenliğiyle, sözleriyle, yaşayışıyla ve beni en çok etkileyen yönü 'vicdanıyla' Necip Fazıl olmuştur benim için. Vicdanı beni çok etkiliyor çünkü bir sebebi ve bu sebebe paralel bir misali var: Necip Fazıl'ın Selma isminde sessiz sakın, annesinden başka kimsenin ilgisini ve dikkatini çekmeyen ve henüz yedi yaşında o minicik gözlerini hayata yummuş bir kız kardeşi varmış. Bir gün ağabeyinin elindeki büyükbabasından koparmış olduğu liralı çeyreği görerek biraz çekingen bir tavırla elindeki bir ucu ısırılmış elmayı ona doğru uzatarak: “*Ağabey, bu elmayı sana versem o liralı çeyreği bana verir misin? Birazcık ısırırım ama umarım ziyarı yoktur.*” demiş. Necip Fazıl da kız kardeşinin hâline dayanamayıp liralı çeyreği vermiş ama elmayı almayı da ihmal etmemiştir. Yıllar sonra üstat bu olaydan bahsederken “*Neden o elma da sen de kalsın diyemedim?*” diye hayıflanıp durmuştur. Bakın ki şu ince ruhluluğa; henüz kendisi çocuk olmasına rağmen bunu yapamadığı için hep kendini suçlamıştır. Bunun gibi onun hayatı ve eserlerinde vicdanı

ön plana çıkarttığına sık sık şahitlik etmekteyiz.

Yine bir örnek verecek olursak tiyatro eseri olarak yazdığı **Reis Bey** başlı başına vicdan konusunu ön plana çıkarttığı eserlerindendir. Eserin başkahramanı olan **Reis Bey** kendisine duyulan saygı ve korkudan dolayı üstün olarak görülen bir kişidir. **Reis Bey** suçsuz yere bir masumu haksızca cezalandırmış ve onun bu cezası koskoca Reis Bey'in vicdanına hükmetmiştir. Üstat ise burada “*Dünya seni rahat bıraksa vicdanın rahat bırakmaz.*” mesajını vermiştir. Neden mi böyle düşünüyorum? Çünkü o, düşünmekten, düşündüklerini söylemekten, eleştirmekten ve eleştirilmekten asla korkmazdı. Şüphesiz ki o etkilemekten ve etkilenmekten de korkmamıştır. Bana göre Kısakürek en çok Allah'a olan aşkından ve İslam sevgisinden etkilenmiştir ki bunu birçok eserinde, yazılarında ve hayatında hep görmekteyiz. Yine bir misal vermek istiyorum. Necip Fazıl'ın 1934 yılında yazdığı **Çile** adlı şiir kitabında da yer alan şiirindeki şu sözler her şeyin özeti niteliğinde bir nevi:

*Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum;
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum...*

Bu sözlerin arka planında tabii ki hocası Seyyit Abdulhakim Arvasî Hazretleri vardır. İşte bu sözler Üstad'ın asıl yaşamaya Allah aşkını tam anlamıyla bulduktan sonra başladığını anlatıyor sanki bize. Ayrıca onu okuyup araştırıp da ondan etkilenmemek nasıl mümkündür, bilemem. O, onu okuyan ve az da olsa bilen çoğu insanın gönlünde illaki kıvılcımlar yakmıştır. Bunun çok net örneğini kendime baktığımda görüyorum. Neden 'yaşadığı hayatı' dedim biliyor musunuz? Çünkü Üstad'ın hayatı çok çok farklıydı da ondan. Hayatının evrelerinde bir zaman kötü alışkanlıkların esiri olmasına rağmen, hayattan kopmak üzere olmasına rağmen çok güzel bir geri dönüşle hayata tutunmuş ve hayatının ellerinden gitmesine müsaade etmemiştir. Bu anlamda Necip Fazıl edebiyatımızın ve tarihimizin biz gençlere en güzel örneğidir. Hani demiştim ya: 'Üstat, düşündüğünü söylemekten asla kaçınmazdı.' diye. İşte sırf bu yüzden haksızlıklara karşı çıktığı için, yanlışa doğruyu göstermek istediği için ve onu bir an bile yalnız bırakmayan vicdanı için defalarca suçlandı, horlandı ve bunlar yetmiyormuş gibi birçok kez de cezaevinde yattı. Hatta bir keresinde tahliye edildiği gün karısı ve çocuklarının gözü önünde tekrar cezaevine gönderildi. Şimdi sizlere

Üstad'ın Sinop Cezaevi'ndeyken yazdığı **Zindandan Mehmed'e Mektup** adlı şiirinden birkaç mısra paylaşmak istiyorum:

*Zindan iki hece, Mehmed'im lâfta!
Baba katiliyle baban bir safta!
Bir de, geri adam, boynunda yafta...*

*Hâlimi düşünüp yanma Mehmed'im!
Kavuşmak mı?... Belki... Daha ölmedim!*

*Ne ayak dayanır buna, ne tırnak!
Bir âlem ki, gökler boru içinde!
Akıl, olmazların zoru içinde.
Üstüste sorular soru içinde:*

*Düşün mü, konuş mu, sus mu, unut mu?
Buradan insan mı çıkar, tabut mu?*

Duygulanmamak hatta ağlamamak elde değil. Böyle derin ve içten birisi... Duyguların pîri, düşüncelerin hükümdarı... Anlayamıyorum böyle bir insanın değeri zamanında nasıl bilinemedi? Nasıl bu kadar zorluk çekmesine müsaade edildi? Ne yazık ki bazı değerli insanların kıymeti onlar aramızdan ayrılınca anlaşıldı toplumumuzda. Bu insanlar yaşarken hak ettikleri kıymeti göremedi. Değerli olan, çoğu zaman hak ettiğini görmez. Yine de biz biliyoruz ki Üstad'ın yeri geç de olsa anlaşıldı ve eminim ki o ve onun gibi önemli kişilerin yeri hiçbir zaman doldurulamayacak. Bu arada Necip Fazıl'dan bahsederken neden çoğu kez 'Üstât' ifadesini kullandığımı sizlere açıklamak istiyorum. Necip Fazıl'ın öğrenci grubundan oluşan ve 'Yedi Güzel Adam' olarak adlandırılan yedi tane öğrencisinin oluşturduğu grup da Necip Fazıl'a hep 'Üstat' diyerek hitap etmeleri beni çok etkiledi. Ben de ondan direkt olarak bir öğrenim görmemiş olmama rağmen aslında ondan öğrendiğim pek çok şey olduğu için onu öğretmenim olarak kabullenip tıpkı öğrencileri gibi ona 'Üstat' diye hitap etmeyi doğru buluyorum. Tabii bunda Necip Fazıl'ın Üstat kelimesinin manasına en yakışan şairlerimizden biri olmasının da etkisi çok büyük.

Sözlerimi Üstad'ın unutulmayan mısralarından biriyle bitirmek istiyorum:

*Biz geldik, bilen bilsin.
Gönül gönül girilsin.
İnsanlar devşirilsin,
Sonsuzluk destesinden...*

NECİP FAZIL GÖLGELER İÇİNDE

Yaren Nur ÖZEN

İbrahim Çalık Anadolu Lisesi / Kahramanmaraş

*Âh ile gözyaşı
Yunus'un haldaşı
Zehirle pişen aşı
Yemeğe kim gelir*

diyor Yunus Emre. Biz de bugün buradan ona cevap olarak üstat Necip Fazıl Kısakürek'in sesiyle sesleniyoruz.

*Biz geldik, bilen bilsin!
Gönül gönül girilsin,
İnsanlar devşirilsin,
Sonsuzluk destesinden...*

Onun seslendiği gibi. Üstat zehirle pişen aşı yemeye gelirdi. Biz de bugün burada onu, onun zehirle pişen aş ile münasebetini anlatmaya geldik.

“Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik... Zaman bendedir ve mekân bana aittir şuurunda bir gençlik” hayali ile kavrulan büyük şair ve gölgeden fikirlere vücut kazandıran büyük bir düşünürdü o. Eserleriyle bir millete yeni bir dava aşılayan, çilesiz dava olmaz sözü misali bu dava için pek çok çileler çeken bir yazardı o. Hani bir yol ve bu yoldan gidenler vardır. Bir de o yolu inşa edip insanların o yoldan geçmesini sağlayanlar vardır. İnsanlara öncü olan, onlarda derin izler bırakan insanlar da vardır. İşte Üstat bu insanlardandı. Kimi zaman eserleriyle, fikirleriyle büyük bir insan kitlesine hitap eden ve arkasından bir gençliğe iz bırakacak kadar geniş yollar yapan bir mimardı, bir mühendisti veya bir işçiydi. Bir rüzgârdı Ortadoğu'dan doğup Büyük Doğu'ya esen ve bir dereydi içinden ummanlar doğuran... Yıllar geçse bile unutulmayan, unutulmayacak olan bir çınardı. Ömrünü fikir sancıları ve gölgeden düşünce tufanları ile mutlak hakikati bulmaya

çalışan bir çınar...

“Ben bu fikirleri nasıl kovayım? Gölgenin üstüne toprak atmakla onu kapatabilir misin? Son attığın toprağın üstüne çıkmaz mı gölge?” demişti **Hikâyelerim**'de. Gölge üstüne gölge, düşünce üstüne düşünce... Aklın geldiği son sınır, anlamak! Anlamak zaten hiç yokmuş gibi, yankısı olmayan seslerden ibaret. Hatta onun da deyimiyle “Anlamak yok çocuğum, anlar gibi olmak var. Akıl için son tavır, saçlarını yolmak var.” Yani fikir sancıları ile kıvranan gölgeler içinde bir vücut... Bu vücudun söylediklerini, anlattıklarını anlamak istemediler çoğu zaman. Çünkü o bedensiz gölgeler içinde bir vücuttu ve onlara vücut olunca hem bedenlerinin hem de gölgelerinin olabileceğini anlatmak istiyordu. Çünkü her niteliğin bir niceliğe istisnası şarttı; ama onlar sadece birini görüyor, birini istiyorlardı. Ya tamamen gölge olmak ya da taş kesilmekten ibaretti düşünceleri. Oysa aslın gölgesi olduğunu bilen, ölümden de dirimden de tasa çekmezdi diyor Üstat. Onlar bunu bilmiyorlardı ve bu yüzden bu gölgeden düşüncelere vücut kazandırmaya kimse cesaret edemiyordu. İyi insanlar iyi atlara binip gidiyordu geriye kalanlarsa hayatlarını felix culpalar ve mesut körlüklerle dolduruyordu. Çünkü buna cesaret edenlerin yolu genelde hapisanelerden, mahkeme salonlarından geçiyordu. Düşünüyorlardı ki bu adam da pes edecek ve bu davaya vücut bulunamayacaktı. Oysa dünya bir inkılâp bekliyordu, akıl sırma kaftanlı bir cüceydi ve güneşin batmasına bir mızrak boyu kalmıştı. Ne olarsa bu zaman içinde olacaktı.

*Senin gölgeni içmiş onun gözbebekleri
Onun taşı erimiş senin kafatasında*

dizelerinde geçen soyutlama ve somutlama birleşecekti.

Üstat bu zaman içinde çileler çekse bile yılmadı. Çünkü **Dil ve Edebiyat**'ta dediği gibi “Kimse çilesini çekmediği hadise üzerinde söz hakkına malik olamazdı.” Üstat aradığı vücudu Büyük Doğu ile buldu. Büyük Doğu ile sesinde sesler, canlanan vücutsuz gölgeler, onun gördüklerini, bildiklerini bilen ve tattığı namütenahi tadı tadan insanlar çoğalıyordu. Çünkü onun gördükleri ve bildikleri başkaydı. Tıpkı **Hikâyelerim**'deki Deli Şerif'in bildikleri ve gördükleri gibi.

-Sen bu taş ocağına kaderden kaçmak için mi geliyorsun?

-Kaderimde olduğu için...

-İnsan hiç kaderini, trenin üstünde gittiği yol gibi görebilir mi?

-Göremedikleri için, rahat ya insanlar...

-Sen, gördüğün için mi rahatsızsın?

-Benim rahatsızlığım hem tren gibi bir çift ray üzerinde gittiğimi bilmek hem de hiçbir şey görememek.

İşte müfrit uyum yine onun kaleminde saklı. Bir çift rayın yükü aslında bir trenden fazlasıydı. Bunu onun eserleriyle anladık.

Eserleriyle bize dava aşkını ve mücadele azmini gösterdi. Bazen kimse anlamadı söylediklerini bazen de o kadar çok kişi anladı ki hatta anlamakla da kalmadılar ve ona cezaevinin yolunu gösterdiler ama o Tanrıkulu'nun “*Tahammül et dostum, tahammül et... Allah bu cüceleri senin karşına tahammül ve sabır terbiyeni ikmal etmen için çıkarıyor.*” sözleriyle sabrediyordu. Unutmamalılar ki ne gittiği sanılanın muhasebesi vardır, ne geldiği sanılanın. Sonuçta ölümsüzlük için ölüm de lazım değil miydi? Surda bir gedik açılmıştı ve artık kahpe rüzgârın hangi yönden estiğinin bir önemi yoktu. Düşmek için yükseklik olmalıydı. Dağı tanıyan nasıl tanımazdı uçurumu?

İşte Üstat aradığı aşkı, hakikati bulmuştu. Beden ile gölge, soyut ile somut arasındaki aşkı...Sonunda;

Kaçır beni âhenk, al beni birlik;

Artık barınamam gölge varlıkta.

dizelerini yazdıran vücut saikini bulmuştu. Bu olur ile olmazda teninde acısız yatan bıçağın eskitemediği bir köprüydü.

“*Nihayet bu hayat, su üzerinde yazılmış bir yazı gibi, bütün kıymetsizliği içinde, ebedî kıymete yol verici bir mâna olarak da büsbütün kıymet kazanıyor... Ve dünya ile ötesinin hakkını vermekten ibaret kalıyor.*” diyerek **Dünya Bir İnkılâp Bekliyor'** da gösteriyor bize hayatın anlamını, işlevini. Demin de söylediğimiz gibi Üstat aradığı mutlak hakikati, vücut saikini teninde acısız yatan bıçağın eskitemediği köprüde bulmuştu. Bu köprü'nün üzerinde ise bir tren vardı. Hayat bizi büyük aşk durağıma götürecek bir trendi. Bizim bu trende yapmamız gereken ise aşkımızı unutmadan yol alabilmektir. Çünkü aşkını kaybedenler zaten durağı unutuyorlardı ve bu trende çürüyüp gidiyorlardı. Aşkını kaybedenler duygularını da kaybediyordu. Mesela artık gülemiyorlar ve ağlayamıyorlardı. **Reis Bey**'in de dediği gibi

“Zaten ağlayabilselerdi, anlayabilirlerdi.” Duygularını kaybetmeyip, duraklarını hatırlasalardı Üstad'ı da anlayabilirlerdi; ama onlar Üstad'ın **İman ve Aksiyon**'da dediği gibi “Aşklarını kaybettiler ve kaybolup gittiler.” Üstat ise insanlara meydan okuyarak kazandı davasını. Gölgele Büyük Doğu ile canlanıp davasının sesi oldu.

Bunlar anlatmakla bitecek şeyler değil. Shakespeare'in de dediği gibi 'Kelimeler... Kelimeler...' Anlattıkça çoğalacak elbet. Ama son olarak söyleyeceklerim şunlar: Sizi bedeni ve gölgesiyle bir vücut hâlinde ayakta tutan aşkınızı kaybetmeyin... Üstad'ın hayal ettiği gençlik olma duası ve aşk ile kalın.

KENDİNİ ARAYAN NECİP FAZIL

Muhammet Emir Çakım

NFK Anadolu İHL / Kocaeli

Sayın büyüklerim, sevgili arkadaşlar,

Size bir şairin, Necip Fazıl Kısakürek'in kendisini bulmak için verdiği mücadeleyi anlatacağım. Şöhretle çok erken tanışan her gittiği yerde odak noktası olan ne yaptığı, ne ile ilgilendiği herkes kadar sıradan görünse de niçin yaptığı herkesten farklı olan bir insan.

O, herkes tarafından **Kaldırımlar** şairi olarak biliniyordu; her şeyden önce o bir şairdi elbet. Kimsenin itiraz edemeyeceği ve birçok şairin aksine kendinden ve şiirlerinden oldukça emin bir şairdi. Kendi dehasının ve içinde olan cevherin farkında olan bir şair. Hep önde olan, daima da önde olmak isteyen, bu durumdan memnun olduğu kadar da rahatsız olan bir şair. Sonsuz hırsların ve vazgeçişlerin adamı olan Necip Fazıl sadece yaşamaktan ve yaşamın içindeki kısır döngüden daha fazla şeyler yapmak, yazmak, yaşamak istiyordu. Hatta Türkiye'yi değiştirebilecek adımlar atmak istiyordu.

Aslen Maraşlı olan Üstat, 1904 yılında memleketimizin payitaht şehri İstanbul'da dünyaya geldi. Ortaöğrenimini Bahriye Mektebi'nde yaptı. Bu askerî okulda din derslerini Ahmet Hamdi Akseki, tarih derslerini Yahya Kemal'den gördü. Ama asıl anlamda onu etkileyen öğretmen İbrahim Aşkî oldu. İbrahim Aşkî verdiği kitaplar sayesinde onun tasavvuf ile ilk temasını sağladı.

1921 yılında İstanbul Üniversitesi edebiyat fakültesi felsefe bölümüne girdi buradaki öğrenimini tamamlamadan 1924 yılında fakülteden ayrıldı. Aynı yıl, devlet bursu ile yurtdışına gönderilen öğrenciler arasında Fransa'ya gitti. Fransa'da o yıllarda alkol ve kumara bağımlılığından çeşitli sıkıntılar yaşadı, **Kafa Kâğıdı** kitabında bu bohem hayattan bahsederken evin kirasını bile ödeyemeyip sokakta kaldığından söz eder. Yurt dışında kaldığı zaman bazı dönemlerde sefil bir hayat sürmüştür. Her ne kadar dindar bir aileden ve gelenekten gelse de Necip Fazıl'ın kumara alkole, gece hayatına olan düşkünlüğü onu karanlıklara sürüklemiştir. Şair, kaldırımların ve bohem hayatının tasvirini yine içindeki şairane üslupla birleştirmeyi başarsa da bir girdapta sürüklendiği açıktır. Gençlik yıllarında yazdığı şiirlerinden bunu rahatlıkla anlayabiliriz. Paris günlerini kâbus olarak ifade eden şair daha sonra bu yıllar için **O ve Ben** kitabında “*Kâbus şehrindeki hayatımı anlatmaya hicabım ve İslami edebim manidir*” diyerek pişmanlığını dile getirmiştir.

*Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.*

*Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi...*

1934 yılında Abdülhakim Arvasî ile tanışmasıyla Fransa'da kumarhanelerden çıkmayan genç, bir anda değişmiş yerine dinine bağlı,

İslâm anlayışına sahip bir yazar gelmişti. Arvası'nın hayatını nasıl değiştirdiğini şu mısralar ile dile getirmiştir.

*Tam otuz yıl saatim işlemiş, ben durmuşum;
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum.*

Peki Üstad'ın hayatını bu denli değiştirmeyi başarabilen bu zat ile tanışma hikâyesi nasıl olmuştur? Şöyle ki 1934 yılında Beylerbeyi'ne giden vapurda, Abdülhakim Arvası'nın müritlerinden birisiyle karşılaşır. O zat Necip Fazıl'a Efendi Hazretleri'nin Beyoğlu'nda Ağa Camii'nde cuma günleri vaaz verdiğini duyurur. Şu öğüdünü vermekten de geri kalmaz, *“Orada dinleyecekleriniz halk için, nâs için söylenen sözler... Siz o sözlerin içine girmeye ve ötesindeki hikmete ulaşmaya bakın!”* yanında ressam arkadaşı Abidin Dino ile birkaç cuma sonra Beyoğlu Ağa Camii'ne giderler ve Efendi Hazretlerini dinlerler. Namazdan sonra yanına yaklaşıp elini öpmek isterler. Efendi Hazretleri bir müddet onlara baktıktan sonra şöyle diyorlar, *“Biz Eyüp Sultan'da oturuyoruz, dediler; Gümüşsuyu'nda, ne zaman isterseniz buyurun!”* artık Necip Fazıl'a sorar: *“Siz tasavvuftan bir şeyler biliyor musunuz? Okuduğunuz kitap oldu mu?”* Bahriye Mektebi'ndeyken okuduklarını söyler. Efendi hazretlerinin cevabı: *“Bu iş kitapla olmaz. Akılla da varılmaz... Hiç yemeğin lezzeti çatal bıçakla aranıp bulunabilir mi?”* Necip Fazıl'ın dünyası alt-üst olmuştur. Bu hâli **Çile** adlı şiirinde şöyle dile getirir.

*Ve uçtu, tepemden birdenbire dam;
Gök devrildi, künde üstüne künde...
Sanki burnum, değdi burnuna (yok)un,
Kustum, öz ağzımdan kafatasımı.*

Yani Necip Fazıl yolculuğunun başında küçük bir mum iken koca bir meşaleye dönmüş ve hem kendi yolunu hem de gelecek nesillerin yolunu aydınlatıp onlara önder olmuştur. Necip Fazıl, bir ideali olan herkesin örnek alması gereken önemli bir şahsiyettir. Kendini arama macerasını ifade eden birçok şiir var bunlardan bir tanesi **Serseri** isimli şiir;

*Yeryüzünde yalnız benim serseri,
Yeryüzünde yalnız ben derbederim.
Herkesin dünyada varsa bir yeri,
Ben de bütün dünya benimdir derim.*

*Yıllarca gezdirdim hoyrat başımı,
Aradım bir ömür, arkadaşımı.
Ölsem diyecek yok mezar taşımlı;
Halime ben bile hayret ederim.*

*Gönlüm ne dertlidir, ne de bahtiyar;
Ne kendisine yâr, ne kimseye yâr,
Bir rüya uğrunda ben diyâr diyâr,
Gölgemin peşinden yürür giderim...*

Necip Fazıl kendini arama yolunda çok çileler çekmiş birisidir. Muhtemelen hayatında en çok zorlandığı durum varlığına yol bulma gayretidir. Bizim için açık olan bu gayreti gönülden minnetle yâd ediyor ve örnek olarak kabul ediyoruz.

Son olarak beni Üstad'ın yolculuğunda derinden etkileyen bir sözünü sizinle paylaşmak isterim: “Çilesini çekmediğin dava senin değildir.”

Beni dinlemeye zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

NECİP FAZIL'IN TESLİMİYET SANCISI

Selin Özmel

Niğde Fen Lisesi / Niğde

Bir canlının dünyaya gelmesi ve hayata tutunmaya çalışması ne kadar sancılı bir süreçse; bir düşüncenin, yazının, fikrin ortaya çıkması da o kadar zor bir süreçtir. Bir bebeği doğurmanın ne kadar sancılı bir süreç olduğunu o bebeği hayata getiren anne; bir yazının ortaya çıkmasının ise ne kadar ıstıraplı bir süreç olduğunu ancak ve ancak bir yazar bilir. Necip Fazıl da bir şair ve yazar olarak bu sancıya sahiptir. Bu sancısını **Çile** kitabında:

*Lâfımın dostusunuz, çilemin yabancısı,
Yok mudur, sizin köyde, çeken fikir sancısı?*

Sözleriyle dile getirerek bu durumdan yakınmıştır. Necip Fazıl'ın sancısı bir ömür sürmüştür. O sancılarına yenik düşmeyi değil; bütün yazarlar gibi onu yaşam tarzı haline getirmeyi seçmiştir. Fakat çoğu şeyde olduğu gibi sancılı bir yaşamda da iniş ve çıkışlar vardır. Bazen bir şimşek çakar. Ya bir olay ya da içimizden bir ses bize ayna tutar. İnsan o aynaya baktığı zaman kim olduğunu değil neye dönüştüğünü görür. Aynalardan bu yüzden çekinir insanlar. O aynalar sıkıntı ve sancılara dayanamayarak çatlayıp kalbimize, düşüncelerimize ve hislerimize batar. Ayna kırıklarını tek tek çıkarmak zarar verir insana. Kimi kırık daha yüzeyseldir, çok acı vermeden çıkarılır kimi kırık ise daha derinlerdedir daha sancılı bir şekilde çıkar. Kırıkları çıkardıktan sonra insan, yaralarıyla baş başa kalır. Özünün karartılarını görür. Yaralarının iyileşmesini beklemeden, sabretmeden özünün karartılarını da temizlemeye çalışır. İkisinden aynı anda kurtulması mümkün değildir.

İlla ki birisi iz bırakır. Kimimiz bu izlerle kolayca başa çıkarız. Kimimize göre ise bu izleri silmek sandığımızdan daha dayanılmaz bir hâl alır ve tahmin edilemez. Sonu belli olmayan bir depresyon durumu içinde buluruz kendimizi.

Bu bitmeyen yollardan birisi de Necip Fazıl'ın **Aynalar Yolumu Kesti** şiirinde gizlidir.

*Çıkamam, aynalar, aynalar zindan.
Bakamam, aynada, aynada vicdan;
Beni beklemeyin, o bir hevesti;
Gelemem, aynalar yolumu kesti.*

Aynalar sadece insanların fiziksel yansımalarını değil ruhsal yansımalarından da izler taşır. Necip Fazıl ne kadar aynalardan uzaklaşmaya çalışsa da ruhsal yaşamındaki sancılarının izlerinin, aynalara çarpıp kitaplarına yansımaya engel olamamıştır.

Necip Fazıl'ın ilk yansımaları **Kafa Kâğıdı** kitabında: “*Her şeyi izahla yapamadığımız gibi izahsız da yapamıyoruz.*” diyerek karşımıza çıkmıştır. O sancılarını dile getirmekte zorlanmış fakat içinde tuttuğu zaman da bir faydasının olmadığını aksine işleri daha da zorlaştırdığını görmüş ve kelimelerinin özgür kalmasına izin vermiştir.

Düşüncelerin özgür olduğu fakat insanların paranın tutsağı olduğu bir dünyaya hayretle bakmıştır Necip Fazıl, **Para** piyesinde: “*Deli, buna para derler, para!.. Şeref de bu, namus da bu, akıl da bu, hikmet de bu, sıhhat de bu, hayat da bu, dünya da bu, ahiret de bu; parrra!!!*” diyerek tüm maddi hırsların bizi manevi yoksullaştırmaya götürdüğü anlatılmıştır.

Bu kadar maddeci olan insanların içinde bir yerlerde, gizli bir öz bir tohum olduğuna inanmıştır Necip Fazıl. İşte bu yüzden **Tohum** piyesinde Anadolu insanının içinde bulunan birlik ve beraberlik duygusu

ön plana çıkarılmış, yaşadıkları acılara zorluklara rağmen her şeyden fedakârlık ederek vatanları için varlarını yoklarını ortaya koymaları anlatılmıştır.

Yine **Anneciğim** şiirinde de bu sancılı teslimiyetin sonunun olmadığını;

*Sanma bir gün geçer bu karanlıklar,
Gecenin ardında yine gece var;*

dizeleriyle her bir sancının bir başka sancıyı tetiklediğini dile getirmiştir Necip Fazıl gibi acıların etkisi altında olan diğer bir kişi de, hayatta kimin veya neyin yanında duracağına karar veremeyen Naci'dir. Naci'nin bir değişim ve gelişim süreciyle içine, özüne döndüğü ve sonunda acılarından, içinde onu rahatsız eden kötü duygulardan kurtularak ferahlığa ulaştığı anlatılmıştır.

Bir başka değişim sürecini de Necip Fazıl'ın kitabındaki **Reis Bey** yaşamıştır. “*Kalblerinizi değiştirin! Size hakikat gibi görünen şeylerin hemen değiştiğini görürsünüz.*” merhametin suç olarak algılandığı bir dünyada **Reis Bey** kendini hayatın akışına bırakıp kimseye merhamet göstermeyip başkalarından da merhamet görmemiştir. Fakat sonrasında vicdanına kulak verip iç sesini engelleyemeyerek vicdan azabına mahkûm kalmıştır.

Necip Fazıl **O ve Ben**'de: “*Vicdan azabı gibi toz yağın yağmurunun altında cinnet buhranlarına düştüğüm Trabzon ve oradan İstanbul...*” diyerek hapisane yıllarında bedeninin ve düşüncelerinin parmaklıklar ardında kalmasını anlatmış kendini buhranın ellerine teslim etmiştir.

Bir başka teslimiyet olayı ise **Bir Adam Yaratmak** piyesindedir. “*Beni bu gülünç kadere insan irâdesi sokmadı. Tepemde başka bir irâde*

var. Onu bir kanat gölgesi gibi üzerimde duyuyorum. Fakat elimle tutamıyorum. O böyle istiyor.” diyerek kişinin Allah'a teslim olması anlatılmıştır.

Necip Fazıl, Allah'a teslim olurkenki gibi bir saflık ve doğallıkla; fikirlerini ve yazılarını hiçbir karşılık beklemeden okurlarına sunmak için uğraşmış olup eserlerinde çeşitli fikir sancılarının örneğini vermiştir.

Necip Fazıl sonsuzluğa giden yolun bu sancıların duraklarından geçtiğine inanmıştır. Çoğu kişi o duraklara uğramak istemez. Mola vermeden sanki bir yarışın içindeymiş gibi bitiş çizgisini geçmeye çalışır. Kim olduğunu, nereden geldiğini, nereye gitmek istediğini bilmeden sona ulaşmayı hedefler. Fakat Necip Fazıl sonsuzluğa giden yolun her bir durağında mola verip kendi içselliğini yakalamaya çalışmış, sancılarından beslenerek kendini emin ellere teslim etmenin peşinde olmuştur. **Çile** kitabında bu düşüncelerini şu sözlerle anlatmıştır:

*Ben ki, toz kanatlı bir kelebeğim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı,
Bir zerreciğim ki, Arş'a gebeyim,
Dev sancılarımın budur kaynağı!*

Sonuç olarak; sancılar bizi güçlendirir ve Allah'a yaklaştırır. Sancılarıyla başa çıkamayan insan Allah' a sığınarak sonlu bir varlık olduğunu hatırlar. Necip Fazıl bu kısa ömründe kalıcı bir şeyler bırakabilmek için düşüncelerinin ve fikirlerinin ölümsüzlüğüne sığınmış okuyucularına birbirinden değerli eserler bırakmıştır. Biz okuyucularına düşen de o eserlerden ders çıkarıp kendi sancılı ömrümüzün bir sondan ibaret olduğunu unutmamaktır.

ZAMAN BİZİM ZAMANIMIZ

Mervegül Eker

Turgut Özal Anadolu Lisesi / Adana

Sultanü's-Şuarâ Necip Fazıl Kısakürek. Türk edebiyat tarihinde Bâkî'den sonra ikinci Sultanü's-Şuarâ ünvanına sahip Üstat Necip Fazıl. Üstat denildi mi akla gelen o isim. O zamanın gençleri tarafından Necip Fazıl'a layık görülmüştü bu sıfat. Geçmişte de, şimdi de, gelecekte de o bir Üstat, o şairlerin son sultanı, o Sultanü's-Şuarâ Üstat Necip Fazıl Kısakürek.

“Aydınlık yolu herkes bulur, mesele karanlık yolda ışık aramaktadır.” diyen Necip Fazıl ışığını Seyyid Abdülhakim Arvasî'de bulur. Bize asıl ışığın Doğu'da olduğunu Batı'nın içi boş bir cevizden ibaret olduğunu ifade eder. Necip Fazıl Paris'teki hayatının özeti olarak *“Kadını, kumarı, içkisi, bohem hayatı, şüpheci felsefesi, sara nöbetleri içerisinde sanatı; çözmeye çalıştıkça dolaşan ve büsbütün meseleleriyle Paris... Kâbus hayatımı anlatmaya hicabım ve İslâmî edebim manidir.”* sözleriyle Batı'ya olan bakışını anlatıyor. Aslında buradan anladığımız Necip Fazıl'ın Batı'nın bohem hayatını yaşadığını, dibi gördüğünü ve kendinden sonra gelenlerin bu yanılgıya düşmesini istemediğidir. *“Doğu, insanın yağmur suyu kadar saf ve aydınlık olduğu çağlarda, yürekleri ve kafaları dört köşe madde hendesi körletmezden evvel, ruhumuzun ilk ve büyük marifetlerine sahne olan vatan...”* sözü Necip Fazıl'ın Doğu ideolojisini anlatıyor. Doğu onun için bir öze dönüştür. Büyük Doğu, İslâmiyet'i merkez olarak iman gücüyle yaşamı biçimlendirmeye çalışan bir anlayıştır. Doğu'dan bize gelenleri saflığın, temizliğin, samimiyyetin, ihlasın Necip Fazıl'ın deyimiyle; *“Dinimizin*

yüzde doksan dokuz virgöl namütenâhi defa dokuzu, samimiyet ve ihlâstan ibarettir.” yani davamız İslam'ı bulmaktan ibarettir. Doğu'yu bu kadar önemsemesinin bir diğer nedeni de önemli olayların doğuda vuku bulmasıdır. Örneğin: İlahî beyana göre ilk insan Âdem, doğuda bir yeri kendisine yurt yaptı. Bütün türlerin kurtarıcısı Nuh Peygamberin gemisi orada bir noktaya oturdu, İsa ölüleri diriltten nefesini Batı istikametinde Doğu'dan üfledi. Bu örneklerle ideolojisi olan Büyük Doğu'nun öze dönüş olduğunu bir daha görüyoruz. İlk insan Doğu'ya ayak bastı, Nuh'un Gemisi ile yaşam tekrar Doğu'dan başladı. Necip Fazıl başlangıçtaki temiz ve saf hâlimize dönmemizi istiyor. Batı'nın sadece iyi yönlerini yani teknolojisini alalım derken o teknoloji ile beraber gelen Batı kültürünü ve bilgi kirliliklerini de hayatımıza aldığımızın farkına varmamızı istiyor. *“Batının bize dikte ettiği kelimeleri ve bilgi kirliliklerinden kendimizi arındırıp yalnız doğuya yönelebilirsek davanın şuuruna varabilmemiz o kadar kolaylaşır.”* sözleri Büyük Doğu ideolojisinin özeti gibidir.

“Bize kalan aziz borç, asırlık zamanlardan; Tarihi temizlemek, sahte kahramanlardan...” diyen Necip Fazıl'ın sözlerindeki aziz borç hepimize mirastır. Ama bu borcu ödeyecek olan Necip Fazıl'ın beklediği nesil aradığı gençliktir. Büyük doğu ideolojisini gerçekleştirecek olan Allah aşkı ile yanan gençlik, örnek şahsiyet, bilimiyle, sanatıyla, kültürüyle emanetini bilen gençlik. Büyük bir tasavvuf adamının benzetisiyle *“Zifiri karanlıkta Ak Sütün içindeki ak kılı fark edecek olan gençlik.”* Dünyaya devayı getirecek olan gençlik. Necip Fazıl'ın aradığı gençlik; *“Dininin, dilinin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, öcünün davacısı bir gençlik...”* Necip Fazıl'ın davası beş yılın, on yılın davası değil yüzyılların davasıdır. Necip Fazıl'ın hayali, davası olan Büyük Doğu'yu gerçekleştirecek olan o nesildir. Dinin korucusu yaptığı

işi Allah adına yapan, iman ve aşk ile kavrulan gençlik. İlimin, yıllarca Batı'dan gelen yeniliklerin aslında kendi içinde yaptığını gören gençlik. Vatanına evim diyen, evini koruyacak olan gençlik. Burası benim evimdir ecdadımın yattığı yer, çocuklarımın büyüyecek olduğu yerdir diyen gençlik. Cesaret sahibi 'Kim var!' diye seslenince sağına ve soluna bakmadan fert fert var 'Ben varım!' diyecek gençlik. Dava ahlâkını taşıyan gençlik. Cihada giderken, Allah aşkıyla düğüne gidermiş gibi giden gençlik. “*Zaman bendedir, mekân bana emanettir.*” şuurunu kavramış olan gençlik, Necip Fazıl'ın beklediği gençliktir.

Necip Fazıl'ın beklediği gençlik olmak dileğiyle, Âsım'ın uygun gördüğü o nesle layık olmak dileğiyle.

NECİP FAZIL'IN HUKUK MÜCADELESİ

Rukiye Merve SAKARYA

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi / İzmir

Adalet arayışı, insanlık tarihi kadar eskidir. Yüzyıllar boyunca insanlar, devirlere, yönetimlere, dönemin siyasal, ideolojik ya da ekonomik iktidarlarına göre tanımlanan, şekil değiştiren suçlarla itham edilmiş, cezalandırılmıştır. Toplumdan topluma, dinden dine, zamandan zamana değişen bu adaleti sağlama şekilleri insanların her dönem için adalet denen üst kavrama olan inancını zedelemiş, her bir ferdi acaba başka bir dönemde yaşıyor olsaydım yine de cezalandırılır mıydım sorusuyla baş başa bırakmıştır. İnsanların inanmadıkları üzerine bina edilmiş bu beşerî hukuk sistemlerinde gerçek adaleti beklemenin anlamsızlığı bilincine ancak kimi inançlı insanlar tarafından ulaşılmıştır. Biz iman edenler için, ilahi adaletin mutlaka tecelli edeceğine olan inanç, günün dayanaksız sistemlerine karşı başkaldırı niteliğindeki yıkıcı eylem ve eleştirileri anlamsızlaştırmaktadır.

Çile insanı olarak tanınan Necip Fazıl, 'Büyük Doğu' ideali hususunda döneminin sosyal, siyasal, kültürel yozlaşmalarına kayıtsız kalmamış bir fikir işçisidir. Çok yönlü karakterinde, dur durak bilmeyen hayatında, inandıklarını konferanslarla topluma iletme konusunda gösterdiği özverili yaşam tarzıyla, henüz yeni kurulmuş, sistemleri devşirme usulüyle benimsenmiş bir ülkede yeninin meşruiyetinin eskiyi inkârla sağlanacağına inanan sözde aydınlar ve fikir adamları karşısında sergilediği tavırla, öze dönüşün önemini, millî bilinç farkındalığını ve nereden geldik nereye gidiyoruz temelli soruları bu toprakların öz çocuklarına bir dava bilinci şeklinde aşlamıştır. Bu genç ülkede, hak ve batıl kavgasının ilk kez onun fikirleri çerçevesinde açıkça tezahür

ettiğini söylemek yanlış olmaz.

Necip Fazıl'ı bir dava insanı olarak tanımanın yanı sıra davadan davaya bir hukuk mücadelesi içinde değerlendirmenin de önemi büyüktür. Beşerî dünyanın son hızla ilerlediği materyalist yapısına inatla öz bilinci, ruh muvazenesini savunan Necip Fazıl için bu yargılanmaların, dava kazanmaların kaybetmelerin somut gerçekliklerinin dışında da bir anlamı olduğu göz ardı edilmemelidir. O temelsiz sistemler içerisinde dahi asla kanunsuzluğu savunmamıştır. Hak kavramını değersizleştirip devşirme sistemler içerisinde aramamıştır. Ancak, onların hukuk sisteminde onların açıklarını yüzlerine vurmuş, onların hak diye nimet buyurup sunduklarını sistem içerisinde talepten öteye gitmemiştir. Necip Fazıl gerçek Hak arayışını, zaten İslâmı gelmiş olan inkılabın tanımıyla, gençlerin ruhuyla sürdürmüştür.

Necip Fazıl'ın hukukla tanışması dedesi, Maraşlı Kısakürekzâde Hilmi Efendi sayesinde olmuştur, diyebiliriz. Zaten doğduğu, geçirdiği çocukluk ve ilk gençlik yıllarında topraklarımızın içinde bulunduğu somut karışıklıklar göz önünde bulundurulduğunda o günün çocuklarının her biri, iç dünyalarında bir hukuk kavramına sahipti demek yanlış olmaz. Özellikle vurgulamak isterim ki, hukuk kavramı üzerine Necip Fazıl'ın düşünceleri dedesinden dinlediği anılardır. Küçük yaşlarda dedesinden aldığı telkinler arasında, dinî telkinler, Maraşlılık ve Anadoluşluk şuuru yer almaktadır... Hukuka dair bilinç konusu ise, küçük Necip'in gözlemleri ile yavaş yavaş yeşermiştir. Dedesi konumunda, görev hizmetinde bulunmuş birçok reisin hâl ve tavırları bir yana, dedesinin sahip olduğu alçak gönüllülük bugünün gençleri, bizler için bile dikkat çekicidir. Kendi ifadesiyle o dedesinde: *“Temelsiz bir rejime, kayıtsız bir cemiyete mukabil, ihtiyar bir hâkimde hâlâ yaşayan ferdî adalet hissi...”* ne şahit olmuştur. Necip Fazıl'ın anıları arasında, dedesi için *“Hak*

adına, gerekince Padişaha bile karşı koyduğuna ve Padişah'tan göz yaşartıcı bir adalet mukabelesine nail olduğuna dair ulvî vâkıa" da vardır.

"Ne aldım, annemden, ... Baba kolları ikinci plânda..." şeklinde belirten Necip Fazıl'ın babası Abdülbâki Fazıl da bir hukukçudur. Necip Fazıl'ın anılarında babasıyla ikili ilişkisi çok yer almamaktadır. Babası ve dedesi bakımından her ikisinin içinde bulunduğu dönemler ve üstlendikleri görevler göz önünde bulundurulduğunda Mehmet Hilmi Efendi'nin hukukî meselelerde ve hâkimin takdir yetkisi mevzuunda daha aktif olduğu; babası Abdülbâki Fazıl'ın ise belki döneminin şartları gereği salt hukukun uygulayıcısı olduğu söylenebilir. İki farklı hukukçuyla büyümek küçük Necip'in adalet ve adaletin tesisi konusunda ikilemde kalmasına sebep olmuştur.

Yakın tarihimize bakıldığında, düşünen ve üreten her fikir insanı, bedel ödemiştir bu topraklarda. Mevcut düzenin bize ait olmadığını, bize uygun dikilmemiş elbisenin darlığında boğulduğumuzu görmeyenlere seslenmiş, halkın mağduriyetini dile getirmiş Necip Fazıl çeşitli dönemlerde farklı sebeplerle defalarca yargılanmıştır. Çocukluğunda dedesi ve babasıyla birlikte dolaştığı o adliye koridorlarına Necip Fazıl'ı getiren hâl inandıkları ve dile getirdikleridir.

Büyük Doğu Yayınları'nın Necip Fazıl'ın 1946-1983 yılları arasındaki yargılanmalarından bazılarını derlediği **Müdafaalarım** kitabı, Necip Fazıl'ın hukuk mücadelesini geniş boyutuyla anlamak adına önem taşımaktadır. Bir kelime ustası Necip Fazıl'ın savunma metinlerini okurken hayranlık duymamak mümkün değil. Bugün, benim diyen kaç hukukçunun bu kalitede savunmalar yapacağı her okuyanın merakı içindedir. Kullandığı üslubun içerdiği ince akıl oyunları adeta çocukluğundan beri beyinde dönen o düşünsel kıvılcımdan süzülen

birer ateş parçalarıdır. Savunma metinlerinin sonlarında ortak bir bitiş göze çarpmaktadır, sadece hukukun uygulanmasının talebi. Göz ardı edilen hâkimin takdir yetkisi mevzuu, Necip Fazıl'ın sadece vicdana seslenmesi ve sistemin kendi kendini çözövermesi...Necip Fazıl'ın belirttiğı üzere: *“Politikanın doğrudan doğruya hüküm giydirdiğı her defa yandık; kanunun mizan teşkil ettiğı her defa beraat ettik.”* Bu cümle, **Büyük Doğu**'nun başından geçenler için kaleme alınmış ancak üzerinde geçmişten günümüze, üç erkin konumu tartışmalarına ait tüm kokuları taşımaktadır. Adaletin bağımsızlığına dair özlemi pekiştiriyor, tüm insanlık için. Yargılanmalara sebep, basın konumunu ve önemini iyi anlamak gerekmektedir. Basının her daim kime-neye hizmet ettiğinin teşhisi bizlere aittir. Belki de artık tartışmalar içerisinde çıkarıp basının konumunu, baskı gruplarından alıp dördüncü erke getirmek gerekmektedir.

“Evet; çaremiz, kanun yolundan zuhurdur!” Kanun yolundan!.. Kanuna tam bağılılık hâlinde muazzam zuhur!.. Anayasa vicdan hürriyetini, din hürriyetini, vaz'etmiştir. Kanuna yalan söylüyor denmez!.. Bize kanunun yalan söylemediğini ispat kalıyor... Söylemediğini veya söylemeyeceğini... Basın Kanununu ve konuşmaların vereceğı mesuliyetleri bilen bir insan olarak söylemek isterim ki, göğsünüzü gere gere bağırabilirsiniz: *“Ben kanunun doğru söylediğini ispata memurum. Onu tefsire değil..!”*

Bu alıntıda, mevcut meclisin onayıyla çıkan kanunların normlar hiyerarşisindeki yeri vurgulanmaktadır. Maalesef, kanun hükümlerinin anayasaya uygunluğunun denetleyicisi yine mağdur edilmiş, vatandaşlar olmuştur ve mahkemelerde açıkça dile getirilememiştir. Tüm bu süreçler, sonu gelmez bir Anayasal devlet miyiz? Anayasalı devlet miyiz? tartışmalarını pekiştirmiştir.

Necip Fazıl'ın, **İman ve Aksiyon** kitabında yer alan, **Özlediğimiz Nesil** konferansında, özlenen neslin vasıfları sırasıyla sayılmıştır. Bu vasıflardan biri de *“En derin merhamet içinde en keskin şiddet”* tir. Bu başlık altında; adaletin en saf temsilcisi Hazret-i Ömer'den söz etmiş ve İslam'ın muhteşem muvazenesine vurgu yapmıştır. Asıl olarak Necip Fazıl'ın adaletle bakışı bu vasıfta özetlenmiştir. Adalet, en derin merhamet içinde en keskin şiddettir.

Aynadaki Yalan'da Naci'nin günün sözde ilim yuvasında uğradığı haksızlığa boyun eğmeyişi, bir hukuk mücadelesi niteliğindedir. Belki de olması gereken gizli bir öğreti olarak *“Bütün dünya; kanunun ve hâkim kürsüsünün hakkını tam verdikten sonra, insandaki gizli ruh maktalarına, iç hakikate eğilen, onu arayan, onu aramanın işkenceli hayatını yaşayan bir kahraman karşısındadır.”* şeklinde bizlere **Reis Bey** eserinde sunulmuştur. Necip Fazıl'ı hususi olarak **Tarih Boyunca Büyük Mazlumlar** kitabını yazmaya sevk eden saik, Cinnet **Mustatili** isimli hapisane notlarından daha belirgin anlaşılmaktadır.

“Zahirde delâleti olmayan bâtın, hür ve müstakildir ve hesaba çekilemez.” diyen Necip Fazıl, yıllarca zahirde delâleti olmayan Batı'nın hesabını vermeye zorlanmıştır. Bu vatan için üstlendiği sorumluluk ve 'Büyük Doğu' ideolojisi ile başlattığı aksiyon bugün hâlâ biz gençlerin yolunu aydınlatmaktadır.

Ve onun özlediği;

O Kanun;

O kanun ölümsüzlük nizamının hevengi,

O kanun doğru, güzel, iyinin, tek mihengi...

NECİP FAZIL'DA DİL VE SANAT

DİL BUHRANIMIZ

Gamze Kaya

Akşemseddin Kız AİHL. / Kahramanmaraş

Toprak üstünde saraylar kuracak tek vasıta dildir. Dil, insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan geçmişten beri en kapsamlı iletişim aracı olmuştur. Tarihte dilsiz yaşamış bir millet yoktur. Dil, bir milletin düşünüş ve yaşayış biçimidir. İnsanlar kelimelerle düşünür duygularını, düşüncelerini kelimelerle ifade eder. Milletlerin hayat görüşleri, düşünce tarzları, zekâ keskinliği, ruh derinliği ve duygu inceliği o milletin dilinde saklıdır. Atasözleri ve özdeyişler bunun en güzel belirtileridir. *"Dil düşüncenin aynasıdır."* sözü bunu anlatır. Yani dil en önemli kültür taşıyıcısıdır. Dil, milleti oluşturan fertleri birbirine bağlayan bir bağıdır. Çünkü ifade aracı olarak dil yaklaşıtııcı bir temel unsurdur.

Gelin hep beraber bu kaynaşıtııcı unsuru Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in fikirlerinden yola çıkarak inceleyelim. Necip Fazıl Kısakürek güzel Türkçemizi ve onu muhafaza etmeyi bir ideal, bir ölkü olarak değeriendirmiş; hatta dilimizi bir vatan olarak görmüş ve o vatanın bir neferi gibi çalışmıştır. Necip Fazıl Kısakürek'in gözünde dil vatandır ve o vatana kıyasıya saldıran iki düşman bulunmaktadır. Bunlardan birisi dilimizdeki yabancı kelimeler; diğeri öz Türkçeyi bile yanlış kullananlardır.

Peki biz lisanımızı daha özgün ve zengin bir hâle getirmek istiyorsak ilk nereden başlamalıyız? Tabi ki öncelikle dikkat kesilmemiz gereken dilimizi yabancı kelimelerin istilasından korumak olacaktır.

Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in de dediği gibi *Alıntı bir dil güçlü bir dil değildir.* "Eğer bizler Türkçemizin daha güçlü bir dil olması arzusundaysak yabancı kelimelerin mutlaka Türkçe karşılıklarını bulmamız gerekmez mi? Kendi yaşadığı dönemde bugüne kıyasla çok daha az olan yabancı kelime topluluğuna bu kadar çok tepki veren Necip Fazıl Kısakürek günümüzdeki yabancı kelime istilasını görseydi, herhâlde yeni bir dil ayaklanması başlatırdı. Tıpkı zamanında Fransız bir düşünürün "*Gençlerimiz dilimizi hoyratça kullanıyor ve Fransızca gittikçe bozuluyor.*" demesi üzerine ülkede küçük çaplı bir ayaklanmanın ortaya çıkması gibi...

Necip Fazıl Kısakürek'e göre *Türkçemiz her geçen gün katlediliyor. Fakat kimse aldırış etmiyor.* Mesela 'öz çekim' demek yerine 'selfie'yi tercih eden 'Özgeçmiş' demek yerine 'CV' yi daha havalı bulup onu kullanan yine biz gençleriz. Lisanımızın gramer yapısını düzgün kullanmalıyız. Bu da Türkçenin kullanımını öğrenmek, uygulamak ve öğretmekten geçiyor. Herkes bu konuda duyarlı olsa bir silsile hâlinde gelişir ve yayılır. Sadece benden ne olur diye düşünmek yerine herkes birer kelimeyi öz Türkçe hâliyle kullanmaya başlasa; dil buhranımızı atmada büyük adım atmış oluruz. En basitinden 'full' demek yerine 'tam' demeyi tercih etsek ya da 'tren' yazmak yerine 'tiren' yazmayı seçsek, Türkçe daha basit, kullanım yapısı daha kolay ve bunlarla birlikte öğrenmesi de kolaylaşmış bir dil olacaktır.

"Ne lisan haddi, ne de dil sınırı bilmişiz. Aletten yoksunluk, hedeften mahrumluktan aslında bizimkisi. Kendi dilimize ihanet eden bizleriz, şöyle ki bir kelime ihtiyacı mı var hemen başka dilden olduğu gibi almış, okullardaki gramer derslerini önemsiz görmüş kulağa ve dile

güzel gelen her kelimeyi Türkçe olup olmadığına bakmaksızın rahatça kullanır hale gelmişiz."

" Filan kelime şu dilden filan kelime bu dilden alınmış, asıl mesele muhtaç olduğumuz bir tabiri yabancı bir dilden almışız ve milli hançere damgasını vurmuşuz. Şu anda kullandığımız tabirler incisi düşmüş istiridye kabuklarıdır. İncisi olan bir istiridye kabuğu bulmak istiyorsak muhakkak ki gideceğimiz tek yol dilimiz olacaktır. Eğer şimdi bizlerde eskisi gibi yabancı kelimeleri asıllarıyla tatbik edersek o güzel dilimiz diğer lisanların sömürgesi olmaz mı? Dilimize yabancı bir kelime alınırken dilimizin lekelenmesinden hoşnut değilim. O, ya Türk olacak, yahut olmazsa içimize girmeyecek! Dava budur. Dilimize garp dünyasının ıstılahını kazandırmaktır. Garp dilinin reayaları değil askerleri olacağız. Ehemmiyeti kainata bedel koca bir dile önüne gelen kundak sokuyor. Nerede bu yangının itfaiyesi, polisi. Burada kundaktan kastımız bir çok yabancı kelimenin dilimize girmesi ve hatta ofis dili denilerek normal gösterilmeye çalışılmasıdır."

" İşte avaz avaz haykırmak için fırsat kolladığım zaruri kanun, uydurma dil olmaz uydurma dil gayretine paydos!" uydurma dil gayretine paydos demek istiyorsak bu konuda en çok iş de biz yeni nesle; yani biz gençlere düşüyor. Bu kelimeleri yabancı haliyle değil de TDK'nin lisanımıza uygun gördüğü haliyle kullanmış olursak hem bizim için hem de bizden sonraki Türkçeyi kullanacak olan nesil için daha iyi bir zemin oluşturmuş oluruz. Bu konuda TDK da daha aktif olmalı, hızlı gelişen teknoloji ve iletişim unsurlarına bağlı olarak kelime türetme veya karşılık bulma konusunda hızlı hareket etmelidir. Güzel ve zengin Türkçemizi kültür emperyalizmine karşı savunmada TDK'ye düşen en

büyük vazife de budur. Söylediklerimizi pratiğe dökmediğimiz sürece fikirlerimiz marazi bir hassasiyet acıtan bir hayal kuvveti olarak kalmaya devam edecektir. Sözlerimi Üstat Necip Fazıl Kısakürek'in sözleriyle bitirmek isterim: *"Ben dilden daha büyük, dilden daha aziz, dilden daha gerçek, dilden daha müdafaalı vatan tanımıyorum. Dil vatanımız kurtuluş savaşını bekliyor. Neredesin dilimin muhafızı? Tozu dumana katsana."*

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

NECİP FAZIL VE DİL

Abdulkadir Bekdemir

Marmara Üniversitesi Mütercim Tercümanlık / İstanbul

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kuralları içinde yaşayan ve büyüyen canlı bir varlık; toplumu birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; bin yıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurum; seslerden örülmüş bir ağ; temeli kadim zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemidir.

Dil, insan benliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan zekâsının, insanda sınırı çizilemeyen duygu ve düşünce kabiliyetinin sonuçları kendi benliğinin dışına; ancak dille aktarılabilir. Bu bakımdan dil ile düşünce iç içe girmiş durumdadır. İnsan dil ile düşünür. Kelime haznemiz ve düşünebilme, fikir üretebilme kabiliyetimiz doğru orantılıdır. Dilin gelişmesi düşünceye, düşüncenin gelişmesi de dile bağlıdır. Çeşitli medeniyetlerin meydana getirilmesini sağlayan düşünce, gelişmesini dile borçludur.

Dilin güçlü etkisi kültür varlığının her yanında kendini duyurur. Toplum, din, edebiyat, tarih, bilim, eğitim gibi kültürün her ögesi zorunlulukla dilin damgasını taşır. Yönü, amacı, kapsamı, başarısı ne olursa olsun, insanın yürüdüğü görünür-görünmez tüm yollar dilden geçer. Çepeçevre insan varoluşunun ana koşuludur dil.

Dil her şeyden önce sosyal ve millî bir varlıktır. Fertlerin üstünde, bir milleti ilgilendirir. Bütün bir milletin duygu ve düşünce hazinesini teşkil eder. Bir milleti ayakta tutan, fertleri birbirine bağlayan, sosyal hayatı düzenleyen ve devam ettiren, millî şuuru besleyen bir unsur olarak dilin oynadığı rol çok büyüktür. Bağımsızlığın temeli millî şuurdur. Millî şuurun en kuvvetli kaynağı ise dildir.

Türkiye'de millî şuuru, Anadolu irfânını, kadim davayı uyandıran Necip Fazıl Kısakürek dilin bu büyük gücünden en etkili biçimde faydalanmıştır. Şiir, öykü, roman, tiyatro, makale, fıkra, hatıra türlerinde eser veren yazar şiirinin tartışılmaz kuvvetine karşın şiirinden ziyade nesirlerinde görünür. Çünkü şiir daha çok ilhamın asıl manaya aktarımı, nesir ise fikir ve mantığın dilin imkânları dahilinde dile getirilmesidir. Yazar, şiirlerinde kendini gizler, onu anlamak külfetlidir

ve büyük bir özveri, keskin bir sezgi ve aşk gerektirir. Şaire bu yoldan ulaşmak meşakkatlidir. Şiirin gizlediğini nesir aşikâr eder. Bu sebeple nesirden hareketle yazarı tanımak daha kolaydır.

Necip Fazıl Kısakürek Türk Dili'nin can çekişmeye başladığı bir dönemde neşter edasıyla kullandığı kalemle onu bir cerrah hassasiyetiyle ameliyat etmiştir. Üstat eserlerinde çağdaşlarının neredeyse 3-4 katı fazla kelime kullanmıştır. Kelimeleri incelediğimizde ekseriyetle Osmanlıca olduklarını görürüz. Zannımca bunun sebebi bu lisanda hem Farsça hem Arapça hem Öz Türkçe kökenli kelimeler kullanılıyor olması, bu farklı kültürlerin dilini kendi potasında başarılı bir şekilde eritmesi ve bir kelimeyi telaffuz ettiğimizde uyandırdığı duygunun da şekillendiği yeni fonetik yapısının da bizim kültürümüzü, bizim dünyamızı bize vermesidir. Yeni Türkçeye 'kurbağa dili' diyen Necip Fazıl yeni kelimeler kullanıldığında çıkan kargaşayı şu şekilde örneklendirir; *“Türkiye'yi batıran saiklerin bir müessire bağlanamamasındaki âmil sebep nedendir ve nedir?”* Sonra cümlelerin Yeni Türkçesini *“...ve işte bu cümlelerin kurbağacısı”* diyerek aktarır;

“Türkiye'yi batıran nedenlerin bir nedene bağlanamamasındaki neden, neden, nedendir ve nedir?”

Osmanlıca kelimeleri kullanmayınca her bir kelime ile farklı bir duygu tonuna işaret edebilme yetisi de böylece köreliyor ve cümlelerin ahengi bozuluyor. Bu kelimeleri reddeden ve 'bizim değildir' diyenler bu kelimeler yerine manayı aynı şekilde tam anlamıyla veren yenilerini önermedikçe susmaya mahkumdurlar.

Bir medeniyet güçlü, kelimelere ve diline hakimiyeti iyi seviyede ise yabancı kelimeleri doğal yolla alır. Kültürü sosyal yaşantısı ve hassasiyetleri çerçevesinde yoğurur ve yepyeni bir kelime ortaya çıkarırsa o kelime misafir olmaktan çıkar öz dil kadar özden olur. Fonetik ve verdiği duygu bakımından çıkarıldığında doldurulamayacak bir yer edinir. Fakat dile nereden girdiği belli olmayan kelimeler kullanılırsa bu kelimeler dilde birer yara haline gelirler. Tedavi edilmeye çalıştıkça derinleşir ve dilde kalıcı izler bırakırlar. Ne fonetikleri ne de verdikleri duygular vardır.

Üstat eserlerinde doğal yollarla toplum olarak kabullendiğimiz, fakat zamanla çürümeye mahkum ettiğimiz bu kıymetli kelime madenlerini birer birer ortaya çıkarmış, onları çelikten kalemle

öğütmüş, zihin potasında eritmiş ve eserlerinde birer mücevher olarak bizlere sunmuştur. Onları kimi zaman şiirlerinde birer billur kadeh olarak görürüz, kimi zaman da nesirlerinde karanlığa düşmüş zihinleri aydınlatan ampulü sarmalayan birer avize olarak.

Bizlere düşen Üstad'ın gençliğe hitabesinde dinimizden hemen sonra davasını gütmemizi istediği dilimizin ihtişamının farkına varmak ve kültür varlığımızın devamını sağlamamızdır. Sözlerime Üstad'ın şu dörtlüğü ile son vermek istiyorum;

*Ruhsal, parasal, soyut, boyut, yaşam, eğilim...
Ya bunlar Türkçe değil, yahut ben Türk değilim!
Oysa halis Türk benim, bunlar işgalcilerim;
Allah Türk'e acısın, yalnız bunu dilerim!*

Allah'ın selâmı üzerinize olsun.

NECİP FAZIL KISAKÜREK VE SANAT HUSUSU

Amine Shehu

Abdullah Çinkay A.L. / Kahramanmaraş

Edebiyat, damarlarında kan akan her insana dokunan hayatımızın mücerret ve zaruri bir fikridir. Ama bu fikir tek başına birisine elini uzatmadan taarruza geçemez. Bugün bu taarruzun ön saflarında bulunan Necip Fazıl Kısakürek'in bir amaç ve ülkü uğrunda kalemini kullanarak edebiyatı nasıl bir gaye, fikir ve aksiyon hâline getirdiğini sizlere aktaracağım.

Öncelikle aksiyonun lügât manasını inceleyelim. Fransızca kökenli bu kelimenin manası; şuurlu bir hareket, teşebbüs ve hamledir. Necip Fazıl ise aksiyon kelimesini **İman ve Aksiyon** adlı eserinde şöyle anlatır: *“Fikrin dış âlemde eşya ve hadiseler üzerindeki nakşı... Fikrin dış âlemde, eşya ve hadiseler üzerinde kurduğu mimari, yonttuğu heykel... Fikir kökünün dış plan dediğimiz madde ve iş ağacına verdiği yemiş... Bir başka ve çok daha yerinde teşbihle ruhun eşya ve hadiselerle çevirttiği film oynattığı tiyatro... İşte aksiyon!”*

Necip Fazıl her ne kadar Türkçenin 'sığ kafalı aydınlar' dediği züppeler tarafından yozlaştırılmasına karşı savaş vermiş bir lisan muhafızı olsa da 'aksiyon' kelimesine karşı sempatisini saklayamamıştır. Bunun sebebi de Türkçe'de 'aksiyon' kelimesine bir karşılık bulunmamasıdır. Elbet yerini dolduracak bir kelime bulunabilirdi; fakat kelimenin geniş çaplı bir değişime uğramaması kaçınılmazdı. Bu sebepten Necip Fazıl **Dil ve Edebiyat**'ta 'milli hançere' diye tabir ettiği damgayı kelimeye vurarak Türkçedeki 'aksiyon' kelimesinin boşluğunu doldurmuştur. Ayrıca şairin düzenlemiş olduğu Erzurum Kongresi vesilesiyle de bu ecnebî kelimenin halkın zihninde soru işaretleri oluşturması önlenmiş ve artık Türkçeyle özdeşleşen aksiyon kelimesine karşı oluşacak yargılar kırılmıştır. Kısakürek; yıllar içerisinde

olgunlaştırdığı sanat görüşünü de bu taraflı yargı cemiyetinden sakınmayıp aynı korkusuz edayla görüşlerini savunmuştur.

Necip Fazıl'ın sanatına daha yakın bir pencereden bakabilmek için de hayatında iç hüviyetini ve izlediği edebî yolunu etkilemiş birtakım mevzuları ele almamız gerekir. Bilindiği üzere şair birçok eserinde ölüm temasını işlemiş ve ölümün kasvetli mistik havasını yazdıklarıyla okuyucularına başarılı bir şekilde nüfuz ettirmiştir. Bu söylediklerime kanıt olarak da **Orada** adlı şiirinden bir alıntı yapmak isterim:

*Ölüm dedikleri, ölünceye dek;
Dünya, balı zehir, yalancı petek.
Orada bulursun, biraz bekle, tek,
Burada yaşamak sandığın düşü...*

Necip Fazıl'ın ölümü bu kadar iyi tanınmasının ve şuuruna bu denli işleminin bir sebebi vardı elbet. Bu sebep de daha altı yaşındayken vefat etmiş kız kardeşi Selma'dır. Necip Fazıl'ın 'çocukluğumun en derin ukdelerinden biri' diye tabir ettiği kız kardeşini **Kafa Kâğıdı** adlı eserinde şöyle anlatır: “Çemberlitaş'tan Sultanahmet'e inen sokakların birindeki kocaman konakta silik bir yüz var ki nazarımda manâ ışığının en nurlusunu yaşatır ve bende tesir noktasında her şeyi gölgede bırakır: Bir yaş küçüğüm kız kardeşim Selma... Hiç kimseyle hiçbir ilgisi olmayan duvara yapışmış mahzun mahzun bakan, önünden geçenleri rahatsız etmekten çekinen bir gölgecikti adeta; gözleriyse merhametle tevekkülün renklerini ela bir bal damlasında toplamış acıyan ve razı olan bir mana yatağıydı...”

Selma'nın bu mahzun ve saffet dolu gözlerinin Necip Fazıl'ın neredeyse her eserindeki tesirini hissetmemek elde değildir doğrusu...

Necip Fazıl'ın hayatını etkileyen diğer mevzu da elbetteki şiirdir. Daha mektep yıllarında şair lakabı takılmış olan Necip Fazıl'a **Dil ve Edebiyat'** ta

kendisine yöneltilen *Şiirin anlamı sizin için nedir?* sorusuna şu şekilde cevap vermiştir: *Şiir benim için iki kanatlı bir Hüma kuşudur. Kanadının biri tamamen ferdi, kendi iç âlemi... Öbürü sosyal... Kafasındaki ferdi cemiyete tetkik eden ölçü... Şiir benim için mutlak hakikati arama işidir, mutlak hakikati... Ama bu ilim polis gibi, kapıları vurarak, mahkeme kararı getirerek arar, sanatkâr hırsız gibi bacadan girerek camdan sızarak vesaire...* "Yani şiirin bu bakımdan 'sanat için sanat' olduğu kadar 'cemiyet için sanat' anlamını taşıması gerektiğini anlıyoruz Necip Fazıl için... İster içtimâî ister sanatsal olsun, insan ruhunda bir ihtiras uyandırmak, kâinatın ulviliğini göstermek, insanî olan her duyguyu bireye yeniden addetmek ve güzelliği çirkinliği şiirlerinde tüm çıplaklığıyla okuyucusuna yansıtıp hem gözlerimizi açmak hem de ruhumuza güzel şeyler fısıldamayı ister Necip Fazıl ve **Dil ve Edebiyat**'ta alıntı yaptığı Sadi'nin şiiriyle insanın aciz, manasız; ama bir o kadar da hoş tabiatını anlatır bizlere:

"Yek kadre i hunest ve hezar endişe"

(İnsan bir damla kan ve bin bir endişe)

İnsanoğlunun mayasının ne gibi duygularla yoğrulduğu bu dizeyle ne güzel anlatılmıştır. Necip Fazıl'a göre sanatçının hem sosyal hem de sanatsal bir görevi olduğundan bahsetmiştik, bahsetmediğimiz şey ise duyguları âdeta seciyesiyle özdeşleşmiş olan bir sanatçının rolüdür. Hislerin ve düşünmenin hududunu bir hayli zorlayan **Bir Adam Yaratmak** adlı tiyatro eserindeki ana karakter Hüsrev'in geçirdiği cinnet esnasında sarf ettiği sözler bir sanatçının, aslında Necip Fazıl'ın kendisinin içinde kopan fırtınalara delalettir. *"Allah'ım, ben yok olamam! Her şey olurum, yok olamam. Parça parça doğranabilirim. Nokta nokta lekelere dönebilirim. Tütün gibi kurutulabilir, ince ince kıyılır, bir çubuğa doldurulur, içilir, havaya savrulabilirim. Fakat yok olamam. Mademki bu kadar korkuyorum, yok olamam. Eczane camekânlarında, ispiro dolu bir*

kavanoz içinde, düşürülmüş bir çocuk ölüsü gibi, yumruk kadar bir et parçasına inebilir, bir şişeye hapsedilebilirim. Fakat şişenin camından yine dışarıyı seyreder, önümden geçenleri görür, kendimi bilir ve duyar, kendimi ve Allah'ımı düşünebilirim. Razi değilim Allah'ım! Yok olmaya, kalmamaya, gelmemiş olmaya, mevcut olmamaya razı değilim. Bu dünyada bırakamayacağım hiçbir şey yok. Ne deniz, ne ağaç, ne şehir, ne ev, ne kadın, ne de ben. Bu kalıbım, bu zarfım, bu kafesimle ben. Onların hepsini bırakabilirim. Fakat şuurumu, bilmek, duymak, var olmak şuurumu bırakamam. Rازیım bir toz parçası olayım. İnsanlar üzerime basarak geçsin. Canım acısın, duyayım. Canımın acıdığını duyayım. Rازیım bir kertenkele olayım. Kızgın yaz günlerinde bir bahçe duvarına tırmanayım. Tırnaklarımı tuğlalara geçireyim. Yeşil ve ıslak sırtımı güneşe vereyim. Fakat güneşle sırtım arasındaki öpüşmeyi duyayım. Tuğlaların incecik zerrelerini sayayım. Kovuklardaki böceklerin, bir boru içinden bakar gibi bana baktıklarını göreyim ve düşüneyim. Rازیım bir nokta olayım. Fakat o noktaya bütün kâinat, bütün mevcudiyetiyle dolsun. Ben yok olamam. Ağlarım, tepinirim, çatlarım, çıldırırım, ölürüm; fakat yok olamam...”

Burada imanî mevkii bir hayli yüksek olan Necip Fazıl'ın bile bir gün ait olduğu ebedî dünyaya döndürüleceğini kabul edemeyişini görürüz. İman dolu ruhumuz bir an önce yaradanına kavuşmayı isterken toprağa ait beden, nefis üzerinde kuvvetli bir hâkimiyet kurarak soluduğumuz bu sahte havanın gerçekliğine dair bizleri kandırır. O hâlde unutulmamalıdır ki Necip Fazıl da bizler gibi etten kemikten var olmuş bir insandır ve bu tür muallaklar içerisinde bunalımlar yaşaması gayet olağandır. Ama en sonunda hakikate her zaman kâğıdın başında varan sanatçının şu satırlarını sizlerle paylaşmak isterim.

*Ufka bakarlar: Ölüml uzakta mı, uzakta...
Ve tabut bekler, suya inmek için kızakta...
Sultan olmak dilersen, tacı, sorgucu unut!
Zafer araban senin, gıcırtılı bir tabut!*

Sonuç olarak; 20.yüzyılın en önemli şairlerinden Necip Fazıl, sanatını bir silah bir kalkan gibi kullanarak envaiçeşit fikirlerini bir aksiyon hâline getirmiş ve bu aksiyonla geleceğe yön vermeye teşebbüs etmiştir. Bu muvaffakiyeti zannımca yalnız gerçek münevver kesim tarafından benimsenmiş, diğerleriyle ya yanlış anlamış ya da hiç anlamamıştır. Kendi adıma konuşmam gerekirse ben Necip Fazıl'ı yeni öğrenmeye başlamış bir talebeyim; bu yüzden münevver ve anlamayan kesimleri sizlere açıklayamam; ama bildiğim şey ise elbet bir gün herkes Necip Fazıl okuyacak ve sanatını, felsefesini, davasını tüm teferruatıyla anlayacaktır.

SANATKÂRIN SANAT ANLAYIŞI

Dilara Yağmur

Hidayet Aydoğan SBL / Kayseri

Sayın protokol, değerli öğretmenlerim ve sevgili mektep
yoldaşlarım;

Özü de yüce sanatkâr olan Üstat Necip Fazıl'ın bana kattığı
birçok nimet oldu elbette; ama sanatı, sanatkârı yanlış, çok basit
bilirmişim.

Bana göre kişiliği de bir sanat olan Kısakürek; kendine güvenen,
muhabatını da kendisine emin kılan bir konuşma tarzına malikmiş. Zarif
giyimli, mevsim ayırmaksızın fular, eldiven kullanırmış. Nükteli bir
üslubu varmış. En basit konuyu dahi olabildiğince girift hâle getirirmiş.
Bunları okumak bile kendine hayran bırakmaya yetiyor zannımca.

Bu konuyu ele alırken sanatkârın sanatını icra etmeye çabalarken
karşısına çıkan zorlukları, uğradığı haksızlıkları da göz önünde
bulundurdum ister istemez. Nice emeğin arkasında hüsrân, gözyaşı,
hapis hatta idam kâbusu vardır. Üstad'ın da 80 yıla yaklaşan bu dolu dolu
hayatında kaç defa kitapları toplatılmış, kaç defa 'cinnat mustatili' diye
tabir ettiği hapishanelere düşmüştür.

Bütün bu zorlu ve çileli yaşamına rağmen hayattayken de göçüp
gittikten sonra da her dönemde çeşit çeşit çevrelerde değeri paha
biçilemez kılınmış, sevilmiş, takdir edilmiştir. Özellikle de hemşehrileri
Maraşlılar gözlemlediğim kadarıyla onu bir hoca, Üstat bilmiş sevip
saymış, okullara, kütüphanelere, sokaklara, caddelere adını vermiş. Ben
de hemşehrisi olarak bu durumdan gurur duymaya devam edeceğim.

Kocaeli'de gerçekleşen kampta şahsıma hediye ettiği kitaptaki

yazısında hocamız Sami Güçlü şöyle diyor; “*Büyük insanlar sadece yaşadıkları dönemde değil, öldükten sonra da düşünceleri ve eserleri ile toplumları etkilemeye, aydınlatmaya devam ederler.*”

Yıl 1925 Necip Fazıl ilk şiir kitabı **Örümcek Ağı**'nı çıkarır. Yirmi bir yaşında parlamaya bir adım atmış ve başarılı da çıkmıştır. Şiiri söz ve ses sanatı bilen sanatkârlar yeni bir ışığın yüce bir sanatkârın geldiğinin farkına varmışlardır. Bu tarihten iki yıl sonra **Kaldırımlar** şiiri yayınlandığı zaman Üstad'ımızın alanı daha da genişler, büyük alkışlar cereyan eder. Onu 'kaldırımlar şairi' yapacak kadar bir şöhrete kavuşturur. **Kaldırımlar** ve **Ben ve Ötesi** şiir kitapları için yankılanan iltifatlar o yaşta bir genci şımartmamış aksine mağdur etmiştir. Reşat Nuri Güntekin, Mustafa Şekip gibi yaşlı başlı yazar ve fikir adamları genç şairi göklere çıkaracak cümleler sarf etmişler. Sanatkârın sanatının parladığı an diye tabir etsem yanlışmış olmam diye düşünüyorum.

Necip Fazıl'ın bu üç kitabının çıkmasının ardından Ahmet Hamdi Tanpınar bir yazısında onun şu mısralarını yorumlar;

*Söndürün lâmbaları, uzaklara gideyim;
Nurdan bir şehir gibi ruhumu seyredeyim
Pırıl pırıl,
Pırıl pırıl...*

'Bir yalnızlık gecesini bütün bir ruh şehrayini' yapan bir şiir olarak gösterir Tanpınar. Yedi Güzel Adam'dan biri olan Üstad'ın öğrencisi Rasim Özdenören'in tabiriyle o 'heceyi kentlileştiren' bir şairdir. Şiirlerinde rastladığımız metafizik-fizik çatışmasından bahsettiğini düşünüyorum Özdenören'in. Kısakürek şiirlerinde ne söz ne de ses olarak mistik atmosferi bozmaz. Somuttan soyuta veyahut soyuttan somuta yoğun geçişler hâkimdir. Tam da bu sanatkârın sanata

bakış açısıdır.

Yazdığı **Allah Dostu** başlıklı şiiri anlatmaya çalıştığım mevzunun ta kendisidir.

Allah dostunu gördüm, bundan altı yıl evvel;

Bir akşamdı ki, zaman, donacak kadar güzel.

Hayatını değiştiren, mürşidim dediği Abdülhakim Arvasî'yi altı yıl evvel tanınması sonucunda içinde bulunduğu hâl zamanı dondurmaya yetmiş. Şiirde zamana hükmeden şairin ta kendisi yani sanatkârdır bir başkası değil. Bu da onun şiirde sanat anlayışıdır.

Bahsi geçmişken söylemesek olmaz. Necip Fazıl, Arvasî'yi tanımadan önce geçen 30 yıllık hayatını “*Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum.*” diye tarif etmiştir. Sanatıyla ifade ettiği geçmişteki bohem hayatına karşı hissettiği pişmanlığın bir serzeniş olduğunu biz Üstat okuyucularının fark etmesi çok da güç değildir.

Necip Fazıl'ın tiyatrosu da bir hadisedir. Kendi ifadesine göre umduğu ilgiyi görmeyen **Tohum** bile o yıllardaki Türk tiyatrosu için büyük bir fazilet olmuş, birçok insan tarafından takdir edilmiştir.

İki yıl ardından sahneye konulan **Bir Adam Yaratmak** ise gerçekten bir muvaffakiyettir. Oyun büyük ilgi görmüş, hakkında yazılar yazılmış ve uzun süre gişelerde oynamıştır.

Bu eserde bohem hayatının neden olduğu şan şöhret ruhunu okşuyor gibi görünse de, asıl anlatılmak istenen ruhunda yaşadığı çelişki ve şüphelerdir. “*Beynimin etten yuvarlağı üstünde her düşünce bir damla siyah kan*” diye tabir ettiği düşünceler yüreğinde hissettiği şüphelerin bir örneği değil midir? Şüphayle yaklaştığı şeyi bohem hayatım diyerek eserlerinde açıkça hissettiriyor.

Bir Adam Yaratmak adlı eserinde Mansur karakterinin “*bu kadar şüphe etme*” sözüne karşı Husrev şunları söyler;

“Şüphe mi dediniz? Bu bana göklerin cezası. Bir aralık öyle sandım ki gözlerime akrep kuyruğu gibi sivri bir mil sokuldu. Zehirden bir damla akıtıldı. Bir de baktım ki hiçbir şey eski heyetinde değil. Bir de baktım ki eskiye ait her şey yanlış. Ana, baba, dost, kadın hakkında bildiklerim yanlış. Su yüzüne çıkan bir leş sırtı gibi bambaşka bir dünya, bambaşka iklimleri, bambaşka insanlariyle dünyanın yerini aldı. Bir de baktım ki her şey, yeniden muayeneye, yeniden tahkike muhtaç!”

Bohem hayatını sorgularken karşısına çıkan şüphe ve diğer sezgilerini imgeli bir şekilde okuyuculara aktarıyor. Bunun dışında **Siyah Pelerinli Adam**'da şeytan ile diyalogları, **O ve Ben**'de hayatının içinde bambaşka iki hayatı, **Reis Bey**'de 'ağlayabilseydiniz anlayabilirdiniz' imgesi, **Parmaksız Salih**'te kötülüğün baskısı altında ezilen ruhun refaha erdiği zaman şahlanması tiyatromuzun klasikleri içinde yerini almıştır. Devlet ve şehir tiyatrolarında rastladığımızda gurur duyulası bir hal almıştır. Geçen sene Kayseri şehir tiyatrosunda **Reis Bey** afişleri gördüğümüzde içimizdeki sevinç, tüylerimizdeki ürperti hiç anormal değildir diye düşünüyorum. Haddizatında kitabını okuduğunuz bir oyunu izlemek çok daha farklı bir duyguymuş idrak etmiş olduk.

Sergilenecek olan oyunda eseri yazan kadar uyarlayacak olanlar da önemli birer unsurlardır. Mesele seviyeleri ve ruh durumlarıdır. Ne kadar Üstat olabildikleridir. Yüce sanatkârın hamuruyla yoğrulmuş eseri işin ehli olmayan birinin nasıl bir uyarlama çıkaracağı meçhul. William Shakespeare'in de dediği gibi *“Yaptığın söylediğini tutsun, söylediğin de yaptığını.”*

Eserde veyahut oyunda en küçük bir mesajı bile hissettiklerinde bunu propaganda olarak niteleyen, kabul etmeyen bir zihniyet var. Özellikle de mesaj belli konularda ise ayrıca dikkat kesiliyor, eleştirilere maruz kalıyor. Bana kalırsa bu hadise de sanatın ve sanatkârın zengin fikirlerinin bir göstergesidir.

Üstad'ın şu mısralarıyla sözlerime son vermek istiyorum;

*Ne kadar göz bebeği varsa üst üste gelse,
Yine ayrı manzara, ayrı görüş herkese.*

NECİP FAZIL'DA DOĞU-BATI DİYALEKTİĞİ

NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE DOĞU VE BATININ KÜLTÜREL ÇATIŞMASI

Djana Barusic
*Sakarya Üniversitesi Tarih /
Bosna Hersek*

Yıl 1904. Sönmek üzere olan bir imparatorluğun başkentinde Necip Fazıl dünyaya geldi. Topraklarını, gücünü kaybeden, kendi ölümünü bekleyen imparatorluktaki toplumun travması, o dönemlerde çok büyük olmalıdır; fakat bizim şairimiz çocukluk yıllarında bu olaylardan ne kadar etkilenmiştir kesin bilemiyoruz. Erken yaştan itibaren çok zengin hayal gücüne sahip olduğunu ve iç dünyasında çok derin duygular yaşadığını eserlerinden çıkarabiliyoruz. Bir röportajda; çocukken denize bakarak saatlerce ağladığını, akşam üzeri sokak satıcılarının sesinden melankoli buhranları çektiğini, yaşadığı evin renkli camlarla kaplı arka merdivenlerinden süzülen ışık huzmelerine öteler âlemini sorarcasına baktığını, kısaca metafizik bir oluş çilesi içinde çırpındığını anlatır. Cumhuriyet'in ilanından bir sene sonra burs kazanıp Paris'e gider. Orada Batı dünyası ve medeniyeti ile karşılaşır ve Paris'teki günleri sonraki edebî hayatında çok etkili olur.

1940'lı yıllarda Necip Fazıl artık edebî ve entellektüel faaliyetlerini yoğun bir şekilde gerçekleştiriyor. Onun eserlerinde birçok toplumsal ve kişisel konu ele alınmış olmakla beraber aynı zamanda muhafazakâr ve tasavvuf anlayışı ön plana çıkıyor. Yaşadığı dönemi ve genel olarak yakın dönem Türk tarihini değerlendirirken, aşırı bir Batı hayranlığı, Türklük ve İslâmiyet'ten uzaklaşmayı dile getiriyordu ve bunda da memnuniyetsizliği ifade ediyordu. Eserlerinde Doğu medeniyetinin kimliğini ele alırken 'Büyük Doğu' kavramını dar ve geniş anlamlarda ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Dar anlamıyla İslâm,

Türklük ve Anadoluculuk baş noktalar olarak ele alınırken, geniş anlamıyla da Hint ve Çin medeniyetlerinin Doğu'ya mistik bir ruh kattığını vurguluyor. Necip Fazıl görüşlerini açıklarken Batı dünyasının ekonomik ve gelişmişlik üstünlüğünün farkında olmasına karşın bunları herhangi bir üst medeniyet kimliğine dayandırmayı reddediyor. 'Avrupacılık' kavramına karşılık 'Asyacılık' kavramını öne sürerek bu kavram altında düşüncelerini ifade ediyor. Doğu-Batı zıtlığı ve çatışması eskiçağda, Yunanlılar ve Persler arasında başladı. Batı kimliğini oluşturan üç temeli: Yunan medeniyeti, Roma İmparatorluğu ve Hristiyanlığı eleştirerek ilk başta Yunan ve Roma mitolojisindeki insan özelliklerine sahip olan tanrıları eleştirmektedir. Ayrıca Yunanlıların ve Romalıların onlara eklemiş oldukları özellikler: ahlâksızlık ve nefislere düşkünlüğün, insanlarda bile zor bulunduğunu ifade etmektedir. Rönesans- Avrupa'da bir aydınlanma, yeniden doğuş olarak bilinen bir dönüm noktası, Necip Fazıl'a göre; *“Müslümanların Avrupalılara hediye etmiş oldukları bir dönemdir.”* Diğer tarafta, İslâm dünyasının yaşaması gereken Rönesans, hep vurguladığı uyanış ya da Büyük Dava'dır. *“Bütün Garp, büyük bir felsefe zinciri halinde gelir. Ve bütünün bu gelişi, kendisini tatmin etmeyen ve daima yanlışlar içinde boğulan bir manzara çizer.”* 'Batı'nın bütün akıl hikâyesini ve sefaletini şu formülün içinden seyredebilirsiniz: *“Kendini kendinde zannedip, akıl denilen merkebin üstüne oturup onu füze yapıp hala bir yere gideceğini zannetmek sefaleti.”* Tüm bunları göze aldığımızda Necip Fazıl'ın eleştiriden ziyade, açık bir şekilde, öteki olarak gördüğü dünyaya karşı düşmanlığı ve nefreti ifade ettiğini görmekteyiz. Bu Doğu-Batı ayrımını da ilk dile getiren Garplılardı. Eskiçağ döneminden itibaren kendisinden olmayan, yani Yunan olmayanı 'Barbar' olarak adlandırmalarını ayrıca eleştiriyordu. Eserlerde derin bir biçimde işlenmiş olan tasavvuf ve

muhafazakârlık, İslâmiyetin her açıdan incelenmesi ve yorumlanması Türk milletine bir güç kaynağıdır, dayanabilecekleri bir sütündür. Onun hayali, ötekini kendisinin üstünde görmemek, bir zamanlar yaşanmış İslâm medeniyetinin parlak dönemini bir daha canlandırmak. Yazarımızın 'Büyük Doğu' fikri, onun için sadece bir düşünce değil bir idealdi. İç dünyaya yansıyacak bir dönüşüm. Yaşadığı ve faaliyetlerini gösterdiği dönemde mümkün olduğu kadar sadece okurları değil, siyasetçileri ve entellektüelleri etkilemeye çalıştı. Daha önce bahsettiğim gibi Büyük Doğu'nun en güçlü temeli olarak Türklüğü görüyordu; çünkü kendisi artık İslâm'dan ayrılmaz bir husustu. Bu dönüşüm, bu yeniden doğuş gerçekleşirse bunun Anadolu topraklarından gerçekleşmesi gerektiğine inanıyordu. Bugünden bakıldığında bu 'Doğu' kavramı, bir coğrafi tanımlamanın ötesinde kendisini Batı olarak adlandıran Hıristiyan dünyasına bir karşılık, bir zıtlık, bir cevap olarak düşünülmüştü. Bu içsel aydınlanma İslâmiyet'le bağlantılıdır. Yazar çoğu konuşmasında davadan memnuniyetle bahsederdi: *'Büyük Doğu İdeali tek zerresini feda etmeksizin İslâm'a yol açmanın sistemidir. Ve bu sistem "Metbu", yani tâbi olunan bir nizam değil, tâbi olan, kendi özüyle hiçbir istiklâli olmayan; her şeyi, bu cihanda ne varsa hepsini İslâm'da bulan, toplayan, gösteren ve asrın meselelerine tatbik eden bir dünya görüşü...*

Son olarak yazarımızın gençlik yıllarından, ilk bakışta küçük ve pek önemli olmayan fakat kanımca hep onun aklında kalan bir sözden bahsetmek isterim: Paris'e yola çıkarken, Necip Fazıl felsefe hocası Mustafa Şekip Tunç tarafından önemli bir nasihat alır. Ümitlerle dolu ve heyecan içerisinde vapura binerken fesini denize atmıştır, ardından hocasının: *"Tarihin malı olduğunu unutma"* sözünü duymuştur. Hayatının hangi döneminde bu sözleri hatırladığını ve onları bir hayat

felsefesi olarak anlamaya başladığını bilemiyoruz; fakat muhtemelen büyük davasına başladığı dönemde. “*Tarihin malı olduğunu unutma...*” Üstad'ın yazarlığı ve entellektüel faaliyetleri bu sözü ile daha da anlamlıdır. Hakikaten, Anadolu topraklarından sadece edebiyat tarihini değil, İslâm ve Türk düşüncesini, siyasî çerçeveleri doğrudan etkileyen bir kişi olarak geçti. Eserleri ile birlikte hem tarihe ismine yazdı hem ölümsüzlüğe ulaştı.

BÜYÜK DOĞU VE BATIL BATI

Mücteba Sait Dereci

Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler / İstanbul

Selam olsun sizlere Allah'ın seçtiği kurtulmuş millet selam olsun! Selam olsun sizlere o tunç Oğuz'un altın nesli selam olsun! Selam olsun sizlere son birkaç asırdır dünyaya madde üzerinden hükmetmeye çalışan, yaratıcıyı reddedip yaratıcılık iddia eden batıl Batı'ya karşı iman dolu göğsüyle âdeta bir set gibi duran Büyük Doğu'nun kahraman evlatları hepinize selam olsun!

Peki nedir bu “*Büyük Doğu? Bildiğimiz doğuş hâdisesine bağlı bir delâlet mi? Yoksa mâlum şark dünyasına mı işaret?.. Birincisiyle beraber, yahut birincisinin içinde ikincisi!... Doğuş olmaya doğuş... Doğu olmaya Doğu... En doğrusu Doğunun doğuşu...*” diye açıklıyor Üstat Necip Fazıl, bu müeyyed davayı.

Evet, artık Batı kelimesiyle müşahhaslaşmış olan maddeciliğe, manayı toptan reddetmeye, ruhu köle pazarında üç kuruşa satıp akli Tanrı ilan eden bu batıl zihniyete karşı Doğu! Mananın üste çıkartıldığı, maddenin yalnızca manaya giden yolda bir basamak addedildiği, ruhu ve akli aynı posada eriten ruha da akla da hakkını veren bir inanış sistemi! Yoksa asla kuru gürültü coğrafi bir Doğu-Batı polemiği değildir bu.

Bu savaş, insanoğlu ilk yaratıldığında başlamış ve hiç şüphesiz ki insanlık yok oluncaya kadar da sürecektir. Bu savaş gâh Habil-Kabil ile, gâh Musâ-Firavun ile, gâh Osmanlı-Bizans çekişmeleriyle vücûd bulmuş ve günümüzde ise artık Doğu-Batı daha doğrusu 'Büyük Doğu ve batıl Batı' arasındaki muharebeye inkılâp etmiştir.

Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak!
Şahit ol, ey kılıç, kalem ve orak!
Doğsun BÜYÜK DOĞU, benden doğarak!
İşte bu, **Büyük Doğu** budur.

Başta demiştik maalesef son birkaç asırdır, bu müebbed harbin galibi karşı taraf gibi gözüküyor. Ama onlara Üstad'ın tabiriyle diyoruz ki;

-Sizin galibiyetiniz, 10 turluk bir yarışta bizim size birkaç tur bindirdikten sonra arkanızda kalmamız hesabı, evet belki şu an siz önde gözüküyorsunuz ama şüphesiz ki 10 turun sonunda bu kavganın mutlak galibi biz olmuş olacağız!

Peki, ezelden ebede ulaşan bu kavga neyin kavgasıdır, bu dava neyin davasıdır ve bu dava nasıl günümüzdeki hâline intikal etmiştir? Neden asırlardır yürüttüğümüz bu mücadelede son birkaç asırdır, daha önce hiç olmadığı kadar ezilmiş, hiç olmadığı kadar horlanmış ve her şeyden önemlisi, neden hiç olmadığı kadar kendimize olan inancımızı yani aşkımızı kaybetmiş bulunuyoruz.

Özlediğim gençliğin ilk şartı 'Aşktır' diyor Üstat. Biz ne zaman bizi biz yapan, Doğuluyla Batılıyı en keskin bir çizgiyle ayıran 'Aşk' mefhumunu kaybettik? Bizim en büyük mücadele hedeflerimizden birisi de budur; yani İslâm'ı donmuş ruhlardan arındırmak, ayıklamak. Her şeyin başı aşk, yani samimiyet, yani ihlas, yani şuur...

Evet, bu dava hak-batıl kavgası, doğru-yanlış çekişmesi kısaca İslam ve öbürleri arasındaki evet tam manasıyla İslam ve öbürleri arasındaki namütenahi savaştır. Öbürlerinin hiçbir ehemmiyeti yoktur! Habil İslam'dır Kabil öbürü, Musa Peygamber ve davası İslam'dır

Firavun ve davası öteki, Osmanlı İslam'dır Bizans öbürü... Zahirde 14 asır evvel başlamış olarak görülse de bütün zaman ve mekânı ezele ve ebede doğru kuşatan bayatlamaz yeni, solmaz renk, eğrilmez çizgi, geçmez an, pörsümez güzel, değişmez doğru, örselenmez iyi ve anlaşılmaz ileri!.. Gaye: İslam!

O zaman, şu son birkaç asırdır yenilen İslam mı? Asla! Aşkını kaybetmiş Müslümandır, Doğudur maalesef yenilen şu son birkaç asırda. Kendi içimizdeki ve kendi cebimizde kaybettiğimiz, sonra körler gibi el yordamıyla hep dışımızda ve yabancı ceplerde aradığımız, aradıkça kaybettiğimiz, kaybettikçe bulduk sandığımız, bulduk sandıkça kaybımızı derinleştirdiğimiz içindir ki neticede yine kaybediyoruz.

Cebindeki kıymetten bihaber başka ceplerde kıymet aramakla, en kıymettar bir Arap atını sırf dört ayaklı diye eşek olmaya mahkûm etmekle, elmas olduğunu unutup cam olmaya özenmekle yani kendini unutup başkası olmaya çalışırken kaybetti aşkını ve bütün enerjisini Doğu.

*Bu ne hazin ağaçtır, bütün ufkumu tutmuş!
Kökü iffet, dalları taklit, meyvesi fuhuş...
Rahminde cemiyetin, ben doğum sancısıyım!
Mukaddes emanetin, dönmez dâvacısıyım!
Zamanı kokutanlar mürteci diyorlar bana;
Yükseldik sanıyorlar, alçaldıkça tabana.*

Güneşten vazgeçti Doğu, sönmeye mahkûm ışıklar uğruna. Dededen kalma paha biçilmez mirasını üç kuruşa eskicide okutup, daha sonra antikacıda başkasının dedesinden kalana servetler yatırdı. Doğu, kendisinden doğan güneşi bilmedi de, Batı'da günbatımına heves etti.

Oysa Batı'nın sistemi plastik bitki gibidir, görüntü de muazzam

ama yalnız görüntüden ibaret ruhsuz! Doğu'nun bitkisi ise senin elinde ona bakar sevgi gösterirsen, ona aşkla yaklaşırsan hem ruhi muhtevasıyla hem de görüntü itibarıyla Batı'nınkine fark atar. Bakmaz, aşkını ona derc etmezsen solar gider...

Peki, gelelim Batıya neden bu kadar ısrarla bâtıl dediğimize. Başta dediğimiz gibi, bizim Batı derken kastımız basit bir coğrafya hesabıyla değil, mücerred küfrün ve inancı reddetmenin tamamının adıdır Batı.

Ama Batı'da da saf aşkla hareket eden, bâtıl davalarına bilinçsizce hakmışçasına baş koymuş, inançsızlığa iman etmiş nice büyük, büyük evet ama inancı yanlış yerde kullandığı için büyük olduğu kadar da küçük kahramanlar çıkmıştır. Bunlar hakiki kahramandır. Batıl yoldaki hakiki kahramanlar.

Napolyon zamanında, Fransız orduları bütün Alman ordularını yok ederken en son onları bir değirmenin başında Alman ordusundan bir zabıt oyalıyor. Ona “*Hadi sende kaç görmüyor musun Almanya bitti.*” Diyenlere, o da o imanla, o bâtıl imanıyla “*Madem ben varım, o zaman Almanya vardır.*” diyor ve Fransız ordularını orada oyalayarak Alman ordularının tamamen imhasına engel oluyor.

“*Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik... “Zaman bendedir ve mekân bana emanettir” şuurunda bir gençlik... “Kim var!’ diye seslenilince, sağına ve soluna bakmadan, fert fert ‘Ben varım’ cevabını verici, her ferdi, ‘benim olmadığım yerde kimse yoktur!’ duygusuna sahip bir dava ahlakını pırıldatıcı bir gençlik...*”

Bizim inandığımız Hakikat, o Alman zabitinin inandığından haşa daha mı alçak da biz en azından aynı vecdle davaya sıkı sıkıya sarılamıyoruz.

Bir diğer örnek o zaman; her türlü inanca düşman, imanı yok

etmeye iman etmiş Lenin zamanında, devrimci komutanlarından birisi ona geliyor ve hususi hayatıyla ilgili birkaç kelam ediyor. Lenin'in cevabı net! *“Bir Komünistin hususi hayatı yoktur!”* Ancak gerçek bir idealistin ağzından çıkabilecek müthiş nida! Lenin inandığı fikirler manzumesi ve bağlandığı küfrü, tam zıddının vecd ve ahlâkıyla koruyan dasitani bir abes belirtiyordu. Ruhü ve aşkı reddetmesinin aksine sofuca bir aşkla bağlandığı davasına bakın.

Peki, biz madem hak yolda olduğumuza göre, neden en azından cemiyetin yararını kendi yararımızdan önde tutarken zorlanıyoruz? İmana yani İslâm'a bütün varlığıyla savaş açmış bu bâtıl dava, bizim Âdem peygamberden beri süregelen davamızdan hâşâ daha mı yüksek?

Bu birkaç istisna dışında genel olarak Doğu'nun manaya ve ruha verdiği önem nispetince, Batı maddeye ve makineye kıymet verir.

Bu haksız kıymetlendirmeyi ve Batı'nın materyalist makine görüşünü 'Yeni Zamanlar' filminde 'Şarlo' çok güzel bir surette kepaze etmiştir. Şöyle ki;

Bir kolu işçiyi yedirmeye, bir kolu da ağzını silmeye mahsus olan makinenin yemek yedirme kolu bozulur, kol havada çalışır ve yemekler yere dökülür. Öbür kolu da gelip aç adamın ağzını siler. 20. ve 21. asrın putu sıfatıyla insan tahakkümünden sıyrılmış olan makinenin hakikatte aptallığını, hiçbir misal bundan daha keskin canlandıramazdı.

*Ey akıl, nasıl da delinmez küfen?
Ebedî oluşun urbası kefen!
Kursa da boşluğa asma köprü, fen,
Allah derim, başka hiçbir şey demem!*

Bizim de makineye ve maddeye bakışımız bu! Onu manaya ulaştırıcı bir araç olarak görmek, asla ruhtan üstün tutmamak, asla onu amaç hâline getirmemek!

Bu uğurda, materyalist ve batıl Batı iktidarına karşı 'Büyük Doğu' direnişiyle ve İslâm dirilişiyle ayağa kalkmak. Yaratana ve Resulüne duyulan aşkla, isimleri anıldığında kalbi ürpermek ve bu ülküye kalpten iman etmek... Evet bunları aşkla, ihlasla, şuurla yapmak; tıpkı bir Doğuluya yakışır gibi. İstirap duymak, ruhuna saplanan bir bıçak gibi, iktidarı kaybetmiş olmanın ıstırabını her an hissederek: *"Hissi iptal edilmiş uzuvdaki ağrısızlık gibi, ıstırapsızlığın ıstırabından büyük acı yoktur."* diyor Üstat.

O zaman beyler, hanımlar silkelenin, kendinize gelin ve uyanın artık şu asırlık uykunuzdan! Kaldırın kafanızı da bir bakın etrafınıza! İki dakika durun ve tefekkür edin. *"Zaman bendedir ve mekân bana emanettir."* deyin. Tembellik, aşksızlık, ümitsizlik... Bunlar yoktur bizim lügatımızda olamaz da zaten. Biz âşık insanlarız, önce aşkı halk edene âşık, sonra yaratılana âşık, yaratandan ötürü. Ben ne yapabilirim demeyin, başlayın, bir an evvel başlayın! İbrahim'in ateşine su götüren karınca misali en azından tarafınız belli olsun. Zaman kötü demeyin, umutsuz olmayın 'La Tahzen İnnallahe Meana' sırrınca Allah'a güvenin! Ve evet belki devir gerçekten kötü, ama şunu asla unutmayın her gecenin bir sabahı, her kışın bir baharı vardır, öyle de şüphe yok ki bu karanlık günlerin sonu da mutlak aydınlıktır!

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize çok teşekkür ederim ve konuşmamı Üstad'ın **Zindandan Mehmed'e Mektup** şiirinin son dizeleriyle bitirmek isterim;

*Yarın, elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir!*

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ESERLERİNDE
DOĞU-BATİ SENTEZİ VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM

Sena Nur SERT

Tepebağ Anadolu İmam Hatip Lisesi / Adana

Noktasız, virgülsüz bir yaşam; daima işleyen bir beyin, hareket ve bereket... Klasik hiçbir tarife uymayan bir kişilik. Her konuda kalemini söze, sözünü kalemine eklemiş; dönemin sessiz çılgınlıklarının sesi, sözü olmuş; susmamış ve susturulamamış bir feryat. Kendini arayan; kendini arayanlara da rehberlik eden güvenilir kılavuz. Necip Fazıl Kısakürek bu izlenimi verdi bana. Bu ifadelerle başlamak istedim. Hoş geldiniz.

İkiye bölünmüş bir dünya, bir insanlık, bir fikir ve ayrışma... Oysaki dünyaya geliş birdi, insanlık tekti.

Yazarımız, **Dünya Bir İnkılâp Bekliyor** adlı eserinde: "*Bugün dünya, bütün bu gördüğünüz medeniyet dedikleri keşiflerin kıvrantısını temsil eden devlerle, o devlerin hâlâ yüzlerce sene arkasından gitmeye çalışan, çırpınan cücelerden ibaret bir âlem...*"der. Devler kimdir? Cüceler memnun mudur hallerinden? Dünya çapındaki bu büyük çırpınışın, huzursuzluğunun sebebi nedir?

S. Ayverdi: "*Düşün ki garp beşikte iken, şarkın sesini dinleye dinleye büyüdü. Eğer o meşhur Haçlı Seferleri yapılmısaydı, garp belki bugün de şarkın eteğini tutmuş, emekleyen bir çocuk olmaktan kurtulamazdı.*" derken bir hüznün bulutu çökmez mi üzerimize?

Necip Fazıl'ın, Doğu'nun, Batı'nın, Türkün, İslım'ın değerlendirmesini yaptığı eseri **İdeolocya Örgüsü**'nde bu soruna şu cevabı verir:

"*Doğuyla Batı arasında siyaset, askerlik, felsefe, ilim, fen, san'at, iktisat, her plânda olup bitenler, Doğunun kaydettiğimiz gibi eşya*

ve hâdiseleri derinliğine doğru; Batının da sığlığına doğru tefsir etmesinden doğan hazin bir usûl ve bünye farkından başka hiçbir müessire dayanmaz. Biri, Doğu, derinliğine iner ve sığlıkta kaybolurken, sığlığa serpili bütün dünyayı ihmal etmek gibi hayatî ve esasî bir yanlışla sürüklendi; ve öbürü Batı, sığlığına yayıla yayıla derinlikler içindeki köksüzlük ve temelsizliğinin birdenbire patlak vereceği yirminci asırdaki felaketine bir zafer geçidi edasiyle adım adım yaklaştı. Ve böylece, birinin hakkı öbüründe, öbürününki diğerinde kaldı ve ulvî âhenk hiçbir tarafta büyük murakabe ve tefahhusa vardırılamadı."

Batı tüm kuvvetiyle makinelere hükmederken maddeden öteye gidememiş ve büyük bir manasızlıkla 'makine putu karşısında kendi öz eserine mahkum insanlık' olmayı kabullenmiştir. Doğu'ysa, tüm benliğini manaya addederek görüntüde madde ile yürüdüğü düşünülen dünya yarışında, gerilemeye mahkûm olmuştur.

Düşünür, Necip Fazıl. Tefekkürü hayatının anlamı bilerek düşünür. Bir anlam kargaşasının yaşandığı şartların, tam da ortasında varlığının anlamını bulur. Toplumun geçirdiği büyük buhranı yaşar. Mensubu olduğumuz medeniyetin, unutturulmak istenen değerlerin acısını yaşar ve harekete geçer. Batı'yı da Doğu'yu da iyi bilen yazar, durumu gerçek yönüyle ilk gören ve değerlendiren kişidir neredeyse. Ya da durumun gidişatına sessiz kalamayan tek kişi.

Doğu nedir, Batı nedir? Büyük Doğu nedir? Doğu'daki çözülüşün, Batı'daki yükselişin sebepleri nelerdir?

Yazar, tarihler boyu bütün düşünen kafaların gündemindeki bu büyük meseleye, Osmanlının son döneminden ve Cumhuriyet Türkiye'si şartlarından bakmıştır. Belki de en doğru teşhisi yapan ve tedavisini de yazı ve konuşmalarıyla dile getiren dönemin tek aydınıdır. Yazılar yazar, konferanslar verir. Kendisine sorulan, 'İslam'ın dünü, bugünü ve

geleceği' hakkındaki soruya şu cevabı verir:

“Biz işe başladığımızda, İslâm'ın karşısında her şey bir buzdağıydı. Biz nefeslerimizle, hohlaya hohlaya bu buzdağını erittik...”

Zihnimizde bu tabloyu canlandıralım. O günün şartlarında gerçekleri yazmak; kokuşmuş zihniyete, taklitçiliğe, savaş açmak... Hem de tek başına. 'kimse var mı?' Diye sağına soluna bakmadan, yol yol buzdağını nefesiyle eritmek...

Yazar, **Aynadaki Yalan** adlı eserinde: *Doğu ve Batı dünyaları arasında mahsup sırrı; (Birinde ruhla dizginlenmesi gereken akıl, öbüründe akılla paydalanması lâzım ruh) ...* teşhisi koymuştur. Bir diğer kitabında: *“Batı, bir kuru akıldır ve Allah kuru akla ne kadar hak ve imtiyaz vermişse Batı hepsine malik; ve kuru akı nelerden mahrum etmişse hepsinden yoksundur.”* demiştir. Ve Batı'yı taklit eden aydınları da ağır ifadelerle eleştirmiştir.

Üstat, bize çıkış yolunu da gösterir: *“İslâm'ı fikir planında, yalnız gerçek ve derin Müslüman temsil edecektir(...) Ve her şeyin çözümünün İslam'da bulunduğu ve bütün bu davaları yirminci asrın ruh ve kafa çilesi içinde süzülecek bir tahlil ve terkip gözünün halledebileceğine inanıyoruz. Maddede ve manada kâşif bir nesle maya tutturarak, model insan yetiştirmek... Kurtuluşumuzun ve dünya çapında kurtarıcılığımızın reçetesi budur ve bu reçetenin temel unsuru İslamiyet'tir.”* der.

Bunun için de düşünen kafalara güvenir. İlla ki gençlere güvenir. Yeni nesil gençliğin bütün kayboluş hikâyesine rağmen, asla gençlikten umudunu kesmez. Bilhassa bu yaranın daha da derinleşmesini önlemek için, değerlerine sahip çıkmayan insanların hazin sonlarını gösterir eserlerinde, **Ahşap Konak**'ın Recai'si gibi:

“Aman ha! Demiştir, dikkatli olasın !” **Ahşap Konak**, Türk-İslam

toplumunun korkunç bir değişim yaşadığı o yıllarda yaşanan nesil çatışmasını, aileleri ateş çemberine çeviren yozlaşmayı, değerlerini kaybeden iki neslin, atalarıyla yaşadığı çatışmayı anlatan bir piyestir.

Olayların geçtiği yer, üç katlı, eski devrin bütün renklerini ve çizgilerini taşıyan bir konaktır. İçinde birbirlerinden düşünce ve hayat tarzı olarak ayrı olan yaşlı, orta ve genç nesil yaşamaktadır. Yazar, konağın katlarını şöyle anlatır: Üçüncü katta elleri titreyen büyükbaba ve hasta büyükannenin oturduğu 'namaz niyaz odası'; İkinci kat, orta nesilden Belkıs ve arkadaşlarının kumar, morfin katıdır; Alt kat ise genç neslin yaşadığı dans, içki, başıboşluk, rezalet katıdır. Konak sakinlerinin, farklı yaşam tarzları olması nedeniyle aralarında sürekli çatışma yaşanır. Her nesil kendi hayat tarzını konağa hâkim kılmak ister. Fakat hiçbirisi bu konuda başarıya ulaşamaz. Ve ne hazin ki bu piyes, geleneği temsil eden Recai Bey'in, kendisi ve diğer iki nesli temsil eden kişilerle beraber, varlığına büyük bir anlam yüklediği ahşap konağı yakmasıyla son bulur. Genç nesilden Yüksel sağ kalır. Yüksel, değerlerine sahip olma yolunda düşünen ve bu konuda yol alan bir gençtir. Recai, konağı ve konağın değeri bildiği levhayı ona teslim eder ve onun son sözleriyle biter, Piyas: *“Yüksel emaneti kurtar, emaneti kurtar!”* Recai'nin emaneti levhadır da Necip Fazıl'ın gençlere bıraktığı emanet nedir? Düşünmemiz gerekir.

Yine **Nokta** adlı hikâyesinde Hadimunnas Efendi vardır. Hikâyesi **Ahşap Konak**'ın Recai'sine benzer. O da milletin koparıldığı eski ve itildiği yeni hastalığa dehşet ve nefret ile bakar: *“Bin yıllık 'Devlet-i ebedmüddet' uçuruma gidiyor!”* diye dertlenir. Ve Necip Fazıl, o meşhur sözünü Hadimunnas Efendi'ye söyler:

“Senin anlayacağın oğul, iyi insanlar, iyi atlara bindiler ve gittiler!”

Bu, gittikçe değişen, bozulan devirleri, nesilleri en iyi anlatan söz

değil midir? Hadimünnas, kötü gidişi duyar, sezer ama olup bitenlerin önüne geçemez. Tıpkı o devrin, içinde yaraları sızlayan güzel insanlar gibi. Lakin güzel insanlar, güzel atlara bindiler gittiler!

Tanzimat'ın yozlaştırdığı, daha doğrusu İslam'dan çıkarıp Batı'ya da mal edemediği kültür değerlerimizi, kurtarma, koruma ve yeniden yönlendirmede, bize bıraktığı model iyi değerlendirilebilirse, büyük Batı efsanesini enkaza çevirecek Büyük Doğu bayrağını dikme şansımız olacaktır. Necip Fazıl, kendi neslinin örnek bir temsilcisiydi. Bizim neslimize de çok önemli miras bırakmıştır. Evimize dönüş için tıkanan yolları açmış, umut ve güven aşılamıştır. Onun arkasından söylenen bir ağıta söz düşsün:

“...Fanilik arkadadır artık.

Dev sulara karşı bir ömür boyu gerilmiş kollar düştü.

Ve yüz yılımıza şerefolan şiir saati, durdu.

Ve doğru, iyi ve güzel için yükselen ses sustu. Yankıları, çağların ıfkunda çınlayacak. Evet, bir kahraman düştü toprağa. Bir kez daha bin kez daha yeşerip boy atacak bir tohum olarak.”

NECİPFAZIL KISAKÜREK'TE DOĞU-BATİ TERKİBİ

Yeşim Bağatur

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

'Kalın ve Kısa Hatlarıyla Batı; İnce ve Mahrem Çizgileriyle Doğu'
Doğu ve Batı tarih boyunca birbirleri ile ilişkili medeniyetlerdir. Necip Fazıl Kısakürek'e göre Batı medeniyetinin temel yapısı biçimsel bir algıdan oluşmuş ve maddeyi esas almıştır.

“Ruhunu kaybetmiş bir müspet ilimler manzumesidir.”

Doğu ise her şeyin, yani ruhun kaynaklandığı bir ruhî bünye tarlasıdır. İnsanın yağmur suyu kadar saf ve aydınlık olduğu çağlarda, yürekleri ve kafaları dört köşe madde hendesesi körletmezden evvel, ruhumuzun ilk ve büyük marifetlerine sahne olan vatanıdır.

Bu iki muhtelif dünya arasında ise müberra ve müstağni, özün mahiyetini akletmiş bir hakikat davası bulunmaktadır. Doğu ve Batı medeniyetleri arasındaki duygu ve düşünce hamuru iklim farklarına göre iki ayrı alem olarak tezahür etmiştir. Necip Fazıl Kısakürek Batı medeniyetini de Batı'yı destekleyen fikrî oluşumları da daima katı bir şekilde eleştirmiştir. Bu hususta kaleme aldığı eserler herhangi bir İslamî metinden ziyade, tahassür içinde yanmış bir ruhun bedene sirayet edişidir. İşkenceli bir tefekkür cehdine meylediştir. İki âlemi ise şöyle açıklamıştır:

“Ne olduysa oldu; iki ayrı hedef, iki ayrı usul, iki seciye halinde, bütün tarih ve coğrafya hususilikleriyle, sadece mücerret 'cins isim' planında iki âlem yaşadı: madde fetihlerinin çocuk oynacağı tesellilerine yapışanlarla; büyük teselliye ait iman kutbu ellerinde olduğu halde bu çocuk oyuncaklarına mahkûm, sürünenler... işte biri ve öbürü!”

Ne olmuşsa olmuş, Batı'nın kuru aklı ve maddeciliği, Doğu'nun ruhunu esir almıştır.

“Yunan+Roma+Hristiyanlık = Batı medeniyeti formülü... Ve aklın kiliseden intikam dâvası... 17. Asırdan itibaren millet millet yayılan (idealist) ve (materyalist) kutuplar etrafında girift zikzaklar... Maddeye hâkimiyet başarısına mukabil, kaybı her ân meydana çıkan ruhun hamle üzerine hamle ile aranması; daima akıl içi cehdlerle boyuna akıl tefekkürü...”

Aklın içi cehdler ile tezâyüd eden esaret, Doğu'nun garp taklitçiliğine ve müstesna ruhunu kaybetmesine sebebiyet vermiştir. Necip Fazıl'ın bu hususta ehemmiyet verdiği asıl mesele Batı'nın maddeciliğinin, Doğu'nun ruhçuluğuna üstün gelmesidir.

“Batı'nın bizi iflas ettiren tek müessiri, maddeye hâkim bir nizâm ve usul kafasıyla, bu kafanın doğurduğu müspet bilgiler manzumesinden ibarettir ve bu teşhis mutlaklıktır.”

Doğu'nun ruhu, madde arayışına girip aradığını bulamayınca Batı'nın erdiği madde yetkinliği, bir çelmede onu yıkmıştır. Daha doğrusu madde hakimiyetini kuramayan Doğu ruhçuluğu, maddenin çelmesine gelmiştir.

Bu yıkılışın sebebi, Batı'nın bilgiye giden tüm yolları keşfetmiş olması değil, Doğu'nun kendi içinde rehavete düşmesidir.

“Batı'da bir şuur uyanırken Doğu'nun uykuya dalmasıdır.”

Satıhta kalışımız ve acizliğimiz, vecd ve hakikati kaybetmeye yüz tutmuş olmamızdandır. İslâm ruhunu, içindeyken kaybetmemizdendir.

Necip Fazıl'ın seciye uyuşması içinde bulunan Doğu'dan ve sürekli gerilemesinden bahsederken:

“Sahnedeki büyük şahsiyet ifadelerinden hiç kimse kalmadı.”

Süleyman Çelebi, Âşık Paşa, İbn-i Kemal, Ebussuud Efendi, Mimar Sinan, Fuzulî, Bâkî, Kanuni Sultan Süleyman, perdeden çekildiler.” demiştir.

Bu kıymetli şahsiyetlerin kaybolması ile ham yobaz ve kaba softanın zuhuru teşekkül etmiştir:

“Ham yobaz ve kaba softa sınıfı... Körü körüne müdafaa ettiği kısır değerlerinin bütün hikmetinden gafıl, önüne hangi yenilik çıkarsa din adına küfür yaftasına vurur ve peygamberin 'Hikmet müminin yitik malıdır; onu nerede bulsa alır!' emrine yüzde yüz aykırı, kaybolmaya başlamış vecd ve aşkı sopa kuvvetiyle iadeye çalışmaktan başka bir şey yapamaz.”

Necip Fazıl' a göre: *“Her şeye rağmen anlaşılmaz derinlik ve şahsiyetini küller altında muhafaza eden, giriftler ve harikalar ufku, peygamberler yatağı, ruh iklimlerinin beşiği, Doğu'dur.”*

Doğu'ya ancak 'Büyük Doğu' yol gösterebilir.

“Büyük Doğu? Bildiğimiz doğuş hadisesine bağlı bir delalet mi? Yoksa malum şark dünyasına mı işaret? Birincisiyle beraber, yahut birincisinin içinde ikincisi! Bu isim sadece doğuş manasına, kabuğunu çatlatan tohumun kıvılcımlı nefesiyle pembeleşmiş bir ufuk üzerinde, asıl doğu âlemini, kubbe ve servi, saray ve künbed, kemer ve harabe, bütün dış çizgileri ve iç nakışlarından kucaklamakta”

Bu çifte delâletin ardından tüm insanlığı temsil mahiyetinde davası ile Büyük Doğu:

Yekpare bir inanış, görüş ve ölçülendirilş manzumesidir. Şark âlemine remizdir. *“Doğuş olmaya doğuş, Doğu olmaya Doğu, en doğrusu Doğu'nun doğuşu... Büyük Doğu”.*

NECİP FAZIL'IN BATI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Latife Beyazoğlu
Gaziantep Lisesi / Gaziantep

Dünyanın dört bir yanından insanlara göre Tanrı onları eleştirel bir doğayla yaratmıştır. Bu sebepten insanoğlu hayat serüveni boyunca bir şeyleri iyi veya kötü eleştirmiştir. İnsanlar, bu eleştirileri yaparken çoğu zaman görüş ayrılıklarına ya da kendi iç dünyalarında küçük çaplı kargaşaya sebep olmuşlardır.

Necip Fazıl çoğu zaman belirsiz bir bakış açısına sahip olmuştur. Böyle bir bakış açısına sahip olmasının nedeni ise onun olayları birçok yönü ile ele alan ve olaylara mantıklı açıklamalar ile yaklaşan biri olmasıdır. Buna bir örnek vermek gerekirse Necip Fazıl'ı bir şehrin ortasındaki en yüksek kuleye benzetebiliriz. Şehirdeki evlerin her birinin penceresinden şehrin sadece bir kısmı görünür ama kulenin tepesinden şehrin tamamını görmek mümkündür. İşte Necip Fazıl bu gerçekleri herhangi bir yönüyle parçacı yaklaşımlarla değil, mümkün olan her yönü ile değerlendirmiştir.

Sürekli kafasını kurcalayan bu belirsiz düşüncelerden biri de Batı hakkındaki görüş ve düşünceleridir. Bu düşünme şeklini en iyi açıklayan kavram doublethink'tir.

George Orwell'ın **1984** adlı kitabında 'doublethink' kavramı geçmektedir. Bu kavram aynı yer ve zaman içinde birbirinden farklı iki düşünceyi birden özümsemektir.

Necip Fazıl'ın Batı'ya bakışı da bu şekildedir. Kitaplarında Batı'yı iyi ve kötü yönleriyle ele almış, nötr ve objektif bir sonuca varmıştır.

Necip Fazıl küçüklüğünden başlayarak birçok yabancı düşünür,

filozof ve yazarın kitabını okumuş; hatta kendi kitaplarında bile bu düşünür, filozof ve yazarlara yer vermiştir. Batı'nın tıbbı, teknolojik gelişmeleri; okumada, ilimde ilerlemeleri ve yaşam tarzları için de birçok övgü cümlesi kurmuştur.

Lakin gençliğinde bir süreliğine Paris'e taşınmasıyla orada 'bohem hayatı' yaşamış ve bu hayatın kendisine olan kötü getirileriyle birlikte düşünce yapısı biraz değişmiştir. Artık olaylara daha realist bir bakış açısıyla yaklaşmaya başlamıştır. Hayatının geri kalanında ise dinine daha çok önem vermiştir.

Ayrıca Necip Fazıl, insanların psikolojilerini, olaylara bakış açılarını, içinde bulundukları zamanı, mekânı, şartları bütünüyle incelemiş ve sentezleyip yazıya dökmüştür.

Bu sebeple kitaplarında yalnızca Batı'yı değil, o dönemde halkın da Batı'yı nasıl gördüğünü kurguladığı karakterlerle bize aktarmıştır.

O, Batı'nın bizi özendirdiğini değil de bizim hiçbir neden olmadan körü körüne Batı'ya doğru sürüklendiğimizi vurgulamıştır. Bir bataklık düşünüyor ki içinde hem Batı hem de biz dibe doğru çekilmekteyiz. Batı bunu hemen fark ediyor ve kendini kenara çekip kurtarıyor. Fakat bunun farkında olmayan biz yok olmanın eşiğine doğru dibe batıyoruz.

En büyük kanıtı ise **Dünya Bir İnkılap Bekliyor** kitabında geçen şu paragraftır:

“Bugün dünya, bütün bu gördüğümüz medeniyet dedikleri keşiflerin kıvrantısını temsil eden devlerle, o devlerin hâlâ yüzlerce sene arkasından gitmeye çalışan çırpınan cücelerden ibaret bir âlem... Devler kıvranıyor, cüceler çırpınıyor!”

Bu görüşlerini hiçbir zaman tam olarak çevresindeki insanlara değil de eserleriyle gelecekteki bizlere aktarmaya çalışan Necip Fazıl bir

türlü içinden çıkamadığı bu karmaşık durumu **Bir Adam Yaratmak** adlı piyesinin başında geçen “İyi veya kötü söyleyemediğimi, iyi veya kötü eserim söylesin!” cümlesiyle açıklığa kavuşturmuştur.

NECİP FAZIL'IN FELSEFE ELEŞTİRİSİNİN ELEŞTİRİSİ

Mesut Kaya

SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Mantık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi / Isparta

Türk düşünce tarihine bakıldığında, içerisinde bulunduğu ve kendinden sonraki dönemleri etkileyen düşünürlerden biridir Necip Fazıl. İlim, kültür, medeniyet, sanat, felsefe, siyaset, ahlak gibi alanlarda gelişmeler kaydedilmesinde, bu düşünce ve sanat adamlarının gayretlerinin göz ardı edilmesi mümkün değildir. İşte Necip Fazıl (1904-1983) eserleri, düşüncesi ve dünya görüşüyle topluma tesir etmiş bir düşünce ve sanat adamıdır.

Necip Fazıl, 1921 yılında İstanbul Darülfünûn edebiyat/felsefe şubesinden mezun olur. 1924 yılında Paris'e Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümüne doktora yapmak üzere gönderilir. Ancak, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ifadesiyle “*bir küheylan gibi burun delikleri açılıp kapanan bu genç adam*”, Faruk Nafiz Çamlıbel'in dediği gibi, ‘*zaptedilmez ejderha*’, hepte ve hiçte dolaşan ‘en’lerin adamı, gaipleri kurcalayan çilingir gibi arayışında tatmin olmaz bu adam, doktora yapmadan geri döner.

Necip Fazıl'ın yayın ve sanat hayatına girişi 1923'te **Yeni Mecmua** adlı dergide şiirlerini yayınlamasıyla başlar. Daha sonraları Muhsin Ertuğrul'un da teşvikiyle tiyatro eserleri kaleme alır. Siyasî, edebî ve fikrî nitelikte olan bu eserler, bir nevî dönemin sorunlarına da cevap verir niteliktedir. İlk dönem eserlerinde sanatı edebî gayelerle ele alırken, daha sonra siyasî, dinî ve fikrî düşüncelerini aktarmada bir araç olarak kullanır. Fakat Necip Fazıl'ın asıl gayesi sanatı ve dini bir bütün hâlinde ele almaktır. Sanatı ve dini bir arada görmek isteyen Necip Fazıl'ı bu konuda en çok cesaretlendiren kişi; Abdulhakim Arvasî'dir. Nitekim

Necip Fazıl, **Tanrı Kulundan Dinlediklerim** adlı eserinde Abdulhakim Arvasî'yle tanışmasını ve bu tanışmanın fikirleri üzerindeki etkisini dile getirmektedir. Necip Fazıl, bu tanışmaya dek kendisini boşlukta hisseden ve karamsar bir ruh hli içerisinde olmasına karşın gerçek hakikate ulaşmayı arzulayan bir yolcu gibidir. **Aynadaki Yalan** adlı eseri Necip Fazıl'ın bu sıkıntılarını ve o dönemdeki iç çatışmalarını ele alır. Mürşidi Abdülhakim Arvâsî ile tanıştıktan sonra, dine ve tasavvufa bakış açısı değişir ve düşünceleri din ve tasavvuf çerçevesinde şekillenir. Bunun en güzel örneği; bütün şiirlerini topladığı **Çile** isimli eseridir.

Türk edebiyat tarihine kazandırdığı hikâyeden romana, tiyatrodan şiire, tarihten siyasete-ahlâka ve daha birçok alana dair eserler, Necip Fazıl'ın his-fikir ve yazarlığının kalitesine işaret eder. Şiirlerindeki ruh, derin hissediş ve ifade tarzındaki letafet onu şairler arasında ayrı bir konuma yükseltir. Bu anlamda Necip Fazıl'ın edebiyatçı yönü ve şair yönü ve her iki alandaki gücü yani yetkinliği inkâr edilemez bir gerçeklik olarak orta yerde durmaktadır.

Biz burada Necip Fazıl'ın bu bilinen kişiliğinin ötesinde ve ondan ayrı olarak akla, mantığa ve felsefeye olan bakışıyla ilgilenmek istiyoruz. İslam gençliğine örnek olarak sunulan Necip Fazıl'ın aklı, mantığı ve felsefeyi önemsemediği ve hatta eleştirdiğine dair görüşler bulunmaktadır. Ne var ki Necip Fazıl'ın eserlerinde felsefî düşünceye getirdiği eleştiriler, bir taraftan şair bakış açısıyla felsefî düşünceyi değerlendirmesi diğer taraftan ise dindar bir mütefekkir olarak modern dönem Batı felsefesinin tahribatına karşı ortaya atılan fikirler olarak kabul edilebilir. Açıkçası onun eleştirdiği ve karşı olduğu şeyin; tümüyle felsefî düşünce olduğunu söylemek kolay değildir. Zira akıl, mantık ve felsefe reddedilince geriye sadece duygular ve dogmalar kalır. Ayrıca duyguları ve dogmaları anlamlandırmak için de akla gerek vardır.

Öyleyse Necip Fazıl gibi bir dehanın tümüyle akla ve felsefi düşünceye karşı olmak yerine Allah'tan uzaklaştıran döneminde, ideolojik kaygılarla revaç bulan materyalist ve pozitivist felsefeleri eleştirdiği söylenebilir.

Sözgelimi **Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu** adlı kitabına baktığımızda Necip Fazıl'ın, İslâm düşüncesini ve tasavvuf anlayışını oluşturmada apolojik bir tavır takınarak felsefi düşünceye karşı getirdiği eleştirilere rastlarız. Esasında bu kitapta Antikçağ Yunan felsefesinden bahsedilirken Sofist düşünce eleştirilmekte ancak Sokrat-Eflatun-Aristo felsefeleri ise hakikati arama yolları olarak anlatılmaktadır. İşte burada felsefenin hakikat arayışı şöyle ifade edilmektedir: *“Felsefe, daima öncekileri tenkit ve iptal etmekte haklı ve kıymetlidir; öz nefsiyle hakkı getirmekte ise çıkmaz sokak...”* Yine diğer bir tanımlamasında *“Felsefe, hakikati hiçbir çıkış noktası olmaksızın serbest arama yoludur. Felsefe bulmanın değil boyuna aramanın yoludur.”* *“Din, buluş; felsefe ise bulduğu her şeyde hatalı veya hatâ etmesi mümkün bir arayış...”*. Onun tüm bu sözleri, felsefenin hakikati arama çabası olmaktan öteye gidemeyişine işaret etmektedir.

Açıkkçası Necip Fazıl, felsefi akılcılığı bir kenara bıraksak bile, teolojinin de tümüyle akılla açıklanmaya çalışılmasına eleştirel yaklaşmakta ve bunun yerine tasavvufi bir görüşe yönelmektedir. Tasavvufi yaklaşımın ise tümüyle akli saf dışı etmediğini **Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu** adlı eserinde Necip Fazıl şöyle ifade eder: *“Tasavvuf ise ruhtan gelip akla hisse veren, akli, hissesine asla tecavüz ettirmeyen ve gayeyi 'ne akılla olur, ne de akılsız' diye tespit eden İlâhî marifet rejimi...”* Burada Necip Fazıl akılla ruhun yollarının ayrı olmasına rağmen birbirlerinden tümüyle bağımsız olmadıklarını ima etmektedir.

Necip Fazıl, **Mümin-Kafir Vecdimin Penceresinden** adlı eserinde Gazzalî ve Fransız düşünür Bergson'a dayanarak iman etmeyi reddeden ve bu yüzden küfre düşen akıl hakkında şöyle demektedir: “*Aklın, nihâî hamle ve kazanç olarak kendi kifayetsizliğini anlamasından kendi kendisini tahrip etmesinden başka hiçbir nasibi yoktur. Nitekim kendisinden evvelki akılcılar sistemini yıkmış olan Bergson hasımlarının, sen akılcılık mesleğini yıktın; ama metodun aklîdir; buna ne dersin? sorusuna şu cevabı vermiştir: Demek ki akıl en üstün ve en nihai faaliyeti kendi metoduyla kendi kendisini tahrip etmekteymiş*”. Necip Fazıl'ın ifadesiyle Gazzâlî de diyor ki: “*Aklı gerdim, kopacak kadar gerdim, gördüm ki, o, sınırlıdır ve kendi kendisine varabileceği hiçbir nihayet noktası yoktur. Aklımı kaybedecek hâle geldim ve Allah sevgilisinin ruh feyzine sığındım her şeyi anladım ve kurtuldum. Peygamberlik tavrı aklın verâsıdır.*”

Her şeyden önce Bergson'un sezgici olduğu ve aklı tümüyle dışlamadığı, yine Gazzalî'nin, tasavvufa yöneldiği eserleri dahil hemen her eserinde iman eden aklı öve öve bitiremediğini belirtmek gerekir. Nitekim Gazzalî'ye ait olan **Mustasfa** adlı eserde yine, “*Mantık bilmeyenin ilmine güvenilmez*” ifadesi yer alır. Burada serbest bırakılan akla güvenmeyen bir kişinin, anlamamız için düşünürlerden pasaj aktararak aklımıza seslenmesi, yine 'aklın kendisini yıktığı' gibi akılcı bir önermeye inanması olsa olsa Allah'a teslim olan aklı kabul ettiği şeklinde yorumlanabilir. Aklın kendi kendisini çürütmesi ancak iman etmediğinde ortaya çıkmaktadır. İslam'ın akılcı bir din olduğunu anlatan Necip Fazıl, **Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu** adlı eserinde şöyle söyler: “*İslâm mâkulün üstündeki, onun da üstündeki mâkuldür. Fakat tâbi mâkul...Ve akıl, akıl hâkimiyeti yoktur İslâm'da. Akıl teslim olur. 'Ben teslimim.*” der ve ondan sonradır ki hakikate erer. Akıl teslimiyette

aranır. Teslim olunduktan sonra, nasıl kimse cennet için ibadet etmez, fakat ona cennet verilirse, akıl da bahşolunur, sahibine iade olunur. İşte ona İslam, 'selim akıl' der. Ve o akıl her şeydir ondan sonra.”

Serbest bırakılan aklın kendi kendisini çürüttüğünü söyleyerek eleştiren Necip Fazıl; *“İslam da felsefe diye bir şey yoktur”* dedikten ve Meşşâî İslam felsefesini yadsıdıktan sonra İslâm-felsefe karşıtlığını kurarak şöyle der: *“İşte felsefe tarafsızlıktan yola çıkıp bulacağı veya bulamayacağı nispet ve istikametlere göre kendisine taraf arayan başıboş düşünce manzumelerinin adıdır. Hakikat, felsefe için güya varılması lazım gelen fakat asla varılmayan, varılmayacak ve boyuna aranacak olan bir hedef, bir ilk merhalelerdir. İslam'da ise sadece bir ilk temel ve bir ilk ve mutlak arayış yani İslâm'da hakikat bir peşin ve varlığın sırlarını aramak ondan sonra. Birbirinin yanlışını çıkarmaktan başka rolü olmayan felsefeyi, perişan ve her dem birbirinin başını yemek gayesinde bir demokrasiye benzetecek olursak İslâm'a hakikat saltanatı gözüyle bakabiliriz. Demek varış önce arayış sonra... Varışa bağlı tefekkürün adı da felsefe değil, hikmet. Felsefe başıboş bir çıkış ve bulamayıp, İslâmî tefekkür ise düzenli bir yol alış ve bulduğunu derinleştirip ve genişletip.”*

Necip Fazıl'ın inkârcı felsefeye karşı olan görüşlerini **Çile** isimli kitabının sonunda yer alan **Poetika**'sında da görürüz. *“Dinin olmadığı yerde hiçbir şey yoktur; yokluk bile yok... şiir ve sanatsa hiç yok...”* Onun bu konudaki diğer bir ifadesi ise şöyledir: *“Allah'ı bulamamacasına aramak, ebediyyen aramak olan şiirin gayesi, ilk dayanak ve çıkış noktası olan din temeline muhtaçtır.”* Öyleyse ona göre hakikate ulaşmada felsefî düşünce yerine dinî düşünceye başvurulmalıdır.

Bu noktada bir şair olarak Necip Fazıl'ın şiir ve felsefe arasındaki

ilişkiye yönelik görüşleri incelendiğinde şöyle bir yorum yapılabilir:

Şairler her şeyi kendi içlerinde çözmeye çalışırlar, dışarıdan felsefi bilgi düzeyinde beslenemezler, öyle olmasa içe açılmazlar. Aynı zamanda şairler şiir dışında konuşmaya başladıklarında bir tehlike ile karşı karşıya olduklarını bilemeyebilirler. Hisleri güçlü olanlar (şairler) aklın fazlasıyla katkı duyulan alanında özellikle benzetme yeteneklerini kullanmak zorunda kaldıklarında herkesin kabul edebileceği doğruyu kavranır kılmak için değil de doğrunun kendileri için kavranılabilir olması açısından kullanırlar. Sonra da herkesten bunu kabul etmelerini isterler. Şu hâlde şairlerin kavramsal düşünmeden uzak kalarak hayal güçlerini kullanmaları yüzünden hakikate ulaşmada felsefi düşünceyi eleştirmelerinin nedeni belli ölçüde açık hale gelmektedir.

Bu noktada şiirin, felsefe karşısındaki konumuna getirilen diğer bir eleştiriye de değinebiliriz:

Necip Fazıl'ın mutlak hakikati arayışında ve onun ifade edilişinde, felsefe ve bilim karşısında dine hizmet eden şiirsel düşünceyi üstün görmesinin nedeni; hakikatin sezgisel düşünmeyle elde edilebileceğine olan inancıdır. Çünkü şiir, ne zamanın ve mekânın sınırlarında durmakta ne de açıklamaya ve hesap vermeye ihtiyaç duymaktadır. Aynı zamanda şiir, sebep-sonuç zincirini takip etmeksizin, Mutlak Hakikati aramaktadır. İşte ona göre felsefe, sorgulayarak, sorular sorarak, analiz ve sentezler yaparak ilerlediği için mutlak hakikate ulaşmada yetersiz kalmaktadır.

Sonuç olarak; Necip Fazıl, Türk edebiyat tarihinde, kaleme aldığı birçok alandaki eserleriyle büyük bir külliyat bırakmıştır. Eserlerinin yanı sıra mücadele döneminin o zorlu şartlarına rağmen dünya görüşünü ve hayat çizgisini İslamî bir anlayış ile devam ettirmesi Müslüman toplumunda daha bir ilgi görmesine imkân sağlamıştır. Yani Necip Fazıl,

İslam'ın sesi olmuştur. Fakat eserlerinde tümüyle akılcı, materyalist ve pozitivist felsefi düşünceye yaklaşımının eleştirel olduğunu gördük. Mutlak hakikati aramada felsefe, Necip Fazıl'ın deyiimiyle ifade edecek olursak, bir 'Çıkmaz Sokak' olarak görülmektedir.

Necip Fazıl, bir fikir adamı ve şairdir fakat onun için bir filozof denilemese bile felsefî niteliği ve geçerliliği bulunan eleştiriler geliştirdiği için bir düşünür olarak nitelenebilir. Bu anlamda onun eserleri, akıl ve felsefe açısından çok daha derin bir analize ve eleştirel bakışa bağlı kalınarak değerlendirilebilir. Böylece objektifliğin gereği olarak onu anlayabilmiş ve anlatabilmiş olacağız.

NECİP FAZIL’DA ‘HAKİKAT VE GERÇEKLİK’ İKİLEMİ

NECİP FAZIL'DA ZITLAR

Azize Çakıcı

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

Necip Fazıl'ın **Hesaplaşma** kitabının **Tarihte Yobaz ve Yobazlık** konferansında yer verdiği, Muhyiddin Arabî Hazretleri'nin “Zıtlıklar eğer birleşseydi, bir daha birbirinden ayrılmazdı!..” sözüyle başlamak istiyorum. Necip Fazıl bu sözden sonra “*Muazzam bir sözdür bu...*” diyerek devam ediyor. Zıtlıklar her an bizimledir, içimizde, etrafımızdadır. “*Dünya zıtlardan ibaret. Bakın kâinata, zıtlardan ibaret...İşte varlık-yokluk birbirinin zıddı...*” demiş Necip Fazıl da. İyilik-kötülük, belki de ilk akla gelen her zaman bizimle olan zıtlardan biri, içlerinde birbirlerini barındırıyorlar. Bir sembol var, 'Ying Yang' sembolü. Birçok insan tarafından anlamı “*Her iyinin içinde bir kötülük, her kötünün içinde bir iyilik vardır.*” olarak biliniyor, düşünülüyor, yorumlanıyor. Bu iki zıt kavramı bir diğeri olmadan düşüneyiz. Aslında zıt görünen kavramlar birbirini tamamlar, biri olmadan diğeri olmaz. İyilik olmadan kötülüğün anlamı yoktur. Bir diğeri hayatımızı içerisinde yeri olan aynı zamanda en büyük zıtlardan biri olan varlık ve yokluktur. Necip Fazıl da zıtlara örnek verirken varlık ve yokluk örneğini vermiş. Hayatımız da varlık ve yokluk zıtları üzerine kurulmuştur. Zıtların kendi içinde çok güzel bir ahengi vardır. Ahenge geldiyse sıra Necip Fazıl'ın bir şiirinden bahsedelim.

Zıtlar arası ahenk, afve günah yarıшта;

Bütün zıtlar kavgada bütün zıtlar barışta...

Zıtlar birbiriyle savaş halindedir aynı zamanda, aynı yerde pek barınmazlar fakat bu Necip Fazıl'ın yazıları için pek geçerli değil. Necip Fazıl zıt kelimeleri sık sık bir arada kullanmıştır. **Çile**'sinden bir örnek verelim:

Ne yalanlarda var, ne hakikatta,

Gözümü yumdukça gördüğüm nakış,

Daha birçok örnek verilebilir. Zıtların barışından, ahenginden bahsedelim. Dedik ya zıtlar birbiri olmadan yapamaz, bu yüzden barış içinde olmalıdırlar (savaş halindedirler aynı zamanda, buna az sonra geleceğiz). Sonuçta biri olmasa diğerini bilemezdik, iyilik olmasa kötülüğün ne olduğunu, yokluk olmasa varlığın ne olduğunu. Zıtlar öyledir ki, birbirlerini hatırlatırlar. Sadece siyah düşünemeyiz, akla beyaz gelir, yalnız bir iyilik de düşünülemez, kötülük gelir arkasından. Zıtların ahengini Necip Fazıl'ın bir sözü ile sonlandıralım. *“Demek ki iş yine zıtların ahengi meselesinde... hem sahip olacaksın, hem sahip olmayacaksın...”*

Zıtlar birbirinin içindedir. Bir kelime zıddından doğar. Nefret, zıddı olan sevgiden doğar. İnsan bir ara bile olsa sevgi beslediği birinden nefret edebilir ancak. İçinde sevgi barındırmadığı kimseye karşı nefret duyamaz. Sevgi beslemediği kimsenin yaptığı şeyler insanı yaralamayacağı için nefret kadar büyük bir duyguyu besleyemez. Ancak sevdiği birinin yaptığı bir şey insanı derinden yaralayabilir ve o kimseye karşı içinde nefret besler. Akıllı ve deli de zıt anlamlıdır. Akıllı bir kimse deha derecesine gelirse dehadan dolayı deliye dönebilir. Her şey zıddını içinde barındırır, bir şekilde zıddı dışarıya çıkar.

Zıtların savaşına gelem. Her zaman barış hâlinde olmaları zaten imkânsız. Biz de herkesle her zaman iyi, barış hâlinde değiliz. Zıtların savaşına geldiysek, savaş ve barış zıtlığını ele alalım. Birinin olduğu yerde diğeri olamaz ya savaş hakimdir ya barış. Barışın galip geldiği zamanlardan gittikçe uzaklaşıyoruz, zıtların savaşında galibiyet bayrağını elinde tutan savaştır. Fakat savaş tam anlamıyla galibiyeti elinde tutarsa barışı yok eder, barışın yokluğu sonucunda kendisi de yok

olmaya mahkûm olur. İyilik ve kötülükten bahsedelim. Bu durum onlar için de geçerli. Kötülük, dünya üzerinde iyilikle olan savaşında galibiyete daha yakın fakat iyilik de hâlâ bizimle beraber. Savaş tam galibiyeti elde ederse kendi yok olacağı gibi, kötülük de tam anlamıyla galip geldiğinde zıddını yok edecek bu da kendi yokluğuna sebep olacaktır. Bu konuyu biraz daha açacak olursak anarşizmden bahsetmemiz gerekir. Anarşizm, tahakkümün, toplumsal otoritenin, erkin ve hiyerarşinin her türlü dalını, biçimini ortadan kaldırmayı savunan ve tüm otoriteleri reddeden bir ideolojidir. Anarşizm yok etmeye çalıştığı tüm otoriteleri yok edip hedefine ulaşırsa artık savaşılabileceği bir şey kalmaz. Zıddını, istemediğini, düşmanını yok ederse eğer, kendi de yavaş yavaş yok olmaya başlayacaktır. Farkında olmasa bile düşmanına, yok etmeye çalıştığı her türlü otoriteye, var olmak için mahkûmdur.

Kendisini bilmemiz için zıddını da bilmemiz gerek, kendisini anlayabilmemiz için zıddını anlayabilmemiz gerek. Özgürlük, birçok insan tarafından çok basitleştirilmiş bir kavram. Bir okulda üniforma getirildiğinde bile özgürlüğümüz elimizden alındı deniyor. Özgürlük bu kadar basit bir şey değil. Özgürlüğün ne olduğunu anlayabilmek için zıddına bakmak gerek, zıddı ise: tutsak, esir, bağımlı. Özgürlük kelimesinin zıddı bunlar, basitleştirilmemesi gereken şeyler fakat insanlar zıddını düşünmedikleri için bu kavramı basitleştirebiliyorlar ve kavram zamanla anlamını yitiriyor. Sıkça kullanılan bu kelime yanlış kullanımlara sebebiyet veriyor. Zıddı bilinse, insanlar zıddını bilerek bu kelimeyi kullansa yanlışlıklar, basitleştirmeler ortadan kalkacak. Daha nice sözcük var zıddı bilinmediği için basitleşen, yanlış kullanılan. Zıtlık da basite alınmaması gereken bir durum. Zıtlar göz önüne alınmadığında önemli bir kavram bile basitleşebiliyor. İçinde yaşadığımız dünya,

kainat bile türlü zıtlıklardan oluşuyor. Bu durumun biraz daha üzerinde durmamız gerekir.

Zıtlar içinde birbirini barındırır, aynı zamanda insan da içinde zıtlar barındırır. **Reis Bey**'i örnek gösterebiliriz. Tavizsiz, merhametten yoksun olan adamın içinde tam zıddını barındırması ve bu zıtlığın yaptığı bir hata üzerine ortaya çıkması sonucunda içinde barındırdığı zıddıyla karşılaşırız. Bernard Shaw'ın şu sözünden de insanın bir dönem benimsediği ideolojiye sonradan zıt olabileceğini çıkarabiliriz. *“Bu karışıklık ve keşmekeş dünyasında diyelim ki bir delikanlının 20-25 yaşına kadar komünist olmaması eşşeklik ama 40'ında komünist kalmak eşşoğlu eşşeklidir...”* Necip Fazıl'ın Nazım Hikmet'e söylediği gibi *“İnsan en inandığı şeyde bile gizli bir (antitez) muhafaza eder, bir şüphe.”* Necip Fazıl **Türkiye ve Komünizm** isimli konferansında iki devlet için şunları söylüyor, *“Gayesi anti-materyalizm, hayatı materyalist. Bakın misale, birbirine düşman, biri gayede materyalist, öbürü hayatta... Öbürü fikirde anti-materyalist, diğeri fikirde materyalist iken hareketi de idealist...”* Gaye ile hayat da zıt olabiliyor.

Reis Bey'den bahsettik. Necip Fazıl, **Reis Bey**'i yazarken kendinden birkaç şey eklediğini düşünüyorum. Reis Bey, hata yapmadan önce çok farklı birisiymiş, Necip Fazıl ise Abdülhakim Arvâsî ile tanıştıktan sonra hayatı büyük ölçüde değişmiş. Necip Fazıl'ın da içindeki zıtlığı ortaya çıkarmıştır ve yaşadığı dönüşümden memnun olmuş olmalı ki **Reis Bey**'i yazmış.

“Riyaziye meselelerinde netice ya başta, ya sondadır.” demiş Necip Fazıl. Bu konuyu riyaziye ile sınırlamamak gerektiğini düşündüğüm için biraz daha açacağım. Zıtlar arasında bulabilir insan aradığını. Doğruda bulamadığını yanlıştta bulur, başta bulamadığını ise sonda. Elbet birinde gizlidir hakikat. Gizlidir diyoruz ama aslında

açıktır, biz oraya bakmadığımız için gizli gibi gelebilir fakat doğru yere bakıldığında açık bir şekilde ortadadır sonuç.

İnsan içinde zıtları barındırır dedik, bazen içinde zıtları barındıran insan olmayabiliyor. Bazen bir ev, bazen bir devlet olabiliyor. Evden vereceğimiz örneği Necip Fazıl'ın bir piyesinden verelim. **Ahşap Konak**, Necip Fazıl'ın deyişiyle anlatalım. *“Yukarı katta 75'likler 80'likler, orta katta 40-50'likler aşağı katta da 75'liklerin torunları, günümüz gençliği.”* Farklı nesillerin içinde yaşadığı konak, nesiller arası çatışmayı, kavgayı bize anlatıyor. Bu çatışma da zıtları doğuruyor. Bir evin içindeki zıtları Necip Fazıl'ın bu piyesinde görebiliriz. Bir devletin içinde ise zıtlar düşüncelerde, ideolojilerde olur. Necip Fazıl'ın da sıkça değindiği bir konu olan komünizm ve sosyalizm örnek gösterilebilir. Halkın içerisinde komünist varken aynı zamanda anti-komünist de olabilir. Milliyetçi, muhafazakâr, anarşist belki de faşist kimseler de devletin içinde vardır. Zıtları içinde barındıran en geniş örnek devlettir, çünkü her türlü ideoloji, fikir devlet içerisinde vardır.

Doğu-Batı zıtlığı da var, en geniş örneklerden biri de budur. Necip Fazıl'ın da değindiği bir konudur Doğu-Batı. Batı için Necip Fazıl'ın sıkça bahsettiği birkaç kişiyi söyleyebiliriz. 'Platon (Eflatun), Sokrates, Aristo, Bergson' gibi filozoflar. Bizden örnekler verecek olursak, *“Batı reçelini kavanozun camından yalayan maymunlardan olmamıştır!”* diye bahsettiği Ali Fuat Başgil'i, *“Sinan'a gelince iş değişiyor. O, zamanı mekâna, mânayı taş a nakşetme sanatını ehrama benzetecek olursak, bu piramidin son taşı, zirve noktasıdır.”* dediği Mimar Sinan ve *“Onun hakkında her şey söylenebilir, dünyalar söylenebilir; nasıl ki, Uludağ için jeologun, meteorologun, ressamın, şairin, otelcinin, kayak sporcusunun, nekahet hastasının, ayrı ayrı cephelerden ve ayrı ayrı görüşleri vardır. Fakat bunlar arasında*

Uludağı belirtmekte en marifetlisi, akıl cephesine bağlı jeolog ve meteorologdan ziyade, duygu planının kurcalayıcısı ressam ve şair...” dediği Yunus Emre, daha birçok usta isim var söylenebilecek ama burada bırakalım.

“Dünya zıtlardan ibaret...”

ARAYIŞIN SONUNDA VARILAN TEK GERÇEK 'HAKİKAT'

Miray Güler

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

İnsan; madde ve ruhun bütünü, eşref-i mahlûkat yani yaratılmışların en şerefliisidir. İnsan yaşadığı süre boyunca varoluşsal bir mücadele içindedir ve bu mücadeleye güçsüz olarak başlayan taraftır. İnsanı yöneten iki şey vardır: biri akıl diğeri iman. Akıl, insanı yorar, hakikatten uzaklaştırır ve mutsuzlaştırır; iman ise ona ebediyet neşesini yaşatır.

Maddî ve manevî ihtiyaçlarının dengeli bir şekilde sağlanması insanı diğeri varlıklardan farklı kılar. Çünkü her varlık tabiatı gereği maddî ihtiyaçlarını karşılayabiliyorken insan, ruhunu doyurmak yani manevî ihtiyaçlarını karşılayabilmek için dine ve dinin getirisi olan tasavvufa yönelir. Kimi sanatçı da bu yönelişlerinden beslenerek eser vermiştir. Necip Fazıl Kısakürek gibi.

Necip Fazıl 1904 yılında Çemberlitaş'ta ahşap bir konakta dünyaya gelmiş ve büyükbabasının 'aklı evvel' torunu olarak belli bir yaşa kadar bu ahşap konakta zaman geçirmiştir. Necip Fazıl otobiyografik bir eseri olan **O ve Ben** adlı eserinde büyükbabasından şöyle söz ediyor: “Yatakta da büyükbabamla beraberim ve kürkünün içindeyim... İlk dini telkinlerimi ondan aldım. Yatakta ondan hep dini menkıbeler dinliyorum.” Böylece Necip Fazıl'da dinî düşüncenin temellerini büyükbabasının oluşturduğu kanısına varıyoruz. Yine aynı eserde “Beş vakit namazında ve her an Allah ve Resulü'nün bahsinde yaşayan ve günün yirmi dört saatini ya ağlamak ya düşünmek ya da dua etmekle geçiren mübarek kadın...” diye tanımladığı

anneannesinden bahseden Kısakürek'te çevresinin etkisiyle tasavvufî düşünce oluşmaya başlamıştır. Eğitim hayatında ise *“düşünmeye ve kişiliğimin ana dokusunu bu mektepte örgülemeye başladım”* ifadesiyle Bahriye Mektebi'nden söz eden Necip Fazıl burada da edebiyat öğretmeni olan İbrahim Aşkî'den etkilenmiştir. İbrahim Aşkî Bey ona kendi deyişle *“...isteklisi olduğu dünyadan derme çatma da olsa ilk adresleri veren...”* kişidir. **O ve Ben** kitabından bir alıntı: *“Sen oku dedi; her şeyden evvel oku! Amma okumaya başlamadan evvel bil, ne okuyacağımı bil! Sınıfın kapısında ona: -Ne okuyayım, dedim; ne okumamı tavsiye edersiniz?- Ben getiririm! Dedi ve bana iki kitap getirdi. Tasavvufî deri üstü deri bir satır planında da olsa, ilk teması başlıyordu.”*

Bahriye Mektebi'nden sonra İstanbul Darülfünunu'nun Felsefe Bölümü'ne yazılan Necip Fazıl burada felsefe eğitimine devam ederken Maarif Vekâleti'nin Avrupa'ya öğrenci göndermek için açtığı sınavı kazanır ve felsefe öğrenimi için Paris'e, Sorbonne Üniversitesi'ne gider.

“Paris hayatım, benim de kendi kendimi arayışımın müthiş helezonları ve korkunç girinti ve çıkıntıları arasında, nefis cesareti bakımından hayâl yakıcı bir tablo çizdi” Paris'te geçirdiği süreyi bu sözlerle ifade eden Necip Fazıl “kâbus şehri” olarak da nitelendirdiği Paris'teki buhran ve sıkıntılarla dolu bohem hayatından sonra İstanbul'a geri döner. *“Kulağıma bende bir anlatılmaz, isimlendirilmez, derinliğine sarkılmaz dâüssıla'nın yankısını fısıldıyor her şey...”*

Necip Fazıl, her ne kadar madde içi bir hayata dalmış olsa da

hakikatten haber veren 'fısıltılara' hep rastlar. Duyulan bu fısıltılar onu sorgulamaya iten düşüncelerdir. Hayatının en keskin değişimini ve dönüşümünü Nakşî şeyhi Abdülhakim Arvasî Hazretleri ile tanıştıktan sonra yaşayan Necip Fazıl artık tasavvufî düşünce yapısını benimsemiş ve **Çile** kitabında yer alan şu sözleriyle değişimini dile getirmiştir: “*Bu son şeklin üç basamağı **Sonsuzluk Kervanı**, **Çile** ve **Şiirlerim** adıyla 1955, 1962 ve 1969'da çıkan kitaplardan evvelki üç eserim - **Örümcek Ağı**, **Kaldırımlar**, **Ben ve Ötesi**- memleketimizde nasıl görülmüş ve gösterilmiş olursa olsun –o vakitler Allah'a bağlılığım belli olmadığı için göklere çıkarıldım- küçük ve kıfayetsiz davranışlardı. Onları yirmi yıl sonra takip eden **Sonsuzluk Kervanı** ise, birçok bakımdan beni ifadelendiremedi. (...)Eskilerden birçoğunu atmak ve onlarla bağımı koparmak istemiş ve demiştim ki: -Mal sahibi bensem, bunları istemediğim, tanımadığım ve çöplüğe attığım bilinsin...”*

Abdülhakim Arvasî Hazretleriyle tanışması Kısakürek'in hayatında bir dönüm noktası niteliğindedir. Arkadaşı Abidin Dino ile birlikte ilk kez Abdülhakim Arvasî'nin yanına gidip tanışmış ve uzunca bir süre bu buluşmanın etkisinden çıkamamışlardır. Necip Fazıl gördüğü rüyalar ve bazı buhranlar sonrasında Abdülhakîm Arvasî Hazretlerinin kapısına dadanmış ve diline gelmeyen 'beni kurtarınız!' sözünü yanıp kavrulurken Hazret “*sık sık gelin, sohbet sizi açar.*” buyurmuşlardır. Uzun süren buhranlar sonucu nihayet 1935 baharı ve artık tek yol: 'Allah ve Resulü.'

“*Bizce şiir mutlak hakikati arama işidir ve şiirin ister O'na inanan ve ister inanmayan elinde, ister bilerek ister bilmeyerek O'nu aramaktan başka vazifesi yoktur.*” sözünü ifade ettiği gibi O'nunla

tanıştıktan sonra mutlak hakikati arama Necip Fazıl'da bir görev olarak meydana gelmiştir. Artık dinî düşüncüyü benimsemiş ve bir dava adamı olan Necip Fazıl “*dinin olmadığı yerde hiçbir şey yoktur; yokluk bile yok. Şiir ve sanatsa hiç yok.*” sözleriyle şiire ve sanata olan bakış açısını dile getirmiştir.

Mekteplerin içinde Anadolu luk ruhunu idrak ettiren bu ulvî topluluğun da hakikat erleri olması dileğimle...

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN HAKİKAT ARAYIŞI

Nesrin Turhan
Cemil Meriç SBL / Nevşehir

Necip Fazıl Kısakürek'in hakikat arayışı, varlığının her zerresini zapt eden metafizik ürperti ve büyük bir fikir sancısının ürünüdür. Bu sancıyı derinden hisseden şair, görünenin ardındaki hakikatin peşindedir. Kendi deyimiyle aradığı şey çocukluğunda görür gibi olup kaybettiği çarpıcı renk, çekici ses ve tılsımlayıcı edadır.

“Dinmek bilmez bir ağır çeken dış... Ne kibrit çöpünden imdat, ne berber kerpeteni, ne karanfil yağı, ne de eczacı güllacından... İşte böyle; bir zamanlar beynim “mutlak hakikat” acılarına yataklık etti. Ağrıyan akıl dişimdi. Masallardaki benzetişle denizler mürekkep, ağaçlar kalem olsa bu acıları sayıp dökmeye yetmez. Bilmem ki hiçbir fâni, dünyaya gelmiş olmak adına bu kadar ağır bir borç senedi imzalamaya davet edilmiş midir? Bir aralık öyle sandım ki gözlerime akrep kuyruğu gibi sivri bir mil sokuldu. Zehirden bir damla akıtıldı. Bir de baktım ki eskiye ait her şey yanlış. Ana, baba, dost, kadın hakkında bildiklerim yanlış. Su yüzüne çıkan bir leş sırtı gibi bambaşka bir dünya, bambaşka iklimleri, bambaşka insanlarıyla dünyanın yerini aldı. Bir de baktım ki her şey, yeniden muayeneye, yeniden tahkike muhtaç. Soğan gibi iç içe, gömlek üstüne gömlek giymiş sayısız dünyalar görüyorum. Hangisi doğru, ne bileyim?” sözlerinden benliğinde tecellî eden ıstırabın ne derece büyük olduğunu anlamak mümkün.

Üstad'ın fikir sancısının, huzursuzluğunun temelinde 'olamayışın' ve 'tam bulamayışın' etkileri yer alır. *“Bir tohumu cevherini bulmak için cevherine doğru tabaka tabaka soyup hiçbir şey bulamamak, üstelik tohumun ezbere inanılmış hakikatini de kaybetmek*

gibi her şeyin iç yüzünü ararken her şeyi elden çıkarıverdim.” diyen şairin sahip olduğu psikolojik ve metafizik problemler yaşam felsefesinde ve varlık anlayışında önemli değişikliklere sebep olacaktır. Kısakürek, içindeki fikir sancısını birçok eserinde doğrudan ve dolaylı olarak dile getirir. Bilhassa şiiri, mutlak hakikati arama işi olarak tanımlayan şair, mutlak hakikatin Allah olduğunu, şiirin Allah'ı sır ve güzellik içinde arama işi olduğunu söyler.

Çile adlı şiirinde gaiplerden gelen bir sesle bilinçlenme sürecine giren Üstad'ın sırtına büyük bir yük verilmiştir. Ense kökünde boşluğu gezdirmesi istenen şair, olgunlaşma sürecine girecektir. Bu varlığı değil de yokluğu taşımak demektir ki, tasavvuftaki fenâ kavramına denk gelir. Tanrı tarafından boşluğu ense kökünde taşıması için görevlendirilen öznenin madde ile ilişkisi kesilir:

*Gaiplerden bir ses geldi: Bu adam,
Gezdirsin boşluğu ense kökünde!
Ve uçtu üstümden birdenbire dam,
Gök devrildi, künde üstüne künde!..
Şair, yine **Çile** adlı eserinde;
Ben ki toz kanatlı bir kelebeğim
Minicik gövdeme yüklü Kaf Dağı
Bir zerreciğim ki arşa gebeyim
Dev sancılarımın budur kaynağı!*

dizelerinde yaradılışın ulvî gayesine ulaşamama, kutsal emanetin altında ezilme tedirginliğini dile getirir. Allah'ı bu dünyada temsil etmenin verdiği ağır sorumluluk her bakımdan aciz, etten kemikten bu insanı fazlaca yormuştur. Zira onun geldiği yer yine kendi deyimiyle; “*Mekânı bir satır, muşamba bir dekorla kaplı, yalan üzerine kurulu, hikâyesi zor bir dünya*”dır. Bu durum karşısında dev sancıların baş gösterdiğini

belirten şair, küçücük bir bedene 'Kaf Dağı' büyüklüğündeki bir yükü taşıma sorumluluğundaki insanın zayıf ve ezik olduğuna işaret eder.

Yaşadığı trajediyi ve ıstırabı ilahi bir emir addeden şair; âdeta yeni bir hayatın, kimliğin doğum sancılarını çeker. Bu dönemde Necip Fazıl'ın zihni birçok soru ve vehimlerle karşı karşıyadır. Bu durum ruhunu o kadar sıkıntıya sokar ki; Üstat bunun etkisinden uzun süre kurtulamaz. Teki ve mutlak olanı arayan ruhu, benliğini tatmin edecek bir cevap bulamaz ve çektiği azabı katlar. Bunun üzerine şair varlık, yokluk, cennet, cehennem meseleleri üzerine düşünür; bunları anlamaya çalışır ve bunları anlayıp kavrayamamaktan dolayı aklı patlama noktasına gelir.

“Eşya ve hâdiselerin aslını, özünü, cevherini araştırırken galiba öyle bir sırrı tırmıkladım ki, bu sır şahlandı, şahlandı ve beni çarptı; rahat ve mes'ut insanın nezaret ufkunu kararttı; ve artık hiçbir şeyi görmemek yerine ensemde bastırıp bana dipsiz bir kuyuda yokluğu göstermeye kalktı. Bu kuyuda, “öz ağzımdan kafatasımı kusarcasına” Allah'ın gölgesini gördüm. Maddenin mahpus olduğu kaba bir dört köşe içinde, birtakım eşya ve hâdiseleri düzenleyip, Allah'a yok diyenlere nisbet, ruhumda beşerî kanunların tezgâhı o türlü devrildi ki, bu devrilişin altından yalnız mutlak hakikat doğrulabilirdi. Her şeyi o türlü kaybettim ki, Allah'ı kazandım.” diyen Necip Fazıl, yokluk boşluğunda kaybolup gidecekken o dipsiz kuyuda kendi tabiriyle; *“Öz ağzından kafatasını kusarcasına Allah'ın gölgesini görür.”*

“Yok da ne demek? O bir 'var' olmak gerek... Tam yokta yok da yoktur. Öyleyse o yok bir 'var'ın var ettiği var. Bir var ki yalnız o var, gerisi yok, yok da yok...” Üstat nihayet varlığın sırrını bilmiştir. Fakat bu sırrı bilmekle mutlak olana erişmeyeceğini anlayan şair;

“Biz, bu dünyada her şey, en sefil nebattan tut, en uzak yıldızdan tut, en kudretli insana kadar bütün mevcutlar bilerek, bilmeyerek Allah'tan gelen cazibenin kasırgası içindeyiz. Sonbaharda yapraklar nasıl boranın çektiği istikamete çullanırsa hepimiz, her şey Allah'a doğru gidiyoruz. Biz, bu dünyada her şey Allah'ın birer meczubuyuz. O, Allah, kemallerin kemali. O noktaya tutkun, bilerek bilmeyerek ondan onu istiyoruz. Bu yolu açan, bu ateşi bizde yakan da o, biz değiliz. Biz Allah'ın muradı nispetinde kemâline bürünebiliriz. Fakat o, Allah olabilir miyiz? Allah gayedir, her varılan şey gaye olur mu? Yollar uzun, yollar sonsuz, yollar açık... Bilerek bilmeyerek Allah'a doğru yol almak vardır, varmak yoktur.” sözleriyle idrak hududumuzun çok üzerine çıkar ve varabildiğimiz hiçbir şeyin, hiçbir ufkun Allah olamadığını, Allah'ın sonsuzluk olduğunu söyler. İşte hakikat!

Necip Fazıl fikir sancısını yaşamının hemen her devresinde hissetmiş ve bu durum onun için âdeta bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Çünkü o, sanatı üzerine düşünen, ulvî hastalık adını verdiği metafizik sancıyı çekmekten zevk alan, bunu erdem ve şeref kabul eden bir sanatkârdır. O, kendini, ruhunun ilham ettiği, aklının zorladığı bütün fikir çileleri; benliğinin kaderini düşünüp, mutlak hakikati arama kaygısı ve çektiği ıstırap dolayısıyla etrafında yer alan diğer insanlardan farklı bir yere koyar.

NECİP FAZIL'DA 'ÖLÜM' ÜZERİNE DEĞİNMELER

NECİP FAZIL KISAKÜREK'TE ÖLÜM

Derya Tekin

Mübeccel Suphi Yavaşça SBL / Kilis

Değerli büyüklerim, kıymetli arkadaşlar, başkanın da ifade ettiği gibi sizlere dilimin döndüğünce Necip Fazıl'ın eserlerinde “ölüm” teminden bahsedeceğim.

Necip Fazıl Kısakürek modern Türk edebiyatına damgasını vuran yazarlarımızdandır. Yüzü aşkın eseri olan Necip Fazıl, her bir eserinde farklı temaları konu edinmiştir. Ölüm sadece bunlardan biridir.

Ölüm bir gerçek ve hayatta iken tüm insanlar bunu düşünür; sanatçılar da ölümü eserlerinde sık sık konu edinir. Peki Necip Fazıl'ın ölüm hakkındaki düşüncesi nedir? Onun ölüme bakış açısı da tıpkı hayatı gibi ikiye ayrılmıştır; mürşidini tanımadan öncesi ve sonrası... Peki mürşit kimdir? diye soracak olursanız gelin bunu kendisinden dinleyelim:

“Abdülhâkîm Arvasî'yi 2400 metre yükseklikteki sarı yayladan İstanbul üzerine inmiş, hakikatte ışığı milyarlarca senede gelen yıldızların tepesinde, bir feza ve mâna kartalı diye takdim edersem sanmayın ki, bir şey söyleyebilmiş olurum.”

Necip Fazıl Kısakürek, Abdülhakim Arvasî'yi kendi deyişi ile mürşidi tanıdıktan sonra, ölüme, Allah'a ve İslam'a olan yakınlığı daha da artmıştır. Bilhassa eserlerini Allah yolunda yazmaya çalışmıştır.

*Veren de O alan da O nedir senden gidecek
Telaşını gören de can senin zannedecek*

Necip Fazıl, Abdülhakim Arvasî ile tanıştıktan sonra fikir dünyası daha da sarsıldı. 1934 yılında büyük dönüşümü yaşadı. Bu değişim hem yaşantısında hem de sanatında belirgin farklılıklara sebep oldu. Arvasî ile tanıştıktan sonra, eserleri açısından değerlendirildiğinde daha üretken ve verimli yani kendi ifadesiyle 'büyük sanatkâr' oldu.

Necip Fazıl'ı Türkiye'ye tanıtan **Kaldırımlar** şiirinde ise yine ölüm duygusu vardır. Üstad'ın bu şiirine hâkim olan duygu buhran ve yalnızlık gibi görünse de yine de şiirin son kıtasını ölüm temennisiyle bitirir.

*Uzanıverse gövdem taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse kaldırımların kara sevdalı eşi...*

Necip Fazıl, ölümü hayatının eksenine, merkezine yerleştirdiğinden onda ölüm duygusu ölüm sonrası binbir bilinmezlikten çıkmıştır. Hem bu dünya hem de uhrevî dünya bu vesileyle anlamlı hâle gelmiştir. Necip Fazıl Kısakürek ölümden korkmamıştır. Bilhassa o öleceği günü merakla beklemiştir. Belki de bu yüzden şöyle mısralar yazmıştır;

*Büyük randevu... Bilsen nerede, saat kaçta?
Tabutumun tahtası bilsem hangi ağaçta?*

1925 tarihli **Ölünün Odası** adlı şiirinde bir cesedin bulunduğu odayı ve ölüyü tasvir eden düşünceleri var;

*Bir oda, yerde bir mum, perdeler indirilmiş;
Yerde çıplak bir gömlek; korkusundan dirilmiş.
Sütbeyaz duvarlarla çivilerin gölgesi,
Artık ne bir çıtırtı ne de bir ayak sesi...*

Bu satırları yazdığında henüz 21 yaşındadır ve ölümü bu kadar yakınında hisseder. 1934 yılından başlayarak ömrünün son yıllarına kadar yaşadığı teslimiyet duygusu ile Üstad'ın eserlerinde ölümün korkunç yüzü munis bir hâle dönüştürür.

1926 yılında **Açıklarda** şiirinde, ölümü “*Deniz bu yerde ölüm korkusu kadar derin*” diye nitelerken, 1977 de yazdığı mısralarda,

Ölüm güzel şey; budur perde ardından haber.

Hiç güzel olmasaydı ölür müydü peygamber?

Öleceğiz müjdeler olsun, müjdeler olsun!

Ölümü de öldüren rabbe secdeler olsun!

İlk döneminde “*öldükten sonra ebedî hayat cennet veya cehennemde ebediyet sonu olmamak. Hep var olmak, bu dünyadaki devam ölçüsüne göre nasıl kavranır bu iş? Akıl patlamaz da ne yapar.*” diyen Üstat akıl engelini aşınca da şöyle der;

Gelip geçen her şey ölüyor... Allah'ın fermanı bu..

Neylese güzel eylesin fermanı..

“*Bu zevke vardığımız, varır gibi olduğumuz andadır ki, Allah'ın sefillerin en sefili diye andığı şu yeryüzünde, bu gurbetlerin, ayrılıkların, uzaklıkların, eksikliklerin, kesikliklerin, kırıklıkların vatanında ruhumuzu çatlatırcasına geren bir kasvet seziyoruz ki bu, başka bir âlemin, yerin, iklimin ihtarcısıdır.*”

Artık her şeyin farkına varılsın der gibi sanki son dizelerinde ise nefesini dizginleyip dünyevî zevklerden arınma gayesini öne çıkarıyor;

Öteler, öteler, gayemin malı;

Mesafe ekinim, zaman madenim.

Gökte samanyolu benim olmalı;

Dipsizlik gölünde inciler benim...

Üstad'ın ölümü düşünmesi ve ölüm hakkında şiirler yazmasının

belki de en önemli nedenlerinden birisi onun maneviyatını sarsacak olayları yaşamış olmasıdır. Bu olayların başında ise annesi ölüm döşeğindeyken onun şair olması istediğini dile getirmesidir. Bunun üzerine Necip Fazıl doğduğu andan itibaren içinde barındırdığı şair olma isteğini fark etmiştir.

Merhum Adnan Menderes'in idamını ele alarak **Zeybek'in Ölümü** şiirini kaleme almış şu kıymetli satırları yazmıştır;

Zeybeğimi birkaç kızan, vurdular

Çukurda üstüne taş doldurdular

Ya bir de kalkarsa diye kurdular...

Necip Fazıl'ın ölüm hakkındaki görüşlerini en iyi anlatan eseri ise **Çile**'dir. 1939 yılında yayımlanmıştır. **Çile** kitabı 15 bölümden oluşmuştur ve üçüncü bölümünün konusu ölümdür. **Çile** kitabından örnekler verecek olursak **Mezar** şiirini ele alabiliriz;

Kapıya ne icra memuru gelir,

Ne birinci şube sivil polisi...

İçinde kimine kuş tüyü sedir;

Yüz üstü toprağa düşer kimisi.

Ve Üstad'ın vasiyetnamesinden birkaç satırda ise şunlar yazmaktadır:

Cenazemde, namazıma durmayacaklardan hiç kimseyi istemiyorum!

Ne de kim olursa olsun, kadın. ve bilhassa, ölü simsarı cinsinden imam!

Ve 'bidat' belirtici hiçbir şey başucumda ne nutuk, ne şamata, ne medh

Ne şu, ne bu... Sadece Fâtiha ve Kur'an...

NECİP FAZIL KISAKÜREK VE ÖLÜM

Nisa Ezgi İsfihan

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

Türk Edebiyatına sayısız eserler bırakan Necip Fazıl Kısakürek eserlerinde başlı başına birkaç tema üzerinde durmuştur. Metafizik, dinî konular, insan hâlleri, yalnızlık, mekân-eşya, zaman, dava ve ölüm. Ölüm fikri Türk şiirinin bütününde -Batı'nın tesiriyle değişmeden önce- yaratıcı ve hesap vakti etrafında ve dinî-mistik bakış açısıyla işlenmiştir.

20. yüzyılın başında Cumhuriyet Dönemi'ne kadar Türk şiirinde ölüm kavramı, özel hayatlarda yaşanan insan kaybından ziyade yaşanan duygusal bir acı olarak anlatılması tarzındadır. Cumhuriyet Dönemi'nde ise Necip Fazıl, ölüm kavramına şiirlerinde ve eserlerinde geniş yer vermiştir. İlk şiirlerinden itibaren şiirlerinde yoğun olarak ölümü işlemiştir. 1927 yılında yazdığı **Kaldırımlar** şiirine hâkim olan duygu, yalnızlık ve buhran gibi görünse de son kıtasını ölüm arzusuyla bitirmektedir:

*Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdaki bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi...*

Küçük yaşlarda büyük kayıplarla karşılaşan Necip Fazıl, “İşte bu konaktır ki beni bir akrebin kısıkcı halinde marazi bir hassasiyet dışledi. İlk merhale olarak korkuya girdim.” Sözleriyle 'marazi hassasiyet'inin erken yaşlardan itibaren başladığını vurgularken “Korkularımın membaında kaynaşan birçok hatıra arasında hele iki ölüm vak'ası bütün renkleri, sesleri ve korkularıyla canlı kalmıştır. Kız kardeşim ile babamın

ölümü” sözleri ile eserlerinde ve kendisindeki ölüm temasının bu denli baskın olmasını açıklamıştır:

*Gözlerinde aksi bir derin hiçin,
Kanadın yayılmış, çirpınmak için;
Bu kış yolculuk var, diyorsa için,
Beni de beraber al anneciğim!...*

Şairin şiir ve eserlerindeki ölüm teması ve ölüm fikri bizzat kendisi ile alakalıdır. Ya ölümü bekleyip onu arzulamakta ya da ölmüş olmanın hayali içerisinde. İlk piyesi **Tohum** istediği ilgiyi ve başarıyı sağlayamayınca Zonguldak madenlerinde 1937'de yazdığı **Bir Adam Yaratmak** adlı piyesinde Hüsrev'in ölüm arzusu ve buhranlı hâllerini usta bir şekilde seyirciye aktarmıştır. Aslında piyesi kendi deyimiyle özetlemiştir: “Ölüme ilaç ölümdür.”

1962'de tüm şiirlerini topladığı **Çile**'de 'Allah' ve 'İnsan' bölümlerinden sonra 'Ölüm'ü yerleştiren Necip Fazıl, ölümün asıl hakikat olduğunu gözler önüne sermiştir. Sezai Karakoç'un ifadesiyle Necip Fazıl'ın “*Mutlak hakikati aramada bulduğu en büyük giriş kapısı ölüm*” olmuştur. Ölümün nerede, ne zaman, nasıl geleceği belirsiz olduğu ve dünya hayatının geçici olduğu 'bir daha ölmemek için' ölümden korkmanın yersiz olduğu fikrini şair son dönemde şiirlerinde birçok kez işlemiştir. 1965 yılına ait **Biter** şiiri de onlardan biridir:

*Kakılır bir yerde, kalır oyuncak,
Kurgular biter.
Ölüm... O geldi mi ne var korkacak
Korkular biter.*

*Fikir, açmaz artık beyinde kuyu;
Burgular biter.
Unuturuz hayat adlı uykuyu,
Uykular biter.
Her şey biter; ses, şekil ve renk,
Kokular biter.
Kabir sualiyle kapanır kepenk,
Sorgular biter.*

1984'te yayınladığı **Kafa Kâğıdı** adlı otobiyografisinde büyükbabasının köşkünden ayrılıp Heybeliada'ya yatılı mektebe gittiği yıllarda hayat, aşk ve ölüme dair düşünceleri oluşmaya ve şekillenmeye başlar. İlk çırpınıışlarının orada ortaya çıktığını ifade eder. Kendi ifadesiyle sürekli rastladığı “*soluk siyah kadife tabutlarda kaldırılan rum ölüleri*” sebebiyle de “*Heybeliada ile ilk temasım ölüm ve ölümlerle oldu.*” yorumunu yapar.

*Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber...
Hiç güzel olmasaydı ölür müydü peygamber?*

Necip Fazıl Kısakürek ölümün son nokta olmasını **İman ve İslâm Atlası** kitabında şöyle değerlendirir. “*Ölüm son durak. Öyle bir durak ki, kör nefsin “son durak ölüm olduktan sonra, varıncaya kadar didinmeler ne oluyor” diyeceği gelmekte. “Şeytanî vesvese... Ölümünden ötesine inanmayanlar bile, o büyük hadise karşısında ye'se düşmüyor ve sonunda eli boş gideceğini bildiği halde bu dünyadan bir şeyler toplamaya devşirmeye çaballıyor.*” Ve sözü Üstat Necip Fazıl'ın ölümle ilgili son mısraları ile bitiriyorum. Bir ömür boyu ölümle uğraşan biri için gayet manidardır.

*Yetişir boğuştuğum gece gündüz ecelle;
Allah, Rahim ve Rahman, Allah Azze ve Celle...*

**NECİP FAZIL’DA İDEALİN TEZAHÜRÜ OLARAK
‘LİDER, DEVRİM, DAVA VE AKSİYON’ KAVRAMLARI**

NECİP FAZIL VE NÂR-I BEYZÂ

Funda Ergin

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

İnsan, Mevlâ'nın elest vaktinde ruhundan üflediği, meleklerin secde ettiği münevver, mücerret bir hilkat sırrı, yaratılışında ve dünyaya gönderilişinde derin bir mana taşıyan, iradeyle şerefendirilmiş, akıl ve idrakla taçlandırılmış, gönülle ihlaslandırılmış, nefsin hasisliği ve ruhun hakikati arasında imtihan hanesi olan dünyaya gönderilen çöküş ve kurtuluş, bunaltı ve dava, kuru akıl ve kalp feyzi arasında medcezirli bir derya, uçsuz bucaksız bir minyatür lakin bir hiç. Üstâd şu şiiriyle açıklıyor izahımızı:

İnsan... İplikte büklüm, suda bir anlık sûret...

Allah... Olmanın O'na mahsus olduğu kudret...

İnsan, ışığın kaynağından bir ukde, tek başına bir âlemdir. Peki ya ne oldu da ışıkla vasıflandırdığımız insan, Üstad'ın tabiriyle yitik bakan körlere dönebildi? Tüm cevherinin üzerinde, özünün, hakikatinin parlaklığını örtüp yok sayan kuru aklın, nefsanî arzuların, fikir zaafiyeti ve ahlâk yozlaşmalarının peşinde cevherini harap eden ve bir araya geldiklerinde bir cemiyetten ziyade bir yığından ibaret beşerlere olan dönüştürebildi? Kendi dilini kendi elleriyle yıkan, kavramsız, tanımsız, çağrısız bir çağın biçare mensubu rolüne bürünebildi? Yüzyıllar önce İslam diniyle yoluna erişen ümmet nasıl bir devinim sonucu cevherinin üzerinde bî-haber tepinen yalnızca madde ve tenkitin peşinde sıradan ve sürüden olmayı başarabildi?

Cenâb-ı Hakk, Kur'an-ı Kerim'de insanın yaratılış gayesini şu şekilde apaçık bildiriyor:

“Ben insanı eşya ve hâdiseleri zapt ve teshir etmesi için kendime halife olarak yarattım” (Bakara, 30).

Bu âyetten de anlaşılacağı üzere insan sorumluluk sahibidir. Ve insan varlığını tamamlayabilmek, kendini bulabilmek, Hakk'a varabilmek gibi hakiki temeller üzere kurulu bir hilkat cevheridir. Lakin günümüze dönüp baktığımızda toplumun mihenk taşı olan gençliğin ahlâk ve fikir zaafiyeti gözler önündedir. Pekâlâ soru şu: Bu hâle nasıl geldik?

Kâinatın yaratılış sırrı, mahlûkatın özü: Hak. Biz bu sırrı yitirdik. Toprağın altına belleğimizi, benliğimizi, en büyük davamızı, İslam'ı gömdük. Biz, bizim olana yabancılaştık; yabancılaştırıldık. Doğu ruhunun, cevherinin, ufkunun yerini Batı'nın kuru aklı ve şaşaalı tenkitinin almaya başlamasıyla kendi değerlerine yavaş yavaş uzak düşmeye başlayan insanlığımız öz kavramlarını yitirdi, ufkunu daralttı; talepkârlığı, yerini fosilleşmeye, fikri çile aşkı ise yerini sekülerliğe ve şüphe buhranına bıraktı. Bu özümüze olan yabancılaşma, yaşadığımız çağı tanımlayamamayı ve pasifleşmeyi akabinde ise taklit arzusunu doğurdu. Batı'yı taklit arzumuz o denli büyüdü ki Üstat bir konferansında bu meseleyi şu şekilde örneklendiriyor:

“...Taklit ettiğimiz Garp, dönüp dolaşıp, her şey İslamiyet'te, diye bize haber gönderecek, biz de ondan sonra Müslümanlığı ne hazin ki anlayabileceğiz.”

Bir diğer önemli husus ise çilemizi yitirmek... Bununla beraber derin bir vecd ve aşk zaafiyeti çukuruna düşmek... Çilesiz aşk olmaz, aşksızsa hiçbir şey manasına erişemez, tamamlanamaz, kalıcılık sağlayamaz. Biz aşkımızı yitirdik böylece ortalık ham ve kaba softaya

kaldı. Üstad'ın ham ve kaba softa olarak nitelendirdiği kesim, meselelerin kabuğunda, cevherinden uzakta, hakikatten bî-haber, yalnızca biyolojik yaşamlarını dolduran, hayatın nabzını tutamayan, mukaddes dinimizi dönüştüren, etkisizleştiren, içi çürük ve karanlık lakin dışında yapay bir kurtarıcı tavrıyla hayat sürenlerdir. Kalabalıkları peşine takan bu kesim sebebiyle İslâm âleminin güneşli günleri kara bulutlarla perdelenmiştir. Böylece bunaltı karabasan gibi çökmüştür dünyamıza.

Üstat, bu durumu **Tanrı Kulundan Dinlediklerim** adlı kitabında şöyle kaleme almıştır:

“Allah dünyamızdan çekilmiştir. Daha doğrusu dünyanın kalpleri kendini O'nun nurundan çekti. Dünya ilk defa olarak Allahsızdır. Artık ne bir harikulade telakkisi, ne bir sonsuzluk duygusu, ne bir sır idraki ve gelecek iştiağı. Allah dünyamızdan çekilmiştir, bize şimdi kim yol gösterecek? Ham ve kaba softa mı? Adını bile anmayın!”

“İşte bunalıyoruz. Rahatsızız; mahduda sığamıyor, hudutsuzu dolduramıyoruz. Bu hal, her vasfı ihmal edilen ruhun, göze görünmez bir planda, kâinat kadar büyük şahsiyetini ihtar edişinden doğmakta.”

Bugün Kudüs'te, Suriye'de, Yemen'de, Doğu Türkistan'da, Ortadoğu'da Müslüman kanı oluk oluk akıtılıyorsa aşkımızı, imânımızı, davamızı, gözü kara aksiyon anlayışımızı, bir ve bütün olmayı unuttuk, ihmal ettik demektir. Lakin davaların davası İslam'da umutsuzluk kavramına yer yoktur. Zira hakikate susamışlığımız, gelecek iştiağımız, aşk ateşimiz özümüzde, ruhumuza ezelde kök salan iman tohumlarındadır.

İslam âlemi güneşli günlerini özlemle anmakta ve yeni bir neslin doğum sancılarını çekmektedir; 'Özlenen Neslin...'

İslam âleminin sabrı sabırsızlanıyor, inceldiği yerden

güçleniyor; büyük bir özlem, inanç ve coşkuyla bir nesil bekliyor. Bir diğer adıyla aksiyon nesli. Bu nesil öyle bir nesil ki; her ferdi vecd ve aşkla yoğrulmuş, alınlarında İslam nuruyla tüm karanlık çağları yırtar yırtarak hakikate ulaşacak olan, aşkın tayin ettiği sır idrakiyle vasıflanmış, nefis ve kâinat murakabesine nail olmuş, gözü kara, fedakâr, en derin merhamet içinde en keskin şiddete mazhar olan, samimiyeti ebede dek gönlünde taşıyan yalnızca cihan peygamberinin ahlâkı üzere ahlâklanmış kendini tanıyan ardından cümle kâinatı kendi öz kavramlarıyla tanımlayan, çağın kalp atışını şahdamarında duyan, kalbi hissiyatını fikri çilesiyle ruh feyzine eriştiren ve çilesiyle yandığı fikrini arşı titreten bir edayla ortaya koyan ve son olarak tüm kâinatı zerâfet ve inceliğiyle güzelleştirme davası güden inanmış aksiyoner bir nesil.

Aksiyon, Üstad'ın tabiriyle:

“Büyük fikir ve onun büyük iş haline inkılâbıdır.”

“Ruhun eşya ve hadiselerle sinerek; madde, buud, hacim, şekil, renk ve ses kazanmasıdır.”

“Her işte imkân üstüne tırmanmak ve engelleri aşmak davasıdır.”

Aksiyona hayat verecek olan tek şey ise yine Üstâdın tabiriyle:

“İnanmış fikrin pelteleşmek, kabuk tutmak, donmak, şekillenmek, eşya haline gelmek, maddeleşmek için şahlanmasıdır.”

Zamanla erime vaziyetine bürünen Müslümanların yegâne çaresi aksiyondan geçmektedir. Aksiyon yani tekrar şahlanış. Aksiyon yani Mevla'nın inananlara verdiği ödev...

“Ben, seni yeryüzüne hükmetmen için halifem olarak yarattım.”

Bu âyetten anlıyoruz ki; İslâm'ın baş vazifesidir ebedi oluş yolunda sonsuz hareket. Ve hiçbir yerde durmadan, hiçbir oluşu olup bitmiş bir merhale saymadan, devamlı hareket... Yani aynı mihver

etrafında ebedî yenilik. Olmadan olmuşluk hastalığına kapılmadan, ömür boyu süren, içe ve dışa doğru süregelen aksiyon.

Ve Cenâb-ı Hak aksiyonun neticesini nihayet şöyle bildiriyor aksiyoner nesle:

“Güneş dürülüp kaldırıldığı zaman, yıldızlar düşürülüp dağıtıldığı zaman, dağlar koparılıp yürütüldüğü zaman, gebe develer boşanıp koştuğu zaman, yırtıcı hayvanlar bir araya gelip başbaşa verdiği zaman, denizler ateşe döndürüldüğü zaman, ruhlar kalıplarını bulduğu zaman, diri diri gömülen kızın hesabı sorulduğu zaman, defterleri açılıp yayıldığı zaman, gök yerinden sökülüp yarıldığı zaman, o alevli ateş daha çok yaklaştırıldığı zaman, Cennet müminlere gösterildiği zaman...”

İşte bu âyet ilahî aksiyonun son perdesidir. Aksiyoner neslin alın terinin mükâfatlandırılacağı, dünya oyuncağından öz yurdumuza ulaştığımızda alınacak olan son, ebedi ve halis neticedir.

Hülasa anlıyoruz ki; dünya bir aksiyon meydanıdır, ahiret hayatının tarlasıdır. Hakikat yoluna adım atabilmek, çileyle hemhal olup 'aşk'a yürüyebilmek, Hak ile bağ kurabilmek için güçlü bir iman ve aksiyon ateşi gereklidir. Üstat öyle bir nesil fikri inşa etmiştir ki, kökü ezelde dalı ebedde bir davanın idrakiyle vasıflanmış, bizlere *“Eğer şimdi değilse ne vakit?”* dinamizmini kazandırmış, kalabalıklara hakkaniyetle önderlik edip bir arz-ı mev'ud göstermek gayesini içimizde şahlandırmıştır. Yaşanmaya değer hayata erişebilmek, Hak ile bağ, Aşk ile var olma davasında bize yeniden bir ufuk kapısı aralamıştır

Üstat, **Büyük Doğu**'suyla, verdiği konferanslar, kaleme aldığı kitaplar, inşaa ettiği nesil fikri ve dahi kendi öz yaşantısıyla bu neslin nadide temsilcileri ve öncü neferlerindendir.

'Vecd, Ruh, Fikir, Hamle, Dava ve Aksiyon' mahiyetinde **Nâr-ı Beyzâ**'ya ulaşmak gayreti, umudu ve duâsıyla... Aşk ile kalın.

LİDER VE AKTİVİST NECİP FAZIL

Hamide Yücedağ

Şehit Ozan Özen İHL / Kocaeli

Necip Fazıl küçük yaştan beri lider bir ruha sahipti. Oyunlarında bile kendisi öncü olur, birisini kendine muavin yapardı. Hatta gençliğinde de bu duygusunu ifade ederken şu şekilde söylüyordu: *Atlarken, zıplarken, koşarken, talim ederken, vazife görürken, cevap verirken, dinlerken, konuşurken daima içimde bir his; birinci ve üstün yaratılmış olmak, muradlarına yakın bulunmak hissi. Başarmak için yaratıldım duygusu. Amma gurur değil.*" 1934'e kadar yani Abdülhakim Arvasî ile tanışıncaya kadar bu böyle devam ediyor. Onda bulunan lider ruhunun elle tutulur tarafı tanıştıktan sonra ortaya çıkıyor. Hatta **O ve Ben** adlı eseri tanımadan önce ve tanıdıktan sonra olmak üzere ikiye ayrılmış şekildedir. Peki, bu elle tutulur, somut kısım nasıl ortaya çıkıyor ve neden çıkıyor?

Necip Fazıl hakkında *"Her sahada bir kurtarıcı beklediğimiz gibi, bu sahada da bir kurtarıcıya, bir büyük modele, her şeyi yerli yerine monte eden bir yol göstericiye ihtiyacımız var."* ifadelerini kullandığı, büyük bir rol model olarak gördüğü Abdülhakim Arvasî ile tanışıyor ve onunla tanışması hayatının dönüm noktası oluyor. Artık tek gayesi Allah rızası oluyor. **O ve Ben** adlı eserindeki: *Tiyatrolarda muşamba perde üzerine çizili saray dekorları gibi, birkaç taklit çizgisi içinde kendisini fenafillah yani Allah'ın varlığında yok olma makamında gösteren, halk tarafından da sihirli seccadeler üzerinde göklere uçurulan veli taslaklarının kolayca hazmedildiği bu devirde, gerçek veliye ait incelikleri göstermek, Abdülhakim Efendi'yi de bu ayırt etme işinin*

mihenik sıfatlarını taşıyıcı zat olarak meydan yerine dikmek bana borçtur. Cümlelerinden anlaşıldığı gibi sahtelikleri bir kenara atıp asılları ortaya çıkarmayı kendine borç bildiği için yapıyor ve bu şekilde örnek alınması gereken bir önder oluyor.

Kendisi de bir önder olan Necip Fazıl'a göre bir kişinin önderliği milleti bölmüyorsa bu o kişinin büyüklüğüne işaret. Hatta bunun yanında bir *“velinin bir önderin her hareketiyle şeriata uygun olması, en küçük benlik kokusu olmaması ve sahtelikten uzak olması, bir bakire gibi utanç sahibi olması, muhteşem bir heybet ve temkin, İlahî iradeye bağlı olmaktan gelen bir teslimiyetle dünya işlerinden uzak olması, Allah Resulünün ahlakından tam olarak nasiplenmiş olması, çarpıcı bir huzur hali yani bu dünyadayken bu dünyada olmadığını gösterici bir hal ve bu halin edebini takınması, hikmete, letafete ve zarafete sahip olması”* Necip Fazıl'a göre bir liderde bulunması gereken özelliklerdi. Peki Necip Fazıl'ın Abdülhakîm Arvasî ile tanıştıktan sonra liderliğinin ortaya çıkan somut kısmı ne?

Necip Fazıl'ın bir eserinde *"Allah demenin bile resmen yasak edildiği devirde yepyeni bir sesle agoraya çıkıp beline yediği kazmalara rağmen yıkılmayan, arada bir yeraltı tünellerine dalıp tekrar çıkan ve neticede milyonluk bir gençliğin gönlüne nakışlı bir ideolocya manzumesine sahip bir remz halinde ayakta ve yüksekte kalan"* şeklinde betimlediği 'Büyük Doğu'. Bu ideali hayatı boyunca defalarca hapse atılmasına rağmen devam ettirmiştir. İlk şöyle ortaya çıkıyor. Mehmet Âkif'in İstiklâl Marşı'nın uzun olması, Batı medeniyetinden canavar gibi bahsetmesi, şiirindeki İslamî havanın laikliğe uygun olmaması gibi sebeplerle değiştirilmek isteniyor. Bunun üzerine dönemin öne çıkan şairi Necip Fazıl' a yeni bir millî marş yazması için teklif götürüyorlar. Ne tesadüftür ki İslamî yönü ağır diye beğenmedikleri istiklâl şairimiz

Mehmet Âkîf'in yerine yine ileride mücadelesini vereceği İslamî davasından ötürü gerici diye nitelendirecekleri Necip Fazıl'ın rızasına kalıyorlar. Üstat yarışmadan vazgeçilmesi, para alınmaması ve içinde özel isim geçmemesi şartıyla yazmayı kabul ediyor ve **Büyük Doğu** diye adlandırdığı şiirini yazıyor.

*Allah'ın seçtiği kurtulmuş millet!
Güneşten başını göklere yükselt!
Avlanır, kim sana atarsa kement,
Ezel kuşatılmaz, çevrilmez ebet.
Allahın seçtiği kurtulmuş millet!
Güneşten başını göklere yükselt!*

Bu çok beğenilen şiirin millî marş olması için çok uğraşıyorlar fakat bazı sorunlardan dolayı millî marş yenileme çabası neticesiz kalıyor. Ama bu şiir Necip Fazıl'ın ileride çıkaracağı derginin ve bir davanın adı olarak damgasını vuruyor. Ve Büyük Doğu artık doğuyor.

*Yürü altın nesli, o tunç Oğuz'un!
Adet küçük, zaman çabuk, yol uzun.
Nur yolu izinden git, KILAVUZ'un!
Fethine çık, doğru, güzel, sonsuzun!*
*Yürü altın nesli, o tunç Oğuz'un!
Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak!
Şahit ol, ey kılıç, kalem ve orak!*
Doğsun BÜYÜK DOĞU, benden doğarak!

Üstat marşın *"Adet küçük, zaman çabuk, yol uzun; Nur yolu izinden git, kılavuzun!"* kısmındaki kılavuza herkesin yakıştırdığı kişiyi koyması için belirli bir kişi koymadığını belirtiyor. Bununla birlikte kendisine göre o kılavuzun kâinatın efendisi olduğunu ifade ediyor. 1943'de Büyük Doğu kuruluyor. Yanlışa karşı oldukları için gelen tepkiler sonrası Necip Fazıl, borca giriyor, Büyük Doğu kapatılıyor ve bunlarla birlikte gelen tonlarca sıkıntı. Bu olayları Necip Fazıl şöyle anlatıyor: *"1946 yılında, bir sayımızın kapağına "başımızda kulak istiyoruz!" diye kocaman bir kulak resmi koyduğumuz için Örfi İdarece kapatılış, derken borç üstüne borç... İlk hapsim Türklüğe hakaretten... Beraat. Tekrar kapanış... Halk partisinin o devrin parası ile yüzbinler harcayıp aleyhimde tertiplemediği mitingler... 1947 beraatının Temyiz Umumi Heyetine bozduruluşu ve tekrar hapis... Bir ipe asılı kestane fişekleri gibi birbirini patlata patlata giden davalar ve beraatlar... Kimi ve neyi, hangi fikir ve davayı tuttuğu belli olmayan Demokrat Parti iktidarı içinde bir hizbin hazırladığı kumarhane baskını komplosu; bunun üzerine çıkan meşhur 54. sayımız ve yine hapis... Boynu bükük soluveren Büyük Doğu Cemiyeti... Malatya hadisesi... Yine hapis... 1956'da yeni bir yardım istidadiyla yine günlük gazete, tek santim ilan yok ve yine kapılarını kapat! Bu arada hep zamane Başvekilinin korunması için kaleme alınan yazılardan bir sürü mahkûmiyet ve 1957-1958 de tam 8 ay bilmem kaç gün süren, bilmem kaçınıcı zindan..."*

Dinlediğiniz gibi çok sıkıntılar çekiliyor, Necip Fazıl 8 kez hapse giriyor. Fakat geri adım yok. Neden? Çünkü bir amaç bir gaye var, işin sonunda Allah rızası var. Zaten çektiği sıkıntılar da bu yüzdendi. 1944'de zamanın başvekili tarafından Necip Fazıl'ın fıkra yazdığı gazetede bir hadis paylaşıldığı için şöyle bir emir geliyor *"Allah ve ahlaktan bahsetmek yasaktır."* Hadis ise aynen şöyle; *"Allah'a itaat etmeyene itaat*

edilmez." Bu hadis bize itaat edilemez demektir diyorlar. Allah'a itaat etmediklerini açıkça dile getirerek tepki gösteriyorlar. İşte böyle zihniyetlere katlanarak, yaşadığı zorluklara metanetle göğüs geren Necip Fazıl büyük bir önder oluyor. Hatta milletin adamlarına da öncülük ediyor. Ve hiçbir şeyin karşılıksız kalmadığı gibi üstat Necip Fazıl başta olmak üzere bu uğurda çalışanlar da hiç ummadıkları şekilde karşılık alıyorlar. Üstat bunu şu şekilde anlatıyor: *"Evet, yine bir konferansında söylediğim gibi gagalarımızdan çorak topraklara serptiğimiz ve bitki haline geleceğini hiç ummadığımız tohumlardan ormanlar bitmiş olduğunu, dehşet ve haşyetle gördük."*

O ki yaşadığı yüzyıla damgasını vuran bir şair, bir yazar, bir fikir adamıydı. İslam'a büyük bir aşkla bağlanan, düşüncelerinden ötürü çıkarıldığı mahkemelerden yılmayan, hapsilere sığmayan, tüm baskılara karşı koyan bir dava adamıydı. Onun hayat hikâyesi Batı'dan Doğu'ya yolculuktu. O şiirlerin Üstad'ı, şairlerin sultanı... O Üstat Necip Fazıl Kısakürek.

GENÇLİĞİN MAYASI, ÜSTÂDIN DAVASI

Abdulkadir GİŞİ

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

Üstâdın **Sakarya Türküsü**'nde dediği gibi;

Eyvah, eyvah, Sakarya'm, sana mı düştü bu yük?

Bu dava hor, bu dava öksüz, bu dava büyük!..

Dava, neredeyse 1400 yıllık fikriyatımız. Her müslümanın yapması gereken en önemli görev, davaya sahip çıkmak. Çünkü bu dava ilahî bir güç ile birlikte bu coğrafyaya bahşedildi. Bu davaya sahip çıkmak demek, Hak yolda hakikate sahip çıkmak demektir. Bu fikriyat 17. yüzyıla kadar müthiş bir şekilde sahiplenildi. Kimi zaman halifeler önderlik etti bu davaya, kimi zaman Sultan Alparslan, kimi zaman Selahaddin Eyyubî, kimi zaman da şair Bağdatlı Ruhî'ler, Hayalî'ler ve Bakî'ler. Hakikate hizmet etmek isteyen herkesin ortak paydası olan bu kelime kimilerinin düşüncesi olarak kaldı; kimileri ise bu fikriyatı, aksiyona çevirmeyi başardı.

Asırlar geçtikçe bu dava zor gelmeye başladı. Birbiri ardına çekildi dirayetsizler, bu davaya omuz verenlerin arasından. Çünkü bu dava Hakk'ın davasıydı ve Üstad'ın da belirttiği gibi hordu, zordu ve ağırdı. Gittikçe azaldı davaya sahip çıkanlar. 20.yüzyıla kadar gelmişti bu dava dualarla, mücadelelerle ve ufak çaplı dirilişlerle ama artık Batı, üstün gelmeye başlamıştı. Artık yeni nesil sahip çıkmıyordu davaya. Çünkü yeni nesil dert edinmek istemiyordu. Sürekli rahata kaçmaya alışmıştı.

Üstat Necip Fazıl için de bu dönemler “gökyüzünden habersiz uçurtma uçuştuğu” dönemlerdi. Sene 1934’ü gösterdiğinde davaya önderlik edecek yeni birisi çıkacaktı ortaya. Üstat Necip Fazıl o sene bir Nakşibendî şeyhi olan Abdulhakim Arvasî Hazretleri ile tanışacaktı. Bu tanışma Anadolu’da davanın gelişmesine vesile olacaktı. Bu tanışmayı üstat şöyle ifade eder; “Hayatım, başından beri muazzam bir şeyi bulmanın cereyanı içinde akıyordu. Şu veya bu miskin vesilenin hassasiyeti içinde birini arıyordum. Birini... O, kim mi? Allah’ın Sevgilisi... Sonsuzluk ikliminin batmayan güneşi ve ebedilik sarayının paslanmaz tacı... Tek dava O’nu bulmakta, bulduracak olanı bulmaktaydı.”

Üstat bu tanışmadan sonra yaşadığı uzun buhranların ardından davayı üstlenerek tıpkı Nurettin Topçu’nun **Hareket** dergisi gibi bir dergi çıkartarak adını da **Büyük Doğu** koydu. **Büyük Doğu** o dönem için çok büyük bir atılımdı. Çünkü ünlü mütefekkir Cemil Meriç’in ifadesi ile dergiler “bir hitabet kürsüsü görevi” görmekteydiler. O hitabet kürsüsünden i’la-yi kelimetullah davasının sözcülüğü yapıyordu. Büyük Doğu, artık bir nevi mücahitlerin yuvası olmuştu. Üstat bu dergiyi kurmakla da tatmin olmamış ve **Büyük Doğu Fikir Kulübü** adı ile yeni bir oluşum daha kurmuştu. Bu tür eylemleri yüzünden sık aralıklarla sürekli tutuklanan Üstat yine de davayı bırakmamış, pes etmemiştir. Bu hareket sayesinde Üstat İstanbul’dan, Erzurum’a; Konya’dan Trabzon’a kadar Anadolu’nun dört bir köşesinde verdiği konferanslar ve kurduğu teşkilatlarla davaya sahip çıkacak bir gençlik yetiştirmeye çalışıyordu. Bu nesli 1941 yılında yapılan bir mülakatta da şu şekilde açıklamıştı: “Asyacı, Avrupa’ya yalnız müsbet ilimleriyle taraftar, ruh kutuplarını Asya kaynaklarında aramak ve Avrupa’ya tatbik

etmek davasında Allahlı, şahsiyetçi; faşizm, komünizm ve liberalizm düşmanı ve mülkiyette tahditli (fakat komünist değil) bir nesil.”

Üstat konferansları ile dindar, mukaddesatçı bir ruha sahip gençlik hedefliyordu. Bunun içinde dergideki fikrî zemini, aksiyona geçirmek amacıyla **Büyük Doğu Fikir Kulübü**'nden bir siyasî parti teşekkül ettirmeye başlayacaktı. Bu partinin kurulması için belli bir süre çalışılsa da 1951 yılında maddî sıkıntılar baş gösterecek ve böylece bu çalışma duracak lakin üstat konferansları ile davası için uğraşmaktan vazgeçmeyecekti. 1963'te İzmit ve Bursa'da, 1964'te ise Konya, Adana, Maraş ve Tarsus gibi yerlerde konferanslarına devam edecekti. Kendi tabiriyle; *“bir telgraf şebekesi gibi bütün Anadolu'yu dolaşmıştır.”* Bu konferanslar neticesinde yine kendi ifadesiyle ekseriyetini gençlerin oluşturduğu bir milyondan fazla kişiye hitap etmiştir. Üstat Necip Fazıl'ın açtığı bu yoldan daha sonrasında Sezai Karakoç da gitmiş ve hatta tıpkı Necip Fazıl gibi o da aynı görüşte **Diriliş** adıyla bir dergi çıkarmış. Ardından da Üstad'ın da yapmak istediği gibi düşüncesini **Diriliş Partisi** adı altında bir siyasal oluşuma da çevirmeyi başarmıştır. Şüphesiz ki açılan bu yoldan yeni dava erleri gelecek ve sonunda bir gün bu dava gençliğin mayasını oluşturacak. Bu maya oluştuğu zaman yiğit bir nesil, celadet sahibi bir gençlik ve bu coğrafyanın öz çocukları kendiliğinden gelip davaya talip olacaklardır.

Ve inanıyoruz ki o gün yarından da yakındır...

NECİP FAZIL VE FİKİR DEVRİMİ

Elif Kabakçı

Akşemseddin Kız Anadolu İHL / Kahramanmaraş

İnsanlığı anlamaya çalışmak kadar zordur Necip Fazıl'ı anlamaya çalışmak. Çelişki köprüsünden geçer gibidir, köprünün bir tarafı bataklık, bir tarafı bahçe. Arada ise zorlu bir yol, yokuş, tepe, yer yer insanın içini yakan bir sıcaklık, yer yer iliklere işleyen bir soğuk. Bataklıktan çıkıp bahçeye ulaşmak kolay mıdır? Üstadımızın:

*Kolay mı kaf dağını çevirmek dolay dolay,
Var ol ey ulvî zorluk yere bat sefil kolay!*

dizeleri de anlatır bize köprünün çetinliğini ve sefilliğini. Evet bataklıkta bir kural yok. İstedğin gibi yaşayabilirsin ama ölümün nasıl olacak? Ya vebadan ya kanserden. Ama bahçe öyle midir? Hayatını bir düzene bağlamalısın, bahçeni temiz tutmalı, çiçeklerin olgunlaşmadan meyvelerine dokunmamalısın. Kısacası kurallarına uymalısın bu güzel gönül bahçesinin. O kurallara uyduktan sonra öyle bir ortamda ölüm bile tatlı gelmez mi insana burnuna çiçek kokuları gelerek? Yine Üstadımızdan bu ayrım ile ilgili bir kesit:

*Kapıya ne icra memuru gelir,
Ne birinci şube sivil polisi.
İçeride kimine kuş tüyü sedir,
Yüz üstü toprağa düşer kimisi.*

Ne mutlu ayrımı anlayana... İşte bu zor kararı vermiş, bataklıktan çıkmış, nefse zor gelen o amansız yolu geçmiş, hatta gittiği yerde önemli makamlara gelmiş biri vardı hayatımızda. Kuralsızlık gibi bir kolaylıktan çıkıp düzene uymaya geçmiş biri; Necip Fazıl Kısakürek.

" Benim geçmişim çöplüktür, çöplükleri de ancak kediler ve köpekler karıştırır." demesinden bile anlarınız nasıl bir fikir devrimi yaşadığını.

Peki bir insanın bir düşünürün bu büyük değişimi yaşaması için ne tür fırtınalardan geçmesi gerekir? Necip Fazıl'ı Üstat yapan da bu fırtınalardan, bu kıssalardan hissesini fazlasıyla alabilmiş olması değil midir? Üstat Necip Fazıl'ın da devrim düşüncesi fitilini ateşleyen olaylardan birisi en az şiirleri, hikâyeleri kadar çarpıcıdır.

1934 yılında oturduğu Beylerbeyi semtine giderken vapurda Abdülhakim Arvasî'nin müridlerinden birisi ile karşılaşır. O zat Necip Fazıl'a efendi hazretlerinin Beyoğlu'nda Ağa Camii'nde Cuma günleri vaaz verdiğini duyurur ve şu öğüdü vermekten de geri kalmaz.

"Dinleyecekleriniz halk için, nas için söylenen sözler. Siz o sözlerin içine girmeye, arkasındaki hikmete ulaşmaya bakın." Necip Fazıl, birkaç Cuma sonra ressam arkadaşı ile birlikte vaaz dinlemeye Ağa Camii'ne gider. Efendi hazretlerini dinler, yanına yaklaşıp elini öpmek isterler. Efendi hazretleri bir müddet baktıktan sonra; *"Biz Eyüp Sultan'da oturuyoruz ne zaman isterseniz buyurun"* der. Üstat artık efendi hazretlerine ziyaretlerini sıklaştırır. Bir gün efendi hazretleri, *"Siz tasavvuftan bir şeyler biliyor musunuz? Okuduğunuz kitaplar var mı?"* diye sorar. Necip Fazıl, Bahriye Mektebi'nde okuduğu kitaplardan bahseder. Efendi hazretlerinin cevabı ise *"Bu iş kitapla olmaz, akılla da*

varılmaz. Hiç yemeğin lezzeti çatal bıçakta aranıp bulunabilir mi?" olur. Necip Fazıl bütün dünyasının alt üst olduğundan şu şekilde bahseder;

*Bir bardak su gibi çalkandı dünya.
Söndü istikamet, yıkıldı boşluk.
Al sana hakikat, al sana rüya,
İşte akıllılık işte sarhoşluk.*

*Ensemin üstünde bir demir balyoz.
Kapandım yatağa son çare diye.
Bir kanlı şafakta bana çil horoz,
Yepyeni bir dünya etti hediye.*

Bunun üzerine konuşacak pek bir şey kalmaz; ama devam etmek gerekirse şu sözlerden başkası söylenemezdi:

“Hayatımda öyle bir gün doğdu ki kundaktan patiğe, emzikten kısa pantolona, oyuncaktan boyun bağına, karalama defterinden polis hafiyesi romanına, anne, baba, dadı, kardeş, mektep, arkadaş, kitap, hoca, tabiat, şehir ve cemiyet...Kimden ne aldım sa hepsini geriye verdim. Ruhuma istifledikleri o hazırlop dünya bir anda yıkıldı gitti...”

Üstat Necip Fazıl, yeni bir hayatın yeni bir dönemin ve tüm mazlum müslüman âleminde milyonları etkileyecek bir aydınlanmanın ilk meşalesini böyle yaktığını anlatıyor. Mutlaka belirtmek gerekir ki Necip Fazıl'ın bu büyük gelişiminin temelinde düşünebilme, kendini eleştirebilme, istikrarlı olma ve düşüncelerini icraata geçirebilme yatar. Bugün hangimiz kolaylıkla kendimizi eleştirebiliyoruz ya da düştüğümüz bir yanlıştan ne derler diye korkmadan cesurca hatamızı

kabul edip dönebiliyoruz? Yere bat sefil kolay demişti Necip Fazıl, kendimizde bunu söyleyebilecek olgunluğa erişebiliyor muyuz? Necip Fazıl gerçekten anlayarak okunduğunda gerek hikâyelerinde gerekse piyesleriyle birçok türdeki eserlerinde kendini aşmayı, yol katetmeyi, ilerlemeyi ve o nafile meşgalelerden sıyrılmayı işlemiştir.

Çok farklı devrimler duyduk bugüne kadar. Kıyafet devriminden tutun da siyasette devrim yaptıklarını iddia edenlere kadar. Ama fikir devrimi nedir düşünce devriminin mihenk noktası neresidir? Üstat Necip Fazıl'dan öğrendik: *"Devrim odur ki kalpten faniliği devirsin, yaşamaktan murad ne hesabını bildirsin."*

Doğruya, hakka ve hakikate ulaşmada Necip Fazıl'ı örnek almalıyız. İnsan olarak doğmak değil; insan olmak ve düşünebilmek önemli olan. Üstad'ın düşünce ve idrak ile yoğurulan bu büyük yolculuğunda onun en kararlı yoldaşları olabilmeliyiz. Düşünmeyi ve düşünmenin devrimini bu kadar güzel anlatan bir dörtlük daha var mıdır?

*Yalnız iman ve fikir; ne sevgili ne kardeş.
Bir akıl gelecek ki, akıllar delirecek.
Ve bir devrim evvela devrimi devirecek.
Her şey birbirine denk, her şey birbirine eş.*

Adına ithafen yazılan birçok eserde gerçek bir inkılâpçı olarak tanımlanan Üstat Necip Fazıl, fikir devrimini tasvir ederken sadece tasavvufi bir iman ehlini değil; bununla beraber icraatçı, yeniliğe açık medenî bir müslüman toplum yapısını görmek istediğini belirtmiştir.

Benim çok sevdiğim "*Tohum ek vermezse toprak utansın.*" ve

"*Halimi kelimelere emanet edemem.*" dizilerinin yazarı, büyük doğu akımının öncüsü, kendisinden sonra gelen nesle esin kaynağı olmuş, büyük şair Üstat Necip Fazıl'ı keşfetmemize, tekrar tekrar okuyup anlamamıza vesile olan başta Prof. Dr. Sami Güçlü Hoca'mız olmak üzere Anadolu Mektebi programı yürütme kuruluna, İl Milli Eğitim Müdürlüğümüz özelinde Ar-Ge çalışanlarına, Mesut Serdar Hoca'mıza ve özellikle sabrını bizden hiç esirgemeyen danışman öğretmenlerime şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

ÜSTAD'IN YOLU VE AŞKI

Adile Rabia Kaçamaz

Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi / Kahramanmaraş

Kaldırımlar şairi, Anadolu'nun yiğit evladı, ulu davanın kumandanı, Kahramanmaraş'ımızın medâr-ı iftiharî Üstat Necip Fazıl...

Üstad'ın ebediyete intikal edişinin ardından yıllar geçmesine rağmen kumanda ettiği davasının yüreklerimize düşürdüğü ateş ilk günkü gibi cayır cayır yanmakta. İman kudreti ise âdeta bu yangını körükleyen bir rüzgâr. Gönüller çoktan zincirlenmiş bu yüce davaya. Zincirin her bir halkasına ilmek ilmek işlenen iman kuvveti, yangınlar içinde dağlandıkça gücüne güç katıyor. Bu öyle bir kudret ki yüce dağları yıkıp engin denizleri taşıyor. Gönüllerin her Allah diye çarpışında gök kubbe tir tir titriyor.

Davanın kudreti dilden dile yayıldıkça maneviyatın etkisi karşısında ürken materyalizm tutkunları, davaya türlü karalamalarla saldırdılar. Yoldaşları dava yolundan saptırmaya çalıştılar. Hak yolundaki bu davanın önüne taşlar koydular. Üstat bilirdi davasının çetin olduğunu. Şu dize dökülmüştü kaleminden;

“Bu dava hor, bu dava öksüz, bu dava büyük”

Dava, âlem-i İslâm'ın kabuk bağlamak nedir bilmeyen yaraları kadar büyüktü. Bu yaralara her geçen gün yenisi ekleniyor, ırmak ırmak kan sızdırılıyordu. Büyük usta bu acıya sessiz kalamıyordu. Mazlumlar acı çılgınlık atarken kulaklarını tıkamanın aksine o, bu zulme dur demeyi, âlem-i İslâm'ın sesi olmayı seçmişti. Kutlu yola böylece çıkılmış oldu. O bu yolun ve tüm varlığın sahibinin kim olduğunu bilir, neredeyse her şiirinde onu anmaktan çekinmezdi. Üstat için şiir; Allah'ı

sır ve güzellik yolunda arama işiydi.

Rabbine, en nadide sevgilisine öylesine âşıktı ki kıymetlisinin biricik habibini kılavuz edinmiş, kılavuzunun izinden gitmeye ömrünün geri kalanını adamıştır. **Sakarya Türküsü**'nün şu dizesinde de açık açık kılavuzunu ilan etmişti büyük usta;

Sen kıvrıl ben gideyim, son peygamber kılavuz

Büyük bir kum fırtınası içinde savrula savrula geçen otuz yılın ardından gönlüne nur, ruhuna şifa, aklına dinginlik veren en hakiki sevgilisine ve onun incisi sevgili peygamberimize babasını kaybetmiş küçük bir çocuğun annesine sarılışı gibi dört elle sarılıyordu.

"Tutuşturanlar, lûgat kitabını elime. Bilsin; Allah'tan başka bilmiyorum kelime" söyleminde bulunarak bu aşka bir kanıt daha oluşturmuştu.

İçindeki bu aşk tüm benliğine bir bahar cemresi gibi düşmüştü. Bu cemre sayesinde huzur içine güneş gibi doğmuş, geçirmiş olduğu buhranlı dönemin bıraktığı tüm pasları silip atmıştı. O, Rabbine sıkı sıkıya sarıldığı o günden beri âdeta yeniden doğuyordu. Önceki hayatında işi, çevresi, alışkanlıkları kutlu davası ve yürüdüğü hak yolu uğrunda geride kalmıştı. Her şeyi o türlü kaybetmişti ki Allah'ı kazanmıştı. Koca bir servete bedel olan bu kazanç ruhunun en karanlık, en izbe köşelerine kadar ulaşır nur saçmıştı.

Zaman, güneşin altında eriyen bir buz kütlesi gibi eriyip giderken içine düşen kor tutuştukça dev bir yangına dönüşmüştü. Bu yangın sayesinde davası günden güne büyüyor, tüm kısıtlamalara ve engellemelere karşın çelik gibi bir kuvvetle dimdik ayakta duruyordu. Zaman zaman yoldaşlarını kaybetti, ağır eleştirilere tabi tutuldu, çağdışı diye hakkında söylemlerde bulunuldu. Ancak Üstad'ın cevabı netti:

"Bana çağdışı diyorlarmış. Ne büyük onur! Ben bu çağın dışında

*kalmayayım da içinde mi boğulayım?"*diyerek kendine yaraşır bir cevap vermişti.

Yürüdüğü yol boyunca kuşandığı iman zırhı sayesinde ömrünün sonuna kadar yılmamış, davasını savunmuştur. Üstad'ı minnet ve rahmetle anıyor, onun üzerine kuşandığı bu iman zırhını bir gün hepimizin kuşanabilmesi temennisi ile sözlerime burada nokta koyuyorum. Sağlıcakla kalın.

NECİP FAZIL KISAKÜREK'TEKİ DAVA RUHU

Ayşegül Çal

Ali Rıza Özderici Kız AİHL / Kayseri

*Yarın elbet bizim elbet bizimdir
Gün doğmuş gün batmış ebed bizimdir*

30 yaşında Üstat olarak doğan bir adam. Kimliğinde Necip Fazıl Kısakürek yazar, Türk-İslam davacısı genç dimağlar “üstat” diye anar. Necip Fazıl Kısakürek bir dava adamı olarak doğmuştur. 30 yaşından önce de sonra da o bir dava adamıdır. 30 yaşına kadar sürdürmüş olduğu sosyalist, bohem yaşam tarzında da bir davacıdır, Müslüman, muhafazakâr hayatında da bir dava adamıdır. Ruhunu güneşin doğduğu yerden almıştır. O âdeta davada bir nefer olmak için dünyaya gelmiştir. Her zaman için dava şuuruna sahip çıkıp ahdine dört elle sarılmış maziye atıye tutturmuş bir dava adamıdır. O dava için “*Dava bilen ve bilmeyen, anlayan ve anlamayan için tek: hep solmayan renge, geçmeyen ana, pörsümeyen yeniye, bölünmeyen bütüne ulaşmaktır.*” demiştir. Dünyaya; dünyalıktan, maddecilikten kurtulacak bir yeni dünya inşa etmek için inkılap gerekliliğini savunmuştur. İnkılap bir hâlden tekâmül fikriyle ve keyfiyetinin hesabı verilerek üstün hale intikal etme işidir. Bu dava bir inkılâp habercisiydi. “*Dünyanın beklediği inkılabın başlıca şubesi budur! Kaybolan ruh müeyyidesini bulmak. Kaybolan ruhu, unutilan ruhu bulmak büyük bir inkılâp yaşatacaktı. Sıradan ve sürüden olmaktan kurtulabilirsek eğer o ruhu bulabileceğiz. Eğer ruhu bulabilirsek dava ruhu da damarlarımıza zerk*

edecektir. İnkılâp sadece değişiklik yapmak değildir. Eğer değişiklik olsaydı yanan bir kâğıdın karbon oluşuna da bir inkılâp gözüyle bakılırdı.” sözleriyle inkılâbı tanımlar.

Necip Fazıl Kısakürek hayatında çok sancılı dönemler geçirmiştir. Bu dönemleri için kendi kaleminden olan *“İnsanlar hayatında bir kere buluş ıstırapı çekerler. Hâlbuki dehanın çocukları sık sık bu ıstırapı çekerler.”* ifadesiyle kendisini kendi ağzından anlatmış olalım. Bu sancılı dönemlerinden birisi de müslümanlaşıp muhafazakârlaşırken meydana gelmiştir. Bu dönemde fikir abidesi, hocası Abdülhakîm Arvasî’dir. Hakkı batıldan ayırmasında kendisini Türk-İslam neferi kabul etmesinde hocası Abdülhakîm Arvasî’nin büyük rolü vardır. Sancılı günlere; mutluluğu ve hikmeti dinde, Allah’ta bularak son vermiştir. *“Bu ebedi ayrıcalık içinde kahraman bizi talip olduğumuz yola yaklaştırandır.”* der. Necip Fazıl’ın hakikati bulduktan sonra ise davasında daha büyük sancılı günleri başlamıştır. Çünkü o davasında tek bir sözünü dahi esirgemeyecektir. Davası uğruna her şeyi göze alabilecek bir insandır. Fakat unutulmaması gereken bir şey vardır ki o da tüm mücadeleciler için dava adamlarının fikirlerini çok uça yaşattığıdır. Onun bu uçlarda yaşayışı ise ona apayrı bir özellik katıyor. Belki de onun bu uç noktalarda olmasıdır onu tanımamızın sebebi.

Necip Fazıl Kısakürek aslında dünyayı değiştirmek istiyordu. O, ruhu uyandırmak, aksiyonu sağlamak istiyordu. Dünya üzerindeki adaletsizliği, bozuk düzeni biliyor ve görüyordu. Bu adaletsizliği, bozuk düzeni ortadan kaldırmak istiyordu. Çünkü siyaset kavas, ilim köle, sanat ihtilaç olmuştu. İşte bu yüzden insanların ruhlarına dokunmak istiyordu. Türkiye’de müthiş bir çaresizlik moda... Ve dünyaya tam manasıyla gaflet gözüyle bakış... Avrupa ne hâlde insanlık ne hâlde felaketi nerede, saadeti hangi noktada? Bilen ve düşünen yok! Tam bir

çilesizlik... diyordu. Çünkü kendisi o çile makamına bir kere erişmişti. Tıpkı bir asker gibi yaşatmam için yaşamam gerek algısıyla kendi çizgisi üzerinden yürüdü, düşündü. O düşündü ve Üstat oldu ve düşünsünler diye hep çabaladı. Bu çabasını Türk-İslam birliği için çırpınan tüm kişiliklerimizde görebiliriz. Türk-İslam davasına gönlünü ve ömrünü adanmış büyük fikir abidelerimiz bir gençlik, bir Âsım'ın nesli arayışındadırlar. Mehmet Âkif Ersoy'un büyük düşünde doğan Âsım, Necip Fazıl Kısakürek'in kaleminde büyümeye devam etmiştir. Bizler de düşünelim, bir Müslüman Türk genci olalım istediler. Bizler de düşünelim, Âsım olalım istediler çünkü bu dava Âsım'ın davasıdır. Bir Âsım'ın Nesli boy versin dünyayı bozuk olmayan bir kanunla yürütsün istediler. Bu dava öyle bir dava ki sönmeyecek ateşle harmanlanmış bir dava. Bu dava davasını bilek gücüyle değil mürekkep kokusuyla savunanların davası. Bu dava dininin, dilinin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, kalbinin davacısı bir gençliğin davası. Her asır nesline esiridir. Bu asır benim, bizim, tüm Türk gençliğinin esiridir. Bize esir bu asır içinde Türk gençliğini, mevcudiyetini koruyacak ve yüceltecek olan bizleriz. Dava aşkıyla, şanlı ülküyle, insanın göğsünü kabartıp cenk meydanına salıverecek coşkuyla bizler Türk-İslam sancaktarları yanıp kavrulmaktayız. Bizler ki önderlerimizin izinden haksız bir davada zirve olmaktansa haklı bir davada zerre olmayı dahi yeğlemiştir. Davamız çeşm-i bülbül kadar naziktir, yere düşürüp kırmayalım. Bu dava hak dava. Bakın; Necip Fazıl diyor ki “Üzülme! Bu davanın sahibi Hak'tır. Hak olan davada zafer muhakkaktır.”

*Zindanmış bu karanlık oda. Ne gam?
Bana, imanımın ışığı yeter...
Ellerim mi kelepçelenmiş arkasından?
Tutsak edilemez ya düşünceler.*

Mazisi halı altına süpürülmüş bir milletin âtisi olmayacağına inandığı için kökü ezelde ve dalı ebedde bir sistemin aşkına vecdine diyalektğine ve estetiğine irfanına idrakine sahip bir gençlik istemiştir. Kendisi ben olmasam ne olur, başkaları var dememiş ben olmazsam kimse olmaz demiş ve böyle bir gençliğe hasret çekmiştir. Vuslatına kazanma inancı doğrultusunda ise kan ter dökerek yazmıştır. Çünkü o âdeta yazmıyor yaşıyordu. Bununla ilgili Cemil Meriç'in **Jurnal** isimli kitabında “*Necip Fazıl, Serdengeçti birer dava adamı idiler. Yaşıyorlardı ve bağırtıyorlardı*” yazıyor. Çünkü dava susarak kimlik ve kişilik kazanmaz. Dava sessiz kalınarak ete, kemiğe bürünmez. Dava için bağırarak gerek. Dava neye gerek? Dava Türk'e gerek! Bir gün akşam olur biz de gideriz. Kalır dudaklarda şarkımız bizim.

Dava gerçek ölümsüzlüğü bulmakta. Gaye tek ölmemek! Kitaplarıyla ve davasıyla kendisini bir sonraki nesillere tanıtmayı başarmıştır. 25 Mayıs 1983 yılında ebediyete edebiliğini, ebediyen genç dimağlara teslim ederek ölümsüzlüğe yürüdü.

BİR DAVA ADAMI NECİP FAZIL

Esra Arpağ

Turgut Özal Anadolu Lisesi / Adana

*Eyvah, eyvah Sakaryam sana mı düştü bu yük?
Bu dava hor, bu dava öksüz, Bu dava büyük!..*

Üstat Necip Fazıl Kısakürek, Abdulhakîm Arvasî Hazretleriyle tanışana kadar aklın kalemiyle siyah yazılar yazmış ve zaman zaman Müslümanlar aleyhine de karalamalarda bulunmuştur. Fakat onnu yani Abdulhakim Arvasî Hazretlerini tanıdıktan sonra kendisiyle birlikte şiir ve makaleleri de bir nevi tövbe etmiştir. Üstat ondan önceki durumunu bize şöyle aksettirmiştir.

*Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum.
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum.*

Türk İslam düşüncesinde dava soluğunu oluşturan ve şimdilerde hâlâ Üstat denildiği vakit akla ilk gelen isim olan Necip Fazıl Kısakürek “*Dava İslâm'ı bulmaktan ibarettir*” demiştir. “*Uydurmak yerine bulmak... Ve her şeyi ona uydurmak... Başı boş şekilde ve ne çıkacağını bilmeden aramak yerine ani bedahet duygusuyla İslam'ı bulmak ve sonra onun sınırlarını aramak...*” Üstat Necip Fazıl da İslam'ın sınırlarını aramış ve milyonlarca insanın aramasını sağlamıştır. Üstat aramanın ve bulmanın davasını belirginleştirmek için **Büyük Doğu** dergisini çıkartmıştır. **Büyük Doğu** yani 'Doğu'nun doğuşu'.

Rüzgârdan hafif topuklarla içimizdeki iklimlere doğru ruhanî ve ince bir ediş hâli. **Büyük Doğu** İslam içerisinde ne yeni bir mezhep ne de yeni bir içtihat kapısı... Bu durumda büyük doğu bir keşfi kadimdir, yani kadim olanı keşfedendir.

Büyük Doğu ideolojisi, medeniyetin doğu topraklarından çıktığını ve İslamî kuralların toplumun işleyişi için en ideal yöntem olduğunu savunur. Türkiye Devletinin Batı etkisinde modernleşme hareketine şiddetle karşı çıkar. Üstat Necip Fazıl batı için 'ceviz kabuğu' benzetmesi yapmıştır. Bizim Batı'nın sade dışını, cevizin kabuğunu gördüğümüzü ama Batı'nın içlerine doğru sokulacak olursak da batının içinin kurumuş 'çürümüş bir ceviz' olduğunu söylemiştir. Üstât Necip Fazıl Türk İslam davasını o kadar çok sahiplenmiş, İslam'a öylesine teslim olmuştur ki ona göre sanat, ancak İslam'ın emrinde olması durumunda bir anlam ifade edebilecektir. *“Anladım işi sanat Allah'ı aramakmış. Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış.”*

Dava adamı Necip Fazıl Müslüman olmanın gereğini yapmanın bedelini sekiz defa hapse girerek ödemiştir. Buna rağmen mahkeme koridorlarında zindanlarda hep hakkı söylemiştir. Baskılar onun dik durmasına engel olmamıştır. Necip Fazıl hapisteyken problemin İslam olduğu zannedilip Büyük Doğu Cemiyeti kapatılmıştır. Ama sonraları İslam'da problem olmadığı, problemin İslam'ın yaşanmamasından kaynaklandığı ve çarenin de İslam'ın hayata tatbikinde aranması gerektiği görüşüne varmıştır. Çünkü İslam bir güneştir. Güneş yenilenmez. Güneşe bakan gözler yenilenir.

Üstat Necip Fazıl *“Günün İslâm âlemini ben ehramlara benzetiyorum, yazılarımda ve konferanslarımda da belirttim.”* Kaidesi, yani oturduğu yer ehramın, Müslüman... *“Çünkü milletler mü'min... Yukarıya doğru, iman azalıyor, zirvede devlet güdücülere kadrosu*

inkârcı... Adi taklitçiler... Bütün İslam alemi böyle! Bunun sebebi var... Bunlar maket gibidir. Malûm batılılaşma hareketinin maketleri... Bunlar birbirinin de maketleri. Ve hepsine birden sosyalizm uyuzu hâkim... Ne sosyalizmi bilirler, ne Batıyı tanırılar, ne de İslam'ı.” demiştir.

“Bize yeni İstiklâl Marşı yaz” dediklerinde, o da **Büyük Doğu Marşı'nı**, Türkiye'nin Kurtuluş Marşı'nı yazdı. Ve izninizle yazımı o marşın şu dörtlüğüyle sonlandırmak isterim.

*Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak!
Şahit ol ey kılıç, kalem ve orak!
Doğsun Büyük Doğu benden doğarak*

NECİP FAZIL'DA HAK UĞRUNA KENDİNDEN VAZGEÇENLER

Bahadır Aslan

Hidayet Aydoğan Sosyal Bilimler Lisesi / Kayseri

Sayın protokol, kıymetli yol göstericilerim ve pek kıymetli mektep yoldaşlarım, sizleri kardeşlerim diye selamlamak istiyorum. Bu öyle bir kardeşlik ki; aynı zaman ve mekân içinde bulunmuyor. Çünkü mektep kardeşliğinin ne zamanı vardır, ne de mekânı. Sizleri Üstad'ın **İman ve Aksiyon** eserinde Erzurumluları selamladığı gibi selamlamak istedim.

Bu panelde benim sizlere aktarmaya çalışacağım konu: 'Necip Fazıl'da Hak Uğruna Kendinden Vazgeçenler'. Benim Necip Fazıl'ın okuduğum eserlerinde en çok dikkatimi çeken, insanların hak uğruna kendilerinden vazgeçmeleri oldu. Hak uğruna kendilerinden vazgeçmelerini kendimce ikiye ayırdım. Bunlardan birincisi: 'İnsanların, kişinin sahip olduğu hak uğruna kendilerinden vazgeçmesi; ikincisi ise insanlara, kişiye sahip olan yüce hak uğruna kendilerinden vazgeçmesi.'

İnsanların, kişinin sahip olduğu hak uğruna kendilerinden vazgeçmeleri tespitimden başlayacak olursak; benim bu konuyu tam tespit etmem ve işte benim konum demem **Reis Bey** ve **Müdafaalarım** eserlerini okuduktan sonra oldu. Hak denince adalet denince tabi ki olmazsa olmaz savunmadır, müdafaadır. Necip Fazıl'ın **Müdafaalarım** eserinde yer verdiği Ahmet Emin Yalman suikastı müdafaasını burada örnek vermek isterim “*Ahmet Emin Yalman'a yapılan suikast girişimiyle*

ilgili beni tutuklayıp yargıladılar. Hâkim, bana suçu azmettirmek, yazılarımla sanıkları böyle bir eyleme itmek olduğunu söyledi. Ben de hâkime; Kıskaç bir koca, bu ruh hali içindeyken karısını öldürse, cebinden de kıskançlığın şaheseri 'Othello' çıksa, acaba cinayetten Shakespeare mi sorumlu tutulur?" Sanat ile alakalı olan bu müdafa Ahmet Emin Yalman müdafaası en çok beğendiğim ve istemsizce gülümsediğim müdafaadır diyebilirim.

Peki, Necip Fazıl kitaplarındaki kahramanlar işler kötüye gittiğinde tarifi zor çileler içine düşüyorlar ama Necip Fazıl'ın **İman Ve Aksiyon** eserini okuduğumda sanki çile öyle düşündüğümüz kadar da kötü bir şey değil. Örnek verecek olursam “*Çilesi olmayan şeyin aşkı olmaz. Aşk olmayınca çile olmaz.*” İlk başta buradaki aşkı bir duygusallık olan aşk zannetmişim lakin yine Necip Fazıl'ın **Çöle İnen Nur** eserini okuduktan sonra fikirlerim tamamıyla değişti. Çünkü Üstat, burada aşkın yazıma konu olan hakka ve adalete dair etkisinden bahsetmiş. “*Aşk, hak ve adaleti, sevgilinin dilek ve iradesinden ibaret bulan ve başka hiçbir ölçü taşımayan ilahi keyfiyet*” olarak tanımlamış.

Ben buradan **Reis Bey** ve **Bir Adam Yaratmak** eserlerinde bulunan kahramanların kendilerini adaletsiz bir şekilde yargılamalarına da değinmek istiyorum aslında. Bu yargılamalarının sebebinin, içine düştükleri çaresizlik olduğunu anlamak da mümkündür. Tam burada şair, şeyhinin çaresizlik hakkındaki tanımlamasını kullanmak isterim: “*Çaresizlik nedir bilir misin kalbin kanatlanıp gittiği yere beden gidememesidir.*”

Yapılan bu çaresizlik tanımına göre Necip Fazıl'ın kitaplarındaki iki kahraman direkt akla gelmeli. Bunlar: **Reis Bey** eserinde Reis Bey, **Bir Adam Yaratmak** eserinde Husrev'dir. Bu iki insanda Necip Fazıl'ın **Kafa Kâğıdı** eserinde belirtilen bir zıtlık vardır. “*Gözler, içinde ya*

merhamet ya nefretin ışıldadığı bir kandildir yahut tevekkül veya şüphenin tüttüğü... Bazen de ve çok defa sönük ve bomboş...” Reis Bey kendini kendi adaletiyle yargılayıp kendine merhamet ederken Husrev Bey ise aynı şekilde kendini yargılayıp kendinden nefret ediyor.

Sayın Sami Hocamızın şahsıma Kocaeli kampında hediye etmiş olduğu Uluslararası Necip Fazıl Sempozyumu Bildirileri eserinde konum ile alakalı olan Sayın Adnan Söylemez' in **Reis Bey'de Adalet ve Bürokrasi Eleştirisi** başlıklı yazısında şöyle diyor: “*Örnek olsun diye verilen her cezada kamunun yararına ve bireyin zararına bir adaletsizlik vardır.*” Bu tanıma göre **Reis Bey** verdiği ceza ile hem masum gence adaletsiz davranıyor hem de kendisine dersek yanlış olmaz.

Hazır bu iki insana adalet yolu ile değinmişken bu iki kahramanın da üzerinde durdukları bir müdafa çşidi var: Ağlamak. **Reis Bey** eserinde Reis Bey bu müdafaadan memnun lakin **Bir Adam Yaratmak** eserinde Hüsrev Bey bu müdafaadan hiç de memnun değil. Aynen “*Ne de kolay ağlıyorsunuz siz birtakım insanlar ne de kolay ağlıyorsunuz, gözyaşlarınız olmasaydı neyle müdafa edecektiniz kendinizi*” alıntısıyla anlaşıldığı üzere. Ve aslına bakacak olursak bu iki kahramanın hâlini Necip Fazıl **Çile** adlı eserinde “*İnsandan kaçmak kolay; kendimden kaçabilsem*” diyerek çok güzel anlatmış. Tam da bu iki adamdan bahsetmişken ikinci tespitim olan insanlara kişiye sahip olan yüce hak uğruna kendilerinden vazgeçmelerine değinmek isterim. Husrev Bey kendi cezasını kestikten sonra yüce hak uğruna kendinden vazgeçiyor kendine göre yaşamının bir anlamı kalmıyor. Az önce konuşmam içerisinde ağlamanın bir müdafa çşidi olduğunu söylemiştim lakin Üstad'ın **Ahşap Konak** eserindeki Recai karakteri bu durumdan rahatsızlığını şöyle aktarmış “*Gözyaşı artık, kalple alakasını kesti, sinir işi oldu, resmi ölülere ağlar gibi, hıçkırın durun sahte*

sahte...”

Ancak insanlar her ne olursa olsun katı adalet olsun anlayışında ki benim de fikrim böyle idi lakin **Ulu Hakan** eserini okuyana kadar. Orada Abdülhamid Han'ın adaletin asıl tecellicisi olan hakka duasını okuyana kadar *“Adaletinle tecelli edersen hepimiz küll oluruz.”* Ve buradan da konuşmam esnasında vurgu yaptığım 'merhameti' de eksik etmememiz kanaatindeyim. Ama tabiki kendimizden emin isek fazla da korkmamıza gerek yok. Konuşmamı Necip Fazıl'ın şu sözleriyle noktalıyorum

“Üzülme davan Haktır, Hak olan davada zafer muhakkaktır.”

NECİP FAZIL'IN POETİKASI

NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE ÖZÜNE TUTTUĞU AYNÂ

Hanife Aksoy
Niğde Fen Lisesi / Niğde

*Ben, kimsesiz seyyahı, meçhuller caddesinin;
Ben, yankısından kaçan çocuk, kendi sesinin.
Ben, usanmaz bekçisi, yolcu inmez hanların;
Ben, tükenmez ormanı, ısınmaz külhanların.
Ben başı ağır gelmiş, boşlukta düşen fikir;
Benliğin dolabında, kör ve çilekeş beygir.*

dizeleriyle içindeki benlik sorgulayışlarından bahsediyor Necip Fazıl **Çile** adındaki eserinde. Peki ya ben kimim? Ya da sen! Sen... İçinizden herhangi birisi, siz kimsiniz? Hiç karşılaştınız mı kendinizle? Bilir misiniz ne acılar var içinizde? Nice başkaldırıları, vazgeçişler, inadına devam edişler...

'Bana bir ben lazım' belki de yıllardır bir türlü dolduramadığımız boşlukların sırrı tam da burada saklıdır. Bana bir ben lazım; yargılamayan, kırmadan, dökmeden yanımda dimdik duran. Kanasa da doyasıya dizlerim, elimden sımsıkı tutup ayağa kaldıran. Gözyaşlarımdan korkmayan, aksine gözlerimdeki pırıltılarla gurur duyan. Yerli yersiz meraklarımı, bitmek bilmeyen sorgularımı gerçek uğraşlarmış gibi önemseyen. Ve en önemlisi yaşama sevincimi oluşturan o kıymeti bana veren. Necip Fazıl'ın da söylediği gibi: “*Bana bir ben*

lazım, bir de beni anlayan. Beni bir ben anlarım, bir de beni yaradan.”

Hayatımız bizi anlayabilecek insan arayışlarımızla geçer. Çünkü her birimiz toplumda tek kalmaktan korkar yanımıza bir yoldaş ararız. Peki, yalnızlıktan bu denli korkmamızın sebebi nedir? Bizler bugünün dünyasında kendi sessizliğimizden ardımıza bakmadan kaçır olduk. Yemek sofralarımıza televizyon sesini davet eder, sessizliğimizle başa çıkamaz olduk. Kulaklıklarımızı çıkarmıyor, iç sesimizi daha yüksek seslerle bastırıyoruz artık. Kalabalık sofralardan uzaklaştık tabiri caizse tenhalaştık.

Yalnızlığın kişi üzerindeki etkileri çeşitlidir. Kimileri kendini dış ortama tamamen kapatır, kendi içinde yaşamaya başlar. Diğer herkese kaskatı görünmeye çalışır. Çünkü bir insanı duvarlar arkasından çözümlemek zordur. Her birimiz anlattığımız, yansıttığımız kadar tanırız birbirimizi. Necip Fazıl da buhran dönemlerinde kendini dış dünyadan soyutlamış, iç çatışmalarının uçsuz bucaksız noktalarında çırpınmış, kimi zaman bir çıkış yolu da bulamamıştır.

Bazı yalnızlıklar hayatımıza ışık tutacak farkındalıklar oluşturur. İşte bunlar hayatımızın dönüm noktalarıdır. Bazen bir düşünce, minicik bir umut, bir insan, yaşadığınız bir olay hayatınızı bambaşka noktalara taşıyabilir. Büyük yıkımlar küçük kıvılcımlarla başlar. En güzel işler de küçük niyetlerle oluşur. Necip Fazıl'ın hayatında da birçok dönüm noktası yaşanıyor. Gençliğinin baharında en yakınından yaşadığı kayıp: Selma. **O ve Ben** kitabının Selma'ya dair her satırından hüznün damlaları sızıyor okuyucunun yüreğine. Süregelen kitaplarındaki kadın figürlerinden ve yaşananlardan da yola çıkarsam Selma, Necip Fazıl'ın en derin ukdelerinden. Söz konusu hayatının en yakınlarından bir kardeş kaybı olunca yerinden kalkıp Necip Fazıl'ın gençliğine tesellide bulunmak istiyor insan. Yanında olamadığı her insan adına. Selma'nın

ardından okuduğunu öğrendiğim **Sen de Unut Yavrum** şiiri bu olayın bendeki hissiyatını daha da arttırdı aslında. Belki de Necip Fazıl'ın hisli dünyasında en büyük katkı Selma'nındır.

Dönüm noktaları demişken; her birimiz inanılmaz etkilere sahibiz birbirimizin hayatlarında. Sizi uçurumun kenarına kadar iten de bir insan eli oluyor, oradan çekip kurtaran da. Başkalarının hayatlarına nasıl etki ediyorsak, kendi hayatımızın da öyle şekillendiğini düşünürüm ben. Karanlıklar içinde kalmışsanız pek tabi birçok etken de söz konusudur ancak oraya sizi iten kendinizden başkası değildir. Ve gün gelir gözlerinizi kamaştıran bir aydınlık doğarsa kuytularınıza, değişimi gerçekten istemişsinizdir. Necip Fazıl'ın Abdulkhakim Arvasî ile birleşen yolu da bu düşünceleri uyandırdı bende. Ne diyor Necip Fazıl: “*Tam otuz yıl saatim işlemiş, ben durmuşum. Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum.*” Bu durumun en önemli noktalarından biri de şudur ki; uçurtma uçurmaya niyetlenirseniz gökyüzüne elbet rastlarsınız.

İnanın, doyasıya inanın. Saatlerce hayal kurun, yorulmaksızın hakikatin peşinden koşun. Bu yolda bolca dinleyin, en çok da kendinizi. Kendi içsel yolculuğunuzda ters yöne giderseniz, adımlarınız da kifayetsiz kalacaktır. **O ve Ben** kitabında inanmanın da bir ihtiyaç olduğunu söylüyor Necip Fazıl. Nelere inanmıyoruz peki? Birçoğumuz değişimin sürekli gerçekleşebildiğini gündelik hayatımızda da pek çok kez söylüyoruz. Ancak bir yere, bir davranışa tutsak olduğumuzda kendimizi inandırdığımız tek şey 'ben böyleyim' oluyor. **Bir Adam Yaratmak** kitabında geçen Husrev karakteri, kendisini kafasında oluşturduğu koca dağların en tepesinde görmeyi o kadar abartıyor ki kendi âleminde ilah olduğunu düşünüyor. Ancak işler o kadar sarpa sarıyor ki bir adam yaratmaya çalışan Husrev yarattığı şeye hapsoluyor. Yaşadığı çaresizlik şu cümlelerinden fazlaca hissediliyor: “*Ben ne*

yaptım? Bir hududu zorladım, kendimin dışına çıkmak isterken kendime rast geldim. ... Meğer nasıl yaratıldığımı anlamak için bir adam yaratmaya kalkmamalıymışım.” İçinden çıkılmaz bir ölüm, yok olma korkusuna kapılan karakter üzerinden dile getirilen korku ve endişe hali karakterle beraber okuyucuyu da karmaşık bir ruh hâline sokup sorgulamaya sürüklüyor.

Necip Fazıl'ın okuyucuya sunduğu bu düşünme hâli diğer eserleriyle de devam ediyor. **Hesaplaşma** kitabını okurken kendimi birden hayatı ne kadar anlattığımı sorgularken buldum. Basit birkaç düşünce ve yaşayış çerçevesinde yıllarımızı geçirmek için mi varız bu dünyada? Gözlerimiz bağlı, farkındalıklardan uzak bir hayat, sonunda kendimize dair iz bırakabilir mi? Sanmıyorum, yıllar sonrasında şu anki yakınlarımızın aklından dahi silinip gidecek, tamamen unutulmak üzere yalnızca adımızı bırakacağız geride. Ne diyor **Hesaplaşma** eserinde: “*Fikir yapacağız, uzun uzun... Ve fikir, sizi yormayacak buna kâniim. Fikre katlanacağız ve ucuz heyecan peşinde koşmayacağız! Çünkü hasım yalnız fikirle, ilimle ve anlayışla yenilir. Şamata ile değil.*”

Bir fikriniz olsun, bir çizginiz. Ardından ilerleyebileceğiniz bir yolunuz olsun. Bu nice dünya karmaşasında durduğunuz yer, attığınız adım belli olsun. Olsun ki bu yeni dünya düzeninde savrulmayın dört bir yana. **Hesaplaşma** da: “*Bakkalımızın bile para mukabilinde bize ekmek vermeyi istemez gibi tavır takındığı hengâme.*” diye tasvir edilen bu düzende artık her şey kalıplaştı. Tek tip yaşayışlar, tek tip insanları ve toplumları oluşturdu. **Çöle İnen Nur** kitabındaki coşkulu anlatım bir hisse tutkuyla bağlı olan insan sayısının şu an ne kadar az olduğunu daha da farkına varmamı sağladı. Sevmenin ve sevilmenin kitabı **Çöle İnen Nur**, Necip Fazıl'ın peygamberimizi anlatırken başvurduğu dille kaskatı olmuş kalplerde yeni umutlar yeşertiyor sanki.

Muhakkak ki okuduklarım arasında dikkatimi en çok çeken Necip Fazıl'ın ölüm döşğinde yazdığı **Kafa Kâğıdı** oldu. Kendisini anlatan başka kitapları da bulunduğu hâlde **Kafa Kâğıdı**'nı neden yazdığı aklımdaki soru işaretlerinden biriyken kitapta bahsettiği çok önemli bir noktaya rastladım: “*Gördüğüm değildi bildiğim dünya.*” Hayatın koşuşturmasına aldanıp atladığımız yüzlerce nokta vardır, eminim. Bunların farkına ne zaman varırız ya da ne zaman atladığımız ayrıntılara yenilerini eklemeyi bırakırız bilemiyorum. Necip Fazıl aynı kitapta geçen bir tespitinde diyor ki: “*Bizim sığ bir hassasiyet içerisinde dolaştığımız bu dünya, hassasiyet tellerimizden birisi gerilip de farklı bir akorda bağlandığında değişebiliyor. Demek ki, yaşadığımızı sandığımız hayatın üstünde bir hayat var; ama onun bestesini zapt etmeye mahsus akort bizde eksik.*”

Her birimiz için içsel yolculuğunun sonuna varabilmiş, eksik akortlarını tamamlayabilmiş olmayı diliyorum. İz bırakmayı diliyor olmak iz bırakmanın ilk basamağı için fazlasıyla yeterlidir.

NECİP FAZIL'IN ÇİLE'Sİ

Vildan Karaduman

Marmara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / İstanbul

Necip Fazıl Kısakürek, şairliği on iki yaşına kadar uzanan ve şiir dışında roman, tiyatro, anı, makale gibi türlerde eserler vererek Türk edebiyatına ve bu edebiyatın düşünce dünyasına adını yazdırmış büyük bir mütefekkidir. Çok küçük yaşlarda, kitapların fikir mengenesine sıkışan Necip Fazıl, entelektüel anlamda imge kumbarasını dolduran, bu birikimler sayesinde aruzla başladığı şiirin topraklarını hece vezniyle kazmıştır. Hecede en zor biçimleri denemiş ve 7+7 hece ölçüsünü en iyi kullanan (Çile) şairlerden birisi hâline gelmiştir.

Necip Fazıl'ın, metafiziği kovalayan bir ruh iklimi ve hakikati arayan güçlü bir zekâsı vardır. Yaramazlıklarla dolu çocukluğunda uslanması için tanıştırıldığı kitaplar vesilesiyle bu ruh ve zekânın nasıl da kamçılandığını, Necip Fazıl'ın dizginlenemeyen şiirlerinde görmek mümkündür. Bunu görebilmek için Çile'nin boy aynasında Necip Fazıl'a bakmak gerekiyor.

Çile şiir kitabı, şairin kendini takdim ediş bölümü dışında şiirlerin içeriklerine göre tasnif edilmiştir. Şiir kitabı; **Allah, İnsan, Ölüm, Şehir, Tabiat, Kadın, Korku, Daüssıla, Ukde, Hafakan, Dekor, Tecrit, Kahramanlar, Dava ve Cemiyet, Poetika** şeklinde isimlendirilmiş on dört ayrı bölümden oluşmaktadır. **Poetika** bölümü şairin **İdeolocya Örgüsü** kitabının **Şiir ve Sanat Bölümü**'nden

alıntılanmış fikriyatından oluşur. Geriye kalan on üç bölüm ise içerisinde üç yüz seksen beş şiir bulundurmaktadır. Dava ve Cemiyet bölümü altmış bir şiirden, İnsan bölümü kırk sekiz şiirden ve Allah bölümü kırk iki şiirden oluşarak şairin bu alanlarda daha çok derinleştiğini gösterir.

Necip Fazıl'ın tasavvufla ilk teması Heybeliada Bahriye Mektebi'ndeki edebiyat öğretmeni İbrahim Aşkî Tanık sayesinde olmuştur. İlerleyen yıllarda da fikir akışını değiştirecek olan Abdulhakim Arvasî ile tanışacaktır. Bu tanışmanın etkisiyle yaşadığı dönüşüm sonrası Necip Fazıl şiirlerinde, yoğun bir şekilde tasavvuf konusu göze çarpar ve böylece **Çile** kitabının ilk bölümünü Allah'la ilgili şiirler oluşturmaktadır. Kitaba adını veren **Çile** şiiri 1939'da yazılmış olup bu bölümün ilk şiiridir. Bu şiir, 11'li hece ölçüsüyle yazılmış 28 dörtlükten oluşur.

"Ben ki, toz kanatlı bir kelebeğim/minicik gövdeme yüklü Kafdağı." gibi mısralar ile şiiri nasıl da sağlam metaforlar üzerine kurmuş olduğunu görürüz. **O'nun Sanatı** (1944), **Yâr O ki** (1972), **O Var** gibi şiirleri de bölümün Allah'ı anlatan bazı şiirleridir hâtta Dua (1982) şiiri de bir naat örneğidir.

Kitabın, 'İnsan' bölümü, **Peygamber** (1958) şiiri ile başlar ve peygamber efendimiz dışında fanilik, nefis, idrâk meselesi gibi farklı konuların insanda aynılaştıran gölge izlerini taşır. Necip Fazıl, **Şair** (1939) şiirinde "*Ben şairim, gâibi kurcalayan çilingir*" mısrasıyla yola çıkar, **İnsan ve Allah** şiirinde "*İnsan... İplikte büküm, suda bir anlık suret...*" mısrasına uğrar ve **Hep O** (1973) şiirindeyse "*İnsandan kaçmak kolay; kendimden kaçabilsem*" mısrasıyla durağına ulaşır. **Sonsuzluk Kervanı** (1952), **Bendedir** (1936), **Akıl** (1980) da bu bölümün bazı şiirleridir.

*Son gün olmasın dostum, çelengim, top arabam;
Alıp beni götürsün tam dört inanmış adam*

mısralarından oluşan **Vasiyet** (1939) şiiri de bu bölümün perdelerini kapatır.

Necip Fazıl'ın düşünce dünyasında sarsılmaz bir yere sahip olan ölüm fikri, korku gibi konular kitabın diğer bölümlerini oluşturur. Şair hayatı boyunca birçok ölümün şahidi olmuş ve bunun ıstırabından kelimelerle kurtulmak istemiş diyebiliriz. Onun ölümle alakalı otuz dokuz şiiri, vehimlerini ele alan ise dokuz şiiri vardır. Cansız at diyerek tabutu tasvir eden Necip Fazıl, mezar, kabir, ölüm gibi kelimeleri fazlaca kullanmıştır.

*Ruhum kelle şeker,
vehimlerse karınca*

diyerek korkularını adlandırdığını görüp bazı şiirlerini yazışının ardında bu korkuları hakikatte yaşamış olması üzerinde durulabilir. 1925 yılında yazdığı **Gece Yarısı** şiiri de bilakis buna örnek teşkil etmektedir. Korku, ölümdede billurlaşır. Necip Fazıl da kalemiyle billur bir şiir kadehinin resmedicisi olmuştur.

Büyük Doğu Marşı (1938) ile başlayan **Dava ve Cemiyet** bölümü Necip Fazıl'ın fikir dünyasına açılan bir yelken gibidir.

Estetik unsurlarla güçlü imgeleri birleştirerek özgün bir şiir oluşturan Necip Fazıl, bu bölümde ise ideolojisini de yansıtan, edebiyat bağlamında incelendiğinde sanatın sanat için olduğu görüşüyle bazı

şiiirleri ile çelişen, fikir bağlamında incelendiğindeyse yüzlerce destekçisi bulunan bir şairdir.

Utansın (1964), **Şarkımız** (1964), **Sakarya Türküsü** (1949) gibi adını duyuran güçlü şiirler, **Dava ve Cemiyet** bölümünün şiirleridir.

Çile kitabının incelediğimiz bölümler dışında tasnif edilmiş dokuz ayrı bölümü daha vardır ancak Necip Fazıl'ın edebiyatını, fikriyatını ve cevherini görmek için bahsettiğim bu beş ana bölüm yeterlidir.

Necip Fazıl'a göre "*Şiirde başlıca iki unsur vardır: His, fikir...*" O, kökü bu unsurlara dayanan şiir anlayışını, estetik ve fonetik bağlamda geliştirerek şekil ve kalıbı mânânın iskeletine büründürebilmiştir. "*Bir parçacığım ben, bütüne hasret*" mısrasıyla bir arayışın, "*Ölmeden ölmeyi anlayamadım. 'dizesiyle bir idraksizliğin, 'Kelime, mânayı boğan bir gömlek!' ile bir tahammülsüzlüğün, "Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!" ile bir yalnızlığın, "İçimde bir mahşer uğultusu var" dizesiyle de bir bunaltının soyutlamasını ruhun özgün kalem tavırlarıyla sergiler. Necip Fazıl'ı **Çile**'de izlemek işte tam anlamıyla böyle bir şey.*

KADIN

Fatma Zerda Ceylan

Abdulhamithan Proje Kız AİHL / Gaziantep

Kadın denilince akla ne gelir? Sadece derdini tasasını yüreğinde taşıyan varlık mı? Hayır yanılıyoruz! Kadın, gökkuşağının en parlak rengi gibidir. Kadın, sönmüş ateşin külünden alevlenen kağıt parçası gibidir. Yani kadın; ulaşılması en zor, hatta bulunması en imkânsız bir ağacın meyvesi gibidir. Necip Fazıl **Aynadaki Yalan** eserinde kadından şu şekilde bahsetmiştir. *"Uçuyor, uçuyor; türlü kıvrımlarla, bütün istikametleri kurcalayan mermer merdivenlerden ağır ağır göğe çıkıyor ve kol kol her merdivenin birleştiği billur zemin üzerinde bu çıkışın kendisine ait olduğu müthiş bir mânadan pırıltılar görüyor. Bu mâna kendisini verâların verâsına, ötelerin ötesine devretmektedir ve ilk göz planında, eliyle yine öteleri işaret eden dimdik bir heykel vardır; kadın... Kadın bir fikir... Her şey bir fikir; ama kadın, üstün fikrin kalıba döktüğü heykel. Onu o zannedip, kendisinde başlıyor ve bitiyor sandı mı, bu heykel çöküyor; tepesine bir yumruk inmiş balçığa dönüyor ve ortada yalnız ötelerin ötesini gösteren, onun işaret parmağı kalıyor."*

Bize aktarılmak istenen düşünce; kadının bir manadan doğup yoluna fikirlerle devam eden kalıcı bir eser olduğu. Necip Fazıl bu durumdan bir şiirinde şöyle bahsetmiştir:

*Kalıp değil bir fikir.
Elmas sorguçlu fakir;
Açıktaki sırrı bakir;
Kadın...*

Bu dizelerden çıkarabileceğimiz sonuç; Üstad'ın kadını sorguç kelimesine, yani bazı kuşların başında bulunan uzunca tüye benzeterek kadının ne kadar değerli bir varlık olduğunu ortaya koymasıdır. Yazar; **Dünya Bir İnkılâp Bekliyor** adlı eserinde bir kadının nasıl değersizleşebileceğini şöyle ele almıştır:

"Kadın erkek meselesi... Meselelerin en girifti... Erkek, kadın bir sırdır. Ve meselesiz erkeğe tâbi olacak bir kadın da, bence, gemicilerin içi sıcak su dolu lastikten kadını... Bugün mart kedilerinden daha meselesizdir." Kısakürek **Çile**'deki bir şiirinde kadını tamamlayan sözlerine şöyle devam etmiştir:

*Bir ufuk ki ne mecnun varabildi ne Ferhat;
Bir ufuk ki ilahi sırrı bekleyen serhad...*

Bence yazar bu mısralarında şunu açıklamış: *"Bir kadına ne kadar yakın olursak olalım aslında düşüncelerimizle bir o kadar uzağız."*

Evet sıra geldi Necip Fazıl'ın kafasında sorular bırakan kadın tiplerine. Necip Fazıl eserlerinden birinde, bizlere alabildiğine ağır da gelse o ateşli sözleriyle kadın kılığından şu şekilde bahseder:

"Kadın kılığına bakın o devirden bu devire; ferace derken çarşaf, derken tango çarşaf, derken manto, derken büsbütün açılış ve anadan doğma halden beterine geçiş..."

"Ey Mümin kardeşlerim unutmamalıyız ki bu dünyada var olmamızın bir amacı vardır. O amaç ise Allah (c.c) rızasını kazanmaktır."

Necip Fazıl aynı durumdan **Dünya Bir İnkılap Bekliyor** adlı kitabında şu sözcükleri dile getirmiştir.

"Batılılaşma davasında en mânalı örnek bugünün kadını...Saçı, kaşı, kirpiği, burnu, dişi hep takma..."

Yazarın **Ahşap Konak** adlı eserinde Aysel karakterinin iffetli bir kadın karşısında söylediği sözler şu şekildedir: *"Siyah başörtüsü, siyah çorap... Bakın ne armoni!.. Yeşil yeldirmenin de siyahlarla ahengi? Pudrasız, boyasız, makyajsız surata gelince, tıpkı Mariya Magdalena!"*

Maalesef günümüzde de hayatını bu şekilde alaycı benzetmelere adanmış bilinçsiz insanlar var. Ah mahvolmuş insanlık!

Şahsî bir düşünce olarak bilmeliyiz ki hayatımızda yaptığımız saçma hatalar takma fikirlerden meydana gelmektedir. Cümlelerimin devamına Necip Fazıl'ın iffetli bir kadın karşısındaki sözleriyle devam etmek istiyorum.

Kısakürek **Çöle İnen Nur** adlı eserinde iffet denilince akla ilk gelen, gözümüzün nuru olan Hz. Hatice'den şöyle bahsetmiştir.

"Evet; mecâzî aşkla ilahi aşk arasında kıl kadar fark bırakan ufuk noktasında, Allah'ın mucizesi olarak her iki aşkı da bir araya getirmiş en keskin sevgi humması zaman ve mekan boyunca yalnız Hatice'nin başı üstünde tüttü."

Sizce Peygamber Efendimiz ve insanlar Hatice'yi neden sevdi? Sadece sıradan bir insan olduğu için mi yoksa Allah'a layık bir kul olduğu için mi? Bence bunu hakiki bir şekilde düşünmeliyiz! Kısakürek aynı eserinde cümlelerine şöyle devam eder:

"Evet; her defa biri öbürünü karartan mecazi aşkla ilahi aşktan hiçbirini örselemeyici bir mucize içinde, Hatice âlemlerin efendisini, topyekûn kadınlığın, topyekûn erkekliğe olan sevgisinden daha büyük bir aşkla sevdi."

Bu cümlelerden de anlaşılacağı gibi kadın demek aşk demek, kadın demek eş demek, kadın demek anne demek yani kadın demek hayatın dönüm noktası ve de yaşamın amacı demek.

"Sebepsiz yere bekleyen ve de aydınlık vedalarla ortada kalandır kadın. Özlem ve hasret ile." Tıpkı Necip Fazıl'ın bir şiirinde de dediği gibi. *"Kadından kendisinde olmayanı isteriz; Hasret yerinde kalır ve biz çekip gideriz..."*

Kısakürek **Bâbîâli** adlı eserinde 'kadın' konusuna şöyle değinmiştir: *"Kadın kokusu; Bu koku, kadının dışarıdan sürüldüğü değil, içeriden gelen öz kokusu, mâna kokusu, cinsiyet kokusu, mücerret kadınlık kokusu. Kadın bir fıkirdir; heykelleşmiş ve erkeğin mukabili cinsiyete bürünmüş ulvi bir fikir... Ulviyetine mukabil de, istidadını yaşattığı süfliyet meydanda... Onun içindir ki kadın, gerçek mânası ve mahiyetiyle yalnız İslamiyet'tedir. Ve yine onun içindir ki kadın, İslamiyet'te, üzerine titrenilen bir hicap mevzuu... Örtünmesi de bu sır yüzünden."*

Necip Fazıl'ın cümlelerinde anlamamız gerekenlerin başında belki de haya gelmektedir. Yani hani bahsettiği o koku var ya, ne ola ki? Söyleyeyim bu koku ruhu rahatlatan, kalbi küçük umutlarla dolduran, hayatı birkaç saniyelğine de olsa donduran hayâ kokusudur.

Necip Fazıl'da kadın bir kıl kadar ince ve bir dağ kadar yüksek olmalıdır. Necip Fazıl'da kadın bir anne ve bir eş kadar sıcak olmalıdır.

"Hayata yön veren kadınlar olmak umudu ile."

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN TEMALAR

Derya Eren

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Coğrafya / Kilis

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında çok yönlü bir sanatkâr olarak yer alan Necip Fazıl Kısakürek, özellikle Türk şiirinde adını zirvelere taşımış, dehasını çeşitli sanat çevrelerine kabul ettirmiştir. 'Kaldırımlar Şairi', 'Üstat', 'Sultanü's-Suârâ' gibi unvanlarla anılması, onun bütün Türkiye'de ne kadar büyük bir hüsnükabul gördüğünü göstermektedir.

Necip Fazıl, pek çok alanda eser vermiş bir yazar ve fikir adamı olmakla birlikte her şeyden önce bir şairdir. Onun sanat dehası, en fazla şiirde tezahür etmiştir. İlk şiirini yayımladığı 1923 yılından vefat ettiği tarihe kadar altmış yıl boyunca şiirden hiç kopmamış, şiir yayımlamayı sürdürmüştür.

Necip Fazıl'ın sanatı, gazeteciliği, dergiciliği, siyasî tutumu hakkında, kitaplar, kitap bölümleri, ansiklopedi maddeleri, makaleler, hatıralar yazılmış; çeşitli dergiler tarafından Necip Fazıl özel sayıları ve dosyaları yayımlanmış, üniversitelerde yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmıştır.

Necip Fazıl'ın bütün şiirlerinde yer alan temalar beş ana bölümde ele alınmıştır. Bu bölümlerin başlıkları şöyledir: 'Metafizik ve Din', 'İnsan ve Hâlleri', 'Mekân ve Eşya', 'Zaman', 'Dava ve Cemiyet', 'Metafizik ve Din' başlıklı birinci bölüm, bu başlıktan da anlaşılacağı üzere iki kısma ayrılmıştır. 'Metafizik' başlığını taşıyan ilk kısımda, "Endişe-Korku", 'Dert-Çile', 'Varlık-Yokluk', 'Zaman', 'Aşma, Erme İsteğinin Metaforu Olarak Yolculuk ve Yolculuğun Varacağı İdeal Durak Olarak Öte' temaları yer almaktadır. 'Din' başlıklı ikinci kısım ise 'Allah', 'Peygamber', 'Tasavvuf' ve 'İbadet' temalarından müteşekkildir. 'İnsan ve Hâlleri' başlıklı ikinci bölümde 'İnsan' başlıklı ilk kısmında 'Ben', 'Sevgili ve Âşık', 'Anne', 'Anne ve Sevgili Dışında Kadın', 'Çocuk', 'Genç', 'Yaşlı' temaları işlenmiştir. 'İnsan ve Hâllerinin' söz konusu edildiği ikinci kısımda ise 'Aşk', 'Ölüm', 'Ayrılık', 'Hasret', 'Gurbet', 'Daussıla', 'Yalnızlık' temaları yer alır. 'Mekân ve Eşya' başlıklı üçüncü bölümde 'Kapalı Mekân', 'Açık Mekân' ve 'Meçhulden Mekânsızlığa: Öte' başlıklarıyla üç kısma ayrılan bu bölümde mekânla ilgili temalar işlenmiştir. 'Zaman' başlıklı dördüncü bölümde Necip Fazıl'ın şiirinde bir tema olarak zaman, çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. 'Dava ve Cemiyet' başlıklı beşinci bölümde 'Fildişi Kuleden Cemiyete', 'Çıkmaz Sokak ve Kurtuluş Yolu', 'Ayağa Kalk Sakarya', 'Kahraman Hasreti: Dünya Bir İnkılap Bekliyor' başlıkları altında ele alınmıştır.

Necip Fazıl, şairlik arzusunun içinde uyanmasını ve şair olmaya karar verişini, annesinin ona küçükken söylediği senin şair olmanı ne kadar isterdim sözüne bağlar. İlk şiir denemelerini aruz vezniyle yapmış, daha sonra hece ölçüsüyle yazmaya başlamış, ayrıca mısralardaki sesi ustalıkla kullanmasını bilen Necip Fazıl'a sanatının

ve şöhretinin zirvesinde bulunan Ahmet Haşım bile “Çocuk, bu sesi nereden buldun sen?” diye hayret ve şaşkınlığıyla beraber övgülerini dile getirir.

Necip Fazıl şiirlerini kuran temel unsur, his ve fikirdir. Bu iki unsur Necip Fazıl'da daha dengeli değer kazanmış görünür. Necip Fazıl şiiri üç döneme ayrılır: Birinci dönem 1920'li yılları içine alır. Bu yıllar boyunca yazdığı şiirlerde korku, yalnızlık ve marazî duyguları daha ön plandadır. **Sınırsız Gurbet**, **Dipsiz Korku**, **Boğucu Kâbus** ve **Kaldırımlar** şiirlerinde daha fazla hissedilir. Necip Fazıl şiirinin ikinci dönemi 1930'lu yılları içine alır. 1934 yılında irşat edicisini Abdülhakim Arvasî'yi tanıdıktan sonra şahsî hayatında olduğu gibi şiirlerinde de tasavvufa meylettiği görülür. Hatta şair aradığı hakikati nasıl bulduğunu 1939 yılında yayımladığı **Çile** şiirinde dile getirmiştir. Necip Fazıl şiirinin üçüncü dönemi 1940'lı yılları içine alan siyasete yönelmesiyle başlar. Necip Fazıl bu yıllarda ideolojinin siyasî düşüncenin belirlediği şiirler yazar. 1947 **Destan** şiiriyle de içtimaî ve siyasî duruşunu açıkça ilan eder. Şiir sanatı ile ilgili ilk yazıları 1936 yılında **Ağaç** dergisinde yayımlanmaya başlayan ve **Büyük Doğu** dergisinde devam eden Necip Fazıl'ın devrinde kendisini özel kılan bir diğer hususiyet; şiirin estetiği ve muhtevası ile ilgili belli kurallar içeren, belli vasıflara sahip, ayrıntılı, kategorik, çerçevesi çizilmiş on dört bölümden oluşan bir **Poetika**'sının olmasıdır. Şair tüm **Poetika**'sını zamanla kazandığı belli değişikliklerle birlikte, **Çile** kitabının sonuna müstakil bir bölüm olarak yerleştirir.

Necip Fazıl **Poetika**'sında tarif ettiği şair karakterine uygun bir şekilde hareket eden, “tek hücre üzerindeki tesirini hesaplayan bir

simyacı” şiirleri ve şiir kitaplarının şekli, içeriği ve tasnifi üzerinde esasen bu nesir türündeki eserlerinde de görülen bir vasfıdır. Pek çok kere estetik ve fikri kendine mahsus sebeplerle değişimler yapar.

Necip Fazıl'ın şiirlerinde, birbirlerinden küçük farklarla da olsa ayrılan endişe, ürperti ve korku yoğun bir şekilde görülür. Bunlar şiirler de şairin çocukluğundan intikal eden ve kendi şahsiyetinde rol oynayan bazı tesirlerin yanında, yaşadığı zaman içinde hissiyatını besleyen unsurlardır.

Onun iç dünyasında boşluk merkezli yaşadığı endişe, şiirlerinde korku olarak ortaya çıkar ve bu korku da mısralarda cin, ölü, mezar gibi imgeler etrafında somutlaştırılır. Korku bu şekliyle bir tema olarak Necip Fazıl'ın şiirlerinde açık bir şekilde 1924 yılında yayımlanmış olan **Rüzgârda Sesler**'de görülür. Bu şiirden sonra korku teması daha da gelişerek **Ağlayan Çocuklar**, **Gece Yarısı**, **Ölünün Odası**, **Çan Sesi**, **Ayak Sesleri**, **Boş Odalar**, **Cinler**, **İhtilâl**, **Rüyâ**, **Kaldırımlar**, **Bacalar**, ve **Çile** şiirlerinde yer alır.

Şairin temsilinde insanın iç dünyasında vuku bulan değişimin bir kıyamet imgesiyle anlatıldığı, 1938'de parça parça ve 1939 yılında bir bütün hâlinde yayımlanmış olan, ayrıca 1962 tarihli **Çile** şiir kitabında “*Allah'ı Nasıl Buldum?*” ibaresiyle kitaba alınan **Çile** şiirinden sonra yayımlanmış şiirlerinde korku şekil değiştirmiş teslimiyet dairesine girmiştir.

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirinde muhtevayı temalarındaki çeşitlilik ve renklilikte estetik bir kaygı içinde işleyişi, kendi devrinde ve kendinden sonra gelen nesilde büyük bir ilgi ve alaka uyandırmış ve

onlar üzerinde derinden müessir olmuştur. Şair Türk şiirinde ve Türk Edebiyatında yeni nesillere halen öncülük ve kaynaklık etmeyi sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

<http://acikerisim.istanbul.edu.tr/bitstream/handle/123456789/31511/50155.pdf?sequence=1&isAllo wed=y>

<https://www.siirleraslabitmemeli.com/necip-fazil-kisakurekin-siirlerinde-isledigi-temalar/>

<https://onedio.com/haber/necip-fazil-kisakurek-in-hayatina-dair-bilmeniz-gereken-524976>

NECİP FAZIL'IN ESERLERİNDE DİN VE TASAVVUF

NECİP FAZIL'IN BUHRANDAN MANEVÎ KURTULUŞA SEYRİ

Ebubekir Doğan

Özel Beyza Fen ve A.L. / Kahramanmaraş

Muhterem öğretmenlerim, öğrenci arkadaşlarım ve değerli misafirler,

Sözlerime başlamadan önce sizleri saygıyla selâmlıyorum. Panelin konusu olan Necip Fazıl Kısakürek'i **O ve Ben** adlı eseri başta olmak üzere, eserlerinden hareketle, üstâdın kendi ifadesiyle 'buhrandan manevî kurtuluşa' seyrini sizlere anlatmaya çalışacağım.

Büyük Doğu düşüncesinin kurucusu Necip Fazıl Kısakürek, fırtınalı ve bohem bir entelektüel hayatın ardından 'su sakinliğinde mürşidim' dediği Abdülhakim Arvasî hazretlerinin eteğinde Allah yolcusu olmaya karar vermiştir. Sivri uçlarının yumuşadığı, felsefî korkuların yerini manevî huzura bıraktığı günler, mürşidiyle tanıştıktan sonra başlamıştır.

Genç yaşta iç çatışmalar, sorular, cevaplar; bazen de sadece sorular şeklinde beliren bir dünyadır Necip Fazıl'ın dünyası. Dünyada olup biten her şey onun etrafında dönüyor, o ise sadece seyrediyor ve bunları anlamaya çalışıyordu. Çatışmalı duygu ve düşüncelerini şiirlere dönüştürüyor ve şiirler onun ruh hâlinin bir göstergesi, aynı zamanda patlama merkezi oluyordu. Yazdığı şiirlerle henüz 17 yaşında edebiyat çevrelerinde dikkat çeken Necip Fazıl, erken tanınmışlık ve şöhret durumları onda 'ben' duygusunu öne çıkarır. Necip Fazıl, anlamaya çalıştıkça şiir yazıyor; şiir yazdıkça yanmaya başlıyordu.

Bu buhranlı hayatında şiirlerinin ve düşüncelerinin içeriği yerli ve İslamî değildir. O, sanatkârane bir anlayışla haftadan haftaya, aydan aya değişen bir sanatın peşindeydi.

*Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum*

mısralarında ifade ettiği gibi ömrünün ilk otuz yılı onun için bir dönüm noktasıdır. Mürşidini tanıyınca kadar *kötü* alışkanlıkları olan bohem bir hayata sahipti. Mürşidini tanıdıktan sonra ise “*O kimdir?*”, “*Ben kimim?*”, “*Ya ben onun yanında neyimdir?*” soruları üzerinde düşünmeye başlar. Önce “*Ben kimim?*” sorusu üzerine düşünür ve kafasını 'zehirli kıymıklara' batırır. İçinde bir boşluk vardır. Bu boşluğu doldurmak için varlık arayışına çıkar. 1930'lu yıllar Necip Fazıl için arayış yıllarıdır. Kendi ifadesiyle 'Allah ile birlikte, Allah'ı bulduracak birini' de arıyordu. Necip Fazıl'ın hayatında sakın geçen gün yoktu. Sürekli değişim yaşıyordu.

Üstat, hayatındaki buhranın bir parçası olan kumar tutkusunu özetle şöyle anlatır:

“Kendimden kaçmak ve içimdeki sabit fikirleri uyutmak için bende ilaç hâline gelen gebertici zehir... Beni çürüten, şahsiyetimi lif lif yolan, dış hayata ve cücelere karşı müdafaalarımı tek tek düşüren bu zehir, şeytanın içime girmek için ruh kalemde açtığı en korkunç gedikti.”

Yine Üstat, kumarın mucize gibi akılla algılanacak bir şey olmadığını ve bu noktada pragmatist bir millet olarak gördüğü

Batılıların, kumara mesafeli yaklaşımını dile getirerek ondaki kazanma ve kaybetme esrarının çekiciliğine kendini kaptırdığını vurgular. Paris'e okumak için gittiğini, burada gittiği tek mekân olarak kumarhaneye karşılaştığını, aylarca gündüz yüzü görmeden kumar oynadığını söyler. Peki nasıl bulaşmıştı bu belaya Üstât? Cumhuriyet'in ilanından bir yıl sonra Maarif Vekaleti bir imtihan açar. Lise ve üniversite mezunlarının Avrupa üniversitelerinde tahsile gönderilecek ilk Cumhuriyet talebelerine mahsus bir imtihandır bu. İşte Üstât Necip Fazıl da bu imtihana girer ve en iyi derecelerden biriyle bu imtihanı kazanır. Yabancı dil imtihanını İngilizceden verdiği hâlde Londra yerine Paris'e altı ay boyunca lisan öğrenme müddeti almış bulunur. İşte böyle gider Paris'e ve kumar belası ile Paris'te böyle tanışır.

Paris hakkındaki düşünceleri onun bohem, yani buhranlı hayatının bir metnidir. Kendi ifadesiyle anlatalım: *“Kadını, kumarı, içkisi, bohem hayatı, şüpheci felsefesi, sara nöbetleri içinde sanatı; çözmeye çalıştıkça dolaşan ve büsbütün meseleleriyle Paris... Bu kâbus şehirdeki hayatımı anlatmaya hicabım ve İslâmî edebim mânidir.”*

Paris'te bir süre kalışının ardından bu hicap duyulacak hayat, Ankara'nın da kulağına gider. Kendisini Türkiye'ye çağırmak için Millî Eğitim Bakanlığı Paris'e bir müfettiş yollar. **Babîâli** adlı kitabında anlattığına göre, Zeki Mesut adlı müfettişin verdiği son aylığı ve memlekete dönüş parasını da kumar masasında kaybetti. Üstat Necip Fazıl, Paris'ten dönüp İstanbul'da avare ve düşünceli bir hâlde arayış içinde idi. Birgün, çalışmakta olduğu bankadan çıkar ve vapura biner. Aynı vapurda yanında oturan esrarengiz bir adamla sohbet dalar. Bu adam Abdülhakim Arvasî'nin müritlerinden birisidir. Sohbet günlük

hayattan başlayıp tasavvufa gelince adam, Necip Fazıl'a Beyoğlu'ndaki Ağa Camii'nden ve her cuma vaaz veren Abdülhakim Arvasî'den bahseder. Üstat ertesi cuma Abdülhakîm Arvasî'nin vaazına katılır. Onun anlattıklarını çok beğenen Necip Fazıl, Abdülhakim Arvasî'ye kendileri ile tanışmak istediğini belirtir. Abdülhakim Arvasî de *“Ne zaman isterseniz buyurun, beklerim.”* der.

Üstad'ın anlattığına göre, Abdülhakim Arvasî Hazretleri derin irfan sahibi bir mürşit idi. Sohbetinde Üstad'a: *“Oruç tut; çok sıhhat bulursun!”* der. Üstât aynı zamanda *“Başına gelen hallerin ceza cephesini”* sorduğundaysa Abdülhakîm Arvasî *“Başına ne geldiyse annene ettiğin kötü muameleden bil!”* diyor.

Üstat, bu nasihatlerden çok etkileniyor ve daha ilk gün büyük bir ruhî değişim yaşıyor. Mürşidinin büyüklüğünü ve hikmet ehli olduğunu şöyle anlatır: Üstat bir gün doktora gider, kendindeki değişikliği ve mürşidinin büyüklüğünü doktora anlatır. Doktoruysa ona: *“Efendinin büyüklüğüne delil aramaya ne hacet! Senin gibi bir adamı bu hâle getirmesi yetmez mi?”* der.

Konuşmamın başında belirttiğim gibi hep arayış içinde olmuştur Necip Fazıl. Bir vapur gezisiyle başlayan yolculuğun sonunda, Beyoğlu'ndaki Ağa Camii'nde Abdülhakim Arvasî hazretlerinin yanına varıyor. Uzun süre çilesini çekmiş ve nihayet bulmuştu aradığı kişiyi. Kendi ifadesiyle 'dertlidir ve ne yapacağı' telaşı içindedir hep. Bir hâlden başka bir hâle geçmenin manevî ve fikrî zorluğunu yaşamaya başlar.

Bu düşünce girdabında kafasını 'zehirli kıymıklara' batırıp çıkarırken, 'benim güzel efendim' diye bahsettiği Abdülhakim Arvasî

hazretlerinin sohbetleriyle o güne kadar içindeki her şeyi 'kül' olmuş, dünyası değişmiş, huzur bulmuştu artık. Sohbetlerine katıldığı Abdülhakîm Arvasî'ye duyduğu hayranlığı fikir ve edebiyat çevrelerinde anlatmaya başlar. Mürşidinin sohbetlerini dinledikçe kalp ve dimağı ateşler içinde kıvrılır. Bir değişimin işaretleriydi bu manevî sancılar.

Mürşidiyle tanıştıktan sonra yaşadığı ve duyduğu birçok mucizevî olayı aktarıyor kitaplarında. Ölümden korkan, bu yüzden sırt üstü bile yatamayan Necip Fazıl, gün gelecek ölümü hayal etmeye çalışacaktır. “Ölmeden ölinüz” ifadesindeki hikmeti ve ebediyetin sırlarını düşünmeye başlar.

Bundan böyle fikrî ve edebî yolculuğu Allah ve Resulü'ne doğruydı. Onun bu değişimi ve çıktığı bu yeni yol eski entelektüel çevresi ve arkadaşları tarafından kınanmaya başlanır. Hatta Üstad'ı tamamen dışlarlar, şairliğinin ve sanatının bittiğini söylerler. Fakat Necip Fazıl, en güzel şiirlerini ve eserlerini Abdülhakîm Arvasî'yle tanıştıktan sonra yazdığını söyler.

Bâbîâlî'nin kınamasından ve oradaki imkânları kaybetmekten korkmadı. Çünkü girdiği yeni yolda manevî huzur bulmuş, ruhu aydınlanmış ve Allah için sanat yapılması gerektiğini öğrenmişti.

Sonuç olarak şunu söyleyebilirim ki Necip Fazıl, bir takım kötü hasletlerden manevî bir yolu bulan, her türlü aşırılıktan dinî bir yönelişe girmeyi başaran büyük bir şair ve fikir erbabıdır. İslamî anlamda gerçek bir çile adamıdır ve böyle vefat etmiştir. Onun meşhur **Çile** kitabından **Çile** şiirinin bir bölümünü okuyarak sözlerimi sonlandırmak istiyorum:

*Gaiblerden bir ses geldi: Bu adam,
Gezdirdin boşluğu ense kökünde!
Ve uçtu tepemden birdenbire dam;
Gök devrildi, künde üstüne künde...*

*Pencereye koştum: Kızıl kıyâmet!
Dediklerin çıktı, ihtiyar bacı!
Sonsuzluk, elinde bir mavi tülbent,
Ok çekti yukardan, üstüme avcı*

*Ateşten zehrini tattım bu okun,
Bir anda kül etti can elmasımı.
Sanki burnum, değdi burnuna (yok)un,
Kustum, öz ağzımdan kafatasımı
Bir bardak su gibi çalkalandı dünya;
Söndü istikamet, yıkıldı boşluk.
Al sana hakikat, al sana rüya!
İşte akıllılık, işte sarhoşluk!
Ensemin örsünde bir demir balyoz,
Kapandım yatağa son çare diye.
Bir kanlı şafakta, bana çil horoz,*

*Yepyeni bir dünya etti hediye.
Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.*

NECİP MİLLETİN FÂZIL ŞAİRİNDE HÜSN-Ü AŞK

Osman Tezer

Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi / Kahramanmaraş

Doruklardan, ötelerden, ufuklardan parlayan bir şahsiyet. Büyüğünde küçüğünde, eserlerini okuyanın da okumayanın da 'Büyük Üstat' dediği adam. Düşünceleri engellenemeyen bir mutasavvıf. 'Sultanüş Şuara' unvanına sahip bir şair. **Çile'nin, Kaldırımlar'ın, Zindandan Mehmed'e Mektup'un**, bir de her duyduğumda her okuduğumda naçiz bedenime adrenalin etkisi veren **Sakarya Türküsü'nün** kalem mimarı Necip Milletin Fâzıl şairi Necip Fazıl Kısakürek.

Benim bu yüce şahsiyeti size anlatacak kadar zengin kelimelerim yoktur. Fakir sözcüklerle Üstad'ın eserlerinde ağır basan 'Hüsn-ü Aşk' konusunu işleyeceğim. Hangi ömre sığardı bilmem ama büyük Üstat iki farklı yaşam felsefesini sığdırmıştır ömrüne. Geçmişi ve geleceği. Geçmişi maddesel, geleceği ise manevî bir değişim olacaktır. Büyük şair manevî değişimle hikmetin delilini bulacak onun aşkına kapılacak maddesel hayatını yerle yeksan edecektir. Kısacası Allah aşkı onun kutsal, tartışmasız, yüreğini cayır cayır yakan davası haline gelecektir.

Kıymetli dinleyiciler,

Konaklardan izbelere, baş döndürücü masalardan gündüzünü göremediği şehirlere doğru seyreden bir hayat. Yalanlar, isyanlar, virane odalarda çekilen çileler. Yakasına yapıştığı konsololar, edebiyat dünyasından dostlara attığı tokatlar, sabaha karşı içine doğan hüznler. Tam otuz yıl boyunca ensesinin örsünde demirden bir balyoz hisseden ve yaşadığı çevrenin etkisi ile kendini salonların, eğlencelerin, yeşil

masaların büyüüne kaptıran feci bir hayattan, bir avareden dava adamına dönen Üstat, kalan ömrünü 'Allah Aşkına' bağlanarak geçirecek ve eserlerini de bu aşkla yazacaktır. Öyle şeyler yazacak ki kaleminin her sözcüğünden Allah aşkı damlayacak ve her damla zerreciği insanın ruhunda ayrı bir tat bırakacaktır.

Büyük yazarın **Aynadaki Yalan** eserinden Hüsn-ü Aşk izleri taşıyan bir cümle aktarmak istiyorum:

“Keşke ben 'Allah' kelimesinden başka ağızından tek söz çıkmayan bir dilsiz olsaydım.”

Yine aynı eserden bir kesit daha:

“Yaş odunlar gibi haykıra haykıra yanma! Kuru odunların eriyişine denk, tatlı ve sessiz kavrul.”

Bu nasıl gafletten uyanma zenginliğidir. Gönül ebedî bir sevgilinin ateşine tutulmuş, gerçek sevgiliyi elde etme gayretine düşmüştür. Gönlündeki Hak sevgisi bütün kapıları kapatmış, gönlünde ilah aşkından başkasına yer koymamıştır. Bu aşk ki olgunlaşma yolculuğundaki toprağa ekilen tohum misali yeniden dirilmiştir. Girit bilmece anlamını yitirmiş, bülbülün güle olan 'çileli aşkı' manasını bulmuştur. Gönül dipsiz bir kuyuya dönmüş ve Hüsn-ü Aşk bu dipsiz kuyuyu dolduracak bir su hâline gelmiştir. Gönül artık yerlerin ve göklerin tek sahibi olan 'Allah'a' tutuşmuştur. Mevlana'nın: 'Hamdım, piştım, yandım' dediği sevgiliye âşık olmuştur. Sümbüllerin, nergislerin, menekşelerin sabah akşam zikir ettikleri yaratıcıya vurulmuştur.

Büyük şairin **Çile** eserinden bir alıntı okumak istiyorum:

Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum;

Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum...

Ey gençliğinde gülmüş, şimdi güldüğüne ağlayan dünyaperest! Sırf dünya için yaratılmışçasına ömrünün otuz yılını düştüğü gaflete ve

zevke harcayan insan. Bu hayat kıskacında akıl beşere bir terazi olmaktan çıkmış, zaman beyhûde geçmiştir. İş daha da zorlaşmış Allah aşkından uzak kalmıştır. İşleyen saat, duran bedeni paslandırmıştır. Ancak gafil gönlüne bir tokmak lazım ki hakikati bulabilsin bu hakikat ki Üstad'ı hidayete erdiresin. Böylece büyük yazar *“Aldıklarımın hepsini geri verdim”* diyerek gönlünün sürûru olan sevgiliye kavuşacaktır. Artık beden işleyecek, bedendeki ateş, saati durduracaktır.

“İsmi her anışında, kalbime erimiş kurşun halinde, kızgın bir aşksıvısı döküyorlardı” diyordu Şairlerin Sultan'ı.

Kalp nedir? Vücuda kan pompalayan yumruğa benzeyen et parçasından ibaret olan organımızdır. Bu maddesel anlamı. Peki manevî anlamı nedir? Allah'ın kulun gönlüne doğduğu yerdir. Böyle bir yerde o yüce sevgiliden başkasına yer yoktur. Varlığın delili o parçada mana bulmuştur. Gönül pusulası ulvî davasının rotasına kavuşmuştur. Ateşin başlangıç noktası olmuştur. Oksijen aldıkça alevlenmiştir.

Dev yanardağların yangını ne ki! Kıvılcımı bile olamaz bu ateşin yanında. Bu ateş ki davası hor, davası yetim olmayan bir ateşin davası. Bir seveni, bir sevileni olan dava. İlhamını göklerin ve yerlerin sahibinden aldığı kutsal aşkın davası. Üstad'a: *“Bana Allah lazım, haberini filozofların verdiği değil, peygamberin getirdiği Allah!”* dedirten davası.

Ey bu dava ile hidayete bürünen insan, âlemleri senin için yarattım dediği efendim, beni üç beş damla kandan yaratan yaratıcım olmuyor olmuyor. Yüzlerce eser yazsam kelimelerin gücü Allah'la, Çöle İn en Nur'u anlatmaya yetmiyor. Biliyorum kâinatın bir yaratıcısı var. Her şey âhenkle yaratılmıştır. Bu davanın varlığı ise Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimiz Muhammed Mustafa ile kanıtlanmıştır.

Büyük şairin,

“Çilesi çekilmeyen şeyin aşkı olmaz.” dediği cümle. Hz. Yakup'un sabrı, Hz. Yunus'un bekleyişi, Hz. İbrahim'in ateşe atılması son peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın bitmez tükenmez çilesi bu sözü kanıtlar niteliktedir. İnsanı yakıp kül eden bu aşk davasına kim sarılmışsa yoldaşı hep çile olmuştur. Büyük şairde yüzlerce yıl binlerce yıl mahkûmiyet alsa da gün yüzü görmese de sürgünlere yollansa da bu davaya baş koyduğunu vurgulamaktadır. Çok çilesini çektiği davanın adamı diyor ki:

“Ben size depolarla muhtaç olduğun kanı söyleyeyim mi 0 grubu yerine namütenahi grubu R-H yerine A-R(Allah ve Resulü) remzini taşıyan kan dediği davasını gelecek nesillere miras bırakmıştır.”

Kıymetli dinleyiciler, ben de diyorum ki:

Herkes yazabilir, herkes şair olabilir ama hiç kimse Necip Milletin Fâzıl şairi Necip Fazıl Kısakürek olamaz. Rahmet ve minnetle anıyorum.

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN BENLİK YOLCULUĞU

Sedanur Eren

Cemil Meriç SBL / Nevşehir

Bir yerde okumuştum: -Tüm insanların ruhları aynı yaştaymış, yeni doğanından tutun elinde baston tutanına kadar. Fark ettiyseniz her ikisinin de fiziksel yapıları ve yetirdikleri güçler hemen hemen birbirine benzer. Bir yeni doğan yürümekte, konuşmakta, yemek yemekte, zorluk çeker aynı zorlukları bir yaşlı da çeker. Ömür yazılı kum saatimizdeki kum taneleri her saniye azalmaya devam ediyordur ancak o yaşlı eller kum saatini çevirecek güçte değillerdir. Evvel zamanı hatırlarsın da gelecek zaman için hiç gücün kalmamış. Gökten üç elma düşüyor, bir tanesini ısıramayacak hâle geliyorsun. Bir de bakmışsın yıllar geçmiş, yaş olmuş yetmiş. Bu yetmiş yıllık geçmişi oluşturana dek bir gençlik heba etmiş bir de yetişkinlik harcamışsın. Biri toyluk diğeri olgunluk dönemleri... İnsanın evrenin boşluğuna inişinden itibaren başlayan arayış, bu dönemlerde bulduğu yanılgısına düştüğü evrelere tekâmül eder. Necip Fazıl da bu evreleri atlatmış, bu yollardan yürümüş. Yürüdüğü yollarda karşılaştığı ve geride bıraktıklarını kaleme almış. Bize de okuyup kendi arayışımızın yoluna pusula koymak kalmış. Bana da pusulanın şeklini, özelliğini, rengini açıklamak düşer. Pusulanın adı, Necip Fazıl benliğidir. Yola bakmak onu uzak yapar ama o yolda yürümek ona yaklaştırır. Tarife yolun şekli ile başladım:

“Başımda ne sabit fikirler, kurcalayışlar, tırmalayışlar... Evvelâ, daire yuvarlak vehmin kısılcına düştüm. Dünya yuvarlak, güneş

yuvarlak, ufuk çepeçevre yuvarlak, başım yuvarlak, bileğim yuvarlak, yuvarlak, yuvarlak, her şey her madde bir dairenin sınırı içinde... Hatta üç köşe, dört köşe şekiller bile nihayet dairenin bükülmüş, zedelenmiş ve zorlanmış istihalelerinden başka bir şey değil... Maddenin madde olabilmesi için mutlaka bir dairenin hükmü altına girmesi lazım..."

Necip Fazıl'ın arayış yıllarında kendi ve kendi içi de dâhil tüm dünyadaki nesneleri sonsuzluk sembolü, daireye benzetiş bu yolun hiç bitmeyeceğinin göstergesidir. Bunu şu cümlelerle daha iyi anlıyoruz:

"İçinde tam bir sene, etimle ve kemiğimle, beynimle ve iliğimle fakur fukur kaynadığım, kaynayıp da yine kıvamını bulamadığım kaynar su, kaynar demir rejiminden sonra yüzüm gözüm yerine gelmiş huzurlarımdayım. Büyükler büyüğü İmam-ı Rabbanî Hazretlerinin daire misaliyle benlikleri hikmetin mazhariyetini..."

"Şöyle veli, dairenin en aşağı noktasından yola çıkarken bir hiçtir; çıka çıka en yukarı noktasına erişir. Ondan sonra gerçek kemâli daireyi tamamlar ve iniş gibi görünen, hâlbuki çıkışın çıkışı olan noktalardan geçip işi başlangıç noktasında bitirir."

"Adeta cemat, nebat, hayvan ve insan her yaratılan, ne başı ne sonu belli bu dairenin kendisidir. Aslında bu dünya rotasızlar dünyası. Buradan çıkış ise pusulanı bulup seyr ü sülûka yani olgunluğa erişmek için takip edilen manevî yolculuğa çıkmak ile olur. Lügâtte seyr: Yola girme, tarikata bağlanma anlamına gelir. Daha açık bir ifadeyle ise mutlak varlık telakki edilen Tanrı'nın zâti iktizâsı yani dileği zuhur etmektir. Bu zuhur onun kendisini bilmesidir. Tanrı'nın zuhura olan bu

meyli kendinden kendine olan aşktır. Bu âlemin bir varlığı olan insan da insanlık suretini kazanıncaya dek Tanrı'nın sıfatlarını yüklenerek önce bilgi âlemine oradan göklere sonra su, hava, ateş ve toprak denen dört unsura oradan cansızlar, bitkiler ve canlılar denen mevâlid âlemine geçmiş ve nihayet insanlık suretini kazanmıştır. Binaenaleyh zuhurun bir ucu Tanrı, öbür ucu insandır. İnsanın olgunluğa ermesi; aslı olan Tanrı'ya ulaşması için insanlığa gelinceye kadar maddeten ne kadar âlemden geçmişse bu sefer manevi yolculukla insanlıktan Tanrı makamına yükselmesi gerekir. İşte seyr ü sulûk budur. Bu manevi yolculuğa çıkmayanlar ise tabiat âleminde kalırlar.”

Tabi bu yolculuk kendini aramak ile başlar çünkü en nihayetinde varlığın ideası kendi içindedir. İşte Necip Fazıl da tabiat âleminde kalmamak için benlik yolculuğuna çıkar:

*Aylarca gezindim, yıkık ve şaşkın,
Benliğim bir kazan ve aklım kepçe
Deliler köyünde bir menzil aşkın
Her fikir içinde bir çift kelepçe*

diyen şair 'ben'ini bulmak için zaman ve mekânın içinde bir yürüyüş çıkar. Bu yürüyüş düşünsel bir yolculuktur. Bu yolculukta her yolda olduğu gibi sığ tümsekler ve derin çukurlar vardır. Kendini bulma arzusuyla çıktığı bu yolda benliğine benzettiği kazana düşer. Necip Fazıl bu kazandan ya akıl kepçesine tutunup çıktığı yoldan geri döner ya da benliğe giden yolda fokur fokur kaynar, pişer ve olgunlaşır. Hangisini seçtiğini daha önceki sahifelere döktüğüm kelime tuzlarımın tadından anlamışsınızdır. Necip Fazıl'ın da dediği gibi, “Acı görünüyorsun ama

tat sensin; tuz da benzer şeker, bakmadan tadına anlayamazsın bu beyazların tuz mu şeker mi olduğunu. Bu benlik çilesini de onu çeken bilir. Her yolculukta bir fikre varır lakin vardığı her fikrin bir kelepçe olduğunu fark eder. Bir kelepçeden kurtulur diğerine yakalanır. Bilincinde, bilinçaltında ve bilinçdışında aylarca gezinir durur. Bu gezintide türlü türlü trajedilere dalar çıkar.” Benliğine ulaşmak için yeni yollar arar:

*Bütün insanlığı dövsen havanda
Zerre zerre yine herkes yalnız
Boşlukta yol alan uçsuz kervanda
Her şey tek başına dağ, taş ve yıldız.*

Dairenin başına yeniden gelir, bu sefer yalnızlık yolunu bitirmek için iner aşağıya. İnsanın dünyadaki tek başınalığı, evrenin işleyişinin bir gerçeğidir. Tırtıl kelebek olmak için bir süre kozasına çekilir. İnsan da bazı gerçekleri düşünmek, onların görüntüsünü aydınlatmak için yine kendine sığınır. Karanlık ne kadar fazla ise ışığın görünme şiddeti de o kadar artacaktır. Tüm insanlar birtakım devletler altında toplanmaya çalışılsa da yine de insanlar her zerresine kadar yalnızdır çünkü bu dünya sahnesinde her insan bireysel olarak insanlığının trajedisini oynar. Boşluğa atılan her şey tek başına kalır tıpkı boşlukta yol alan uçsuz kervanlar gibi. Burada boşluk dairedir ve kervanın uçsuz yol alışı ise sonsuzluğu temsil eder. Necip Fazıl bu dairede dönüp dururken bu dairenin bir de merkezi olduğunu fark eder. Tabiat âleminden çıkış... Basamaklarını kat ederken bir sonraki basamağın nasıl çıkılacağını da öğrenir ve başını gövdesinin dışında bırakarak Seyyid Abdülhakim Arvasî Hazretlerinin hizmeti altına girer.

Yıl 1934 bir gün Necip Fazıl Beyoğlu'nda bir camiide bulunur. Aklındaki tüm soru işaretleri kürsüden gelen ışıkla aydınlanmaya başlar. Onu görür görmez hakikat kapısı aralanır ve onun nurunu kalbinde hissetmeye başlar. Üçüncü ağızdan dinlediğiniz bu sözlerin birincideki yeri ise şöyledir:

*Bana yakan gözlerle, bir kerecik baktınız;
Ruhuma büyük temel çivisini çaktınız...*

Necip Fazıl'ın hayatında bundan sonra manevi bir doğuş vardır. Yolculuğun sonuna gelen Necip Fazıl yalnızlık, karanlık ve çaresizlik içerisindeki Necip'i geride bırakır.

Peki, Üstat biz, tabiat âlemindekilere bu tablonun çerçevesini anlatır mısınız? “1934 yılının yazı, sonbaharı ve 1935'e devrettiği kış benim için nasıl bir azap çerçevesi? Ne anlatılır ne yaşanılır!.. İslam tefekkürünün kavrama, anlama manasına 'yâkin' mefhumuyla belirttiği üç derece var:

“İlm-el yakîn: Öğrenerek anlamak.

Ayn-el yakîn: Bizzat görerek anlamak.

Hakk-el yakîn: İçine girerek içinde eriyerek anlamak.

Mesela Van gölünü bilmek ilm-el yakîn anlayıştır. Yanına kadar gidip görmek Ayn-el yakîn anlayıştır. İçine girip boğulmak Hakk-el yakîn...

Hâlimi anlayabilmek için üçüncü soydan bir anlayış lazımdır.”

Her insanın kendi gönül yolculuğuna çıkması gerekir aslında. Çünkü insan evrenin elmasıdır. Binaenaleyh kıymetinin farkına vararak varacağı son noktayı keşfedebilmelidir. Necip Fazıl, bu hakikati keşfetti ve gerçek benliğini buldu.

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDEKİ TASAVVUF
DÜŞÜNCEİ

Sümeyye Şener
Bolu Kız Anadolu İHL / Bolu

Üstat Necip Fazıl gibi büyük bir şairi, bir fikir adamını, bir düşünürü kelimelere dökerek anlatmak benim için zor bir görev olacak. Konuşmama Necip Fazıl'ın şu dizeleriyle başlamak istiyorum:

*Bu nasıl bir dünya, hikâyesi zor;
Mekânı bir satır, zamanı vehim.
Bütün bir kâinat muşamba dekor,
Bütün bir insanlık yalana teslim.*

Cumhuriyet döneminin en büyük şairlerinden olan Necip Fazıl Kısakürek pek çok türde eser vermiş; ancak şairlik yönü ön plana çıkmıştır. Necip Fazıl'ın şairlik hayatının 1934'e kadar ve 1934 sonrası olmak üzere iki döneme ayrıldığını hepimiz biliriz. Üstat Necip Fazıl, bir konferansında her zamanki gibi din ve Allah kavramı hakkında konuşmuş, konuşması bittikten sonra, onunla karşıt görüşlü olan bir profesör, Necip Fazıl'a alaylı bir söyleyişle “Siz önceden çıkıp farklı şeyler söylerdiniz. Şimdi ise o sözlerinizle çelişen şeyler söylüyorsunuz. Yazdığınız şiirler hala ezberimdedir. Bu ne demek oluyor?” diyerek sormuş. Üstadın cevabı ise; “Benim geçmişim çöplüktür ve çöplükleri sadece kediler ve köpekler kurcalar.” diyerek cevap vermiştir.

Üstad'ın bu güzel cevabından anladığımız üzere 1934 öncesi ile 1934 sonrası arasında çok büyük değişim söz konusudur. Ben de sizlere 1934 sonrası şiirlerinde yer alan tasavvuf konusundan bahsedeceğim.

Tasavvuf, bilindiği üzere Allah resulü ile her hususta beraber olabilme gayretidir. Yani hissiyat, fikriyat, hâl ve davranış, ibadet, ahlâk ve muamelatta ona benzeyebilme cehdidir. Başka bir açıklama olarak tasavvuf, nefse karşı son nefese kadar devam eden ve asla sulhu olmayan bir cenktir. Üstat Necip Fazıl'ın 1934 sonrası tasavvufî konulara yönelerek dinî ve bir anlayışla İslamiyet'e uygun söylemleriyle kendine özgü bir şiir oluşturmıştır. Bu şiir anlayışının oluşmasında, 1934'te tanıştığı mutasavvıf Abdülhakim Arvasî'nin büyük rolü vardır. Abdülhakim Arvasî 1865-1943 yıllarında yaşamış bir mutasavvıftır. Bunun yanında Kurtuluş Savaşı sırasında işgalcilere karşı halkı örgütleyen halkı bilinçlendiren büyük bir vatanseverdir. Necip Fazıl **Çile** adlı tasavvufî hakikatlerle de dolu şiir kitabında Abdülhakîm Arvasî ile tanışmasını, üzerindeki etkisini ve ona karşı olan derin duygularını, şu mısralarla dile getirmiştir:

*Allah dostunu gördüm, bundan altı yıl evvel;
Bir akşamdı ki, zaman donacak kadar güzel
Bana, yakan gözlerle bir kerecik baktınız;
Ruhuma, büyük temel çivisini çaktınız!*

Bir başka örnek olarak, Necip Fazıl 1978 yılında kaleme aldığı **Çile** adlı şiir kitabının içinde bulunan **O'na** isimli şiirinde de Abdülhakîm Arvasî'ye duyduğu muhabbeti mısralarına şöyle yansıtmıştır:

*Benim efendim,
Feza levendim!
Ölmek neymiş,
Senden öğrendim.*

*Kayboldum sende,
Sende tükendim!
Sordum aynaya:
Hani ya kendim?
Benim efendim!*

Biraz da Üstat Necip Fazıl'a göre tasavvuf anlayışından bahsedelim. Üstat Necip Fazıl'a göre tasavvuf; “*Birçok insana mahrem olan, insanın iç eylem ve görevi, oluş gayesi, kullukla ilahi huzura ermek ve Allah'ı bulmak davasıdır. Tasavvufta, kulluğu bitirip, üste çıkmak yoktur. Tasavvuf, hakta fani olmak ve onda beka bulmak gayesi ve çabasıdır.*” Necip Fazıl Abdulhakim Arvasî'yi tanıdıktan sonra inanç ve fikir yönüyle Kur'an ve sünnet doğrultusunda bir hayat yaşamıştır. Mısralarını tasavvufî imanla işleyerek yazdığı **Ölçü** adlı şiirinde şöyle belirtmiştir:

*Müjdecim kurtarıcım, Efendim, Peygamberim
Sana uymayan ölçü hayat olsa teperim!*

Yine **Tam Otuz Yıl** adlı şiirinde, Arvasî'yi tanıdıktan sonra ruhî sıkıntılarından kurtulan ve aradığı huzuru bulan Necip Fazıl tasavvuf ilminin hayatında büyük değişimlere yol açtığını mısralarına söyle yansıtmıştır:

*Tam otuz yıl saatim işlemiş, ben durmuşum;
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum...*

Necip Fazıl, iman duygusunu sorgulama hâlini ve geçmiş çöplüğü olarak ifade edilen zaman zarfını, son şiiri olan **Zehir**'de

mısralarını yokluk kavramıyla süsleyerek şöyle dile getirmiştir:

*Yokluk, sen de yoksun, bir var bir yoksun!
İnsanoğlu kendi varından yoksun...
Gelsin beni yokluk akrebi soksun!
Bir Zehir ki, hayat özü faniye...*

Konuşmamın başında tasavvufu açıklarken, “Nefse karşı, son nefese kadar devam eden ve asla sulhu olmayan bir cenk.” olduğunu söylemişim. Necip Fazıl da şiirlerinde nefis mücadelesini tasavvufi bir konu olarak ele alıp mısralarına yansıtmıştır. **Hep O** şiirinde şair nefsiyle yaptığı mücadeleyi şöyle dile getirmektedir:

*Hep nefis çıkar karşıma, ölüp ölüp dirilsem
İnsandan kaçmak kolay, kendimden kaçabilsem*

Başka bir örnek verecek olursak, nefsin hiçbir şekilde doymak bilmediğini ve insan için imanın karşısında büyük bir engel olduğunu, **Benim Nefsim** şiirinde şöyle dile getirmiştir:

*Güneş'le bir tutsam girmez hizaya;
Dar bulur, sığmam der dipsiz fezaya.
Kuyruk sallar, sonra hırlar ezaya;
Benim nefsim, benim nefsim ne köpek...*

Çile adlı şiirinde nefsine meydan okuyan, onu kendine itaate çağıran şair, nefse karşı gelmenin imanı güçlendireceği mesajını da verir...

*Diz çök ey zorlu nefis, önümde diz çök!
Heybem hayat dolu, deste ve yumak.
Sen, bütün dalların birleştiği kök;
Biricik meselem, sonsuza varmak...*

Nefisle mücadelede, büyük gayret gösterip tasavvuf ilmi ile Kur'an ve sünnet istikametinde düzene koyduğu hayatını nefis benliğini tamamen yok ettiğini şu ifadelerle dile getirmiştir:

*Ellerime uzanan dudakları tepeyim
Allah diyen gel seni ayağından öpeyim!*

Necip Fazıl'ın Arvasî ile tanışması sonrası, yaşadığı tecrübeler, 1934 öncesinden vazgeçme haline örnek olarak **Duâ** şiirinde kendi benliğinin, Allah'ın varlığı karşısında, aslında yok hükmünde olduğunu mısralarına yansıtmıştır:

*Bende sıklet, sende letâfet
Allah'ım affet!
Latîf'ten af bekler kesâfet...
Allah'ım affet!
Etten ve kemikten kıyâfet
Allah'ım affet!*

Son olarak da Üstat Necip Fazıl, tasavvufî imanla hayatını düzene sokup, şairlik sanatını ve tüm çalışmalarını İslamî bir çizgi üzerinde yürütmüş, eserlerini, 'Allah için sanat' anlayışı doğrultusunda kaleme almıştır. Sanatın, sadece Allah'ı arama işi olduğunu **Sanat** adlı şiirinde şöyle dile getirmiştir:

*Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış;
Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış...*

Konuşmamı burada sonlandırırken beni dinlediğiniz için
hepinize teşekkür ederim.

NECİP FAZIL KISAKÜREK VE İSLÂM DÜŞÜNCESİ

Zeynep SEVİM

Bolu Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi / Bolu

26 Mayıs 1904'te doğmuş 25 Mayıs 1983 tarihinde vefat etmiş Necip Fazıl Kısakürek. Ben bu yazımda şairin din ile ilişkisini ele aldım. Birçok eserinde dinden, İslâm'dan bahseden Necip Fazıl Kısakürek, ilk dinî telkinlerini 4-5 yaşlarındayken dedesinden almış; dedesi kendisine zaman zaman dini hikâyeler anlatırmış. Bir gün dedesi Hz. Ali hakkında bir hikâye anlatırken;

“-Büyükbaba Hz. Peygamber mi daha kuvvetliydi, Hz. Ali mi?” diye sormuş. Büyükbabası hem çocuklara hem de büyüklere verilecek cevapların en güzelini veriyor;

“-O kimseyle ölçülmez. Onda peygamber kuvveti vardı.” Büyükbabamın onda peygamber kuvveti vardı sözünü hecesi hecesine hiçbir an unutmadım diyor Necip Fazıl. Daha sonra gittiği okullarda hocalarından aldığı bilgiler ile devam ediyor din hakkında bilgi toplamaya.

Otobiyografi kitabının meselelerim kısmında anlatıyor. Sabah ve yatsı ezanı okunurken yatağından doğrulup eliyle başını kapatıp inanılmaz haşyet duyguları içinde yüzdüğünü ve baş meselesinin Allah olduğunu söylüyor aldığı bilgilerin eksikliği ile o bilgileri çoğaltmak ve tamamlamanın peşinde merakı bu yüzden.

12 yaşında şiir yazmaya başlayan Necip Fazıl şiirlerinde dinden tasavvufi konulardan da bahsediyor; hatta peygamberin her şeyde olduğu gibi şiirin usûlünde de rehber olduğunu söylüyor. Bir başka yerde anneannesinin ne kadar mübarek bir kadın olduğundan bahsediyor. Beş vakit namazında ve her an Allah ve resulünün bahsinde yaşayan ve

günün 24 saatini ya ağlamak ya düşünmek ya da dua etmekle geçiren, ayak parmağından saçına kadar kar gibi beyaz tülbenet kokan, tek başına oturduğu köşelerde bile saç baş örtülü yalnız Kur'an okumayı bilen bir kadın diye. Ve *“Allah'ın kelâmından başka hiçbir yerde harflere nazar etmemiş olan bu örnek kadın benim için ne büyük mesele”* diyor.

Zaten kişi çevresinden gördüğü şeyleri uygulamaya daha yatkın olmuyor mu? Çevresinde bu kadar örnek alınabilecek insan olması Necip Fazıl'ın yolunu çizmesinde önemli rol oynuyor. Annesinden bahsederken *“Müslümanlıkta ve derinlikte annesi ne eş büyük kadın”* diye bahsediyor Necip Fazıl. Allah'ın bende yarattığı birçok hususiyeti annesinin yolundan verdiğine inandığını söylüyor.

Ve bir gün vapurda biriyle konuşmaya başlar; birbirlerine selâm verirler. Karşısındaki adam: *“Din, İslâmiyet dine bağlılık günden güne zayıflıyor herkes gaflette ecelde her an tepemizde ölüm anının dehşeti bir günahkâra ait korkunç ölüm sahnesi...”* gibi şeylerden bahsediyor. Necip Fazıl'da bana öğüt mü vermek istiyor yahut; *“-Genç adam aklını başına devşir bütün havailikleri bırak hemen ibadete başla dinin bütün emirlerini yerine getir aradığın ruh bu yalçın emirlerin ötesinde ve onlar sımsıkı birbirine kenetli emirlere bağlan ve olmaya çalış...”* mı demek istiyor diye düşünürken; *“-Zamanımızda irşâda ehliyetli bir kimse var mı böyle birini tanıyor musunuz?”* diye sorar ve böylece şair Beyoğlu Ağa Camiinde vaaz vermekte olan Abdülhakim Efendi'yle tanışır. Abdülhakim Efendi'den öğreneceği bilgiler onun hayatının önemli dönüm noktalarından biridir ve bu sayede daha çok bilgiye ulaşır ve merakı yavaş yavaş azalmaya başlar. Merak, insan için böyledir. Bizler bir şeyleri öğrenmeye merak ederek başlarız.

Necip Fazıl'ın Abdülhakim Efendi ile tanıştıktan sonra hayatı değişir. Her gün o günün beş vaktini zamanında edadan başka ayrıca iki

günlük kaza namazı kılar; hatta Ramazan ayında kazalarını bir gün ilavesiyle üç güne çıkartır ve kulağımda Necip Fazıl'ın bir şiiri;

An oluyor garip bir duyguya varıyorum

Ben bu sefil dünyada acep ne arıyorum?

Necip Fazıl'ın merakından doğan bu sorusunun cevabı onun hayatını, yaşam tarzını, dünyasını, kısacası her şeyini değiştirdi. “Allah'a ahdim var her gün en aşağı şu kadarına ahitleyeyim. Allah ve kul hakkı olarak üzerimde ne kadar borç varsa bunları hepsini ödetmeden canımı alma” diyen Necip Fazıl ibadetlerini yerine getirmeye başlar.

Şairin her eserinde İslam'dan bir parça bulmak mümkündür. Şair her eserinde İslamiyet ilkelerine bağlı kalmıştır. **Çöle İnən Nur** kitabında peygamberimizin hayatını kendi yorumuyla anlatmıştır.

Ve bu eserini “Her yıldızla her yıldız arası yollar ve yönler kadar çok ve dolaşık, dünya yolları ve yönlerinden biricik ulaştırıcı yolu ve erişirici yönü bana gösteren, otuz yaşından sonraki hayatıma temel atan 'Altun Halka'nın asrımızdaki büyük kutbu efendim, irşâd edicim, can kurtarıcım...” diyerek Abdulhakim Arvasî'ye ithaf etmiştir.

İman ve İslâm Atlası kitabında ise her Müslümanın yapması gereken işlerden bahsederek ilmihal niteliğinde bir kitap yazmıştır. Kitaba

Yandı kitap dağlarım ne garip bir hâl oldu

Sonunda bana kalan yalnız ilmihâl oldu

şiiri ile başlayan Necip Fazıl “Bugünün ve yarının derin ve gerçek müminleri eserimi size ithaf ediyorum.” demiştir.

Her fikir her inanış tek mevsimlik ve's-selâm

Zaman ve mekân üstü biricik rejim İslâm

Necip Fazıl'ın yaymaya çalıştığı, gerçekleştirmek için ömrünü verdiği gaye İslâm'a hizmettir. Necip Fazıl ilk önce kendisi öğrenip daha sonra insanlara öğrendiği dinî bilgiyi ve ilimi yaymanın peşindeydi.

Ve yıl 1983 aylardan Mayıs.

*Ölüm güzel şey budur perde ardından haber
Hiç güzel olmasaydı ölür müydü peygamber?*

diyen Necip Fazıl Kısakürek, hayata gözlerini yumdu ve ardında bize bu rehber niteliğinde olan eserlerini bıraktı. Ben de konuşmamı Necip Fazıl'ın bir şiiri ile bitirmek istiyorum.

*Her ağızda her dilde fanilik dırıltısı
Somunda tek bir şarkı tabutun gıcırtısı*

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

NECİP FAZIL VE EFENDİSİ

Kübra Akkoç

Fatma Zehra Kız Anadolu İHL / Adana

Necip Fazıl öyle düşünceler hengâmesine giriyor ve daha önemlisi bu fikirleri öyle kelimeler cümbüşü ile beyan ediyor ki insanın aklı şaşıyor. İşte bu da onu Necip Fazıl yapıyor. Peki, kimdi Necip Fazıl? Nasıl bir dünyaya gözlerini açmış; nasıl bir dünyada kapatmış?

Onu sevmeyen var mıdır bilmem; ama Necip Fazıl'ın çok sevdiği, sevmekten ötelere geçmiş, hayatını şekillendiren birinin var olduğunu bilirim. Öyle ki otobiyografisini yazarken hayatını üçe ayırmış; tanıyıncaya kadar, tanıdıktan sonra ve o günden sonra diye ayırması o zat-ı şahâneyi nasıl hayatının merkezine koyduğunun kanıtıdır. Birçok insan Necip Fazıl'a hayran olup düşünceler sokağını, onun yazdığı kitaplarla süslemiş ise, Necip Fazıl'ın hayranı olacağı, düşünceler sokağını süslemek şöyle bir kenarda dursun, sokağının istikametini belirleyecek o adam öyle basit biri olamazdı. Değildi de zaten.

Necip Fazıl, zengin bir ailede doğmuş; haşarılığının yanında birçok kez ölümden dönen bir çocukluk geçirmiş. Eğitim için gittiği Fransa'dan yirmi bir yaşında dönen Necip Fazıl, Türkiye'ye döndükten sonra istikameti değişmiş, etrafındaki birçok insana cephe alır olmuştu. O artık Paris'i şöyle anlatıyordu:

“Paris remzleştiği bütün batı mâmuresiyle beraber, perdenin önünde aldatıcı nakışlar olarak öyle bir (plâstik) hârikası ki sadece perde gerisindeki karanlık ve haraplıktan haber vermeye memur ve dertli başını taştan taşla vura vura, bunalımdan bunalıma kıyamete kadar köşe kapmaca oynamaya mecbur... Ve işte Batı! Kâbus şehrindeki

hayatımı anlatmaya hicabım ve İslami edebim manidir.” Bir de şöyle söyler: “Kadını, kumarı, içkisi; (bohem) hayatı şüpheci felsefesi, sar'a nöbetleri içinde sanatı; çözmeye çalıştıkça dolaşan ve büsbütün düğümlenen meselesiyle Paris... Susadıkça gaz içmenin ve gaz içtikçe susamanın ve pırlıltı kadehler içinde ebedi bir su hasreti çekmenin hali... Her türlü madde alayışı ve nefساني saadet cümbüşü içinde, hissi iptal edilmiş ruhun ilk bakışta ağrı ve sızı göstermeyen kıvranırlarına yataklık, hüsrana belde” Kısacası Paris artık Necip Fazıl için pişmanlıktan başkası değildi.

Necip Fazıl'ın efendisini araması ve bulması öyle kolay olmamış. İstiraplı gecelerine, acı içinde kıvranışına sonunda bir çağrı, bir ses, bir sedâ çıkageldi. Tahmininiz üzere Necip Fazıl'ı irşad edicisinin yol tarifini ısrarla istemesinin üzerine aldığı cevap alışıldıkların dışında:

'Sırvermez'e git! “Tesbihçiler” den geç! Sağa sap! “Kapalı cami” sokağına gir! Yürü, yürü! “Yıkık çeşme”nin karşısında “9” numara!...

Necip Fazıl bu tariftan sonra 'Efendim' diye bahsettiği Abdülhakim Arvasî Hazretlerini tanır. Üstat, efendisini tanımasını;

*Tam otuz yıl saatim işlemiş, ben durmuşum,
Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum*

beyti ile anlatır.

Abdülhakim Arvasî Hazretlerinin Necip Fazıl'ı bu denli nasıl etkilediğini efendisinin şu sözlerini okuduktan sonra daha iyi anladım: *“On sene Cuma geceleri hariç yorgan altına girmedim. Vücudun ihtiyacı olan uykuya zaman zaman rahle üzerine kitaba kapanıp uyuklayarak telafi ettim.”*

Necip Fazıl, ruhun ilk bakışta ağrı ve sızı vermeyen; ama

sonrasında bataklığa dönüşen yapay güzellik ile çevrili olan bir dünyada gözlerini açmış daha sonrasında efendisinin de vesilesiyle Hak güzelliğini bulmuş, gözlerini de hiç açmamak üzere böyle bir dünyada kapatmış.

Son olarak yazımı Necip Fazıl'ın Efendisine yazdığı 'Benim Efendim' şiiri ile kapatmak isterim:

*Benim efendim!
Ben sana bendim!
Bir üfledin de
Yıkıldı bendim.
Ben ki, denizdim,
Dağbaşı bendim.
Şimdi sen oldun,
Âleme pendim.
Benim efendim!
Benim efendim ,
Fezâ levendim!
Ölmemek neymiş;
Senden öğrendim.
Kayboldum sende,
Sende tükendim!
Sordum aynaya:
Hani ya kendim?
Benim efendim!
Benim efendim!
Emri yüklendim!
Dağlandım kalbden
Ve mühürlendim.*

*Askerin oldum,
Başta tül bendim;
Okum sadakta,
Elde kemendim.
Benim efendim.*

NECİP FAZIL VE MİSTİSİZM

Fatma Zehra Danışman

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi / Sakarya

Necip Fazıl'ın şiirlerinde, piyeslerinde ve hayatında gördüğümüz ortak bir taraf var: Mistisizm ya da metafizik. Gerçi Sezai Karakoç mistik ve metafizik arasında fark olduğunu söyler ve şu sözlerle belirtir: *“En karakteristik halinde mistik mizacın, eşyanın gerisinde gördüğü gölgeler veya kuvvetler arasında bir birleştirme yapma çabası, onları bir eksenle toplayarak onda, başka insanlara da ulaştırılacak bir mesaj çıkarma niyeti yoktur. Mistik, elinde olmaksızın eşyanın gerisinde bir kımıldanış sezer ve bunun ne demeye geldiğini araştırmaz, hatta çok defa bu araştırmadan korkar. Metafizik mizaçta ise, evrenin ve eşyanın gerisindeki varoluş parçaları bütünlenmiş ve eşyadan bir miktar uzaklaşmıştır. (...) Metafizik perspektifte, artık yavaş yavaş bağımsız iki âlem vardır. Bunlardan biri görünen fizikî âlem, öbürüyse metafizik âlem. (Sezai Karakoç, Çağ ve İlham 1, İstanbul Diriliş Yayınları, s. 111)*

Buradan yola çıkarak Necip Fazıl'ın metafizik tarafını ele almamız gerektiği düşünülse de Necip Fazıl'ın mistik tarafı, metafizik tarafından çok daha gizemli ve kurcalanması gereken taraftır. Necip Fazıl'ın mistik tarafı yukarıda bahsedildiği gibi değildir. O her zaman eşyanın gerisinde gördüğünü aramış ve bunu başka insanlara ulaştırmak için elinden geleni yapmıştır.

Her ne kadar Necip Fazıl bunu inkâr etse de bazıları Necip Fazıl'ın Baudelaire'in şiirlerinden esinlenerek mistik bir anlayışla şiirlerini yazdığını öne sürmektedir. Oysa ilk şiirlerinde daha çok metafizik bir arayış içinde olduğunu gördüğümüz Necip Fazıl, Abdülhakim Arvasî ile tanıştıktan sonra şiirlerini mistik bir anlayışla

yazmıştır. Necip Fazıl şiirlerini her zaman mutlak hakikati sır ve güzellik yolunda aramak amacıyla yazmıştır. Necip Fazıl'ın bu tanışma öncesi ve sonrası şiirlerinde değişim gözlemlense de bu değişim daha çok derinlik farkıdır. Önceki şiirleri inançtan daha uzakken, sonraki şiirlerinde bir inanca bürünme ve mistikleşme görülür.

“Poetika”ındaki görüşleriyle Necip Fazıl'ın, sembolistlerin din dışı mistisizminden farklı olarak Tanrı'ya yönelen, mükemmeliyetçi bir şiir görüşüne sahip olduğu görülüyor(...) Sanat konusundaki görüşü de belirsiz bir mistisizmden dine dayalı metafizik düşünceye dönüşür: 'Anladım işi sanat Allah'ı aramakmış; Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış.'” (Yılmaz Daşcıoğlu, 30 Necip Fazıl, Sakarya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, s.159-161)

Sakarya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından Necip Fazıl anısına yazılan 30 Necip Fazıl kitabında Yılmaz Daşcıoğlu'nun Necip Fazıl üzerine yazdığı bölümde yer alan bu cümleler Necip Fazıl'ın farklı bir mistisizm anlayışı olduğundan, sanat konusundaki görüşünün de belirsiz bir mistisizm olduğundan bahsetmektedir.

Şimdi Necip Fazıl'ın eserleri üzerinden Necip Fazıl'ın mistisizmle bağlantısını inceleyeceğiz.

“Madde, açık, ruh gizlidir. Bütün hakikatler ruhundur.”

Tohum piyesinde yer alan bu cümle, Necip Fazıl ve mistisizm açısından değerlendirebileceğimiz en önemli cümledir. Mistisizm, Türkçede çoğunlukla gizemcilik sözcüğü ile ifade edilir. Bu cümlede gizli kelimesine eş değer olan kavram ise ruhtur. O zaman cümleyi şu şekilde yorumlayabiliriz: Bütün gerçekler ruhta var olabiliyorsa ve ruh gizli ise hakikate ulaşmak için önce ruhumuzu keşfetmeliyiz. Necip Fazıl da ulaşmak istediği hakikat için önce ruhunu keşfetmiştir.

“Kendimin dışına çıkmak isterken kendime rast geldim.”

Bir Adam Yaratmak piyesinde yer alan bu cümle yukarıda anlattığımız durumu özetlemektedir. Hakikate ulaşmak isterken ruhuna rastlamak.

“Ruhun emrinde olan madde, bulduğu birkaç kanunla uyuşuk bir anında ruhu çuvala tıkalabilir, fakat yok edemez. Ruha gelince, maddeyi baştan başa kucaklar kucaklamaz onu dinamit gibi uçurur, kül eder.”

Künye piyesinde yer alan bu cümleler Necip Fazıl'ın ruhu, maddeden üstün gördüğünün göstergesidir. Bu durum mistisizmle ilişkilendirilebilir.

“Hayatım, başından beri muazzam bir şeyi bulmanın cereyanı içinde akıyordu. Şu veya bu miskin vesilenin hassasiyeti içinde birini arıyordum.”

O ve Ben kitabında yer alan bu cümleler Necip Fazıl'ın bir mistik ruhu, içinde her zaman barındırdığını ama bunu ortaya çıkarmak ya da kendisinin görmesini sağlamak için bir vesileye ihtiyaç duyduğunu ve bu vesile sayesinde de bunu gördüğünü göstermektedir.

Necip Fazıl'ın eserlerinde bu ve bunun gibi daha birçok örnek mistisizmle ilişkilendirilebilir. Bu bize şunu göstermektedir: Necip Fazıl hayatında ve hayatını yansıttığı eserlerinde mistik bir anlayış benimsemiştir. Bu çerçevede yaşamış olan Necip Fazıl, insanların da bu çerçevede yaşaması için birçok şey yapmıştır. Özellikle gençlere nasihatlerde bulunarak nasıl bir yol çizmeleri gerektiğini göstermiştir.

NECİP FAZIL’DA GENÇLİK ÜZERİNE DÜŞÜNMELER

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ÖZLENEN NESLİ

Esranur Günel

Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi

*Yarın elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış; ebed bizimdir!*

Cumhuriyet dönemi Türk düşünce ve edebiyat dünyasına yön veren, milli ve manevî kimliğimizin en önemli temsilcilerinden Necip Fazıl Kısakürek, yeteneği, karakteri, aksiyoner- mücadeleci kimliği ve dava adamlığıyla ön plana çıkmıştır.

Birçok yönüyle hastalanmış bir medeniyeti her türlü sorunu göze alarak tekrar diriltme davasını üzerine alan Necip Fazıl, özellikle 20. yy'da dünyaya egemen olmaya başlayan seküler, pozitivist, kapitalist ve sosyalist eksenli düşüncelere karşı İslâm'ı, tasavvufu ve onun tebliği mantığını esas alan bir düşüncüyü yaymaya çalışmaktadır.

Bu davasını öncelikle **Tohum, Bir Adam Yaratmak, Tanrı Kulundan Dinlediklerim, Dünya Bir İnkılâp Bekliyor, Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu** adlı eserlerinde ve **Beklenen Nesil, Son ve Tek Kıvılcım, Netice Bizimdir, Özlediğim Nesil , Gel Artık, Anadolu Gençliği** adlı yazılarında ve **Diriliş, Edebiyat, Maverâ, Yedi İklim** gibi dergiler ve daha nicelerinde Necip Fazıl, yaşadığı çağı beğenmeyen, eksik bulan, bu çağın çıkmazları olduğunu düşünen, gençliğin yanlış, eksik veya yetersiz yetiştirildiğini düşünen Üstat, alternatif bir kuşak, olması gereken ideal bir gençlik yaklaşımı ile eserlerini şekillendirmiştir.

Necip Fazıl Kısakürek “*Kim var? diye seslenilince, sağına soluna bakmadan, fert fert 'Ben varım!'*” cevabını verici, her ferdi “*Benim olmadığım yerde başka kimse yoktur!*” duygusuna sahip bir

dava ahlâkını omuzlanan bir gençlik ideasını şu şekilde tarif eder:

“Ne bugünkü murakabesiz, rehbersiz, gayesiz ve şahsen mesuliyetsiz gençlik; ne dünkü çürümüş ve kokmuş, şaşırılmış ve ihtilaca düşmüş nesiller; ne de evvelki kitapların ve mevzuların başlıklarına takılı ve kakılı softacılar nesli...İslâm inkılâbını kadrolaştırmaya memur gençlik, Sahabeler ve onların gerçek bağlılarından başka kendisine hiçbir ruhi örnek kabul etmeyecek ve bu ruhu, baştanbaşa yepyeni, fakat aslına uygun olarak, nefsinde ve dünyada maddeye nakşedecektir.”

Necip Fazıl Kısakürek, eserlerinin birçoğunda yanlış Batılılaşma sonucu doğan pozitivistler, maddeci ve beş hassecileri konu almış, aslı zıddıyla da anlatmıştır. Özümüzde var olmayan, popülizmle birlikte bize intişar eden her değer bizi yakacak, kimliğimizden ve kim olduğumuzdan uzaklaştıracak, arayışlarımızı daima tekerrür ettirecek ve bizi çıkmaza sokacaktır.

Necip Fazıl materyalist olan bu nesil için *“Aşkılarını kaybettiler ve gittiler”* diyor.

Diğer yandan; 'eski nesil' olarak adlandırılan; öz, millî değerlerimizi yansıtan, yani 'özlenen nesli' temsil eden; normların kıskacında kalmamış ve kalmayacak olan nesil.

“Bu gençlik, bütün muşeret şekillerinden maddi ve manevi bütün tavr ve edâlarda, ahlâkta, edepte, hayada, hicapta, saffette, ölçülü heyecanda, hakiki vecd ve aşkta ve bütün bunlara rağmen en yırtıcı hamle ve hareketlerde semavî bir zuhur denecek kadar muhteşem ve muazzam bir tecelliye, en harikulâde renkler ve çizgilerle dekorluk edecektir.”

Necip Fazıl'ın **İman ve Aksiyon** adlı eserinde de ideal gençlikle ilgili temel vasıfları vardır:

- 1) Vecd ve aşkla yanmanın vasfı,
- 2) Sır idraki ile duymanın vasfı,
- 3) Kâinat ve nefis muhasebesi ile düşünmenin vasfı.
- 4) Eşya ve hadiseye hâkimiyet ve şecaatle davranmanın vasfı,
- 5) Her türlü fedakârlık ve disiplinle ileriye atılmanın vasfı,
- 6) En derin merhamet içinde en keskin şiddet seviyesine ermenin vasfı,
- 7) Büyük aksiyon dehasıyla işe ve hamleye girişmenin vasfı,
- 8) O'nun ahlakıyla ahlaklanmanın ve başka hiçbir yol tanımamanın vasfı,
- 9) En nadide zevk ve (estetikle) süslenmenin ve dış âlemi süslemenin ve her kıymeti içte bilmenin vasfı...

Üzerinde durulan aksiyon için Necip Fazıl: *“Ruhun eşya ve hadiselerle sinerek; madde, hacim, buut, şekil, renk ve ses kazanması, işte aksiyon!”* Özlenen nesle emredilen dava, hakikate ulaşma davası yani aksiyon davasıdır.

“Bu gençlik, her ferdiyle mutlaka sağındakini, solundakini, önündekini ve arkasındakini yakan 'otomobil: zatiyle hareket halinde' bir teaddî, hamle ve hareket ateşi olacak ve değdiği her şeyi kendisine, ateşe döndürecektir.”

İman ve Aksiyon adlı eserde ise ön plana çıkan aşk ve istektir, aşk ile ateş halinde tecelli etmektir. Aşk–iştihakla beraber idrak çabası, nefis mücadelesi ve aksiyoner kimlik genç bir ruhta ön planda olması gereken özelliklerdir.

Tanrı Kulundan Dinlediklerim adlı eserinde de gençlere değişen dünyayı anlamaları, belli bir idrak seviyesine gelmeleri için tavsiye ve yönlendirmelerde bulunur Necip Fazıl.

Üstad'ın ideal gençliği; taklitten ve özentiden tamamıyla

kurtulmuş, kendi inancına, geleneklerine, göreneklerine yani kendi milli değerlerine bağlı ve kendi özüne sahip çıkan “hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için, her an ölecekmiş gibi ahiret için çalışan” hakikat ile aldatmacayı bilen, Batı'nın sahip olduğu aklı Doğu'nun sahip olduğu ruh ile yoğurabilen yani ruhu eşyaya nakşetme davasını benimsemiş, iki dünyanın terkiibini kavrayabilen ve “Maddenin ruhun hizmeti altına girdiği anda kuvvetinin yüz binlerce kere büyüdüğünü” bilen ve aksiyona geçirebilen, tasavvuf ile derinliği yakalayabilmiş bir dava gençliğidir.

Varlığın özünün aksiyon hâlinde tecelli ettiğini ve aksiyonun Allah ile insan arasındaki köprü olduğunu idrak eden nesil. Vasıfları yerine getirmenin sorumluluğu ve aşkında olur; dünyasını ve dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için çabalar. İşte bu nesil ahlaklı, merhametli, fedakârdır ve tüm bunlar zarafetle hayatta aksiyon alır. Bu nesil Necip Fazıl'ın deyişiyle kimi yerde 'Büyük Doğu', kimi yerde Akıncı, kimi yerde ise Anadolu Gençliğidir.

*Tohum saç, bitmezse toprak utansın!
Hedefe varmayan mızrak utansın!
Hey gidi Küheylan, koşmana bak sen!
Çatlarsan, doğuran kısırak utansın!
Eski çınar şimdi noel ağacı;
Dallarda iğreti yaprak utansın!
Ustada kalırsa bu öksüz yapı,
Onu sürdürmeyen çırak utansın!
Ölümden ileride varış dediğin,
Geride ne varsa bırak utansın!
Ey binbir tanede solmayan tek renk;
Bayraklaşamıyorsan bayrak utansın!*

“Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik. 'Zaman bendedir ve mekân bana emanettir!' şuurunda bir gençlik.” diye sesleniyor Necip Fazıl özlediği genç nesle.

Devlet ve milletin büyük çapa ermiş yedi asırlık hayatında ilk iki buçuk asrını aşk, vecd, fetih ve hâkimiyetle süsleyici; üç asrını kaba softa ve ham yobaz elinde kenetleyici; son bir asrını, Allah'ın Kur'an'ında 'belhüm adal' dediği hayvandan aşağı taklitçilere kaptırıcı; en son yarım asrını da işgal ordularının bile yapamayacağı bir cinayetle, Türk'ü madde planında kurtardıktan sonra ruh planında helak edici tam dört devre bulunduğunu gören...bu devirleri yükseltici aşk, çürütücü taklitçilik ve öldürücü küfür diye yaftalayan ve şimdi, evet şimdi...Beşinci devrenin kapısı önünde dimdik bekleyen bir gençlik...

Gökleri çökertecek ve yeni kurbağa diliyle bütün 'dikey'leri 'yatay' hâle getirecek bir nida kopararak *“mukaddes emaneti ne yaptınız?”* diye meydan yerine çıkacağı günü kollayan gençlik...diyor Necip Fazıl ve Büyük Doğu idealinin gençler üzerine 9 maddelik idrak seviyesine yükseldiğinden bahsediyor.

Bu maddeler; gencin, tarihini, milletini bilmesi müdafaa ve manevî teslimiyetlerini ayırmasından, dininin safiyetini zaman ve mekân hakimiyetini derinlik içinde şuurlaştırmak ve onu ham ve kaba softaya karşı korumayı ve korumanın usûlünü öğrenmekten, her alanda sahte kahramanları ve gerçekleri ayırmayı bilmek ve yalancı ilme aldanmamak, hakikatin peşinde koşmak davasından, kendini nefis muhasebesine tabi kılmak ve zaaflarını iyi bilmekten, aşk, vecd, heyecan seciyesinden, hamle, teşebbüs psikolojisinden bahsetmektedir.

Ve Kısakürek özlediği nesline *“Ev sahipliği tavrı ve hakimiyet edası...Anadolu genci! Sen ol artık, ol ki bizde rahat ölelim”* diye sesleniyor.

Bu gençliği karşımda görüyorum. Maya tutması için otuz küsur yıldır, devrimbaz kodamanların viski çektiği kamıştan borularla ciğerimden kalemime kan çekerek yırtındığım, kıvrandığım ve zindanlarda çürüdüğüm bu gençlik karşısında uykusuz, susuz, ekmeksiz, başımı secdeye mıhlayıp bir ömür Allah'a hamd etme makamındayım. Genç adam! Bundan böyle senden beklediğim, manevî babanın tabutunu musalla taşına, Anadolu kıtası büyüklüğündeki dâva taşını da gediğine koymandır.

Surda bir gedik açtık; mukaddes mi mukaddes!

Ey kahbe rüzgâr, artık ne yandan esersen es!

Aşk ve aksiyon ile kalmak duası ile... Allah'ın selâmı üzerinize olsun.

NECİP FAZIL İÇİN GENÇLİK

Gönül PARLAK

İklime Hatun Kız AİHL / Kahramanmaraş

*“Bir gençlik, bir gençlik... Halka değil hakka inanan,
meclisinin duvarında Hâkimiyet Hakkındır düsturuna hasret çeken,
gerçek adaleti bu inanışta bulan ve halis hürriyeti hakka kölelikte
bilen bir gençlik...”*

Bugün burada yapacağım panel konuşmam belki bazılarımıza ağır gelecek, bazılarımızı düşündürecek ve belki de yön verecek. Benim burada asıl yapmak istediğim, Üstad'ın sözleriyle, üslubuyla konuşmak. 'Nasıl bir gençliğiz, nasıl bir gençlik olmalıyız?' sorularına cevaplar bulmak. Eğer bir hatam olursa affola...

Bazen düşünüyorum 'Ben nasıl bir gencim şu an neredeyim ve nereye gideceğim?' Onlarca soru var kafamda ama bulduğum hiçbir cevap beni tatmin etmiyor. Dönüp geriye baktığım zaman ecdadım daha 21 yaşında bir gençken İstanbul'u fethedip övülmeye layık olmuş, devletler kurmuş, dünyaya hükmetmiş... Peki ya biz? Ne yapıyoruz bu vatan için, gençlerden beklenenler için ne yapıyoruz biz genç olmak için ve Üstat cevap veriyor sorularıma **Ahşap Konak** ile...

“Sizin deniz kumundan apartmanlarınız mı genç, Mısır'ın som taştan ehramları mı? Bir insan, geleceği kucaklamak cehdini yaşadığı kadar gençtir. Şu pembecik yanaklarınız zıp zıp beyinlerinizle siz mi gençsiniz? Yoksa çengi gibi oynayan ellerim urlanmış kafamla ben mi? Istırap çekmeyi çile doldurmayı bilendir genç... Zarını delmeyi, tohumunu çatlatmayı bilen...”

Ağır geliyor bu sözler nefsim ne yapmalıyım? Ben ne yapmalıyım ki bu sözlerin muhatabı olmayayım ve yine sorularımın

cevabını Üstad'ın satırlarında buluyorum.

“Zaman iki ucu sivri bir ok, ne tarafa gittiği belli değil, mezara doğru mu, beşiğe doğru mu belli değil... Eğer genç önde olan, son olan demekse o ben miyim, siz misiniz belli değil... Kulağımda bir fısıltı var gençler, deniz fısıltısı gibi bir ses... Zaman diyor ki bana; önde olan sensin! Beni anlamak için kafa patlatandır önde olan, o sensin! Sana geri diyenler de beni aldatici kıvrımların içinde tersinden görenler... Zamanı anlayın çocuklar anlamak değil de düşünün yeter! Zamanın yuvarlağını düşünün, top peşinde değil fikir peşinde koşun.”

Hani diyoruz ya biz bir kere genç oluyoruz bir kere geliyoruz dünyaya. Eğlenmeyelim mi gezmeyelim mi, dolu dolu yaşamayalım mı hayatı? Ve daha bunun gibi binlercesi... Evet bir kere genç oluyoruz ve evet bir kere geliyoruz dünyaya. Peki hiç düşündük mü ya o dolu dolu sandığımız hayat bomboşsa?

Der ki Üstat şu mısralarında:

Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum;

Gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmuşum.

Uçsuz bucaksız gökyüzü ve o gökyüzünde özgürlük için süzülen uçurtma, hâlbuki ne kadar da ironik, onun özgürlüğü aşağı çekilene kadar. Ne çok benziyor bizlere uçsuz bucaksız gerçeklik ve bizler de o gerçeklikten habersiz gençlik...

Habersiziz sahiden çevremizde olup bitenlerden. Issız bir gecedeyiz sanki. Her yer karanlık, yolumuzu kaybetmişiz ve oturmuş bekliyoruz. Yaşayan bir ölü gibiyiz; umursamıyoruz bizden gizlenenleri... Bir boşvermişlik var üzerimizde. Birinin bize yol göstermesini, ışık tutmasını bekliyoruz ve evet bir ışık beliriyor önümüzde Üstat **Sahte Kahramanlar**'da sesleniyor gençlere...

“GENÇLER!

Bizim beynimiz düşünmekten, dilimiz dönmekten, kalemimiz cızırdamaktan kan ter içindedir. Bu nesil için mayanın tam tutuşunu gördüğümüz gün, ölümü bir şerbet gibi rahat rahat içebiliriz. Beni İsrail'in 'arz-ı mevud'u beklemesi gibi bir nesil bekliyoruz. Bir nesil ki, kendine yakın Müslüman nesilleri bile sevmesin beğenmesin...

Tıpkı bir veliye dedikleri gibi:

-Siz zamanımızda sahabeye eşsiniz!

O da şu cevabı verir:

-Siz bana bunu nasıl söylüyorsunuz? Eğer sahabeleri görseydiniz deli derdiniz, onlar da sizi görseydi bunlar Müslüman değil derlerdi!

İşte bu tefriki yapacak bir nesil...”

“Sözlerimi bir misalle bitireceğim” der Üstat.

“Arada bir radyoda duyuyoruz, biri yaralanıyor, kan isteniyor; 'Sıfır gurubu, R-H negatif kana ihtiyaç var, aman koşturun! Ben size depolarla muhtaç olduğumuz kanı söyleyeyim: Sıfır grubu yerine namütenahi grubu, R-H yerine A-R, (Allah ve Resulü) remzini taşıyan kan...”

Belki de hata yaptığımız nokta burasıdır. Batılılaşacağız modernleşeceğiz diye İslam'dan uzaklaşmamız, ölçüyü fazla kaçırmamızdır sebebi. Terazinin bir ucuna fazla bir şeyler koymamızdandır belki karanlığa düşmemiz, yolumuzu kaybetmemiz...Elbette ki modern olacağız. Dini bizden farklı olan Batı'dan her şeyi alıp sorgusuz sualsiz kullanacak mıyız? İşte tam da bu noktaya değiniyor Üstat. Bizim dinimizce haram kılınan bir şey Batı'da modernlik olarak kabul görüyor. Bizce ayıplanan bir şey Batı'da geçim kaynağı olarak görülüyor. Peki olması gereken bu mu?

Panelimin sonlarına yaklaşırken bir kez daha sormak istiyorum kendime 'ben neyim, bu hâl neyin nesi?' Ama öylesine bir soru gibi değil! Üstad'ın mısralarında sorularımın cevabını buluyorum:

*Tırnağı en yırtıcı hayvanın pençesinden,
Daha keskin eliyle, başını ensesinden,
Ayırıp o genç adam, uzansa yatağına
Yerleştirse başını, iki diz kapağına...
Soruverse: Ben neyim bu hal neyin nesi?
Yetiş, yetiş ey ulvi varlık muhasebesi*

Üstad'ın otobiyografisi olan **O ve Ben**'de gençlik yıllarından bahsederken, o yılları karanlık yıllar olarak adlandırır. Gençliğinde okumak için gittiği Paris yılları onun için bir kayıptır. Belki de bu yüzdendir ki şimdiki neslin kendi gençlik yıllarına benzememesi için ağır sözler söyler bizlere... Hani derler ya 'Bir musibet bin nasihatten iyidir' diye işte tam da Üstad için olan budur. Ona yol gösteren, bir ışık tutan olmadığı için o kendi yolunu çizer ama sonra başına gelenler ona doğru yolda olmadığını gösterir ve üstadın dönüm noktası olan 'efendim' dediği Abdulhakim Arvasî hazretleri ile yoluna bir ışık tutulur. Ve işte o andan itibaren üstad bizler için bir ışık olur.

Ve son olarak panelime Üstad'ın **Gençliğe Hitabe**'sinden bir kesitle son vermek isterim:

“Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik...”

Zaman bendedir ve mekân bana emanettir! Şuurunda bir gençlik...

*'Kim var?' diye seslenince, sağına ve soluna bakmadan fert fert
'Ben varım!' cevabını verici, her ferdi 'Benim olmadığım yerde kimse yoktur!' fikrini besleyici dava ahlakına kaynak bir gençlik...*

Büyük bir tasavvuf adamının benzetisiyle zifiri karanlıkta, ak

sütün içindeki ak kılı fark edecek kadar gözü keskin ve gerçek kahramanlık madeniyle sahtesini ayırt etmekte kuyumcu ustası bir gençlik...

İşte bu gençliği, bu gençliğin ilk filizlerini karşımda görüyorum. Şekillenmesi, billurlaşması için otuz küsur yıldır, devrimbazlık kodamanların viski çektiği kamış borularla kalemime ciğerimden kan çekerek yırtındığım, paralandığım ve zindanlarda süründüğüm bu gençlik karşısında, uykusuz, susuz, ekmeksiz, başımı secdeye mıhlayıp bir ömür Allah'a hamd etme makamındayım. Genç adam! Bundan böyle senden beklediğim şudur: Tabutumu öz ellerinle musalla taşına koyarken, Anadolu kıtası büyüklüğündeki dava taşını da gediğine koymayı unutma ve bunu tek vasiyetim bil!

Surda bir gedik açtık; mukaddes mi mukaddes!

Ey kahpe rüzgâr, artık ne yandan esersen es!”

NESİL YETİŞTİRMEK VE NECİP FAZIL

Tuanna Fidan
Cemil Meriç SBL / Sakarya

*Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.*

Mehmet Âkif'in bu dizeleriyle sözlerime başlamak istedim. Âkif'in bu dizelerde vurgulayıp belirttiği, Necip Fazıl'ın ise dilinden düşürmediği o nesil, Âsım'ın nesli...

Şüphesiz ki Cumhuriyet'in ilk yıllarından bugüne İslamî düşüncenin en hakikatli temsilcilerinden biri olan Necip Fazıl'ın hayat boyu en önemli gayesi 'nesil yetiştirmek' olmuştur.

Her hitabında konuyu gençliğe ve bilakis nesle getirip her konuşmasında gençlere 'Aziz Gençler', 'Anadolu Gençliği', 'Beklenen Nesil' gibi nidalarla hitap eden dava adamı Necip Fazıl, hedef kitlesinin gençlik olduğunu böylece gözler önüne sermiştir. Buna bağlı olarak Necip Fazıl, 1960'lı yıllar ve sonrasında yayımladığı eserlerde gençlik üzerinde durur. **İman ve Aksiyon** kitabındaki şu satırları ise gençliği tanımlar niteliktedir:

“Zaman bir dairedir. (Aynştayn)a sorarsanız, boşlukta bir daire... Namütenahiye akan, kıvrılan bir daire... Daireyi alın, onun en üst noktasına merkeze paralel bir çizgi çekin; Bu çizgi dairenin tek noktasına bağlıdır, tek... İçinden geçmeyen, dışında da olmayan, üstüne temas eden çizgi. İşte gençlik... Dairenin çizgi ile irtibat, bitişme noktası... Gençlik budur!.. Çizgi, hayat çizgisi, zaman da daire... Zaman yürür, hayat çizgisi yürür ve gençlik her ân yer değiştirerek, her ân temastadır daire ile...”

Necip Fazıl'ın mevcut resmî düşünceye alternatif olarak idealize

gençlik oluşturma çabası bir nesli bu 'Dava Adamı'nın ardından götürüp; yolunu yol, davasını dava olarak benimsetmiş ve günümüzde de benimsetmeye devam eden haklı bir düşüncenin tabi sonuçlarıdır.

Bu düşünceden hareketle Necip Fazıl; “İslâm inkılâbının ruhunu dökeceği kalıp gençliktir.” sözüyle verdiği iman mücadelesinin mirasçıları olan bizlere yani yeni nesle kendine özgü mizaç, telakki ve tasavvufi üslubu ile yol gösterici olmuştur.

Ona göre özlenen ve aranan gençliğin belli vasıfları olmalıydı. Bu vasıflardan biri de **İman ve Aksiyon** kitabındaki gibi “*Tek ümmet modeli olarak sahabiye almak.*” bir diğeri ise “*Nefs muhasebesi yapmak.*” tır.

Yani gençlikten beklenen şuur ahlaken sahabiye model alan, nefsinin kontrol edebilen, rablerine inanan, davayı benimsemiş kimselerdir.

“*Hakikaten onlar rablerine inanmış gençlerdi; biz de onların doğru yolda yürüyüşlerine katkıda bulunduk.*”

(Kehf Suresi /13)

Aslında Necip Fazıl, tüm uğraşını şu sözlerle özetlenmiş ve gençliğin üstüne büyük bir sorumluluk yüklemiştir.

“*Bu gençlik, ruhta en ileri ve maddede en güzel vücuda sahip ve bu gâyenin en girift hesabına malik olacaktır.*”

Günümüz gençliğini Necip Fazıl'ın gayesini temel alarak yeniden yapılandırmak gerekmektedir. İman, irfan ve ilme ilişkin çalışmalarıyla belirli bir birikime ulaşacak olan nesil, 'özlenen nesil'dir. Üstad'ın da mücadelesini verdiği bu nesil, iman ve irfana sahip olup gereklilikleri yerine getirdiği müddetçe 'Âsım'ın nesli' isminin hakkını vermiş olacaktır.

Hülasa, bizler Necip Fazıl'ın inşaa ettiği nesil fikrinin özünü

aslından çevirdik. Halbuki bahsedilen dava, Üstâdların öncülüğünde anlaşılacak hakikate ulaşma ve aksiyon davasıdır. Vasıflar ve bu vasıfların aşkıyla yanmak davası yani hakikati ruh edasıyla idrak etmek davası. O hâlde bize düşen bu davanın öncülerinin izinde maddeyi ruha nakşetme ateşiyle bir ömür boyu süren nefis muhasebesi ve aksiyon idraki ile vasıflanmak davasıdır.

Sözlerimi bir temenni ile bitirme gayretindeyim. Aranan ve özlenen aksiyoncu neslin bir ferdi gibi hissedebilmek, içinde olabilmek ümidiyle...

NECİP FAZIL KISAKÜREK VE GENÇLİK

Hümeysra Aras

Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi / Kilis

“Türk milletinin değil içinde Türk'ün de eridiği İslâm bütünlüğünün genç ve aydın temsilcileri sıfatıyla ve aşkla selâmlarım.”

Şair, yazar, fikir adamı, mutasavvıf ve birçok dalda kendini yetiştirmiş Necip Fazıl Kısakürek'i anlamak ve anlatmak sekiz dakikaya sığmayacak elbette; ama okyanustan bir damla bile olsa onu yaşatmak bizimkisi.

Eserlerinde birçok konuya değinip, o konuları farklı perspektiften ele alan Üstad'ın hayat tarzını da yansıtan eserlerde önem verdiği konulardan biridir gençlik...

Necip Fazıl'ın ilk gençlik yılları bohem bir yaşayış içinde geçer ve o hep bir arayış içindedir. İşte tam o günlerde son devir âlimlerinden Abdülhakim Arvâsi ile tanışır. Bu tanışma onun hayatında dönüm noktası ve eserlerinde ise mistik bir duygu uyandırır. **Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu, İman ve İslâm Atlası, Başbuğ Velilerden, Tanrı Kulundan Dinlediklerim, İman ve Aksiyon** bunlardan sadece bir kağıdır. Üstat bir konuşmasında gençlere hitaben *“Bana değil, hakikate susuz bu millet. Hakikati aramayan şiir kelimelerin çomağı. Hakikate dokunmayan fikir, kuru laf kalabalığı. Hakikatle zonklamayan kafa, çöplük. Sizler; şiirleriniz, hikâyeleriniz, mısralarınız ve cümlelerinizle işte bu susuz millete avuç avuç hakikat sunan sakiler olacaksınız”* demiş ve vurguladığı gençliğe **Sahte Kahramanlar** adlı kitabında da değinmiştir.

Hakiki bir gençlik, sahte bir kahraman veya onun hâмили olan meccanî bir kahramanlık değildir. Çünkü bu sahte kahramanlığın

bedelini tarihimiz ziyadesiyle ödedi. Şimdi bize düşen asıl kahraman bir gençliğin taklidi ve meccanî kahramanlıktan sıyrılıp bin bir eziyetle bize gelen kahramanlığa sahip çıkmaktır. Kahramanlık sadece cephede savaşıp galibiyete mazhar olmak değildir. Gençliğin çürümüş ruhunu, girift ve buhran dolu duygu karmaşasını peşi peşine gelen düğümlenmiş cevapsız sorular girdabında boğulan bir belirsizliğe benzeten Kısakürek, hakikat arayışında olmayan gençliğin iç dünyasını ise ruhuna kezzap dökülmüş yürüyen bir cesete benzetmiştir.

Yine de bir ümitsizlik tablosu çizmekten nefret eden Kısakürek, küllerinden yeniden doğan yeni bir neslin inşasına namzet gösterilen idealist ve strateji sahibi bir gençliğin fikir dünyamızın koridorlarında bir gün yankılanacağını umut etmektedir...Onun beklediği ve arzu ettiği gençlik; bohemliği, sergüzeştliği ve başıboşluğu ve her şeyi boşvermiş kuru bir bedenden ibaret olmayan, cana değil ruha odaklanmış davasının, tarihinin, bayrağının, ayak bastığı toprakların şuurunda gençliktir...

Üstat, **Hitabeler** adlı kitabında gençlerin ruh çöküşüne sebep olan bir diğer konuyu şu örnekle açıklamıştır “*Meyve yüklü bir ağaca benzer kafasının her dalında içiçe mânalar halinde Allah'ı, Peygamberleri, Melekleri, Şeytanı, Cennet ve Cehennemi kademe kademe asılı duran dünün, inanmış, vecdini bulmuş sanatkârı yanında bugün inanmayan, hiçbir gıda ile doymayan, hiçbir kalıba sığmayan, başının etrafındaki iman güvercinlerini imdadına çağırdığı kadar onların yoluna en biçimsiz korkulukları diken, sevimsiz, rahatsız, ıstırap, istihza ve hakaret dolu bir mahlûk, bütün dünyadabelli başlı bir sanatkâra değil bugünün müşterek ruhuna ait bir remz...*”

İşte imanını kaybetmiş boşluğa düşmüş bir gençliğin neticesi. Bizim gençlerimiz bu hayati boşluğu anlar ve doldurursa aziz dava

ölümsüzlük ideali yaşanmaya değer hayatın ölçüleri billurlaşacak ve Türkiye onunla beraber de bütün bir dünya üstüne kezzap döktüğü ruh köküne dönecek ve kurtulacaktır yoksa Süleymaniye kubbesinin bütün uğultuları susmaya ve kandilleri sönmeye mahkûmdur.

Bizler, idealimizi maddeden ziyade ruha verdiğimiz, üstünlüğü ruhta bulduğumuz müddetçe elimiz ayağımız bağlansa bile kendimizi daha hür ve daha kuvvetli hissederiz. Zira bizim hürriyetimiz maddede değil ruhumuzun istikbâlinde.

Tarih Boyunca Büyük Mazlumlar ile Son Devrin Din Mazlumları adlı kitaplarında verdiği örnek şahsiyetlerin tam olarak yaptıkları şey de budur. Tarihte ruhu ve maddesi genç tiplerden birkaçına **İman ve Aksiyon** adlı kitabında da değinmiştir. İşte bu manadaki bir genç ilk vasfıyla fatihtir. Her gencin ruhunda bir fatihlik yatar. Çocukken de böyledir. Masal âleminde yaşar, elebaşı olmaya kalkışır, devleri öldürmeye yeltenir. Herkes kendi içinde bir fatihtir aslında. Böyle başlıyor gençte ilk hayatiyet bir de zamane gencine bakın fatih olmak nerede diye sitem etmektedir. Ama Üstat fatihliğin de mihmândarlığını yapmaktadır. Fatihliğin ilk şartının ıstırap olduğunu söyler. Genç adam, ıstırap çekebilme kabiliyetine malik olan adam demektir. ıstırap ile gencin alakası şudur: Oluş bir hummadır nasıl tohum çatlarken alev alev yanarsa, kaynayan su nasıl fokurdar ve inlerse, nasıl toprak altında kömür milyonlarca sene yatar kavrulur ve elmas olursa, oluş da baştan aşağı bir çile hummasından ibarettir. Bu ıstırapı çekmenin haysiyeti gencin şiarı ve hakkıdır. Bizim emelimiz ise dimdik ayakta durup Üstad'ın haykırışıyla haykırıp *“Durun!.. Hiç kimse yoksa ben varım! Sadece İman ve İslâm! Başka yol tanımam”* idealinde gençler yetiştirmek ve Üstat Necip Fazıl'ın biz gençlerden istediğini şöyle dile getirir: *“Genç Adam! Bundan böyle senden beklediğim şudur: Tabutumu*

*öz ellerinle musalla taşına koyarken, Anadolu kıtası büyüklüğündeki
dava taşını da gediğine koymayı ve bunu tek vasiyetim bil!” Necip
Fazıl'ın kalbimize nakşettiği şu ümitvar sözlerle bitirelim:*

*Sen bir devsin, yükü ağırdır devin
Kalk ayağa dimdik doğrul ve sevin*

*Mehmed'im sevinin, başlar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek kalır tümsekte*

*Yarın, elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir...*

MEHMED'DEN ZİNDANDAKİ GENÇLİĞE MEKTUPLAR

Sinem Kaynak
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
/ Kahramanmaraş

*En güzeli; en güzeli, güzelin!
Habercisi, habercisi, ezelin!
Tellerinde şafak söken bir gelin;
Anneler, babalar, çocuklar, gelin!*

Üstad'ın 'Gelin!' çağrısına kulak tıkamayan cemiyet! Sizleri kenetleşen ruhlarımızın en çekici mıknatısıyeti içinde, kara sevdalı bir iştiyakle selamlarım. Necip bir Üstad'ın ismi kadar necip olan selamı ile efendim, safa geldiniz.

Bilirsiniz, büyük ideal insanlarının büyük ve ideal fikir araçları olur. Kimisi kelimenin büyüsünü tercih edip idesini bir kitap olarak sunar. Kimisi de etten kemikten bir vücuda mürekkebinden bir iskelet şeması çizer. Gaye koca bir nesilse bu vücut, mürekkebine göre de isim alır. Bazen Âsım olur, bazen de Mehmed...

Bugün konumuz gereği, Mehmedleri konuşacağız.

Mehmed... Kimdir Mehmed? Bu Mehmed'in vasfı nedir? Zindandan Mehmed'e Mektup şiirinin yanı sıra **İman ve Aksiyon** kitabının içerisindeki konferanslar Necip Fazıl'ın gençlik manifestosunun özetini yani "Mehmed maverasını" dile getirir. Şiirdeki bahis için Üstat: "*Mehmed, benim oğlum olarak bu şiirimin muhatabı olmadı; gençliğin sembolü olarak muhatap oldu.*"der. Şimdi sizlerle ıstırabın dahi dört duvarın yakıcı soluğundan kaçıp insanların kaburgaları arasına sindiği bir mekânda yazılan bu şiirle, **İman ve Aksiyon** kitabında bangır bangır işlenen, Necip Fazıl'daki gençlik

tasavvuru sentezinin sokaklarına dalalım.

Aşk diyor Şair, ilk olarak. "*Başımıza ne geldiyse aşkımızı kaybetmekten geldi. İşte aşkımızı kaybettik ve çöküş devrimiz açıldı.*"

Şairin bahsettiği yalnızca sarı saçları deli gönüle bağlayan bir tutku değil. O bütün bir saçın her telinde ve her telin her zerresinde, batıl olan zerrenin hakikatine erişen bir gencin derdinde. Dillere pelesenk olmuş, beşeri aşkta dahi aslolan müessire giden ılık hüzmelerinden tutup arşa ilerleyen bir nesil... 'Vecd ile aşkla yanmanın vasfı' diye tanımlamış kitabında. Öyle bir aşkla yanın ki **Ahşap Konak**'ın Recai Bey'i gibi var olduğuna inandığınız varları korumak için mecazi olmayan ateşe bedeninizi bırakmaktan çekinmeyin, **Kafa Kağıdı**'nda var olmayan ateşten korkan Zehra Hanım'ın akıbetine kapılmayın ve deyin ki:

*İçimde bir fırın var, ateşi yakan ateş,
O ne alev deryası, çiçek bahçesine eş.*

Yani Genç! Seni kül edeni de, eğer amaç hakikatse sevmeye talip olacaksın... Diğer bir vasfı, 'Eşyaya hakimiyet ve şecaatle davranmanın vasfı.'

Makineleşen dünyada kabloların esiri olmuş bizler için bu, muazzam bir bahis. Küresel dünyanın güncel istekleri insanoğlunu makine üretmeye zorladı, seri üretime geçtik. Şimdi ise makineler bizi üretmeye başladı ve tek tip seri kimseler hâline dönüşüyoruz. Eşyaya hakkıyla hükmetmesini bilen bir neslin çağrısını yapıyor burada şair, kablolardan, tasmlarından sıyrılmış, muktedir bir nesil.

Yalnızca dışını gökkuşağı kovalasına batıran değil, içini bitmeyen ilim yağmurunda ıslatan bir gençlik. Sözü ise şu "*Bâtınımı öyle bir imar edeceksin ki dışında kıymet kalmayacak.*" Biz kılığımıza değil, kılığımız bize tâbi olacak.

Bir Adam Yaratmak piyesinde Husrev'in dilinden şöyle diyor:

“Kim kuşandı elbiselerimi, kim giyindi benim kalıbımı da çıktı karşıma?” Plastik dünya fikrinin zannımca muhteşem bir ifadesidir.

Kalıbımızdan kaçmak için kimi zaman öyle bir koşuyoruz ki beden örtümüz sıyrılıp ayağımıza, dinamiklerimize, aksiyonumuza takılıyor. Düşe kalka nihayet bu esvabı atıyoruz üstümüzden Üstad'ın sözleri burada tokat gibi çarpıyor işte yüzümüze: *“Bizim hayâl ettiğimiz genç, nefisini yularlı bir merkep gibi arkasından çekebilendir.”*

Dikkat edin, benliğini sıyrıp ayak bağı edenlerden bahsetmiyor. Özünden ve benliğinden geçenlerden değil, nefsinin varlığını iradesiyle ezenlerden bunu da inanç mefkûresi ile yapanlardan bahsediyor. Yapmak... Bunu da en büyük harbin meydanında, kendi içinde ve kendi şeytaniyle cenk ederek gerçekleştirmek. İşte beklenen nesil, işte aranan Mehmed. Nefsini aksiyonu ile hançerleyen, fedakâr, disiplinli, gözükara koca bir topluluk: Mehmedler...

Belki adım adım söylemedik ama burada iki temel vasıftan bahsettik: 'Kainat ve nefis muhasebesi ile düşünenin vasfı' ve 'Büyük aksiyon dehasıyla hamleye girişmenin vasfı.'

Yalnız dava o denli ince ki... Terazî bir kaymaya görsün, Âdem kendisini aniden kör cesaret çukurunda bulabilir. Bunun için şöyle diyor şair: *“Kör cesaret değil, temkinli şecaat.”* Şecaat, yiğitlik. Bunun dengesi için hamuru da merhamet ve basiret ile karmak şart.

Sen bir devsin, yükü ağırdır devin!

Kalk ayağa, dimdik doğrul ve sevin!

Koca bir asrın insanı için dokunan halıyı gönlüne sermek için bu sözleri idrak etmek lazım. Maddeden manaya her hâlin sentezini akıl

süzgecinden geçirip kalp ile onayladıktan sonra ancak omuzlara alınabilir bu yük.

İdrak ettik diyelim, derine indik, özüksedik ve aksiyon konusuna da değindik. Bir de faaliyet hâlinde iken muamele biçimi var ki o da 'merhamet'. Hepsini bir cümlede toplamış şair: *"Sır idraki ile duymak ve en derin merhamet içinde en keskin şiddet seviyesine ermenin vasfı."*

Öyle bir kavramdan dem vuruyoruz ki şu an, Necip Fazıl: *"Serçe öksürürken ağlayacağız, ağlamayı o kadar seveceğiz."* diyor. Fakat ardından, gerisinde bir anda sahabilerini bulamayan ve azınlık da olsa ilerleyen Kainat efendisi kadar gözükara ve davasına sadık olmanın gerekliliğini de ekliyor, aranan gençte her hissin şemsi ve kameri olacak. Yani hem güneşi, hem ayı.

Şimdi gencin mihrabına, imamesine, çizilen iskeletin kalbine gelecek olursak, şöyle demiş Üstat **Ölçü** şiirinde: *"Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!"* Kitaplarında ismini bile yazmaya hayâ ettiği kişinin ahlâkını özünde sindirmiş bir Mehmed tahayyül ediyor şair. *"Ben bu sefil dünyada acep ne arıyorum?"* sorusunu dahi şube şube onun ahlakıyla yaşamayı amaç göstererek cevaplıyor.

Nihayetinde tüm bu vücudun uzuvlarını toplayacak olursak şair, ferdî gayesinden uzaklaşıp cemiyet için 'buradayım' diyen, idrak ve muhasebesi tam, dini, dili, şiarı için his ve fikir memuriyeti bayrağını elinde taşıyan Mehmedler arayışında.

"Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik... 'Zaman bendedir ve mekân bana emanettir!' şuurunda bir gençlik."

Hasılı, inşa amacı güdülen nesli dilimiz döndüğünce tanıttık, temennimiz bu neslin bayraktarlarından biri olmaktır diyor ve kapanışı son bir çağrı ile yapmak istiyorum. **Muhasebe** şiirinden;

*Genç adam, al silâhı; iman tılsımlı kılınç!
İşte bütün meselem, her meselenin başı,
Ben bir genç arıyorum, gençlikle köprübaşı!*

GENÇ ADAM

Merve Keskin

Erciyes Üniversitesi, Gıda Mühendisliği Bölümü / Kayseri

Gerçek, kelimenin tam manasıyla gerçek Türk Gençliği! Seni kenetleşen ruhlarımızın en çekici mıknatısı içinde kara sevdalı bir iştiyakla selamlarım!

Asırlardır; belki 4-5 asırdır, içine hapsedildiğimiz manevî bir zindan var... Neyin, hangi halin zindanıdır bu? Bir türlü hakikate ulaşamamanın, olamamanın, dünyanın en şaşaalı oluşundan sonra, o oluşun aşkını kaybetmenin, bir takımın hayallere kapılmanın, yapamamanın, edememenin, erişememenin, üstelik erişmekten alıkonmanın muazzam zindanı... Bu zindanı açmanın, bu zindanın kapısını aralamanın tek çaresi, bize onu hediye eden, bir külâh gibi giydiren, sahte kahramanları anlamaktır. Sahte kahramanı anlamak için de gerçek kahramanlar üzerinde bir fikir sahibi olmalıyız. Gerçek kahramanlığı anlamak için insan ve cemiyete köklü bir anlayış bir görüşle bakabilmek lazım...

Bu satırlar Üstâdın **Sahte Kahramanlar** adlı eserinin giriş kısmından alıntıdır. Gerçek kahramanı bulabilmek ve bilebilmek adına sahte kahramanın girişini tercih ettik. “*Kahraman, her sahada ve bütün hareket tecellilerinde üstün varlığa, üstün oluşa yol açan, kendisini ve cemiyeti yoğuran ve nefislerini aşmaya davet eden, zamanı delen ve mekânı yırtan, hamle örneği üstün insan... Bu ebedi arayıcılık içinde kahraman, bizi talip olduğumuz yola yaklaştırandır yani gençtir, gençliktir. Zaman bendedir ve mekân bana emanettir şuurunda bir*

gençlik...” Zamanı içine alan ve mekânı emanet ettiğimiz bu gençliği üstâdın eserlerinde arayalım.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde genç; “*yaşı ilerlememiş olan, gelişmesini tamamlamamış olan, gençlikteki özelliklerini koruyan*” olarak tanımlanmaktadır. Biz ise gençliği şöyle tanımlarız; “*24 saatlik zamanın avcıları hem davamızın geçiş yolu, hem de emanetçimizdir. Doğrudan doğruya ruhuna iman doldurmakla mükellef olduğumuz büyük enerji deposu... Gençlik bu, yaş işi değil ruh işi.*” Gençlikten bahsetmişken Üstâdın **Ahşap Konak** adlı tiyatro eserine değinmek isterim. Aynı konakta yaşayan 3 ayrı neslin çatışmasını anlatan bir tiyatro eseri. İstanbul'un Nişantaşı semtinde 3 katlı, beyaz boyalı bir ahşap konaktır mekân. En üst katta Recai ve eşi Hacer, 2. kat kızları Belkıs'a ait, ilk kat ise Belkıs'ın çocukları Yüksel ve Aysel'in. Bir de Aysel'in nişanlısı olarak konağa gelip giden Tekin var. İsmine tamamıyla zıt olan bir karakter.

Ahşap Konak'taki gerçek kahramanımız Yüksel. Cinsinin çürüğünü görebilecek öze sahip bir kahraman. Gençliği ve olması gereken gençliği yaşayan kişi Yüksel'dir. Yüksel'e zıt olup ve zamanın gençliğini yaşatan kız kardeşi Aysel ise batı özentiliği ile zamanını geçiren bir tip. Tiyatrodaki fikir konakta olanları Recai'nin sorgulaması ile bize aktarılıyor. Konak hayatını sorgulamak aslında küçük çapta büyük resmi görmeyi hedeflemek. Zira konak aslında yaşanan zamanın göstergesidir. Konakta yapılan partilerdeki giyim-kuşamdan batıya özenildiği tespitini savunur. 'Moda' adı altında bize ait olmayan hiçbir yönüyle bizle bağdaşmayan bu özentiliği şekli takvimdeki tarihler değişse bile hala onun esareti altında olduğumuzu bizlere hissettiriyor. Genç olarak karşı çıkmamız gereken şeylerden biri de budur. Bedensel

dirilikten öte 'genç' kelimesini ruhumuza giydirebilmek lazım. Recai konağını eleştirirken genç kuşağın samimi olmadığı ve duygular yerine materyalist bir hal üzerine olduğundan da bahseder. Oysa ki duygular değil miydi gençliğimizin baharda açan çiçeği. Devrin ideal genç tipi olarak Yüksel geleceğin umut ışığıdır. Her ne kadar ilk katın üyesi olarak görülse de Yüksel'in ruhu dedesi gibi 3. Kata aittir. Nesline benzemeyen bir çocuktur Yüksel, belki de Üstâdın **Zindandan Mehmed'e Mektup** şiirindeki Mehmed'tir. Tiyatronun bitimi konağın yanması ile son bulur. Kısaca;

*Üç katlı ahşap evin her katı ayrı âlem!
Üst kat: Elinde tespih, ağlıyor babaannem,
Orta kat: (Mavs) oynayan annem ve âşıkları,
Alt kat: Kız kardeşimin (Tamtam) da çılgınlıkları.*

*Bir kurtlu peynir gibi, ortasından kestiğim;
Buyrun ve maktan seyredin, işte evim!
Bu ne hazin ağaçtır, bütün ufkumu tutmuş!
Kökü iffet, dalları taklit, meyvesi fuhuş...*

Gençliğin vasıflarına gelecek olursak Necip Fazıl **İman ve Aksiyon** kitabında özlediğimiz neslin vasıflarını detaylı bir şekilde aktarmış bizlere. Bizden istenen ise gençler olarak irfandan gaye, en sade ve en zarif bir tavır içinde bizzat mücevher olmaktır. Peki, bu mücevhere nasıl ulaşmak gerekiyor? Bir ayağı ezelde, bir ayağı ebedde bir gençlik olarak, Geleceği kucaklamak cehdini yaşayarak, zarını delmeyi, tohumunu çatlatmayı bilerek, Kaybedilen gençlik ruhunu ve dinamiğini arayarak. “*Bu nükteyi istemekle belki darağacımızı herkesin*

kuracağından daha korkunç olarak biz hazırlıyoruz. Fakat ne yapalım? Derede öleceğimize ummanda boğuluruz.” Der Necip Fazıl **Tohum** kitabında, biz ummanda kulaç atanlardan olabilmek için çabalayacağız.

“Küçük bir tohum gibi ifade ihtirasının acısını çekeceğiz. Tulumbayı harekete geçirecek bir maşrapa suyun peşinde olacağız. Dünyanın beklediği inkılâbın başlıca şubesi gençliktir. Kâinatı muhasebe edecek, doğu ve batı arasındaki mahsup sırrına ulaşacak bir nesli bekliyoruz, fikir sancısı çekmeye talip olan hakiki gençliği.”

Üstat ile başladık Üstat ile son bitirelim: Genç adam!

“Bundan böyle senden beklediğim, manevî babanın tabutunu musalla taşına, Anadolu kıtası büyüklüğündeki dava taşını da gediğine koymandır.”

ÜSTÂDIN FİKİR DERYASINDA TASAVVUR ETTİĞİ GENÇLİK İMGESİ

Esra Nur Albayrak
Erciş Sosyal Bilimler Lisesi / Van

Tarihin her döneminde sanatçılar, insanların düşünce, inanç, yaşayış ve toplumsal hayatına gerek eserleriyle gerekse hayata ve davalarına karşı bakış açılarıyla yön vermişlerdir. Cumhuriyet döneminde de toplumu hem üslûbu hem de düşünceleriyle etkileyen sanatçıların öncülerinden biri olan Necip Fazıl eserlerinde inandığı davası, dert edindiği yaşamı ile toplumu ihya edebilecek ideal bir kimlik oluşturmuştur.

Necip Fazıl, ideal kimliğini yaşatabilecek bir nesil hayal etmiştir. Zira Necip Fazıl yaşadığı dönemin gençliğinden pek muzdariptir. Dönemin gençliğinin yanlış yönde yol aldığını ve eksik olduğunu düşünen yazar; eserlerinde, konferanslarında kısacası bulunduğu her ortamda konuyu gençler üzerine çevirmektedir.

Üstâd'ın düşünce ve fikir dünyasında dalgalanan ideal nesil, **İdeolocya Örgüsü** adlı eserde ruhuna iman ve hakikat üflenmiş ete kemiğe bürünen genç imgesi üzerinden tasavvur edilir. Eserin hedef kitlesi, ömrünü davasına adayan aksiyon sahibi gençliktir. Ve yazar, o gençliğin hayatını nasıl şekillendirmesi gerektiğini eserinde işlemiştir. Toplumun en dinamik bireylerini hakikat yolunda tutmak isteyen yazar

"İslâm inkılâbının, ruhunu döneceği kalıp gençliktir." sözleri ile idealindeki gençliği "Bu eser benim bütün varlığım, vücut hikmetim her şeyim..." diye ifade ettiği **İdeolocya Örgüsü** adlı başyapıtında okuyucuya tasvir eder.

Necip Fazıl, diğer eserlerinde olduğu gibi **Hitâbeler** adlı eserinde

de düşünce dünyasında idealize ettiği gençliği ele almıştır. Gençliğe Hitabe başlığı altında düşünce âlemindeki ideal gençlikten ve onlara olan hasretinden bahsetmektedir bizlere. **Hitâbe**'nin "*Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik...*" sözlerinin ard arda tekrarlanarak başlaması ise pek manidârdır. Üstât, **Gençliğe Hitâbe**'sinde örnek insan tasavvurunu

"Kim var? diye seslenilince, sağına ve soluna bakınmadan fert fert 'Ben varım!' cevabını verici, her ferdi 'Benim olmadığım yerde kimse yoktur!' duygusuna sahip bir dava ahlakını pırıldatıcı bir gençlik." Üstâda göre her fert bir cemiyet niteliğindedir. Zira Üstât tasvir ettiği ideal gençliğe, toplumu varlığı ile ayakta tutan iki kavramın hassasiyetine dikkat etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı eserinde bu iki kavramı ifade eden sözü ise şudur: "*Gençler için zaman ve mekân yalnız kavramlardan ibaret değildir. Onlar için zaman ve mekan toplumu var eden kutsal emanet niteliğindedir.*" Necip Fazıl, emanet ettiği kavramlara sahip çıkmasını istediği gençlik imgesine bazı vasıfları aktarır. Üstât diline pelesenk ettiği bu gençlikte şu vasıfları arar. "*Dilinin, dininin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, öcünün davacısı bir gençlik.*" Öyle bir gençlik tasavvuru ki yalnız davasına sahip çıkan değil hayatına, namusuna ve onu var eden bütün değerlere sahip çıkan bir gençlik...

Usta müellif, idealize ettiği gençlik manifestosunu **Hitâbeler** adlı eserinde baştan sona tasvir etmektedir. Ayrıca Üstâd'ın bu eseri tasvir edilen gençliğin ruhunu imana ve aksiyona bağladığı kilit noktadır. Kilit noktaya ulaşabilmek için yazar gençliğe kısa ve öz anlatımı ile özlenen ve beklenen neslin vasıflarını aktarmıştır. Bu vasıflara uyacak olan gençler mevcut olan nesli ideal olan nesle erdirenlerdir. Üstât gençlerin ideal olana erdiğini ve ereceğini sezmiş ki, **Rapor** (7-9) adlı eserinde bu sezgisini hissettirmiştir. Sözleri ise şunlar: "*Geliyorlar! Gözleri kara,*

alınları fikir çizgili, kalbleri ceylan, iradeleri bıçak, edaları şiir, diyalektikleri ipekten örgü geliyorlar!.."

Kalemiyle nabız tutan yazarımız tasavvur ettiği gençliğin getirdiği güzel yanların yanı sıra zorluklarının da olduğunu **İmân ve Aksiyon** adlı eserinde şu sözleri ile belirtmektedir: "*Çilesi çekilmeyen şeyin aşkı olmaz. Aşk olmayınca, çile olmaz. Çile olmayınca ibda, meydana getirme cehdi olmaz, şevk olmaz, hiçbir şey olmaz, aksiyon olmaz.*" diyen Üstât, her çilenin ardından ebedi bir saadetin olduğunu aksiyon sahibi gençlere ifade etmektedir.

Hakikat hatibi hayatı boyunca kelimelere sığdıramadığı gençlik imgesine sadece deneme, makale, roman ve hitabelerinde yer vermemiştir. Kullandığı kelimeleri ile hayranlık uyandıran şiirlerinde de sembolize ettiği gençliği ele almıştır. Sultanü's-şuarâ'nın bütün meselesi fikir âleminde tahayyül ettiği gençliği aramaktır. İşte ömrünü davasına adayan şairin **Muhasebe** şiirinden bir kesit:

*Genç adam, al silâhı; iman tılsımlı kılınç!
İşte bütün meselem, her meselenin başı,
Ben bir genç arıyorum gençlikle köprübaşı!
Tırnağı, en yırtıcı hayvanın pençesinden,
Daha keskin eliyle, başını ensesinden,
Ayırıp o genç adam, uzansa yatağına;
Yerleştirse başını, iki diz kapağına;
Soruverse: Ben neyim ve bu hal neyin nesi?
Yetiş, yetiş, hey sonsuz varlık muhasebesi?*

Bohem hayatından sonra yaşamını davasına adayan Üstât, varlığı anlamlandırmaya çalışan gençliğe yol gösterici dizeleri ile

harekete geçmeleri ve yaşamlarını sorgulamaları gerektiğini dile getirir.

Fikir mürekkebi **Emanet Olsun** şiirinde ise gençlere hakkaniyetten ayrılmamaları gerektiğini ve onlara düsturu emanet ettiğini ifade eder. Bunun yanı sıra **Utansın** şiirinde ise Üstât, İslâm gencinin idealist ve hedef sahibi olması gerektiğinden bahseder. Üstât bu idealist neslin azimkâr, şevkli, dirençli, umut ve hayallerine karşı sadık kalması gerektiğini kendisine has, iman ve heyecan dolu üslûbuyla dile getirir.

Usta kalem eserlerinde canlandırdığı ideal gençliğin sahip olması gereken vasıfları birer birer okuyucuya aktarır. Necip Fazıl'a göre ideal gencin bir duruşu, bir üslûbu olmalı; davasını yaşamak adına eyleme geçen bir ruhu olmalı. Zira aksiyon yani eylem, beklenen nesli mevcut nesilden ayıran önemli bir noktadır. Aksiyon olmazsa, dava olmaz, dava olmazsa zihinlerde canlanan ideal gençlik olmaz. Bu sebeple bizler ve nesillerimiz adına Üstâd'ın tasavvur ettiği aksiyon sahibi ideal gençlikten pay alabilmek ümidiyle...

NECİP FAZIL KISAKÜREK OKUMA LİSTESİ

1. Çile
2. Kafa Kâğıdı
3. O ve Ben
4. Babîâli
5. Çöle İn en Nur
6. Tanrı Kulundan Dinlediklerim
7. Aynadaki Yalan
8. Hikâyelerim
9. Ahşap Konak
10. Reis Bey
11. Bir Adam Yaratmak
12. Sahte Kahramanlar
13. Tarih Boyunca Büyük Mazlumlar
14. Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu
15. Başbuğ Velilerinden
16. Ulu Hakan Abdülhamid Han
17. Müdafaalarım
18. İman ve Aksiyon
19. Dünya Bir İnkılap Bekliyor
20. İman ve İslâm Atlası
21. Konuşmalar
22. Hesaplaşma
23. Dil ve Edebiyat
24. Para
25. Tohum
26. Yunus Emre

**NECİP FAZIL KISAKÜREK HAKKINDA YAZILAN ESERLERDEN
ÖNERİLER**

1. Miyasoğlu, Mustafa, *Necip Fazıl Kısakürek*, Akçağ Yayınları.
2. Kabaklı, Ahmet, *Şairler Sultanı Necip Fazıl*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
3. Okay, Orhan, *Necip Fazıl Kısakürek*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
4. Haksal, Ali Haydar, *Necip Fazıl Kısakürek Büyük Doğu Irmağı*, İnsan Yayınları.

PANEL FOTOĞRAFLARI

Açılış Paneli

Yazar Paneli

Öğrenci Buluşmaları

Okul Panelleri

Klâsik Türk Müziği Konseri

elveda

Elimde, sükûnun nabzını dinle,
Dinle de gönlümü aliver gitsin!
Saçlarımdan tutup, kor gözlerinle,
Yaşlı gözlerime daliver gitsin!
Yürü, gölgen seni uğurlamakta,
Küçülüp küçülüp kaybol ırakta
Yolu tam dönerken arkana bak da,
Köşede bir lahza kaliver gitsin!
Ümidim yılların seline düştü,
Saçının en titrete teline düştü,
Kuru yaprak gibi eline düştü,
İstersen rüzgâra saliver gitsin!